GERARD MAJAX

Magicienii
Les faiseurs de miracles
1992

CUPRINS
Prefaţă
I ÎN CĂUTAREA PIETREI FILOSOFALE
1 Nicolas Flamel şi transmutarea plumbului în aur
2 Caterina de Medici şi decapitatul vorbitor
3 Casanova şi ţechinii Diavolului
4 Cagliostro şi puterile fantasmagoriei
5 Contele de Saint-Germain şi miracolul diamantelor
ÎI MAEŞTRII OCULTISMULUI
6 Mesmer şi cada vindecătoare
7 Victor Hugo şi mesele rotitoare
8 Dunglas Home şi levitaţia umană
9 Eva C. şi vizitele unei ectoplasme
10 Rasputin sau puterea magnetismului
11 Conan Doyle şi mesajul spiritist
III VRĂJITORII ANULUI 2000
12 M’Bako sau tradipracticianul vampir
13 Akbar sau vrăjitorul cu funii
14 Tangpao sau chirurgul cu mâinile goale
15 Uri Geller sau maestrul telekineziei
16 Robert Wavrin şi comunicarea cu morţii
17 Doamna Musse şi povestea fermei bântuite de fantome
18 Bassam şi apariţia untdelemnului sfânt
19 Raşid şi materializarea sacră

PREFAŢĂ

Să deplasezi un obiect la distanţă doar prin puterea gândului, să te ridici în aer mişcat de o forţă psihică, să dai la o parte pielea şi carnea unui bolnav pentru a-l opera doar cu mâinile, fără niciun instrument: adeseori am visat la asemenea fapte. M-am pus aşadar pe citit vreo sută de lucrări de ocultism şi parapsihologie, fascinat de descrierea a tot felul de miracole şi – ca atâţia alţii – gata să cred în ele.

Numai că, în decursul călătoriilor mele de tânăr student, am avut prilejul să întâlnesc mai mulţi maeştrii ai bizarului îndrăcit – dacă-mi este îngăduit să spun aşa –, de seducători şi carismatici, pricepuţi în câteva scamatorii, dar incapabili să reproducă în faţa mea miracolele prin care îşi cuceriseră faima. Alţii, ce trişau în chip flagrant, mi-au apărut ca nişte şarlatani lacomi de bani. Am ajuns deci la o dublă concluzie: pe de o parte, voiam să înţeleg geneza unor legende miraculoase, drept care trebuia să studiez psihosociologia, pe de altă parte, în faţa oricărui „miracol" aparent, se impunea o anumită neîncredere şi trebuia să devin capabil de a descoperi orice eventuală trişerie. Am urmat aşadar cursurile Institutului de Psihologie de la Sorbona şi totodată, din plăcere, m-am exersat în prestidigitaţie. Treptat, arta magiei m-a acaparat şi cu toate că psihologia, sub toate aspectele ei, a rămas pentru mine o pasiune, am devenit iluzionist.

Producându-mă în lumea întreagă, am continuat să-i vizitez pe magicieni, pe vrăjitori şi pe mulţi alţi taumaturgi celebri. Am descoperit că nu sunt nimic altceva decât nişte fascinanţi scamatori. Artişti talentaţi, ei sunt şi mari profesionişti ai blufului, ştiind să prezinte „miracolele" ca nişte adevăraţi maeştrii ai comunicării Adeseori, procedeele lor se dovedeau a fi foarte subtile, punerea în scenă ţinea de geniu, iar condiţionarea psihologică a spectatorilor era atât de bine realizată, încât până şi

spiritul cel mai cartezian se putea lăsa înşelat.

Fenomenul nu este nou. Încă din zorii omenirii personaje ieşite din comun – şi pline de îndrăzneală – speculează nevoia de miraculos inerentă oricărei făpturi umane zăvorâte în contingentul vieţii cotidiene. Cititorul va face cunoştinţă în această carte cu o întreagă galerie de astfel de personaje cum nu se poate mai pitoreşti şi care s-au manifestat cu începere din evul mediu şi până în zilele noastre. Pentru a descoperi secretul teatralelor lor înşelătorii, mi-am proiectat metodele de investigare în istorie. Timp de doi ani, am colaborat în acest scop cu prietenul meu Emmanuel Haymann, scriitor şi istoric. De fiecare dată când construiam o teorie despre faţa ascunsă a vreunui miracol relatat de cronicari sau transmis prin tradiţie, Emmanuel cerceta cu de-amănuntul contextul epocii. Astfel, am putut reconstitui genialele pregătiri ale alchimiei medievale, escamotajele neruşinate ale vrăjitorilor-consilieri regali din secolele ce-au urmat, precum şi feericele escrocherii ale marilor cavaleri ai lumii invizibilului

Fiecare epocă avându-şi moda sa paranormală şi evenimentele sale miraculoase specifice, vedem cum, încă de la sfârşitul secolului al XVIII-lea, căutarea pietrei filosofale este abandonată în favoarea binefacerilor magnetismului, a puterilor hipnotice exercitate de noile eminenţe cenuşii a lumii de dincolo, accesibilă prin mijlocirea meselor rotitoare. Spiritismul şi ocultismul invadează saloanele, dar inspiră totodată, e adevărat, şi căutări medievale mai serioase. Astfel, după ce Victor Hugo l-a auzit pe Shakespeare vorbindu-i prin picioarele mesei iar Conan Doyle renunţa la al său Sherlock Holmes pentru a se consacra unor elucubraţii esoterice, Sigmund Freud utilizează hipnoza în scopuri medicale.

Ştiinţa progresând, s-ar fi putut crede în mod logic că secolul al XX-lea nu-i va mai îmbogăţi pe făcătorii de miracole. Eroare! Cu fiecare sfârşit de mileniu, oamenii îşi regăsesc temerile ancestrale şi au nevoie de profeţi, fie ei şi mincinoşi. Dar acum nu trebuie să mai răsfoieşti străvechi cărţi de vrăjitorie: epoca actuală mi-a oferit frumoase şi teribile confruntări cu aceşti neguţători de iluzii, deşi discreţia şi prudenţa m-au obligat să schimb, în această carte, câteva nume de persoane şi locuri.

Şi totuşi, în paginile ce urmează, îi demistificăm cu severitate pe aceşti fabricanţi de vise doar când ei riscă să pună în pericol sănătatea fizică şi psihică a celor creduli, pretinzând că au puteri mai mari decât orice medic sau aureolându-se cu virtuţile rigorii ştiinţifice. Departe de noi gândul de a afirma sus şi tare că misterul nu există, iar dacă într-o bună zi mi s-ar propune un fenomen inexplicabil apărut fără niciun trucaj, aş fi primul care aş crede în el, aşa cum mi s-a întâmplat în tinereţea mea. Nu demistificarea e importantă în această carte, ci, dimpotrivă, mistificarea: ciudata influenţă a tuturor acestor fabuloşi actori ai iraţionalului, destinul lor romanesc, înspăimântătoarea şi uneori primejdioasa lor putere, precum şi delirul mulţimilor în faţa ei, de la cel mai credul mic-burghez, până la cei mai de seamă poeţi, oameni politici şi chiar, uneori, savanţi. Dar nu-i şi ăsta un miracol?

Gérard Majax

I
ÎN CĂUTAREA PIETREI FILOSOFALE

1
NICOLAS FLAMEL
şi
TRANSMUTAREA PLUMBULUI ÎN AUR

Picătura de mercur se desprinde încet de pe ciocul alambicului şi cade, grea. Ea se amalgamează pe dată cu bucăţica de metal aflată pe fundul vasului, dându-i sclipiri argintii. Domnul Cramoisy pare fascinat. Această transmutare alchimică i se părea până acum o legendă şi nimic mai mult.

Ne aflăm în anul 1388 şi regele Carol al VI-lea, ajuns la majorat, vrea să ia în mână frâiele guvernării, să pună puţină ordine în stat şi să curme, în sfârşit, neorânduiala şi corupţia. El a ordonat, între altele, să se cerceteze originea averii vestitului Nicolas Flamel, un supus ciudat, care cheltuieşte adevărate averi pentru construirea de biserici şi ajutorarea săracilor. De unde are atâţia bani? Primind însărcinarea de a descoperi cât mai repede sursa acestei comori inepuizabile, nobilul Cramoisy nu-şi închipuise că va putea asista la o ceremonie tainică. Până atunci, funcţia sa de raportor nu-i îngăduise decât să se cufunde în dosare uriaşe, să asculte plângeri şi să facă lumină în tot felul de afaceri negustoreşti pledate în faţa Curţii.

Personajul ce se află în faţa sa şi care face acum tot felul de manevre ciudate pentru a fabrica aur cu singurul scop de a uşura nefericirea semenilor săi n-a stat nicio clipă pe gânduri: l-a invitat în casa sa de pe strada Marivaus, spre a asista la miracol. Alchimistul i-a cerut doar să vină într-o seară cu lună plină, pentru ca rezultatul experienţei să fie cât mai bun.

Domnului Cramoisy îi trec prin minte o mulţime de întrebări, dar nu îndrăzneşte să întrerupă ritualul piosului savant. El acceptă întru totul cele câteva explicaţii date de maestru, ale cărui lămuriri sunt, de altfel, scurte şi

lapidare. În timp ce face diferite operaţii fizice indispensabile, Nicolas Flamel precizează totuşi că alchimia nu reprezintă pentru el căutarea vulgară a mijlocului de a face aur şi de a se îmbogăţi. Pentru un spirit elevat, a găsi piatra filosofală înseamnă a descoperi taina esenţială a naturii, a unităţii şi a legilor sale. Înseamnă a deţine înţelepciunea desăvârşită. A întemeia spitale, a face cimitire, a-i ajuta pe cei săraci în toate împrejurările sunt fapte la îndemâna oricui a descoperit această taină, dar scopul superior este cu totul altul: e nemurirea, ce poate fi cucerită prin triumful spiritului asupra materiei, prin transmutarea a ceea ce este omenesc în ceea ce este divin.

Nicolas Flamei se întrerupe din vorbire şi, pentru a răci cele opt bucăţele de metal aflate în tiparul lor, pune în mişcare nişte foale. Operaţia pare a fi izbutit, căci alchimistul are o figură radioasă, el aşază cu grijă bucăţelele de metal într-un vas de piatră şi le presară cu un fel de pilitură sclipitoare, un praf de protecţie, indispensabil ceremonialului. Apoi scoate tiparul din vas şi ia bucăţelele de metal argintate, una câte una, pentru a le pune într-un creuzet de lut ars. El îi atrage atenţia domnului Cramoisy asupra necesităţii de a introduce pe dată recipientul în cuptorul aşezat la picioarele lor. Alchimistul îi propune vizitatorului să ia el însuşi creuzetul cu un cleşte metalic şi să-l aşeze în cuptor. Raportorul, foarte emoţionat, ezită. Dar, făcând asta, nu elimină oare posibilitatea oricărei înşelăciuni? Şi domnul Cramoisy execută gesturile rituale.

— Nu vom avea prea mult de aşteptat, precizează Nicolas Flamel. Apoi ia o carte veche şi citeşte din ea, cu voce tare, câteva pasaje scrise într-o limbă neînţeleasă.

Domnul Cramoisy va afla mai târziu că fusese un text ebraic. El se întreabă dacă această lectură constituie un imperativ magic sau nu-i decât recapitularea unui *modus operandi.* Profită de acest răstimp ca să-l studieze pe

maestru. Arătând şi mai înalt în anteriul de postav aspru pe care l-a îmbrăcat la începerea experienţei, cu chipul rotund şi trăsăturile fine, cu părul alb, acest bărbat misterios ce vorbeşte cu o voce atât de gravă i-ar fi părut a fi un vrăjitor primejdios dacă nu i-ar fi cunoscut credinţa şi faptele pioase. Fizionomia lui exprimă inteligenţă şi bunătate, dar privirea-i pare enigmatică.

Deodată, Nicolas Flamel ia cleştele, îl întinde domnului Cramoisy şi-i cere să scoată creuzetul din cuptor. Trimisul regelui, jucându-şi cum trebuia rolul de asistent, se execută. Aşază creuzetul pe jos şi priveşte: în el se află un lichid auriu în curs de solidificare, ce seamănă a aur! Maestrul aduce un tipar de lemn, apucă creuzetul fierbinte cu cleştele şi varsă lichidul miraculos în formele rotunjite ale tiparului. Apoi îi cere oaspetelui să răcească metalul cu ajutorul foalelor. Între timp, Nicolas Flamel aruncă apă pe jăraticul din cuptor şi pune la locul lor diferitele ustensile folosite. Experienţa s-a sfârşit.

Domnul Cramoisy pare epuizat. Nicolas Flamel se întoarce spre el şi-i propune să ia acele monede de aur cu feţe netede. Raportorul este tulburat. Ezită, căci se teme să nu se ardă când va atinge metalul. Alchimistul pune degetul pe o monedă: nu-i nicio primejdie. Atunci domnul Cramoisy apucă cele opt monede şi le cercetează, încă neîncrezător. Nicolas Flamei schiţează un surâs răutăcios şi-i spune că le poate lua cu el. I le dă în dar, cu două condiţii. Prima: să păstreze secretul asupra detaliilor experienţei şi să nu le spună nici regelui şi nici altcuiva. Căci, dacă se va şti cum procedează, lumea va veni de pretutindeni să-i ceară să preschimbe metalele în aur. Or, din tainice motive alchimice, el nu poate repeta des această transmutare. A doua: să folosească acea mică avere pentru a face bine oamenilor. Domnul Cramoisy e un om de calitate şi înţelege toate nuanţele unui asemenea avertisment. Învârtind în mâini monedele de aur, el făgăduieşte că va respecta acele nobile recomandări.

Totuşi, îndrăzneşte să-şi exprime curiozitatea cu privire la sursa cunoştinţelor lui de alchimie…

Nicolas Flamel face un gest şi-şi invită vizitatorul să ia loc pe un fotoliu din curele împletite, în timp ce el, ştergându-şi fruntea asudată de sudoare din pricina căldurii cuptoarelor, se aşază pe un modest scaun de lemn. Afară, viaţă clocoteşte, indiferentă. Un negustor de apă trece pe stradă, vesel şi gălăgios, o căruţă încărcată cu legume hurducăie pe pietrele desfăcute ale caldarâmului, în timp ce clopotele bisericii din apropiere bat orele cu o monotonie neliniştitoare. Apoi se face auzită vocea bătrânului maestru şi agitaţia vieţii de zi cu zi devine dintr-odată neînsemnată. Cu liniştita certitudine a unui suflet senin, Nicolas Flamel îi povesteşte drumul, însemnat prin tot felul de întâmplări şi semne, prin căutări şi tenacitate, care l-a condus spre misterele sacre ale pietrei filosofale. El vorbeşte la început pe un ton scăzut, aproape ezitant, apoi entuziasmul şi credinţa par a-l transfigura. Flamel găseşte în el puteri noi; îşi retrăieşte nopţile de veghe pe care le-a petrecut stând aplecat peste cărţile de magie, călătoriile în îndepărtata Spanie, experienţele din faţa alambicelor înşirate de-a lungul peretelui pivniţei boltite a casei sale, istoriseşte toate aceste încercări pe care le-a făcut în singurătate, însoţit doar de blânda încredere a doamnei Pernelle, soţia sa. În cuvinte simple şi adevărate, el îi prezintă o epopee fabuloasă, un vârtej febril în care a fost târât doar de puterea unui vis revelator. Trecutul iese la iveală, capătă formă şi luminează prezentul.

* * *

Totul a început în 1357, când Nicolas Flamel avea douăzeci şi şapte de ani. În căsuţa sa de lângă biserica Saint-Jacques-de-la-Boucherie, care-şi înălţa spre cer

turnul cu gorgone infernale, el îşi făcea meseria de copist. Recopia opere istorice, cărţi sfinte sau glose religioase pentru studenţii de la universitate şi pentru nobilii literaţi. Ducea o viaţă liniştită şi obscură, fiind înconjurat de manuscrise, suluri de hârtie şi pergamente. Se minuna când transcria faptele măreţe din timpul cruciadelor, predicile preoţilor de la Sorbona, extrapolările splendide ale filosofilor antichităţii. Din când în când, peniţa i se oprea din scris, scrâşnetul ei pe hârtie se întrerupea şi mintea lui Nicolas evada într-un univers himeric. În acele momente, în el dănţuiau cuvinte latine şi nume ebraice, armatele regilor Franţei se desfăşurau într-un cortegiu nestăvilit sau îi vedea pe Apostolii lui Iisus adunaţi la Cină, uneori i se părea că rătăceşte pe colinele Iudeii, unde odinioară Dumnezeu s-a înfăţişat sub formă omenească… Dar curând îşi relua lucrul, apucându-se de vreo miniatură, literele deveneau imagine şi prindeau viaţă.

Într-o noapte, Nicolas a avut un vis. Dar fost-a oare un vis sau o apariţie ivită pe când abia aţipise, o manifestare palpabilă a destinului? Un înger cu faţa luminoasă se afla aici, la picioarele patului; aripile sale albe umpleau cămăruţa şi ocupau tot spaţiul. Încet, serafimul îşi deschise braţele, ţinea în mâini o carte cu coperte strălucitoare de aramă, cerul se deschisese pentru a lăsa să coboare pe pământ acest spirit luminos, deodată se auzi o voce ca o melodie de pe cealaltă lume:

— Priveşte bine această carte. Ţi se pare necunoscută, ţie, ca şi tuturor celorlalţi oameni, dar într-o zi vei vedea în ea ceea ce trebuie să vezi şi vei şti ceea ce nimeni altul nu ştie…

Nicolas întinse mâna pentru a lua cartea cea enigmatică, dar forma dispăru într-un nor ce se risipi curând. Impresionat, mişcat până în străfundul fiinţei sale, copistul se aşeză pe pat. Camera era rece şi întunecoasă. Cu degetele tremurătoare, aprinse o lumânare; flăcăruia pâlpâi, cercetă pereţii de piatră ca şi cum ar fi căutat încă,

în jurul lui, urma visului. Dar nu găsi nimic şi, în depărtare, se auzea doar glasul paznicului de noapte: „Dormiţi, oameni buni… dormiţi…”

Câteva zile mai târziu, Nicolas Flamel se afla în magherniţa sa, ca de obicei, aplecat asupra mesei de lucru şi recopiind cu mare grijă un pasaj din *Cartea cuvintelor sfinte şi a faptelor bune săvârşite de preasfântul nostru rege Ludovic,* de domnul de Joinville… O mie opt sute de vase plecaseră spre Levant, vântul sufla şi umfla pânzele… Copistul îşi ridică privirea şi zări în faţa lui un bărbat pe care nu-l auzise intrând. Obrazul vizitatorului părea ars de soare, hainele îi erau prăfuite de pe drum şi părea sfârşit de oboseală. Nicolas se uită la el cu bunăvoinţă, îi surâse şi îl întrebă cu amabilitate, pe un ton blând, fără să-l repeadă:

— Nu-i aşa că vii de departe? Odihneşte-te puţin pe bancă. Prietene, ai văzut vreodată marea?

Dar se vedea bine că bărbatul nu înţelegea deloc limba franceză. Deschise uşa, dar nu rosti decât cuvinte scrâşnite, de neînţeles. Privi cu teamă în jurul lui şi apoi, liniştit, îşi deschise desaga şi scoase din ea, cu foarte mare grijă, un obiect dreptunghiular, învelit în fâşii de pânză. Desfăcu cu încetineală fâşiile de pânză şi scoase la iveală o carte. Lui Nicolas îi veni să leşine de emoţie. Cartea… şi legătura asta… le mai văzuse… totul i se arătase în visul pe care îl avusese cu o noapte în urmă; îngerul îi întinsese aceeaşi carte! Plin de nervozitate, Nicolas luă cartea în mână, parcurse repede cele douăzeci şi una de foi făcute dintr-un papirus fin şi rar; se uită cu atenţie la caracterele misterioase şi la desenele alegorice, viu colorate. Pe prima pagină, el citi următoarea inscripţie, scrisă cu litere mari şi aurite: ABRAHAM JIDOVUL, prinţ, preot, levit, astrolog şi filosof, către poporul iudeu, împrăştiat prin mânia lui dumnezeu printre gali. Salut. D.I.

Străinul îl făcu pe copist să înţeleagă că dorea să scape de această carte, accepta să i-o lase în schimbul

doar a doi florini. Nicolas îi dădu banii fără să mai discute. Bărbatul băgă banii în buzunar, parcă uşurat, şi plecă în tăcere, aşa cum venise.

* * *

— Cel care mi-a vândut această carte nu ştia cât valorează, ca şi mine, de altfel, atunci când am cumpărat-o. Cred că a fost furată de la jidovi, undeva, în vechile lor locuri de baştină… explică Flamel, ridicând privirea spre domnul Cramoisy, care îl ascultă neclintit temându-se să nu întrerupă povestirea prin vreo vorbă nelalocul ei sau prin vreun gest întrebător.

* * *

După plecarea grăbită a necunoscutului, Nicolas rămase singur în faţa cărţii. Ştia că viaţa sa luase o nouă întorsătură. Apariţia nocturnă fusese deci un semn al Providenţei, un semn că a fost ales, această lucrare îi era destinată lui şi el trebuia să-i descifreze enigmele. Lui Nicolas i se făcu frică. Dar dacă această carte de magie era a Diavolului?… Şi dacă Belzebut luase înfăţişarea îngerească pentru a-l înşela? O, Doamne, arată bietului tău servitor calea cea adevărată… Cu inima bătând de emoţie, Nicolas întoarse cu încetineală paginile cărţii. Citi cu spaimă *Cuvântul către cititori,* în care era ameninţată cu mari nenorociri şi cu blesteme orice persoană care ar îndrăzni să-şi arunce privirea pe aceste foi, dacă nu era sacrificator sau scrib. Nicolas era un fel de scrib, căci el nu făcea numai muncă de copist servil, citise operele filosofilor şi ale istoricilor, avea cunoştinţe ştiinţifice şi s-ar fi priceput să-şi însuşească cu înţelepciune învăţămintele lui Abraham Jidovul.

Totuşi, el constată pe dată că o bună parte din lucrare îi rămânea inaccesibilă. O grafie necunoscută –

poate greacă, gândi el – se amesteca, se contopea cu literele latine, pe pagini se mai aflau şi desene cu sens ascuns. Totuşi, anumite pasaje din text puteau fi uşor înţelese: autorul îşi consola poporul condamnat la exil, îi sfătuia să se ferească de idolatrie şi să aştepte cu răbdare venirea lui Mesia eliberatorul. Mai departe, Abraham voia să-şi ajute naţia captivă să plătească împăraţilor romani tributul şi se străduia să o înveţe transmutarea plumbului în aur. De data asta, Nicolas se clătină de emoţie şi simţi ca o săgeată care îi străpungea pieptul: deci această carte cuprindea misterul misterelor, taina veche a alchimiei. El înţelese că acela ce va izbuti să descifreze aceste pagini va obţine bogăţia şi înţelepciunea, se va întâlni cu marii iniţiaţi care au făcut omenirea, va putea răspândi în jurul lui fapte bune, va uşura nefericirile şi-l va glorifica pe Dumnezeu. Da, această carte venea din Cer, căci alchimia este o ştiinţă divină.

* * *

Nicolas adăugă apoi pentru domnul Cramoisy:

— Nu vă voi înfăţişa ceea ce era scris într-o frumoasă şi foarte inteligibilă latină în toate celelalte foi, Dumnezeu m-ar pedepsi, căci aş face un păcat şi mai mare decât cel care, cum se spune, ar dori ca toţi oamenii din lume să nu aibă decât un cap, pe care el să-l poată tăia dintr-o singură lovitură.

În ceea ce priveşte desenele, Nicolas e mai vorbăreţ şi îi prezintă vizitatorului său, în detaliu, imagini al căror sens ascuns scapă privitorului neinstruit. El face următoarea descriere amănunţită:

— Foaia a patra reprezintă un bărbat tânăr, cu aripi la călcâie, ţinând în mână un băţ în jurul căruia se încolăcesc doi şerpi, băţ cu care loveşte coiful ce-i acoperă capul. După părerea mea, el pare a fi zeul Mercur al paginilor. Din partea opusă vine, alergând şi zburând cu

aripile desfăcute, un bătrân ce poartă pe cap un orologiu şi în mâini – ca şi Moartea – o coasă cu care, furios şi înspăimântător, vrea să-i taie lui Mercur picioarele.

Pe cealaltă parte a foii a patra, este înfăţişată o floare frumoasă aflată pe vârful unui munte foarte înalt, munte pe care crivăţul suflă cu putere…

Pe foaia a cincea este desenat un trandafir înflorit, aflat în mijlocul unei grădini frumoase, lângă un stejar scorburos, la poalele căruia bolboroseşte un izvor cu apă foarte limpede, care se azvârle în adâncuri, după ce, mai întâi, trece peste mâinile a o mulţime de oameni ce scormonesc în pământ…

Pe cealaltă parte a celei de-a cincea foi, se află un rege ce poartă în mână un satâr, cu care vrea să-i pună pe soldaţi să căsăpească, în faţa sa, o mulţime de copilaşi, ale căror mame plâng la picioarele necruţătorilor oameni înarmaţi…

Domnul Cramoisy începe să dea semne de nerăbdare… La ce poate folosi descrierea atât de amănunţită a unor desene a căror semnificaţie nu o poate înţelege? Alchimistul reia firul povestirii…

* * *

Aflându-se în posesia cărţii lui Abraham, ale cărei puteri uriaşe nu le cunoştea încă prea bine, Nicolas Flamel se strădui cu un zel neobosit să-i pătrundă tainele. De acum înainte, toate lecturile, studiile şi meditaţiile îi erau legate de imperioasa dorinţă de a înţelege secretul acestei cărţi de magie. Timp de mai bine de douăzeci de ani, stând retras în singurătatea camerei sale, el îşi întrebă cartea în fiecare zi.

Timp de mai bine de douăzeci de ani, el încercă cu înverşunare să pătrundă simbolistica imaginilor şi metafora cuvintelor. Se impregnă de ştiinţa hermeticilor şi, de la Platon şi Aristotel, află temeiurile materiei şi rolul

celor patru elemente; datorită lui Avicena, medic arab din secolul al XI-lea, şi Kabbalei iudaice, el descoperi simbolistica aurului, semn absolut al purităţii şi al elevaţiei sufleteşti. Nicolas îşi însuşi lecţiile tuturor marilor alchimişti ai trecutului şi ascultă întru totul de poruncile teologului german Albert cel Mare, date celor care încercau să preschimbe plumbul în aur, alchimistul trebuie să fie discret şi tăcut, el nu va dezvălui nimănui rezultatul operaţiilor făcute; va locui departe de oameni, într-o casă unde vor fi două sau trei camere destinate experienţelor, va trebui să fie destul de bogat pentru a putea face faţă cheltuielilor cerute de experienţele de laborator, va trebui să se ferească de orice legătură cu prinţii şi nobilii…

* * *

Cramoisy îşi arată uimirea: Oare cele auzite nu reprezintă tocmai portretul lui Nicolas Flamel? Copistul parizian se străduie, într-adevăr, să nu sufle niciun cuvânt despre cercetările sale şi nu-şi împărtăşeşte speranţele decât doamnei Pernelle. El stă singuratic în casa sa şi nu invită pe nimeni, niciodată, să pătrundă în încăperile unde sunt adunate lucrările savante. Munca sa de copist îi aduce un venit destul de mare ca să poată să-şi procure fără greutate cuptoarele, foalele şi metalele necesare pentru cercetări.

* * *

După lungi incursiuni într-un domeniu al cunoaşterii pe care nu-l stăpânea, Nicolas ajunse la concluzia că numai învăţaţii evrei ar putea să-i deschidă porţile ştiinţei. Numai ei, se gândea el, deţineau vechea înţelepciune în totalitate şi numai ei erau în stare să o transmită. Dar unde i-ar putea întâlni pe aceşti învăţaţi? Evreimea pariziană, nefericită şi exprimată, supusă la neîncetate persecuţii,

uneori tolerată, adeseori expulzată, mereu jefuită de edictele regale, nu mai este alcătuită decât dintr-o populaţie sărmană şi temătoare, căci cei puternici au părăsit demult malurile neprimitoare ale Senei. Trebuie să mergi până foarte departe, dincolo de Pirinei, în inima Spaniei catolice, pentru a descoperi, sub marmura măiestrit sculptată, sub colonadele şi bolţile de piatră ale somptuoaselor sinagogi, întreaga vitalitate a unei filosofii ale cărei rădăcini se afundă în adâncurile istoriei omenirii.

După ce a stat multă vreme pe gânduri, amânându-şi hotărârea, Nicolas Flamel se decise, în sfârşit, să îmbrace mantia de pelerin şi să se alăture evlavioşilor care mergeau în procesiune, străbătând câmpii şi drumuri, până la Saint-Jacques-de-Compostelle. Acest lung periplu îi va îngădui, fără îndoială, să întâlnească un învăţat în stare să pătrundă tainele cărţii lui Abraham.

Aşa se face că într-o bună zi a anului de graţie 1379, cu puţin înainte de Paşte, Nicolas se alătură celor care, de dragul credinţei, porniseră în această lungă călătorie. Înarmat cu o desagă şi cu un baston, el străbătu toată Franţa, mergând din han în han. Cu picioarele umflate, cu degetele însângerate, el se îndrepta spre locul unde îl mâna soarta. Ajunseră în Spania şi nu după mult timp erau la Compostelle unde îşi putură agăţa la pălărie cochilia, semne ale credinţei lor de nezdruncinat în sfântul îngropat în acel loc. Nicolas se puse pe dată să caute pe unul dintre numeroşii medici evrei din oraş, spre a-i arăta câteva pagini din carte, pe care le ţinea cusute cu grijă în pulpana hainei. Din nefericire, la întrebările sale nu răspundeau decât oameni cu fete bănuitoare; la evocarea cărţii lui Abraham, gurile amuţeau… Şi venise vremea când trebuia să pornească pe drumul de întoarcere…

Mergând din oraş în oraş, Nicolas punea întrebări, cerşea şi implora răspunsuri şi, până la urmă, norocul îi surâse. La Leon, un negustor venit din Boulogne-sur-Mer pentru afaceri îi spuse că ştie un învăţat, un om înţelept şi

respectat, a cărui ştiinţă este nesfârşită. I se spunea maestrul Canches şi era un medic evreu convertit la catolicism, o fiinţă de-o mare bunătate, care se dedicase îngrijirii gratuite a săracilor din oraş, fără îndoială că acest om va primi să se pună în serviciul unui bărbat atât de respectabil precum era evlaviosul Flamei.

Îngrozitor de slab, cu faţa brăzdată de zbârcituri adânci şi cu privirea vie, Canches îşi primi vizitatorul venit atât de departe, îl lăsă să povestească visul pe care îl avusese şi întâmplarea în urma căreia se afla în posesia tainicelor pagini şi tresări când auzi pronunţându-se numele lui Abraham. Da, ştia din bătrâni de existenta acestei lucrări, demult pierdută! auzind acestea, Nicolas îşi sfâşie căptuşeala pelerinei şi Îi arătă bărbatului sfânt cele câteva pagini purtate cu el de-a lungul călătoriei.

— Ştiţi unde se află cartea din care provin aceste pagini? îl întrebă medicul.

— Nădăjduiesc că-i voi da veşti bune celui care ar izbuti să descifreze aceste enigme, răspunse Nicolas la fel de evaziv.

Cuprins de bucuria acestei descoperiri, maestrul Canches îi dezvălui noului său prieten sensul ascuns al misterioaselor semne. Pentru Nicolas, totul deveni dintr-odată clar: coasa ce tăia picioarele unei divinităţi era Saturn (plumbul), care fixa mercurul, masacrul copiilor indica extracţia sulfului activ din mercurul pasiv aflat în metalele obişnuite... Convins pe dată de marea întindere a cunoştinţelor lui Canches, Flamel îi spuse că posedă toată lucrarea şi îi propuse să-l conducă pe învăţat până la Paris, unde acesta putea, în linişte, să consulte, să traducă şi să interpreteze cartea lui Abraham în totalitatea sa.

În ciuda vârstei sale înaintate, Canches primi să-l însoţească pe Ni-colas Flamel, fără să stea pe gânduri nicio clipă. Dar era cu neputinţă ca el să facă toată această călătorie pe jos. Pentru a-i cruţa bătrânului puterile se îmbarcară pe vas cu destinaţia Bordeaux. De aici trebuia

să meargă la Paris, Nicolas şi Canches străbătură regiuni întregi din Franţa vorbind despre alchimie şi evocând înfricoşătoarele taine transmise de învăţaţii evrei încă de pe vremea faraonilor Egiptului. Bătrânul mergea voiniceşte pe drumuri, purtat de gândul că, în curând, va ţine în mâini cartea pierdută, dar această expediţie fără sfârşit îi măcina puterile. Slăbi, deveni palid, forţele păreau a-l părăsi. Ajuns la Orléans, atât de aproape de ţintă, maestrul Canches vomită, căzu la pat într-un han şi începu să delireze. Îl chema fără încetare pe Nicolas, îi era frică să nu fie părăsit de tovarăşul său de drum, îl ţinea de mână... Cartea... cartea... aceste cuvinte reveneau fără încetare. Înainte de a muri şi a părăsi acest pământ pentru a cunoaşte pacea veşnică, el voia să consulte cartea, să o atingă, să-i interpreteze desenele, să ajungă, în sfârşit, să afle toate tainele artei alchimice. Dar voinţa muribundului ajunsese la capătul ei şi acesta nu mai putea lupta împotriva bolii care-l copleşea, în minte i se amesteca totul, Parisul şi Spania, îngerul din vis, Abraham Jidovul, plumbul oprind fuga lui Mercur... Mai pomeni o ultimă oară de carte, apoi privirea îi deveni fixă, capul i se rostogoli pe aşternut şi Nicolas, cu evlavie, îi închise ochii.

Ajuns acasă, copistul reluă, una câte una, foile lucrării. Maestrul Canches îi deschisese căi pe care singur nici nu le putea măcar bănui, acum se simţea destul de iscusit în arta sacră pentru a interpreta mesajul lui Abraham. Cuptoarele din pivniţă ardeau zilnic, topea metalul, amesteca elementele şi alambicele scuipau picăturile pe care alchimistul le cerceta, cu inima plină de speranţă şi credinţă. Timp de doi ani, el îşi puse toate puterile în slujba acestui scop, timp de doi ani, încercă, în fiecare zi, marea transmutare, având mereu în străfundul sufletului amintirea prietenoasă şi în acelaşi timp dureroasă a maestrului Canches.

În cele din urmă, căutările sale fură încununate de izbândă. Îşi va aminti întotdeauna de acea clipă minunată

din ziua de 25 aprilie 1382, puţin după ora cinci seara. În acea zi şi în acel moment, strada fremăta de tumultul poporului ce se revoltase împotriva taxelor mari impuse de ducele de Anjou, regentul regatului. În timpul ăsta, Nicolas urmărea cu exactitate şi pas cu pas indicaţiile cărţii. Făcea din nou gesturile de atâtea ori repetate, relua amestecurile, varia cantităţile de praf şi timpul decocţiilor. După ce fusese de multe ori aproape de adevăr, acum, în sfârşit, ajunsese la el şi realizase pentru prima oară transmutarea la care domnul Cramoisy avea să asiste mai târziu, fiind unul dintre puţinii martori.

* * *

Acum casa este cufundată în întuneric, căci noaptea s-a lăsat demult asupra Parisului. Doamna Pernelle aduce o lumânare care aruncă pe pereţi umbre tremurătoare. Gravul raportor este tulburat. Povestirea, experienţa, convingerea lui Flamel, pioasele sale fapte nu alcătuiesc nicidecum portretul unui om lacom. Flamel trăieşte modest; bogăţiile sale sunt puse, în întregime, în slujba faptelor bune şi a religiei. Nu există om în Paris care să nu-i cunoască generozitatea: a construit pe cheltuiala sa un portal nou la Cimitirul Inocenţilor, a înzestrat paisprezece spitale, a înălţat trei capele, a făcut danii la şapte biserici, iar casele cumpărate de el în Paris adăpostesc familii sărace, care au doar datoria de a spune zilnic câteva rugăciuni în numele proprietarului. Acest om trebuie lăsat să continue a răspândi în jurul lui credinţa şi bunătatea, Cramoisy îl va convinge pe rege şi de acum încolo, îl va cruţa pe bunul Flamel de orice investigaţie.

Închizând uşa după plecarea vizitatorului său, Nicolas scoase un suspin de uşurare. În timpul întregii experienţe se temuse de întrebările prea precise ale trimisului regelui. Era îngrozit la gândul că l-ar putea vedea strigând: Totul nu-i decât o impostură, şi poruncind

soldaţilor să-l ducă la închisoarea Châtelet. Nu-i era teamă pentru sine, la cei aproape şaizeci şi cinci de ani ai săi, nu mai spera prea mult de la viaţă, dar se gândea la toţi nefericiţii care-i mai aşteptau încă ajutorul. Din fericire, raportorul se lăsase cucerit de alchimie. Nicolas şi doamna Pernelle vor putea aşadar continua să facă fapte bune.

Ei trebuise să-şi născocească un trecut alchimic, să descrie lunga căutare, presărată cu semne magice şi cu personaje misterioase, a unei călătorii iniţiatice. În meseria sa de copist, Nicolas citise lucrări care făceau aluzie la alchimie, îşi amintea de texte ce pomeneau de un vestit cabalist din Spania, mort cu două sute de ani în urmă. Abraham ben Ezra, numit în textele latine Abraham Iudaeus. Aceste puţine cunoştinţe i-au fost de-ajuns ca să-l imagineze pe „Iudeul Abraham" şi cartea sa de iniţiere. Alchimia va fi sursa bogăţiilor sale, iar şirul de superstiţii şi temeri ce înconjoară misterioasele-i practici îi va îndepărta pe curioşi şi clevetitori. De fapt, aurul pe care el îl împarte săracilor este legat totdeauna de o întâmplare foarte dureroasă…

* * *

În seara zilei de 25 aprilie 1382 – clipă fatidică în care modestul copist deveni putred de bogat – patru mii de oameni mânioşi înaintau spre primărie. Impopularul duce de Anjou, unul dintre regenţii regatului până la majoratul lui Carol al VI-lea, impusese noi dări unui popor copleşit de şirul de impozite menite să finanţeze războiul împotriva Angliei. Mulţimea prădă clădirea şi puse stăpânire pe ciocanele de lemn depozitate aici în vederea unui eventual asediu. Înarmaţi astfel, răsculaţii – botezaţi curând *ciocănari* – îl căutau pe cel vinovat. Spectrul mizeriei obseda spiritele şi măcina sufletele. Trebuia găsit un ţap ispăşitor pentru greşelile regentului. Cine putea fi răspunzător de nenorocirile din acea vreme? Cine sărăcea

ţara?

— Jidovii! Jidovii!

Vuietul străbătea Parisul, se amplifica, mătura incertitudinile. Peste tot, bărbaţii se adunau în grupuri şi cei mai furioşi dintre ei le spuneau celor nehotărâţi că evreii îşi

Însuşesc bunurile regatului şi îi afundă în nenorocire pe creştinii nevoiaşi. Se alcătuiau mici grupuri de oameni ce mergeau înarmaţi cu ciocane, dar şi cu bâte, măciuci şi tot ce putea lovi, izbi, ucide.

Mânia populară se îndrepta încă o dată spre strada Roşiers, unde trăia această comunitate vinovată. Vinovată că era diferită de celelalte. În Parisul din evul mediu, impregnat de o adâncă credinţă creştină, evreul, constrâns de autorităţi să exercite numai meserii legate de bani, era omul ce trebuia detestat. O întreagă iconografie simplistă şi întreţinută cu grijă de cei interesaţi îl înfăţişa ca pe ucigaşul lui Dumnezeu, ca pe cel ce-i înfometează pe ceilalţi, ca pe fiinţa demonică şi cu obiceiuri ciudate, de care te temi, dar pe care, totodată, o deteşti.

Pe ulicioarele din cartierul evreiesc, multe firme ce aveau pe ele o pasăre semnalau existenţa caselor de amanet. Aici se adunau bogăţiile familiilor creştine aflate la strâmtoare şi acest simbol deveni repede ţinta răsculaţilor cuprinşi de furie. Mulţimea disperată, aţâţată, se revărsa pe străzile liniştite, urlându-şi ura. Evreii, obişnuiţi cu accesele de furie ale popoarelor, se baricadau în case şi stăteau ascunşi până trecea furtuna. Dar porţile prăvălioarelor erau sparte cu picioarele şi cu lovituri de secure. Începea jaful. De pretutindeni veneau haite însufleţite de-o sfântă mânie. Aceste cortegii zgomotoase erau încheiate de femei, ele purtau sticle cu vin, menite să aţâţe furia bărbaţilor şi să le dea curajul să săvârşească marea ispravă de a devasta câteva cocioabe locuite de o populaţie terorizată şi lipsită de apărare.

Mulţimea trecu de-a lungul bisericii Saint-Jacques-de-

la-Boucherie. Stând în pragul uşii, Nicolas o urmări cum se revarsă şi fără să bage de seamă, se trezi luat de această maree oarecum ameninţătoare. Voia să se ţină deoparte, dar era împins de mulţime. Nicolas privea cu atenţie şi inima îi sângera. Văzu un evreu cu o barbă lungă şi albă, ce încerca să se opună vandalilor, nefericitul încerca să le vorbească, dar o lovitură de bâtă îi crăpă craniul; mulţimea veselă continuă să devasteze totul, în timp ce rănitul, ce gemea întins la pământ, îşi pierdea sângele. Nicolas se apropie de el, cu siguranţă că omul va muri, oare mai avea timp să-i vină în ajutor? Nicolas îi sprijini capul şi rosti câteva cuvinte de mângâiere…

— Prea târziu… murmură bătrânul rabin, prea târziu… Dar dumneata pari a fi un om bun…

În câteva cuvinte, muribundul îi dezvălui locul unde îşi ţinea ascunsă comoara. Acolo, în spatele unui lambriu de lemn cu mecanism secret, se aflau toate bogăţiile sale, el îi ceru necunoscutului să le ia cu sine, pentru ca nu cumva să ajungă în mâinile acestei hoarde criminale, în schimb, Nicolas trebui să-i făgăduiască că va folosi tot aurul pentru a face bine oamenilor. Nu trebuia să profite de avere pentru el însuşi, nu trebuia să ducă viaţă de mare senior, avea în schimb datoria să cheltuiască până la ultimul ban, pentru a răspândi în jurul lui fericirea şi a uşura într-o oarecare măsură grelele suferinţe ale semenilor lui. Fără să stea nicio clipă pe gânduri, Nicolas îşi dădu cuvântul că va face aşa cum i se ceruse. Două suflete evlavioase, cel al creştinului şi cel al evreului, se întâlneau, se înţelegeau, veneau în atingere unul cu celălalt.

În îngrozitoarea dezordine ce zdruncina Parisul, nimeni nu se miră când văzu o matahală de om, cu chipul spân, târând după el, de-a lungul străzilor, un cufăr cu încrustaţii de lemn preţios şi ferecături. Nu era, desigur, decât un alt jefuitor.

Nicolas înţelese foarte repede că misiunea ce-i fusese

încredinţată de muribund nu era deloc uşor de îndeplinit. Dacă începea să împartă săracilor bunurile evreului asasinat, curând ar fi fost întrebat de unde provin aceste bogăţii, apărute pe neaşteptate. Ce putea răspunde la o asemenea întrebare? Armata regală îi căuta în tot oraşul pe ciocănarii răzvrătiţi, după o judecată sumară, trei sute de burghezi fură spânzuraţi pentru că participaseră la aceste mişcări, îndreptate mai întâi împotriva edictelor regenţei. Dacă voia să respecte voinţa sacră a muribundului, trebuia mai întâi să poată explica sursa acestei îmbogăţiri rapide, trebuia să poată face faţă curiozităţii şi zvonurilor… Avea nevoie de un cadru pentru aura sa de alchimist, trebuia să pună la punct substituirea, care ar părea astfel ca o transmutare. Nicolas îşi aduse aminte de o vizită pe care o făcuse unui savant bătrân ce căuta piatra filosofală de mai bine de patruzeci de ani. În ziua aceea, din greşeală, bătrânul vărsă o sare de mercur pe o monedă de aur şi moneda căpătă înfăţişarea argintului. Nicolas Flamei, interesat de acest fenomen, luă moneda şi îi dădu în locul ei una intactă. Ajuns acasă, avu ideea de a aşeza moneda argintată într-un creuzet şi de a pune creuzetul într-un cuptor. Aurul avu iar culoarea de la început. Aşa a ajuns Nicolas să se folosească de acest procedeu pentru a-i face pe oameni să creadă în puterea lui de a realiza transmutarea metalelor. Pentru ca o monedă de aur „curentă” să nu poată fi recunoscută, era de ajuns ca, în prealabil, să şteargă efigia regelui de pe o faţă şi floarea de crin de pe cealaltă, şlefuind moneda până când devenea perfect netedă, de asemenea, trebuia şlefuite marginile monedei, până când acestea luau forma marginilor grămăjoarelor de mercur obţinute la ieşirea din alambic.

Apoi, pentru ca aceste monede netede de aur să semene cu grămăjoarele de mercur atât de bine încât să te poţi înşela, Nicolas le freca cu sare de mercur. După ce, prin acest procedeu, monedele de aur ajungeau să aibă

culoarea argintie a mercurului, el le aşeza într-o formă de lemn identică cu cea folosită pentru grămăjoarele de mercur.

Începând din acel moment, greu era doar a schimba pe neobservate forma ce conţinea plăcinţelele de mercur cu forma în care se aflau monedele de aur acoperite cu mercur. În acest scop, fundul cuvei de piatră avea o despărţitură secretă în care, înainte de începerea experienţei, era ascunsă forma cu monede de aur. Pretextul folosit pentru a pune în cuvă forma cu plăcinţelele de mercur era că acestea trebuiau presărate cu un „praf de proiectare" (de fapt, o pulbere metalică obişnuită) ce participa la transmutare şi pe care cuva îl împiedica să se risipească.

Când băga mâna în cuvă ca să pună forma „mercur", Nicolas Flamel scotea pe neobservate presupusa formă „aur" din lăcaşul ei tainic, pentru a o ascunde în locul acesteia pe prima. Apoi alchimistul scotea forma cu monede de aur argintate şi i-o arăta vizitatorului său, acoperită cu pilitură metalică.

Lui Nicolas nu-i mai rămânea decât să o pună în cuptor. „Coacerea" putea fi supravegheată prin deschizătură, asistându-se astfel la aparenta transformare a mercurului în aur: în realitate, suprafaţa argintată se topea sub influenţa căldurii şi, de dedesubt, îşi făceau apariţia monedele de aur.

Şi pentru ca acest miracol alchimic să fie şi mai credibil, celui care-l făcuse nu-i mai rămânea decât să renunţe cu nepăsare la pumnul de monede de aur obţinute cu atâta uşurinţă…

* * *

Cu timpul, Nicolas Flamel va desăvârşi propria-i imagine, el va citi şi reciti textele alchimiştilor şi se va pătrunde de ele, până când îşi va făuri o legendă perfectă.

După vizita domnului Cramoisy, nimeni nu se mai îndoieşte de puterile-i uriaşe, oamenii îi bat la poartă fără încetare, ei vin să-i ceară să le transmită înţelepciunea sa, să-i pună întrebări despre descoperirile sale, iar renumele lui se întinde curând până la graniţele regatului. Dar el ştie şi presimte că, într-o bună zi, va fi descoperit, şi că arcaşii regelui îl vor spânzura la Montfaucon. Trebuie să fugă, să părăsească Parisul, să-şi piardă urma în vreun ţinut îndepărtat. Pentru a curma orice cercetare şi pentru a stinge zelul discipolilor săi, se hotărăşte să se dea drept mort. Atât el cât şi soţia sunt bătrâni şi moartea lor subită nu va mira pe nimeni.

Aşa se face că în dimineaţa zilei de 11 septembrie 1397, o veste îngrozitoare străbate cu iuţeală tot cartierul Marais, doamna Pernelle a murit. Oamenii vin în procesiune la bietul Nicolas, care pare sfârşit de durere.

Cei câţiva prieteni apropiaţi ce defilează prin faţa sicriului aşezat pe trei proptele privesc cu durere fota lividă a doamnei Pernelle. Nimic nu arată că ea ar mai fi în viaţă. Drogul pe care i-l dăduse Nicolas în seara din ajun avusese un efect spectaculos. Din cercetările sale reieşea că acele plante fuseseră folosite încă de pe vremea Egiptului antic de către marii preoţi care le utilizau pentru ca apoi să „învie” morţii. Rigiditatea trupului este atât de mare încât chiar şi cioclul e înşelat. Când, după cum e obiceiul, el muşcă degetul mare de la piciorul stâng al moartei, nicio reacţie nu trădează înşelăciunea.

Sicriul este bătut în cuie şi acoperit cu flori în vederea înhumării, care urmează să aibă loc a doua zi dimineaţă, în zori. La căderea nopţii, Nicolas se apropie, se convinge că în casă nu se află nimeni şi scoate cu grijă câteva cuie care prind o scândură de pe o latură a coşciugului. La lumina slabă a lumânării, zăreşte obrazul doamnei Pernelle. Inima începe să-i bată cu putere. Şi dacă drogul a omorât-o cu adevărat? Nicolas scoate din buzunar un mic flaconaş de sticlă şi îl destupă. Din el se

răspândeşte un miros acru şi puternic. Nicolas Flamel apropie flaconul de nările doamnei Pernelle şi se roagă lui Dumnezeu să o poată aduce la viaţă. După câteva minute, ea învie încet, încă fascinată de această călătorie pe pragul neantului. Nicolas o ajută să se ridice şi o duce spre uşa de din dos, ce dă în străduţa Scriitorilor. Aici, într-o trăsurică trasă de un măgar, îl aşteaptă un prieten. După ce se îmbrăţişează pentru ultima oară cu dragul ei soţ, doamna Pernelle pleacă în noapte.

Nicolas se întoarce la sicriu, pune în el patru buturugi grele scoase din sobă şi închide sicriul, bătând în cuie scândură cu pricina. Această „înviere” a doamnei Pernelle este, într-un fel, cea de-a doua transmutare făcută de Nicolas Flamel.

După înmormântarea de la Cimitirul Inocenţilor, soţul pune să se facă o slujbă, aprinde treizeci de lumânări şi împarte tot atâtea pâini albe. În timpul acesta, pe nesimţite, doamna Pernelle pleacă în Elveţia, unde este primită de credincioşii adepţi ai alchimiei, oameni hotărâţi să o ascundă de ochii lumii pe falsa defunctă. Totul e pregătit cu mare grijă, după câteva luni sau poate după câţiva ani, Nicolas va veni după ea, nu înainte de a fi jucat şi el ultima comedie a morţii.

Dar acest plan minuţios elaborat pare a da greş. Timp de mai bine de douăzeci de ani, Nicolas trăieşte singuratic şi foarte ocupat, în căsuţa sa de pe strada Marivaus. Ce se întâmplă? De ce nu pleacă s-o întâlnească pe doamna Pernelle care-l aşteaptă?

Pentru că, după ce a jucat atâta timp rolul de alchimist, a dobândit o mare ştiinţă în această artă hermetică. Acum el crede că poate, cu adevărat, să preschimbe plumbul în aur. Doamna Pernelle trebuie să aibă încă puţină răbdare, curând va deţine secretul absolut. Cuptoarele, alambicurile şi vasele de sticlă nu-i mai slujesc doar să-i păcălească pe curioşi, Nicolas încearcă, cu adevărat, să săvârşească marea transmutare.

Anii trec şi Flamel este aproape de cunoaşterea absolută, curând îşi va putea atinge ţinta finală, va ajunge să domine metalele. Dar el nu-şi consacră tot timpul studiului materiei, înainte de a dispărea, vrea să lase o mărturie pentru secolele viitoare; Nicolas scrie în termeni esoterici rezultatul descoperirilor sale şi cei care îşi vor fi însuşit cunoştinţele vechi vor putea, fără greutate, să înţeleagă sensul ascuns al operei sale, intitulată *Sumar filosofic:*

Apa cu Focul se bate, iar împotrivă-i
Focu-şi înalţă fulgere şi lăncii.
Şi cu putere luptă.
Străpunge, izgoneşte-n mare zbucium.
Iar dacă-n veghe ştii să stai.
Vedea-vei bântuind prin aer
O suflare veninoasă.
O putredă duhoare…

După ce-şi termină lucrarea, Nicolas Flamel poate să dispară dintre contemporani. El urmează calea doamnei Pernelle şi intră în legendă.

De acum încolo, doar zvonurile, amplificate cu o mitologie specifică evului mediu, ne îngăduie să dăm de urmele lui Nicolas şi ale doamnei Pernelle. Hotărând să părăsească regatul Franţei în ziua de 21 martie 1418 pentru a se duce să-şi regăsească soţia, bătrânul alchimist lasă în urma lui legenda unui om care nu numai că a găsit taina pietrei filosofale, dar care a şi dominat toate misterele venite din străfundul vremurilor. El a ştiut să fie o verigă indispensabilă între marii magicieni ai Egiptului faraonilor şi oamenii de ştiinţă ai viitorului. Şi, printre înfricoşătoarele taine pe care le deţinea, se află şi cea a longevităţii, formula tinereţii prelungite, taina care îţi îngăduie să trăieşti o mie de ani fiind în puterea vârstei şi care îndepărtează moartea, acest obstacol în calea cunoaşterii. Nimeni nu mai ştie formula şi totuşi Nicolas o

cunoştea. Dacă nu, cum se face că Margot, servitoarea sa, l-a văzut fugind prin Paris în seara zilei când era înmormântat? Şi cum se explică faptul că tâlharii ce-au scotocit prin mormântul lui n-au găsit aici decât nişte bucăţi de lemn?

În Indii, Nicolas încearcă să se facă uitat. Dar alchimiştii ştiu că el deţine marile taine şi adeseori, îi găsesc urma şi se duc la el să-i ceară învăţătură sau vreun cuvânt înţelept. Nicolas răspunde întotdeauna celor care vin să-l întrebe. Numai că trebuie să ştii să-i asculţi spusele şi să-i interpretezi limbajul metaforic.

Călătorind în Orient pentru regele Ludovic al XIV-lea, pe la 1710 – după aproape trei secole de la presupusa moarte a lui Flamei – Paul Lucas întâlneşte în oraşul turcesc Brusa un derviş care-i vorbeşte despre alchimie şi filosofie.

— Adevăraţii filosofi cunosc taina de a-şi prelungi existenţa până la o mie de ani şi de a se feri de toate bolile.

— Dar ilustrul Flamel? întreabă francezul. Deşi a descoperit piatra filosofală, el a murit sub toate formele…

Dervişul izbucneşte într-un hohot de râs, apoi continuă cu voce şoptită, făcându-i această ciudată mărturisire:

— Nu, nu, vă înşelaţi! Flamei e viu. Nici el şi nici soţia sa nu ştiu încă ce înseamnă moartea. Nu s-au împlinit trei ani de când i-am lăsat, şi pe unul şi pe celălalt, în Indii; el este unul dintre prietenii mei credincioşi.

Acest turc face parte dintr-un mic grup de înţelepţi care călătoreşte prin lume şi se duce periodic în Indii pentru a se înfrupta din cuvântul lui Flamel.

Fără îndoială că şi astăzi există bărbaţi şi femei care caută piatra filosofală şi cunoaşterea absolută urmărind prin întreaga lume pe iniţiaţii care deţin această cunoaştere şi au menirea să o transmită celor ce sunt gata

să o primească. Ei se îndreaptă uneori spre Goa, unde, în cel mai frumos oraş de pe meleagurile indiene, trăieşte o pereche de oameni între două vârste, simpatici şi blânzi. Bărbatul îi primeşte întotdeauna pe vizitatori cu prietenie, nu răspunde direct la întrebările ce i se pun, dar seara, în faţa mării cenuşii, el le spune poveşti extraordinare, în care se contopesc dragoni, formule chimice şi o credinţă simplă într-un Dumnezeu universal.

Desigur că nimeni n-a îndrăznit vreodată în faţa acestui personaj cultivat şi original să facă vreo aluzie la vechea legendă a lui Flamel. De altfel, acest bărbat viguros, cu faţa tăbăcită, ce vorbeşte cu greu franceza, nu seamănă deloc cu imaginea pe care lumea o păstrează despre alchimistul parizian. Dar lucru ciudat, el îşi plăteşte toate datoriile cu monede netede şi rotunde din aur curat...

2
CATERINA DE MEDICI ŞI DECAPITATUL VORBITOR

Caterina de Medici îşi trece mâinile, matern, peste umerii cuprinşi de febră ai regelui Carol al IX-lea, nefericitul ei fiu. Cu un gest liniştitor, magicianul Cosimo Ruggieri le spune să rămână în colţul întunecat al capelei. Mama şi regescul ei moştenitor stau nemişcaţi, sunt amorţiţi de frig, iar liniştea parcă încărcată de spaimă le măreşte emoţia. Puţin mai departe, arlechin luminos învăluit de razele soarelui filtrate prin vitraliul multicolor, micuţul evreu priveşte cu ochii măriţi de uimire. Este buimac: a fost luat şi adus aici şi descoperă decorul lugubru cu o teamă ce-l face să presimtă că ar putea fi victima unei nelegiuiri. Dacă nu ar fi înconjurat de razele soarelui, i s-ar putea vedea cămaşa de un alb imaculat şi

faţa palidă ca varul.

Altarul a fost orânduit cu mare grijă: masa sfântă este acoperită cu o pânză neagră şi, în faţa tabernacolului, patru lumânări – aşezate în cele patru colţuri – încadrează pecetea lui Solomon. În mijloc, se află un potir de metal negru cu sânge închegat; pe lichidul vâscos şi întunecat este aşezată o ostie albă. O altă ostie, de data aceasta neagră, se află pe o tavă de argint. Într-o superbă sticluţă de cristal, se găseşte un lichid de culoarea rubinului.

În timp ce murmură cuvinte magice, Ruggieri desenează cu creta, pe pământ, trei cercuri, apoi apucă pumnalul cu mâner în formă de cruce pe care îl poartă la cingătoare şi-l înfige cu violenţă în altar, strigând diabolica anagramă a sfântului nume al Fecioarei: Airam. Toate lumânările se sting dintr-odată, parcă suflate de o putere necunoscută. Pe altar nu mai străluceşte decât lichidul fluorescent din sticluţa de cristal. Copilul a împietrit de frică. Însăşi Caterina de Medici începe să tremure. Regele, măcinat de ftizie, geme uşor şi pare indiferent la scena ce se desfăşoară sub privirile sale.

În acea clipă, intră preotul, îmbrăcat din cap până-n picioare în negru. E un călugăr iacobin, caterisit. El apucă crucea înfiptă în lemnul altarului, o aruncă pe jos, o răstoarnă şi o calcă în picioare, bolborosind tot felul de vorbe nelegiuite. Apoi, preotul pune mâna pe copil. La lucirea slabă a sticluţei de cristal, se poate vedea cum micuţul, amorţit de spaimă, nu-i opune o prea mare rezistenţă. Preotul îl obligă să înghită ostia şi îi închide gura, cu forţa, pentru a-l împiedica să scuipe divina substanţă. E o metodă diabolică de a sili carnea vie a Mântuitorului să participe la supliciu, în acest fel, Hristos suferă fizic în trupul micului martir. Copilul se zbate cu disperare, dar zadarnic. Ruggieri deschide un cufăr greu, făcut din nuiele; preotul pune copilul în cufăr şi închide capacul, lăsându-i capul afară. Toată lumea priveşte ca hipnotizată spre băiatul ce-i aproape strangulat de capacul

cufărului pe care iacobinul îl apasă cu toată puterea, băiatul aruncă priviri înspăimântate şi respiră greu, făcând să răsune sub bolţile de piatră îngrozitoarele-i gemete.

Ruggieri ia pumnalul şi, cu un gest rapid şi precis, îl înfige în gâtul băiatului. Valul de sânge ce ţâşneşte stropeşte faţa de masă de pe altar şi crucea răsturnată pe trepte. Ajutat de preot, magicianul prinde capul cu mâna, îl taie brusc şi ţinându-l de părul ce şiroieşte de sânge, îl roteşte spre cei ce privesc, pentru ca fiecare să-l poată vedea. Apoi se îndreaptă repede spre altar şi îl aşază pe ostia neagră de pe tavă. După aceea, cu patrafirul pătat şi cu mâinile roşii de sânge, adresează Satanei o invocaţie solemnă, poruncindu-i să răspundă, prin intermediul capului tăiat, la întrebările regelui. Apoi se întoarce spre Carol al IX-lea şi adaugă:

— Vorbeşte şi adoră-l pe Satana! Fă-l să te asculte!

Carol, îngrozit de această macabră ceremonie, rămâne mut. Febra îl mistuie şi nu ştie ce să gândească despre drăcescul spectacol la care a fost obligat să asiste. Dar, deodată, ochii 1 se holbează de uimire; nu, nu deliează, capul tăiat se mişcă! Ochii se deschid şi se închid, iar buzele se îndepărtează uşor una de cealaltă, lăsând să curgă un firişor de sânge. Freamătă şi rostesc încet câteva vorbe, la început nu se înţelege nimic, căci vorbele se pierd într-un fel de gâlgâit nedesluşit, dar apoi se disting cuvintele:

— Moartea vine să te vindece… Caterina va salva Franţa…

Surprins şi totodată înspăimântat de această scenă supranaturală şi respingătoare, Carol îşi înfrânge starea de letargie şi strigă în liniştea capelei:

— Luaţi din faţa mea acest cap! Luaţi-l!

Ruggieri şi Caterina îl sprijină pe rege şi părăsesc cât pot de repede turnul castelului Vincennes. În acea zi de 25 mai 1574, ei se grăbesc să-l conducă pe Carol la Luvru, intrând în fortăreaţa de pe malurile Senei printr-o trecere

secretă, pentru a ascunde de privirile mulţimii ciudata expediţie a suveranului muribund.

Carol al IX-lea mai trăieşte încă cinci zile, vegheat de doică şi agonizând în patul său. Când se apleacă spre el, doica îl aude vorbind în delir despre fantoma unui copil evreu decapitat şi despre fantomele hughenoţilor masacraţi, de a căror moarte nu conteneşte să se căiască.

În dimineaţa zilei de 30 mai, boala pare a se domoli pe neaşteptate şi regele îşi recapătă cunoştinţa. Îl cheamă grabnic la căpătâiul său pe ducele d'Alençon şi pe regele Navarei, pentru a da acestor importante personalităţi ale regatului câteva ordine precise, în aşteptarea întoarcerii fratelui său care, pentru moment, domneşte în îndepărtata Polonie, regenţa îi va fi încredinţată mamei sale. Oare el îşi dă seama că ascultă de poruncile capului tăiat? Cu sufletul uşurat, secătuit de puteri, Carol cheamă un preot. După ce se mărturiseşte şi se mântuie de torturile iadului, îşi aşteaptă moartea. Ea îşi vesteşte sosirea prin nişte dureri îngrozitoare ce-i sfredelesc pieptul, pe la ora patru după-amiază, moartea vine să-l elibereze de suferinţe şi remuşcări. Pe dată, Caterina de Medici pune mâna pe toată puterea la care-i dă dreptul regenţa: experienţa drăcească făcută în Turnul Diavolului din castelul Vincennes şi-a adus roadele.

* * *

Ruggieri, magicianul preferat al ambiţioasei Caterina, imaginase de mult timp acest spectacol înfricoşător, dar îl păstra pentru o împrejurare în care trebuia să impresioneze puternic spiritele. Dar avea nevoie să-şi pregătească bine trucurile şi, mai ales, să găsească actorii care să joace în această dramă.

În privinţa preotului, Ruggieri era liniştit. Avea mult visatul prilej de a se convinge de recunoştinţa unui iacobin tradiţionalist, caterisit de papa, căruia îi salvase viaţa

vorbindu-i, la vreme, despre o expediţie a gărzii regale, foarte hotărâtă să-i pedepsească pe preoţii răzvrătiţi. În schimb, în privinţa copilului, lucrurile erau mai dificile. Se hotărî să răpească un copil de pe străzile Parisului şi să-l constrângă pe micul prizonier să joace scena infernală…

Plimbându-se pe strada Lavandières, Ruggieri observase prăvălioara unui negustor în care se juca un copil ce părea a fi sănătos şi inteligent. Magicianul îl privi cu atâta atenţie, încât mama băiatului, bănuitoare, adresă trecătorului necunoscut vorbe de ocară şi îi ceru să părăsească locul. Tatăl băiatului ridică din umeri, bodogănind. Era mirat că-şi vede soţia alungând un eventual client. Ruggieri nu spuse nimic şi plecă. El vorbi cu doi soldaţi care-l aşteptau, le dădu ordine şi se întoarse discret la Luvru. Când copilul ieşi din prăvălie pentru a-şi întâlni tovarăşii de joacă, soldaţii îl înşfăcară şi-l aruncară într-o trăsură care porni în mare goană spre Vincennes. Ruggieri avea să vină şi el pe dată, spre a începe repetiţiile.

Ca pentru un spectacol de magie, el pregătise câteva accesorii trucate ce transformau capela din turn într-un adevărat decor de teatru. Mai trebuia să-l convingă pe tânărul Isaac să joace rolul şi să asculte de ordine. Izbuti, făcându-i tot felul de promisiuni liniştitoare. Ca un bun observator ce era, Ruggieri nu se înşelase în privinţa calităţilor şi inteligentei băiatului. Ca să reuşească, înşelătoria cerea un joc perfect. În clipa când copilul era băgat în cufărul de nuiele şi se prefăcea că se opune, după ce-şi dăduse ochii peste cap şi gâfâise cât putuse mai tare, Ruggieri îi apăsa capul în fundul cufărului, pentru a-l face imediat să iasă afară. Dar capul ce ieşea din cufăr nu era decât o copie făcută din ceară, ce conţinea, în gât, un mic rezervor cu sânge. Ruggieri se prefăcea că taie capul, îl rotea cu mândrie, câteva secunde, spre rege şi spre regina-mamă şi apoi îl ducea la altar. Întorcându-se cu spatele spre cei de faţă, el acoperea scena cu trupul şi

ascundea capul pe care pretindea că-l tăiase, răstimp în care preotul împingea cufărul în spatele altarului şi deschidea capacul. Copilul ieşea repede şi se aşeza sub masă, fiind ascuns de pânza neagră ce-o acoperea. Ruggieri destupa gaura făcută în tavă şi arunca prin ea capul fals. Copilul îl prindea şi îşi mânjea faţa cu sângele ce continua să curgă. Apoi, îşi scotea capul prin orificiul tainic, în acest timp, Ruggieri apropia de gâtul copilului câteva dantele pentru a absorbi urmele de sânge şi mai ales pentru a ascunde cât mai bine marginile găurii. Restul nu era decât o lugubră comedie.

* * *

Când regele şi regina s-au întors la Paris în tovărăşia lui Ruggieri, preotul blestemat nu a stat pe gânduri nicio clipă şi a tăiat, de data aceasta cu adevărat, gâtul copilului. Asupra tainelor ceremoniei trebuia să domnească un secret absolut.

În timpul acesta, părinţii micuţului Isaac alergau din casă în casă, îşi alarmau vecinii şi băteau la uşile tuturor prăvăliilor. Şi cu cât căutau mai mult, cu atât le creştea teama. Strigătele şi hohotele lor de plâns se amestecau cu tumultul oamenilor ieşiţi de prin case. Copilul dispăruse, căzând pradă vreunuia dintre tâlharii ce se înmulţiseră în oraş în acele vremuri tulburi. Dar intuiţia mamei îi spunea acesteia că vinovat de crimă este bărbatul în negru care dăduse târcoale prin jurul căsuţei lor. Vru să se ducă s-o implore pe doamna Caterina să poruncească să-i fie căutat copilul, neputându-şi închipui că la originea dramei s-ar afla chiar aceasta. Dar cum ar fi putut fi primită de mama regelui ea, o biată evreică? Şi femeia trebui să se mulţumească să-şi plângă fiul dispărut.

* * *

Pentru Caterina de Medici, ceremonia secretă din Turnul Diavolului nu era decât urmarea firească şi inevitabilă a pasiunii şi credinţei sale în puterile oculte. Din fragedă tinereţe ea căutase ajutorul vrăjitorilor şi al ghicitorilor. Uneori, viitorul îi fusese prezis cu o precizie înfricoşătoare.

Vestitul Nostradamus i-a ghicit, în 1555, moartea regelui Henric al II-lea. Patru ani mai târziu, acest eveniment s-a produs în toate detaliile prezise.

Magicianul său preferat rămâne totuşi Ruggieri. Acesta nu ezită să recurgă la mari înscenări, punând uneori în joc o întreagă trupă de complici. Aşa a făcut în 1560 când, la castelul Chaumont, a prezis, într-o oglindă de oţel, destinul dinastiei Valois şi viitorul Franţei.

Acest miracol a cerut cinci săptămâni de pregătire. Ruggieri stătea închis în cabinetul său de alchimist, în care nimeni, nici chiar Caterina, nu avea voie să intre. Această încăpere era întunecoasă, căci lumina pătrundea cu greu prin geamurile verzui. Pe trei mese mari stăteau clondirele şi flacoanele necesare combinaţiilor alchimice. În coşul sobei se afla *atanorul,* cuptorul arderilor alchimice, oul filosofal, creuzete şi alambicuri. Un vas cu apă, aşezat într-un colţ, folosea pentru purificări. Parchetul era presărat cu tot felul de cărţi de farmece şi cu suluri de pergament. În atmosferă se simţea un miros de mentă şi de ricin încălzite, aceste mirosuri grele trebuiau să izgonească spiritele malefice şi să distrugă larvele pe care puterile duşmănoase le-ar fi putut crea. Pe vechii pereţi văruiţi se puteau citi câteva formule de neînţeles, în faţa ferestrei, un astrolab era menit să determine poziţia aştrilor şi o uriaşă clepsidră măsura timpul.

Ruggieri verifică pentru ultima oară funcţionarea vestitei sale oglinzi de oţel şi puse în mişcare ingeniosul trucaj cu care îl înzestrase un foarte priceput lăcătuş; partea centrală a oglinzii se deschidea ca un stor, lăsând descoperită o fereastră dreptunghiulară. Bucuros să

constate că totul era impecabil pregătit, magicianul înaintă spre cămin şi bătu de trei ori în zidul de deasupra. În învelişul de marmură apăru o gaură – identică cu cea din oglindă – şi în această deschizătură nebănuită se ivi un chip neliniştit.

— Începem? întrebă omul.

— Nu, răspunse Ruggieri. Nu vreau decât să controlez dacă accesoriile sunt bine aşezate. Pune la muiat două pergamente, pentru a le face transparente; ele vor reprezenta oglinda când o vom fi escamotat. Umezeşte ierburile de la torţe, pentru ca fumul să fie şi mai gros. Încearcă tubul acustic ce dă în cămin…

Din spatele zidului, figurantul făcu ce i se ceruse; în burlan se auzi, răsunând şi amplificându-se, o voce ca un vaier.

— Bine, zise Ruggieri. Verifică şi costumul jucătorilor. La banii pe care li-i plătesc, acesta trebuie să fie rolul vieţii lor! Fiţi gata, toţi, mă duc s-o chem pe doamna. Astupă cu grijă gaura…

Ruggieri străbătu liniştit galeria ce ducea spre oratoriul unde, îngenuncheată în faţa altarului, aştepta Caterina. Deschise încet uşa şi spuse:

— A sosit clipa, doamnă. Cerul ne este favorabil. Veniţi.

Ea îl urmă, foarte emoţionată. Când ajunseră în micul laborator de alchimie, Ruggieri îi arătă o perniţă pusă pe jos şi îi zise:

— Îngenuncheaţi!

În acea cămăruţă nu mai exista nici regină şi nici supus, ci un om ce oficia şi o biată femeie ce-i cerea serviciile. Caterina îngenunche. În semiîntunericul încăperii, ea pândea cu teamă până şi cel mai mic gest al lui Ruggieri.

Maestrul luă o pană pe care o muie într-un pahar plin cu un lichid de culoarea sângelui. Pe placa de oţel a oglinzii, scrise cu litere ebraice cele patru litere magice:

Iehova, Mitraton, Elohim, Adonai… Apoi aşează oglinda pe partea de deasupra sobei, la perete. Aruncă pe foc puţin şofran, flacăra pâlpâi, împrăştiind un miros puternic şi înţepător. Ruggieri luă o cruce de lemn şi o îndreptă cu vârful spre foc, crucea se înroşi şi începu să ardă, dar magicianul o scoase din foc şi, folosind capătul înnegrit, desenă pe pământ un cerc dubiu.

În acest fel, el crea un câmp magnetic, aici îşi puse accesoriile indispensabile incantaţiei sale: un craniu omenesc, o tibie, o lampă cu flacăra palidă şi un motan viu, dar adormit printr-o vrajă sau de vreo substanţă necunoscută, filtru puternic, căci motanul îşi păstra în somn labele ţepene şi părul zburlit.

Ruggieri adresă Cerului rugăciuni îndelungi. Dar nu se întâmpla nimic. Magicianul cânta când, deodată, din oglindă începu să iasă un nor gros de fum. Ruggieri aruncă pe jăratic încă o mână de şofran, din foc ţâşni o flacără portocalie. Inscripţiile scrise pe oglindă dispăruseră, suprafaţa de oţel lustruit era mai clară decât înainte şi foarte strălucitoare. Caterina privea cu atenţie spre a nu pierde nimic din această transformare alchimică, vru să se apropie, dar Ruggieri îi făcu semn să nu se mişte. Centrul oglinzii deveni vaporos şi, prin fum, începu să se vadă un spectacol ciudat.

Caterina îşi recunoscu, mai întâi, proprii copii. Francisc al II-lea, regele, făcu o rotire şi dispăru. După el urmă Carol, care se învârti de paisprezece ori apoi, cu faţa schimonosită de groază, păru că alungă cu braţele o fantomă invizibilă. Caterina se întoarse spre magician spre a cere o explicaţie, el îi spuse că fiecare rotire reprezenta un an de domnie… Carol dispăru. Regina îşi recunoscu apoi preferatul: pe Anjou, dar anii păreau să fi trecut ca prin minune, căci acesta devenise un bărbat în toată firea. Îmbrăcat într-un costum foarte împodobit şi acoperit de bijuterii, el făcu cincisprezece rotiri. Apoi se opri şi păru că priveşte o formă invizibilă ce zăcea pe pământ, cu degetul

arătător – pe care strălucea un inel împodobit cu un rubin uriaş – îndreptat spre ceva ce nu exista. În acea clipă se auzi un vaiet, ce se transformă într-un horcăit sinistru. Fumul deveni şi mai gros şi totul pieri.

În ciuda acestor prevestiri sinistre, Caterina de Medici nu putu să-şi înăbuşe un suspin de mulţumire. Datorită Cerului, dinastia de Valois nu avea să se stingă încă. Privi viitorul cu mai multă seninătate şi se gândi să facă pace între protestanţi şi catolici, punând astfel capăt unor lupte fără rost.

Dar fu trezită din visurile sale de oglinda ce începu din nou să vibreze. În norul de fum, îşi făcu apariţia un bărbat, pe care, la început, Caterina nu-l recunoscu. Privindu-l cu mai multă atenţie, îi observă trupul îndesat şi robust, acoperit cu o platoşă încinsă cu o eşarfă de mătase albă. Privirea-i vie, gura-i batjocoritoare, nasul ca un cioc de vultur, toate aceste detalii 1 se potriveau lui Henric de Bourbon, hughenotul răzvrătit. Odată cu acea apariţie, anatema îndepărtată de Coroană pentru o clipă apăsa din nou asupra Franţei şi soarta regatului părea să se lege de această ramură pe care o ura de moarte. Henric de Bourbon se roti, vesel, de douăzeci şi unu de ori! Caterina închise ochii, neputând să mai privească această scenă teribilă. Ruggieri făcu câteva gesturi liniştitoare şi îi ceru doamnei să-şi regăsească stăpânirea de sine. Caterina observă că oglinda îşi recăpătase consistenţa iniţială. Inscripţiile ebraice reapăruseră; apoi motanul se trezi şi începu să miaune atât de ciudat, încât Caterina de Medici tresări.

Oglinda de la Chaumont nu minţise. Ruggieri, în acea zi, nu făcuse decât să ilustreze şi să completeze profeţiile prietenului său Nostradamus. Francisc al II-lea avea să moară după câteva săptămâni, în ziua de 4 decembrie a anului 1560. Carol al IX-lea va deveni rege, dar Caterina va ţine în mâini frâiele regatului. Prea iubitul ei Anjou îi va urma la putere sub numele de Henric al III-lea, apoi

coroana va trece la mult huliţii Bourboni şi Henric al IV-lea se va urca pe tron.

Când oglinda tăcu iar, Ruggieri, cu o voce cavernoasă, cu un gest amplu şi cu ochii fixaţi spre cer, făcu o ultimă profeţie:

— Feriţi-vă de Saint-Germain, el vă va aduce moartea!

Caterina de Medici nu uită niciodată nici oglinda magică şi nici prezicerea ce i se făcuse. Ea îşi continuă viaţa aventuroasă, dar se feri de Luvru, pentru a nu se apropia de biserica Saint-Germain-l'Auxerrois. De asemenea, ea părăsi castelul Saint-Germain, din apropierea Parisului. La bătrâneţe, se crezu, în sfârşit, eliberată de ameninţarea pe care o cuprindeau aceste cuvinte; considera că a izbutit să dezmintă ultima profeţie a astrologului, ferindu-se cu grijă de locurile ce purtau numele mult temut.

În 1589, fiind foarte bolnavă, Caterina de Medici socoti că e bine să se pregătească pentru un sfârşit creştinesc. Aflându-se la castelul său de la Blois, ea a trimis după preotul la care se mărturisea de obicei. Din nefericire, acesta nu fu găsit şi, în locul lui, îi fu adus primul preot întâlnit pe coridoarele palatului. După ce o ascultă, preotul îi dădu împărtăşania; atunci ea îl întrebă cine este:

— Sunt abatele de Chablis…

— Dar cum vă numiţi?

— Julien de Saint-Germain…

Caterina scoase un suspin prelung şi, cu o voce liniştită, murmură:

— Atunci sunt pierdută…

Câteva ore mai târziu, îşi dădea ultima suflare. Prevestirile magicianului o urmăriseră până în ultimele clipe de viaţă.

Ruggieri şi-a exercitat încă mulţi ani meseria de astrolog, uzând de protecţia lui Henric al II-lea şi apoi de cea a mareşalului Concini. Căzut mai târziu în dizgraţie pentru că se compromisese într-un complot împotriva lui Henric al III-lea, el fu condamnat la galere şi apoi iertat. După graţiere, îşi părăsi rolul primejdios de magician, pentru a ajunge un bătrân cumsecade care făcea almanahuri şi prezicea viitorul sub numele de Jean Querberus. Înainte de a muri, îl izgoni pe preotul ce venise să-l împărtăşească şi refuză să se mărturisească. Într-o înfricoşătoare noapte a anului 1615, vecinii l-au auzit scoţând nişte strigăte groaznice şi dimineaţa l-au găsit fără viaţă. S-a spus că fusese sugrumat de Diavol.

— 3
CASANOVA
Şi
ŢECHINII DIAVOLULUI

Mâna lungă, fină şi rasată a lui Casanova se pierde în părul mătăsos şi negru al Javottei, degetele îi înnoadă şi deznoadă buclele. Tânărul pare cu totul absorbit de acest joc când, deodată, împietreşte, deschide ochii mari, îşi priveşte mâna şi nu-şi poate stăpâni un strigăt de uimire. Javotte întoarse capul, şuviţele-i despletite par a curge pe degetele frumosului cavaler, la început nu vede nimic, dar, deodată, zăreşte cum din părul ei apare ceva galben şi scânteietor. Este un ban de aur, un ban adevărat, ce poate fi pipăit.

— Este al tău, căci vine de la tine… zice Casanova, întinzându-i banul cu sclipiri minunate.

Uluită şi fascinată, Javotte ia repede moneda, o duce la gură şi muşcă zdravăn din ea spre a se convinge că-i

adevărată. Nu, nu-i nicio iluzie. Mulţumită, schiţează un surâs de recunoştinţă şi pune banul de aur într-o pungă de pe scaun. Apoi, uitându-se fix, cu o privire arzătoare la Casanova, îi spune cu voce nesigură:

— Vraja ta e uluitoare. Poţi repeta acest miracol ori de câte ori vrei?

Casanova îi arată că nu are nimic în mâini. Apoi îşi ridică mâna stângă spre obrazul Javottei; îşi mişcă degetele ca şi cum ar urma să mai apară o monedă; dar nu se mai petrece nimic. Casanova îşi prinde mâna stângă cu mâna dreaptă care până atunci se sprijinea pe marginea patului. Urmează un fermecător balet al degetelor, după care din părul Javottei se iveşte o nouă monedă de aur…

Cum ar putea Javotte să reziste unui bărbat ce-i în stare să facă o asemenea minune? Casanova pare că a uitat ciudata apariţie a monedei şi, fericit, se lasă purtat de farmecele Javottei. Din când în când, fata îşi furişează mâna în şuviţele-i de păr şi trage de ele cu un mic gest nervos, dar zadarnic, buclele rămân sterpe. În căldura verii italiene, ea se supune de bunăvoie tuturor capriciilor „magicianului”. Casanova are grijă să nu împingă jocul prea departe, fata este încă virgină şi acest tezaur de puritate trebuie păstrat.

— Draga mea Javotte, nu cumva jocul nostru te nemulţumeşte?

— Dimpotrivă, răspunde ea supusă, îmi face multă plăcere.

— De acum înainte, te vei culca în fiecare noapte în camera mea, căci trebuie să mă conving eu însumi că, în noaptea marii operaţiuni magice, te vei afla în starea în care trebuie să fii…

Marea operaţiune magică… Casanova a sedus-o pe această domnişoară în numele ştiinţelor esoterice, el s-a înfruptat din tinereţea ei în numele spiritelor ascunse în întuneric. Era în anul 1749, la începutul verii, şi Casanova sosise le Césène de câteva zile. Cu autoritatea demiurgului

atotputernic, el se introdusese în casa lui Georgio Franzia, un ţăran bogat ce credea că stăpâneşte o comoară ascunsă undeva, în adâncurile proprietăţii sale. Casanova îl asigură că o ceremonie misterioasă, a cărei taină numai el o ştie, va obliga forţele întunericului să-i dezvăluie locul unde se află comoara. Şi iată că tatăl fetei ajunge la cheremul capriciilor lui Casanova. Magicianul se instalează confortabil în casa omului: declarându-se interpretul puterilor întunericului, el cere o cameră cu două paturi şi o anticameră cu spălător. E hotărât să o supună pe fata cea mare a prea naivei sale gazde tuturor capriciilor sale amoroase:

— Am neapărată nevoie de o cusătorească virgină, în vârstă de paisprezece până la optsprezece ani, în dar această fată trebuie să păstreze taina, ca şi toţi ceilalţi din casă.

Casanova spune aceste vorbe ca pe o ameninţare: dacă fata va sufla vreun cuvânt, întreaga operaţiune va da greş, dracii care scormonesc prin întuneric se vor ridica, beţi de mânie, şi comoara ascunsă îşi va păstra pe veşnicie taina, urmând să nu mai fie văzută niciodată de ochii muritorilor. Nu-i nevoie să spună mai mult: Franzia, înnebunit la gândul că ar putea să piardă comoara, o propune drept cusătorească chiar pe fiica lui, Javotte. Având consimţământul tatălui şi în propria-i casă, aventurierul se lasă în voia firii lui, supunând-o pe fată la toate jocurile perverse ale imaginaţiei sale desfrânate.

Pentru a-i da de lucru în timpul zilei, Casanova o pune pe Javotte să lucreze o cămaşă de in cu mâneci largi şi cu glugă, apoi îi porunceşte să coasă la un loc şapte pergamente, pe care desenează, la nimereală, contururi ciudate şi litere indescifrabile, spunând că de toate acestea are absolută nevoie pentru invocarea spiritelor. După ce face aceste preparative, cavalerul îşi petrece timpul, în chip plăcut, în dulcea tovărăşie a Javottei. De altfel, fata nu-şi mai ascunde bucuria, ea este îndrăgostită de

atotştiutorul ei iniţiator:

— Dacă ne culcăm împreună, stricăm ceva? întrebă ea, cu falsă nevinovăţie.

— Nu, draga mea, cu condiţia ca tu să fii virgină în ziua marii operaţiuni, ăsta e singurul lucru ce trebuie respectat.

De acum încolo, Javotte şi Casanova nu se mai părăsesc nicio clipă şi-şi petrec nopţile cunoscând plăcerile nebuneşti ale simţurilor. Deşi depravat şi lipsit de scrupule, Casanova nu vrea să o compromită în chip iremediabil pe Javotte şi se poartă ca un gentilom. Îşi plimbă mâinile dibace pe trupul fetei, fără însă să treacă de graniţa care ar face din ea o femeie. Din degetele abile ale lui Casanova apare încă o dată o monedă de aur, fata îşi ascunde comoara în pungă, fără să zică nimic şi fără ca măcar să tresară: miracolul a devenit pentru ea un lucru obişnuit.

Dar cum tatăl pare a fi neliniştit, Javotte trebuie să se prefacă a se interesa de draga lui casetă. Ca semn concret al unei prezenţe oculte, din pivniţă se aud în fiecare noapte lovituri înăbuşite.

Sunt spiriduşii însărcinaţi să vegheze asupra comorii, îşi spune bietul Franzia.

Ţinând în mână o lampă, Casanova se aşază lângă uşa ce duce în pivniţă şi aşteaptă cu hotărâre ca puterile drăceşti să se facă simţite. Acest liber-cugetător ştie prea bine că nu va apărea nimeni, faptele de pe cealaltă lume nu-l preocupă deloc, dar, dintr-odată, aude nişte zgomote venind din adâncuri; sunt lovituri regulate, ca acelea pe care le-ar face un pistil uriaş, mânuit cu putere într-un gigantic mojar de bronz. Dar iată că uşa se deschide încet, scârţâie din ţâţâni şi se închide brusc cu un zgomot sec. Casanova face o săritură, deschide uşa şi ridică lampa, cu gândul că va descoperi vreun truc. Nimic suspect. Vede, prin întuneric, nişte forme care se duc şi vin într-un balet tăcut. Departe, pe câmp, flăcările dansează, alcătuind un

spectacol magic. Dar Iată-l pe Franzia, care vine să-şi întâlnească binefăcătorul.

— Sunt spiriduşii ce păzesc comoara, spune Casanova.

În sinea lui el este însă foarte tulburat şi încearcă să dezlege firele enigmei.

Flăcăruile îi sunt cunoscute. A văzu acest fenomen climatic adeseori – şi în toată Italia. Dar oare ce să fie cu loviturile ce se aud din pivniţă şi cu uşa care se deschide şi se închide singură? Cine sau ce îşi face simţită prezenţa în acest fel? Oare el însuşi a căzut victimă vreunui pungaş? Nu cumva spiritele vor cu adevărat să-şi bată joc de un necredincios şi un dezmăţat cum e el? Nu cumva îi trimit semne ameninţătoare, menite să-l silească să renunţe la şarlatanie? La gândul ăsta, Casanova ridică din umeri şi privirea i se înăspreşte. Dacă există cumva spirite, atunci să facă bine să tremure şi să amuţească, demonii să cadă în prăpastie, diavolii să se întoarcă în ascunzătoarea lor, căci el, nelegiuitul, îşi va bate joc de toţi, chemându-i la o ceremonie caraghioasă, numai bună să-i păcălească pe prostănaci!

Cu câteva zile mai înainte, Casanova îi spusese ţăranului că vraja nu are putere decât într-o seară cu lună plină. În noaptea aceea venise momentul să-l cheme pe Belzebut şi pe ciracii săi. Javotte trebăluise toată ziua: trebuise să coasă în cerc vreo treizeci de foi de hârtie, ornamentate cu figuri enigmatice. Iată că, în sfârşit, se lasă întunericul. Casanova înaintează în curte, ţinând în mâini o baghetă magică făcută dintr-o ramură de măslin. Părul despletit îi cade pe umeri în şuviţe cârlionţate; aşezate pe capul său, pergamentele cusute de mâna pură a fetei formează un fel de coroană, iar anteriul alb, cusut în vederea acestui ceremonial, îi acoperă îmbrăcămintea profană. Înveşmântat în cămaşa-i imaculată, Casanova seamănă cu un adevărat preot al unui cult ciudat, cu predicatorul unei credinţe înfricoşătoare. Cercul de hârtie

e aşezat pe dalele ce acoperă curtea. Casanova se apropie de el cu paşi înceţi. De pe balcon, Franzia îl priveşte atent, cu inima bătând de emoţie. Curând, spiriduşii îşi vor face apariţia şi-i vor da comoara. Căci Casanova are darul să comunice cu fiinţele imateriale, deodată, vrăjitorul începe să vorbească şi spune că vede, dincolo de ziduri şi de mormanele de pământ, „caseta” cu comoara îngropată, diamantele, rubinele, smaraldele şi o sută de mii de livre de pulbere de aur... Apoi, înconjoară cercul de trei ori, rostind cuvinte de neînţeles, această melopee îl întăreşte pe Franzia în credinţa lui: Casanova este, cu adevărat, un mare maestru al ştiinţelor oculte; ce fericire că a întâlnit un asemenea iniţiat!

Casanova sare apoi în mijlocul cercului, se ghemuieşte şi rămâne nemişcat. Până şi cerul pare că a încremenit: un nor negru se opreşte din drumul lui chiar deasupra vrăjitorului, fulgerele spintecă întunericul cu lumina lor trecătoare şi se porneşte o ploaie torenţială. Casanova simte că-şi pierde puterile, fulgerele cad pretutindeni, tunetele bubuie mânioase. El ştie prea bine că cercul magic nu-i decât un joc şi că toate acestea nu-s făcute decât ca să-l ducă de nas pe un prostănac. Şi totuşi, dacă lucrurile sunt adevărate? Dacă puterile întunericului au fost cu adevărat aţâţate? Şi dacă un Dumnezeu atotputernic îşi îndreaptă împotriva lui, ereticul, mânia Sa nemărginită? Casanova nu mai îndrăzneşte să iasă din cercul magic pe care el însuşi îl imaginase. Rămâne acolo, înţepenit, până când furtuna se potoleşte. Numai atunci cutează să se ducă să se încălzească în casă, unde Javotte, cu gesturile-i drăgăstoase, îi redă puterea.

Chiar a doua zi dimineaţă, Casanova se hotărăşte să părăsească acele locuri bântuite de atâtea taine neliniştitoare. Dar, înainte de a pleca, trebuia să-i vorbească lui Franzia, care-i foarte dezamăgit că n-a pus

mâna pe comoară. Seducătorul inventează o poveste la care tatăl Javottei va visa tot restul vieţii.

— Cei şapte drăcuşori ce păzesc comoara mi-au spus cu de-amănuntul ce să fac, zice el, dar am fost nevoit să cad cu ei la o înţelegere şi să nu mai dezgrop preţioasa comoară, pe care sunt însărcinaţi s-o păzească. Ca mărturie a bunei lor credinţe, mi-au lăsat vreo zece monede de aur.

Franzia, uluit, le ia cu grijă, ca şi cum ar fi sfinte. Javotte plânge, văzând că a sosit ora despărţirii; Casanova o mângâie pe obraji, sfătuind-o să se mărite cât mai repede cu un băiat cumsecade, căci nu mai e nevoie de virginitatea ei pentru vrăji… Ea strânge la piept punga în care sună monedele de aur născute din căldura îmbrăţişărilor. După ce-i dă o ultimă sărutare frăţească pe frunte şi-i face cu mâna un semn de rămas-bun, aventurierul o porneşte la drum, făgăduind că se va întoarce curând, adică de îndată ce drăcuşorii i-o vor îngădui. Dar mai sunt atâtea femei ce trebuie iubite şi atâţia naivi care trebuie păcăliţi…

* * *

Casanova îşi subjugă amantele cu monedele sale „vrăjite”, făcute din aur. Dar cum aventurile sale sunt nenumărate, el trebuie să-şi procure această bogăţie de undeva. Ce metodă poate fi mai bună decât să joci cărţi şi să fii sigur că vei câştiga? Dar, bineînţeles, norocul trebuie un pic ajutat. Hazardul i-a dat prilejul s-o facă în timpul călătoriei sale la Paris, în 1750. Curiozitatea lui mereu trează l-a îndemnat să frecventeze celebrul tripou al lui Jean Lhomonier, aflat în apropiere de Palais Royal. În ziua în care Casanova pătrundea pentru prima oară în acest loc, vreo treizeci de bărbaţi îşi măsurau puterile jucând cărţi. Unul dintre ei îi reţine atenţia, omul se numeşte don Pedro, Casanova este fascinat pe dată de felul cum acest

compatriot al său ştie să ţină cărţile. Don Pedro face pe prostul, expresie ce-i sporeşte urâţenia şi oboseala feţei. Dar are mâini superbe şi toate mişcările sale par armonioase şi perfect controlate. Casanova simte că sub această purtare voit primitivă se ascunde o înşelăciune, şi totuşi, nimic, dar absolut nimic nu arată că sub ochii lui se petrece vreo coţcărie.

Casanova devine foarte curând un obişnuit al tavernei de lângă Palais Royal, el îi observă cu atenţie pe toţi cei din jur şi încearcă să afle totul, convins că mâi devreme sau mai târziu va descoperi taina lui don Pedro. Într-o seară, când vreo zece jucători se războiau între ei, ruinându-se, don Pedro este dat în vileag de adversarul său, căruia îi vine în gând să numere cărţile, la sfârşitul partidei. Sunt zece cărţi în plus. Păgubaşul înşelat vede roşu de mânie, cuprins de o mare furie, îl ameninţă pe trişor şi-i cere, urlând la el, să-i dea înapoi banii pierduţi în ajun. Don Pedro, bineînţeles, nu are de unde să-i plătească. Casanova prinde din zbor momentul, intervine şi generos, se oferă să-l despăgubească din plin pe păgubaş. La insistenţele patronului, neliniştit la gândul că scandalul va întina reputaţia localului, jucătorul primeşte acea despăgubire venită de la un necunoscut. Şi în timp ce nefericitul păgubaş, un pic mai înseninat la faţă, îşi numără banii, Casanova îi duce pe don Pedro departe de acel loc de pierzanie.

Din recunoştinţă şi pentru a satisface curiozitatea noului său prieten, don Pedro îi dezvăluie secretele artei sale de trişor. El este, în primul rând, un mare maestru în ale filării, mişcare ce constă în împărţirea cărţilor într-un anume fel: în loc de prima carte i se dă jucătorului a doua. Bineînţeles că această şmecherie nu-i folositoare decât dacă ştii ce cărţi ai împărţit din pachet. Pentru asta, don Pedro adună cărţile de pe masă cu mâna dreaptă, în timp ce ridică pachetul, pe care-l ţine în cealaltă mână. Degetele de la mâna stângă desfac discret primele trei sau

patru cărţi, pentru a le repera. Apoi strânge cu grijă pachetul de cărţi, în timp ce mâna dreaptă pune cărţile, cu feţele ascunse, din nou pe masă.

Don Pedro precizează că, adeseori, aşază deasupra cărţilor de joc altele, dinainte pregătite şi bineînţeles, identice cu cele folosite în partida jucată. Pentru a le păstra deasupra pachetului, el recurge cu succes la falsa lor amestecare şi tăiere.

Pentru a realiza falsa amestecare, don Pedro ia pachetul cu mâna stângă şi ţine cărţile pe care vrea să le adauge cu dreapta, între degetul mare şi arătător, apoi pune tot restul pachetului, carte cu carte, una deasupra şi alta dedesubtul cărţilor cunoscute, fără să le piardă din ochi nicio cupă. Deci cărţile cunoscute se află la mijlocul pachetului. Pentru a le aduce deasupra, el pune cărţile care le acoperă dedesubt. Apoi mai e şi trucul care constă în a îndoi puţin anumite cărţi de joc. Ţinând pachetul în mâna stângă, don Pedro îndoaie mai multe cărţi din cărţile de deasupra, strângându-le marginea între degetul mare şi degetele opuse ale mâinii drepte. Astfel, după tăierea cărţilor, pe marginea lor se poate vedea o mică fisură.

Luând pachetul de cărţi în mâna stângă, don Pedro se preface că taie cărţile, mişcare care constă în a întoarce pachetul cu partea de jos în sus. Degetul mic de la mâna stângă serveşte drept pârghie fixată în locul unde cartea e uşor fisurată, pârghie cu care se ridică jumătatea de sus a pachetului, în timp ce degetele mâinii drepte înalţă spre mâna stângă jumătatea de jos. Jumătatea de sus se aşază pe palma stângă, cea de jos ajungând deasupra.

Pe Casanova îl pasionează aceste mişcări abile. El le repetă, pentru propria-i plăcere, până când izbuteşte să le execute perfect, socotind că într-o bună zi îi vor fi de folos.

Fiind un simplu cavaler italian încă necunoscut, el trebuie să încerce cu orice preţ să pătrundă în lumea elegantă a celor de la Curte. Spre a izbuti, ştie că trebuie să-i uimească, să-i surprindă şi să-i farmece.

La început, se impune ca un oracol capabil să stea de vorbă cu spiritele, ca un prezicător a cărui privire vede dincolo de lumea vizibilă. Într-un salon unde se află adunată cea mai înaltă societate, el ocheşte la întâmplare un bărbat, i se adresează foarte politicos şi îi spune să-şi privească cei şase ludovici pe care-i are la el, ascunşi la pieptu-i de bătrân avar. Lumea e uimită, femeile încep să şuşotească şi să insiste ca bărbatul să-şi golească punga; acesta stă pe gânduri, dar până la urmă, la insistenţele celor de faţă, face ce i se cere. Cu părere de rău, îşi răstoarnă punga pe o măsuţă... Din ea se rostogolesc şase ludovici, stârnind exclamaţii de entuziasm. Nimeni nu văzuse, desigur, cum Casanova se apropiase de bătrânul marchiz, se aplecase spre el şi, în timp ce acesta privea aiurea, îi luase punga, se dusese într-un colţ retras, numărase banii, se întorsese şi, împingându-şi victima ca din greşeală, pusese la loc punga furată, cu un gest rapid şi abil. Tot restul nu va mai fi decât o punere în scenă.

Astfel, treptat, oamenii ajung să creadă despre Casanova că este un ins înzestrat cu daruri excepţionale. E destul să deschidă gura, ca tuturor celor de faţă să li se pară că aud rostindu-se cuvinte supranaturale. Acestui mare învăţat, acestui spirit superior, i se cer sfaturi şi preziceri. Vine să-l consulte ducesa de Chartres. Prin mijlocirea lui, ea se plânge spiritelor, vorbindu-le despre dizgraţioasele coşuri ce-i acoperă faţa, ascunzându-i frumuseţea. Casanova se leagănă pe un scaun aurit, cu ochii pe jumătate închişi, ca şi cum ar asculta o voce lăuntrică. Brusc, se ridică, îşi pironeşte privirea pe o piramidă de cuburi ridicată pe masă şi, cu o voce cavernoasă, ca şi cum cuvintele i-ar veni de dincolo de mormânt, îi arată ducesei cuburile pe care trebuie să le ia:

— Luaţi-l pe primul din rândul al doilea... Pe următorul daţi-l la o parte... Pe al treilea păstraţi-l...

În scurt timp, piramida ridicată cu grijă se dărâmă, pe masă nu mai sunt decât două grămezi de cuburi, una ce

trebuie îndepărtată şi alta ce va da răspunsul spiritelor. Atunci, Casanova, aşezând cuburile la rând, unul câte unul, şi citind cifrele de pe fiecare din ele, se porneşte să facă tot felul de calcule complicate.

— Numărul trei din rândul al doilea trebuie înmulţit cu numărul şase din rândul următor. Obţinem astfel numărul optsprezece, a optsprezecea literă din alfabet este *ei;* răspunsul începe cu această literă…

E nevoie de multe ore ca să tălmăceşti mesajul spiritelor prin acest procedeu, răstimp în care spaima se măreşte, iar misterul creşte, până când, ca într-o apoteoză, soluţia apare, limpede şi evidentă. Casanova, care a învăţat această cabală numerică din vechi cărţi de vrăjitorie, îşi presară frazele cu termeni voit obscuri, luaţi din tratatele de alchimie sau astrologie la care se adapă zilnic. El a adunat în peregrinările sale câteva noţiuni de medicină ce-i sunt de mare folos în această situaţie de om pe care le ştie pe toate. Îşi aduce aminte că odinioară a suferit şi el de boala asta. Spiriduşii îi suflă ducesei la ureche formula alifiilor care-i vor reda frumuseţea. Oracolul are grijă, de asemenea, să-i prescrie un regim sever şi să se spele zilnic cu apă de roze. Ducesa face tot ce i se spune, şi, după opt zile, apare la Operă cu faţa netedă şi cu pielea ca piersica.

Din clipa aceasta, în saloanele pariziene umblă zvonul că dracul de italian are puteri supranaturale şi fiecare se grăbeşte să-şi ofere plăcerea de a-l invita şi de a-i pune întrebări. Casanova izbuteşte astfel să intre în universul atât de închis al minunatei societăţi pariziene, devenind o figură legendară. Este văzut pretutindeni, fermecând fetele, vrăjindu-le pe mame şi amuzându-i pe taţi.

Dar frumosul cavaler nu rămâne niciodată prea mult în acelaşi loc, el are nevoie de spaţii vaste, de aventuri şi

de mişcare. Întors la Veneţia, află că un local pe care altă dată îl frecventa din când în când s-a transformat în tripou. Iată cel mai bun prilej de a pune în practică învăţătura primită de la don Pedro! Casanova este primit atât de bine, încât nu îndrăzneşte să trişeze, dar cunoştinţele dobândite îi îngăduie să se ferească de escrocheriile a doi trişori pe care îi descoperă imediat. În acea seară joacă puţin, dar priveşte în jur atent şi mult. Se amuză din plin de manevrele lui Alberto. Alberto aduce pachetele de cărţi şi serveşte băuturile. Aplecându-se peste mese, printre jucători, el şterpeleşte un ţechin de aur din grămezile ce se înalţă în faţa fiecăruia. Cu o îndemânare diabolică, ascunde banul, continuând să aducă paharele. Casanova îl trage de-o parte şi ca să-i câştige încrederea, ia un pachet de cărţi şi îi arată câteva figuri. Până la urmă, îi propune să-l ia în slujba lui, spunându-i că urmează să-l ajute să ducă la bun sfârşit o treabă ce se va dovedi foarte profitabilă pentru amândoi. Atras de câştig şi de aventură, Alberto acceptă cu entuziasm.

Au trecut doi ani de când contesa Bellini, o fostă amantă a lui Casanova, a terminat de risipit averea răposatului ei soţ şi trăieşte pe cheltuiala ilustrului ei seducător. Dar în luxoasa-i casă nu se mai dau serbările de odinioară, viaţa ei e tristă şi singuratică. De aceea, când Casanova îi propune să organizeze câteva partide de faraon şi de alte jocuri, ea acceptă, foarte fericită că astfel va da din nou recepţii, ca altă dată. Contesa are deplină încredere în Casanova şi-l lasă să organizeze seratele după cum vrea el. Jocul de noroc fiind în acea vreme o adevărată patimă în toate straturile societăţii, toţi se grăbesc să vină în saloanele contesei spre a-şi risca de bunăvoie, cu un plăcut fior de teamă, întreaga avere. Casanova pregăteşte cu grijă lovituri imparabile. La un semn al său, Alberto aduce un pachet de cărţi însemnate, ceea ce-i îngăduie trişorului să ştie culoarea cărţilor, fără să le întoarcă. Desenele complicate, reprezentând flori înlănţuite,

camuflează perfect micile semne în relief făcute înainte. Casanova l-a învăţat pe credinciosul său Alberto să înţepe doar cărţile cu un ac, operaţie în urma căreia, pe dosul cărţii de joc apare o ridicătură imperceptibilă. Casanova se exersase să recunoască aceste mici ridicături fără să le privească, doar pipăindu-le cu degetul mare când împărţea cărţile. Decarii şi figurile nu aveau semne, asul era înţepat discret la mijloc, cele marcate cu numărul doi în cele două flori din colţuri, cele cu numărul trei, în cele trei flori, pătrarii, în două colţuri opuse, cele marcate cu cinci, în patru colţuri, cele cu şase, într-o floare izolată şi într-una alăturată, cele cu opt, în cele trei flori alăturate şi cele cu nouă, în floarea izolată şi în cele două flori apropiate.

Pentru a adăuga la pachetul de cărţi o serie suplimentară, Casanova inventează o stratagemă care să-l scutească de serviciile lui Alberto. Servitorii ce-i asistă pe jucători sunt tot mai suspectaţi de complicitate cu trişorii, drept care intervenţiile lor trebuie limitate cât mai mult cu putinţă. Iată de ce contesa Bellini adăpostea într-un salon retras, încă de la începutul petrecerii, doi complici. La un semn al lui Alberto, unul dintre ei apare în sala de joc, ca şi cum atunci ar fi intrat în casă, se duce de-a dreptul spre Casanova şi-i strânge mâna. Gestul nu miră pe nimeni, iar complicele profită ca să-i strecoare cavalerului cărţile de joc ce-i vor îngădui să dea lovitura. Alberto urmează să pregătească cu iscusinţă terenul psihologic, atât de important în trişarea la cărţi. Încă de la venirea primilor jucători şi cu mult înainte de sosirea lui Casanova, el le vorbise despre stăpânul său şi despre ghinioanele pe care gentilomul le avusese în partida din ajun, ceea ce-i făcuse pe oaspeţi să presupună că acesta va fi într-o dispoziţie morocănoasă. Or, Casanova se ivi cu surâsul pe buze şi plin de amabilitate, ceea ce produse o senzaţie generală de uşurare. El trişă de câteva ori, spre a-i face pe nefericiţii ce pierduseră până atunci să recâştige câteva monede, pentru ca, plecând mulţumiţi, să mai vină şi în altă seară.

Casanova folosi prilejul spre a le spune tuturor că e ghinionist la cărţi, ceea ce alungă din mintea viitoarelor victime orice bănuială: sosise clipa să dea lovitura!

* * *

Dar marea şmecherie a lui Casanova rămânea găsirea monedelor de aur în părul sau pe trupul frumoaselor lui prietene. El învăţase acest „număr” de la Alberto. La foarte scurt timp după prima lor întâlnire, Casanova, care admirase atât de mult priceperea acestui băiat, îi ceru să-l antreneze şi pe el, până va şti să ascundă la fel de bine ţechinii. Nu pentru a-şi fura partenerii de joc, ci numai pentru a-şi subjuga iubitele, aşa cum va face cu naiva Javotte. Metoda folosită era foarte simplă, dar necesita multe repetiţii. Era nevoie de mult exerciţiu ca să-ţi dezvolţi muşchii palmei drepte spre a putea ţine ascunsă în ea o monedă de aur, fără ca mişcarea vreunui deget să-i trădeze prezenţa. Pentru ca moneda să „apară”, e de-ajuns să o laşi să cadă pe degetele îndoite şi apoi s-o împingi spre vârful lor cu ajutorul degetului cel mare. Totuşi, e bine ca în timpul acesta să îndrepţi atenţia celei ce priveşte spre o mişcare inutilă a mâinii stângi, în timp ce mâna dreaptă ia o monedă aşezată din timp pe marginea saltelei, de exemplu. În felul acesta, Casanova făcea să apară din subţiorile sau din părul adorabilelor sale iubite monede de zece ţechini, gesturile lui erau atât de fireşti încât pentru ele această faptă nu putea fi decât expresia concretă a unei puteri magice. De fiecare dată, Casanova le cerea să păstreze cea mai mare taină cu privire la aceste monede ale Diavolului. Dacă s-ar vorbi despre asta, reputaţia lui de seducător ar fi umbrită. Trebuie să spunem că, odată cu trecerea anilor, farmecul şi isprăvile amoroase ale lui Casanova nu mai erau atât de mari ca altă dată şi că apariţia monedelor de aur contribuia şi ea la fidelitatea risipitoarelor lui amante. Casanova crea astfel un ciclu

discret „bani – dragoste”, ce-şi afundă rădăcinile într-o magie purificatoare.

* * *

Cu trecerea timpului, s-a produs totuşi un fenomen ciudat. Casanova a renunţat cu totul să trişeze, dar continuă să câştige. Oare nu cumva îi ajută fantomele invocate de el de atâtea ori în cadrul unor ceremonii burleşti? Gurile rele spun chiar că, uneori, pachetul de cărţi pus pe masă în faţa lui Casanova se taie singur, făcând un salt rapid şi abia perceptibil, ceea ce duce, în chip magic, la o împărţire a cărţilor ce-i este favorabilă. Dar cei care spun asta sunt adeseori tocmai stânjenitorii soţi ai adoratoarelor frumosului cavaler.

Iar cele ce suspină când trece misteriosul veneţian mai visează încă la aurul magic, cu puteri atât de tulburătoare...

4
CAGLIOSTRO
Şi
PUTERILE FANTASMAGORIEI

Contele de Cagliostro şi soţia sa Lorenza îl întâmpină pe cardinalul de Rohan cu toate onorurile datorate rangului său şi se grăbesc să-l instaleze pe acel oaspete de seamă în salonul cel mare. Ludovic de Rohan se află pentru prima oară în faţa celebrului ghicitor, el priveşte cu mare curiozitate spre bărbatul mic şi îndesat, cu faţa brună şi cu fruntea dezgolită, ce-i însoţit mereu de blânda Lorenza, cea cu păr blond lăsat în cascadă pe umeri.

Astăzi, Cagliostro pare nervos şi obosit, el mărturiseşte cu mare simplitate că-i încă impresionat de vizita nocturnă a fantomei lui Iulius Cezar şi precizează că,

de altfel, el l-a frecventat odinioară pe domnitorul încărcat de glorie. Enervat de aceste vorbe iraţionale, cardinalul îi face semn să treacă la fapte, căci nu a venit decât pentru asta. Cagliostro tace şi îşi ajută soţia să facă ultimele pregătiri, trag perdelele pentru a face întuneric, aşază scaunele, presară tămâie pe o sobiţă cu jăratic. De îndată iese un nor gros de fum, cu miros acru şi persistent, ce invadează încăperea. Cardinalul, intrigat, se uită la Cagliostro, ce se aşază în faţa soţiei sale, ei fac cu braţele un cerc în jurul sobiţei cu jăratic şi recită cuvinte cabalistice, de neînţeles, minutele trec, dar nu se întâmplă nimic. Cardinalul începe să dea semne de nerăbdare. Privirea i se înăspreşte şi surâde batjocoritor şi sceptic. Enervat, el vrea să se ridice, dar în faţa expresiei rugătoare a lui Cagliostro acceptă să urmărească experienţa. În timp ce fixează fumul alb, mintea îi hoinăreşte aiurea. Dar, deodată este trezit din torpoare de o formă pe care o zăreşte prin fum... Într-adevăr, vede o figură, figura Jeannei de La Motte, tânăra sa amantă; i-ar putea recunoaşte dintr-o mie părul castaniu şi fin, ochii de un albastru intens şi gura roşie cu buze lacome. Trăsăturile se desenează cu claritate şi par a se naşte din rotocoalele de fum. Nu-i vine să-şi creadă ochilor căci, cu o clipă înainte, gândurile îl duseseră tocmai la Jeanne... Ludovic de Rohan se ridică şi vrea să atingă forma tulburătoare, Lorenza vrea să-l oprească, dar el o dă la o parte şi înaintează cu braţul întins. Ciudata viziune dispare.

Cagliostro pare extenuat. Cardinalul e cu totul descumpănit. El pune câteva întrebări despre natura acestui surprinzător fenomen. Stăpânul casei, în limbajul său, în care cuvintele franţuzeşti se amestecă cu cele italieneşti şi latineşti, precizează, cu multă naturaleţe, că-i vorba de o practică alchimică, mai puţin obişnuită, pe care a ajuns să o stăpânească după zece ani de cercetare. Cardinalul nu mai ştie ce să creadă: convingerile îi sunt

zdruncinate. Ce trebuie să gândească despre vieţile anterioare ale lui Cagliostro, despre puterile sale de vindecător, despre darurile sale de prezicător? Şi dacă totuşi aceste incredibile spuse sunt adevărate?

Într-adevăr în acea toamnă a anului 1780, locuitorii oraşului Strasbourg sunt profund tulburaţi. Toţi se află sub farmecul acestui ciudat personaj carismatic, ce are puteri nesfârşire şi care îşi spune contele Alessandro di Cagliostro. În locuinţele bogate ca şi în cocioabele din cartierele sărace, nu se mai vorbeşte decât despre vindecările miraculoase ale magicianului, se vorbeşte cu voce scăzută despre aurul pe care-l fabrică în taină în laboratoarele sale şi de nemurirea dobândită prin mijlocirea unor băuturi misterioase. Reputaţia acestui făcător de minuni ajunsese până la puternicul cardinal de Rohan, dar prelatul nu era omul care să dea crezare poveştilor răspândite de o populaţie naivă, el voi să vadă cu ochii lui minunile ce se spuneau despre acest demiurg născut din întuneric.

Cagliostro se grăbi să împlinească voia cardinalului şi-l invită să-l viziteze în locuinţa sa din Piaţa Armelor, în inima oraşului. Ludovic de Rohan nu credea deloc în chemarea spiritelor, realizată cu regularitate de către magician, în cămăruţa sa. Se duse totuşi la conte, hotărât să nu se lase influenţat de niciun procedeu de sugestionare.

Dar cardinalul nu observase, în momentul apariţiei chipului amantei sale, transformarea ce se produsese într-o ramă de tablou agăţată pe perete, la doi metri de sobiţa cu jăratic. Gravura dispăruse brusc, pentru a lăsa loc orificiului unei lanterne magice îndreptate spre norul de fum. Într-o cameră secretă învecinată, un slujitor foarte bine instruit potriveşte placa de sticlă pe care este desenat chipul. La semnalul dinainte hotărât el descoperă lentila lanternei şi apoi mişcă încet placa, pentru ca proiecţia să pară mai vie. Razele lumânării luminează norul de fum ce

serveşte drept ecran şi imaginea plăcii apare mărită şi uşor deformată, ce sporeşte misterul. Cagliostro a pus la îndoială această stratagemă după ce încercase de mai multe ori să proiecteze imaginea unei persoane reale cu ajutorul unui ingenios şi complicat joc de oglinzi, dar acest procedeu necesita o minuţioasă înscenare şi, mai ales, o deschidere prea mare în partea de sus a peretelui, care ar fi putut fi uşor reperată de privitor.

Cardinalul era cu atât mai uimit, cu cât el credea că nimeni nu ştie de legătura sa cu frumoasa Jeanne, dar Cagliostro era ţinut la curent cu de-amănuntul de către marchiza de Boulainvilliers. De mai mulţi ani marchiza o proteja pe tânăra femeie ca pe propria-i fină. Înduioşată de soarta acestui copil născut dintr-un tată ce descindea din Henric al II-lea, dar care era cu desăvârşire ruinat, marchiza o culesese de pe drumuri pe când fetiţa, îmbrăcată în zdrenţe, hoinărea pe străzile din Passy, spunându-şi trista poveste:

— Fie-vă milă de o micuţă cerşetoare descendentă din Casa de Valois!

Fetei i s-a asigurat o educaţie perfectă, după care a fost măritată cu contele Marc-Antoine de la Motte, un nobil fermecător, cam slab din fire şi care se va lăsa dominat de ambiţioasa-i soţie.

Doamna de Boulainvilliers se duce la Strasbourg pentru a-l consulta pe celebrul Cagliostro. Măcinată de tot felul de boli, ea nădăjduieşte să-şi găsească alinarea la acest practician priceput, ale cărui merite erau atât de mult lăudate. Jeanne o însoţeşte în călătoria sa şi în timp ce marchiza înghite cu conştiinciozitate leacurile prescrise de magician şi se supune paselor sale magnetice, fina ei profită de originea-i nobilă pentru a frecventa casa cardinalului. La cei patruzeci şi şase de ani ai săi, Ludovic de Rohan se arată foarte sensibil la farmecele strălucitoarei şi triumfătoarei Jeanne, nici nevolnicul soţ şi nici severa Boulainvilliers nu se opun acestei legături, care

le măguleşte atât de mult orgoliul. Cu oarecare mândrie, naşa îi mărturiseşte faptele lui Cagliostro, care cunoaşte astfel toate tainele acestei iubiri.

Asupra cardinalului de Rohan lanterna magică şi-a făcut efectul în chip desăvârşit. Prelatul nu se mai gândeşte să-şi bată joc de puterile lui Cagliostro, el a înţeles că acest om poate pătrunde în lumi invizibile şi că deţine tainele unor vechi ştiinţe.

Magicianul îi explică în chip doct că s-a bucurat de favoarea de a fi admis în faţa Nemuritorului, precum Moise în timpurile biblice. Toate părerile preconcepute ale cardinalului se prăbuşesc, el nu numai că-l invită pe Cagliostro în castelul său din Saverne, dar îi şi pune la dispoziţie un laborator în care acesta se retrage pentru marea transmutare. Aurul pare să curgă din alambicurile sale, iar Ludovic de Rohan, care are atâta nevoie de bogăţie pentru a-şi duce viaţa luxoasă de mare senior, crede că magicianul va face din el cel mai bogat prinţ din Europa. Prin fantasmagoria sa, Cagliostro ştiu să-l cucerească pe cardinal care, până mai ieri încă, îşi bătea joc, în public, de toate şarlataniile alchimiste. Cu ajutorul unui creuzet cu fund dublu, el făcu să apară un splendid briliant; Rohan se lăuda tuturor cu inelul său, spunând:

— El l-a făcut, vă daţi seama? L-a creat din nimic. L-am văzut cu ochii mei, eram de faţă, cu privirile aţintite pe creuzet, am asistat la toată această operaţie. N-o să-mi spuneţi că mă păcăleşte şi că mă exploatează. Trebuie să recunoaşteţi că un om ce face asemenea daruri ar fi un pungaş tare ciudat.

Copleşit de recunoştinţă, cardinalul pune să se sculpteze bustul magicianului şi cere ca pe soclul statuii să fie gravate, cu litere de aur, cuvintele: „Divinul Cagliostro”. El repetă, fără încetare, noul său crez:

— Este omul cel mai extraordinar şi cel mai sublim, ştiinţa sa nu-i egalată decât de propria-i bunătate!

Într-adevăr, Cagliostro poate fi văzut alergând din spital în spital pentru a-şi pune cunoştinţele la dispoziţia celor mai nenorociţi dintre oameni; pansează rănile, împarte leacuri şi aduce speranţa în sufletele celor ce-au atins limitele suferinţei. Nimeni nu se mai îndoieşte că acest om de bine deţine secretul vindecării bolilor şi ale prezicerilor şi că este iniţiat în tainele oculte, în jurul lui se naşte o minunată legendă. Realitatea şi povestea se îmbină una cu cealaltă, fără ca cineva să poată, vreodată, să le deosebească. De altfel, asta nu are nicio însemnătate pentru omenirea în suferinţă, singurul lucru important este devotamentul fără margini al vestitului Cagliostro. El ştie să prepare leacuri care alină bolile cele mai năprasnice şi tratează plăgile aplicând pe ele comprese cu puteri liniştitoare. În fiecare zi, casa sa este asaltată de sute de oameni: bătrâni, bogaţi, săraci, femei însărcinate îi imploră ajutorul. Bolnavii se agaţă de el cu disperare, căci întreaga sa fiinţă emană blândeţe şi bunătate: unică licărire în noaptea nefericirii lor. Cei ce ajung să-şi învingă boala devin apărătorii înverşunaţi ai contelui, fiind convinşi că ştiinţa sa vine dintr-o veche înţelepciune.

* * *

Ocrotit de cardinalul de Rohan, omagiat de societatea înaltă, adulat de oamenii de jos, contele de Cagliostro se află pe culmile puterii şi ale gloriei. Totuşi, uneori, el îşi aduce aminte cu oarecare nostalgie de începuturile grele ale vieţii sale, când nu era decât un biet tânăr sicilian şi încă se mai numea Joseph Balsamo. În adolescenţă, fusese nevoit să fugă din Palermo, oraşul său de baştină, după ce storsese şaizeci de uncii de aur de la un bijutier, făcându-l să creadă că se va folosi de puteri supraomeneşti pentru a-şi atrage favorurile unor spirite drăceşti însărcinate să păzească o comoară îngropată într-o peşteră! Momit de câştig, bijutierul i-a dat tânărului

Balsamo tot aurul pe care-l avea. Socotea că aceste spirite sunt cam lacome, dar perspectiva de a pune mâna pe comoară îl ademenea şi-l făcea să-şi piardă şi puţina judecată pe care o mai avea. În cele din urmă, înţelese că fusese prea naiv şi puse poliţia pe urmele ştrengarului ce-l jefuise. Dar totul fu zadarnic.

După nişte începuturi atât de promiţătoare, acest pungaş plin de imaginaţie avea dreptul să spere la orice. Ajunse până în ţinuturile îndepărtate ale Arabiei şi Persiei. Aici, întâlni filosofi de la care luă lecţii, dar nu izbuti încă să-şi folosească învăţătura pentru a se ridica deasupra oamenilor de rând. Pentru a putea supravieţui, vindea pe câţiva bănuţi nişte substanţe chimice menite să menţină o tinereţe veşnică şi să aline durerile pricinuite de gută sau efectele neurasteniei. Toate acestea erau mici coţcării fără urmări; bolnavii nu sufereau din pricina lor, iar improvizatul farmacist nu-şi afla aici bogăţia. Căsătoria sa, la Roma, cu iubitoarea Lorenza, nu-i schimbă destinul, doar că, uneori, când sărăcia devenea prea crudă, frumoasa femeie se pricepea, prin purtările ei timide, dar îmbietoare, să scoată câţiva scuzi de la vreun bătrân domn în criză amoroasă…

Apoi, într-o seară din luna mai a anului 1769, întâmplarea îi aduse lui Balsamo în cale un cavaler care-i povesti viaţa sa aventuroasă. La birtul Trei Delfini din Aix-en-Provence, unde Joseph şi Lorenza ajunseseră mânaţi de viaţa lor aventuroasă, în faţa claponilor graşi ce se frigeau în cuptoare, tânăra pereche schimbă câteva vorbe cu acel bărbat plin de prestanţă ce purta perucă pudrată şi cămaşă cu jabou. Curând, necunoscutul îşi spuse numele: era vestitul Casanova. Cu privirea-i arzătoare, el o fixa pe blonda Lorenza. Cavalerul era fascinat de această tânără timidă, cu chip delicat şi plin de farmec, era înduioşat şi de soţ, la care descoperi impetuozitatea ce-l însufleţise odinioară şi pe el. Ca şi el, tânărul era italian, asemenea lui, căuta fapte mari şi fugea de certitudinile liniştite, ca şi

el, vedea în existenţă un mare teatru, unde important era să deţii rolul cel mai strălucit.

Joseph Balsamo străbătea pe atunci Europa, sigur că-şi va găsi gloria şi bogăţia. Din păcate, în aşteptarea marii revelaţii, el îşi ducea viaţa de azi pe mâine, fiind mereu în căutarea unor expediente. Această viaţă de hoinar îi stârni lui Casanova dureroase amintiri. În tinereţe, înainte de a fi cucerit prin farmecul şi misterul său cea mai înaltă societate, cunoscuse şi el toate aceste îndoieli şi temeri.

Se lăsase noaptea. Trecuse mult timp de când ceilalţi meseni plecaseră. În marea sală a cârciumii, nu mai rămăseseră decât cei trei noi prieteni, focul pâlpâia în sobă, aruncând asupra mesenilor luciri roşiatice. Casanova începu să vorbească, povestindu-şi cu plăcere aventurile, cavalerul era în vervă. Prezenţa frumoasei şi blondei Lorenza îl exalta şi tulbura. Lui Balsamo i se dezvălui o lume nebănuită; în faţa sa se întredeschise un întreg univers populat cu himere şi fapte îndrăzneţe şi i se arătară căi noi în care se amestecau vrăjitoria cu înscenarea, prezicerile cu iluzia. În acea noapte, el înţelese marea putere a aparenţelor, forţa convingerii, nesătula poftă de miraculos şi incredibila naivitate a oamenilor. Această întâlnire datorată hazardului fu una din acelea ce modifică un destin. În birtul din Aix-en-Provence, tânărul italian şi soţia sa, fascinaţi, ascultară îndelung spusele cavalerului. Casanova îşi găsise un discipol. El îi arătă compatriotului său, încă sărac, căile îmbogăţirii.

Dar drumul va fi lung: Balsamo va trebui să-şi părăsească haina de aventurier, pentru a îmbrăca o nouă personalitate, el va trebui să facă îndelungi cercetări, să pătrundă tainele unor vechi cărţi de vrăjitorie, să intre în societăţile secrete, să devină, la rându-i, un oracol.

* * *

Unsprezece ani mai târziu, Joseph Balsamo îşi

cucereşte gloria la Strasbourg. El este un om bogat, venerat în toată Europa. Micul aventurier de odinioară nu mai există; de acum înainte el este contele de Cagliostro şi când cineva, în faţa lui, emite vreo vorbă de îndoială cu privirea la originea-i nobilă, răspunde cu mândrie:

— Titlul meu de nobleţe nu se datorează originii mele, ci cunoştinţelor mele oculte.

Cagliostro apare ca un iniţiat: se spune că stăpâneşte ştiinţele hermetice capabile să îngrijească trupurile şi sufletele. În timpul călătoriilor sale îndepărtate, el a pătruns în societăţile secrete cele mai închise şi marele maestru al Ordinului Templului l-a ales pentru a-i revela cunoaşterea. În cadrul unei ceremonii, a primit atributele noii sale stări. Templul Ordinului îşi înalţă faţada albă undeva în ţinutul germanic: neofitul a fost condus aici pentru a fi introdus, în chip solemn, în Ordin. În interior, pereţii erau acoperiţi cu catifea roşie, iar pe un altar ardea o candelă aşezată în mijlocul unei cruci. Novicele, înveşmântat într-o togă albă şi purtând în mână o torţă neagră, era însoţit de doi preoţi îmbrăcaţi în sutane violete, care i-au pus întrebarea rituală:

— Eşti hotărât să rămâi credincios Ordinului nostru, jertfindu-ţi viaţa dacă mai marii noştri o cer?

Cagliostro depuse jurământul pe *Evanghelie,* după care a fost condus într-o subterană, unde torţele luminau nişte schelete, era un loc de meditaţie, unde cugetă la deşertăciunea tuturor lucrurilor. Se întoarse apoi din nou la templu, ţinând în mână, de această dată, o torţă albă. Şi în timp ce toţi cei de faţă cântau psalmi, noul iniţiat îmbrăca, la rându-i, roba violetă.

Dar Cagliostro nu se poate mulţumi cu un rol de slujitor supus autorităţii unei ierarhii: el nu vrea să fie un simplu cleric anonim, pierdut în tentaculele unui ordin puternic. Succesele dobândite la Strasbourg îi dau îndrăzneala de a întemeia un rit, în care va fi singurul mare maestru. Pentru această strălucită acţiune, el alese

oraşul Lyon, capitala iluminiştilor, în care se concentrează discipolii tuturor curentelor esoterice.

În tradiţiile hermetismului, Egiptul rămâne leagănul ştiinţelor şi lăcaşul înţelepciunii. Cel mai bun lucru era deci să reînvie vechiul cult al faraonilor, cu ceremonialul magic al lui Isis şi mitul nemuritorului Osiris, şi să-şi asume funcţia marelui preot însărcinat să deschidă porţile Cerului. Cagliostro devine marele copt, iniţiatul suprem care a văzut faţa lui Dumnezeu. Oamenii se prosternează în faţa acestui om care este pentru adepţii săi un fel de semizeu, un spirit pur coborât pe pământ pentru a uşura suferinţele oamenilor.

— Eu nu m-am născut din carnea şi voinţa omului, ci din spirit, spune el.

La Lyon, Cagliostro dă viaţa riturilor antice ce se desfăşurau în inima tainică a marii piramide. Noua sa credinţă se întemeiază pe evocarea spiritelor şi pe practica divinaţiei, marele copt le promite adepţilor săi starea de beatitudine, paradisul etern şi cunoaşterea absolută. Toate persoanele importante din oraş se grăbesc să vină şi să facă act de supunere faţă de divinul Cagliostro. Sub ochii lor, marele maestru invocă spiritele, prezice viitorul şi obţine vindecări ce sunt privite ca adevărate miracole. Îşi întemeiază ritul pe principiile francmasoneriei, pe care o cunoaşte bine, şi iată-l suveran absolut al lojei înţelepciunii triumfătoare. Pune să se construiască un templu luxos, care are trei săli, una pentru şedinţele de ucenicie, o alta, pictată cu luni albe şi cu sori strălucitori, pentru adepţii confirmaţi, şi o a treia, numită camera din mijloc – în care tronează la loc de cinste bustul lui Cagliostro cu faţa ridicată spre bolta cerească – încăpere destinată celor care au fericirea să atingă nivelul cel mai ridicat al Ordinului.

Cagliostro şi soţia sa rămân la Lyon mai mulţi ani: aici se simte el bine. Discipolii săi îl venerează şi el domneşte peste suflete.

În luna ianuarie a anului 1785, Cagliostro părăseşte totuşi malurile Ronului şi pleacă la Paris. Gloria provincială nu-i mai ajunge, simte nevoia să fie recunoscut şi în Capitală, unde el ştie că are deja un renume. Aici îl întâlneşte pe cardinalul de Rohan, care părăsise oraşul Strasbourg pentru a se instala la Versailles. Mult timp în dizgraţie şi dispreţuit de regina Maria-Antoaneta, care-i reproşează viaţa sa de dezmăţ, Rohan crede că va redobândi favoarea tronului prin mijlocirea Jeannei de la Motte, vechea sa amantă, aceasta îi dă toate asigurările că regina i-a iertat toate păcatele. Când Jeanne îi aduce un bilet din partea Mariei-Antoaneta, prelatul este în culmea fericirii. Pe biletul ce poartă emblema Casei regale – florile de crin – regina a binevoit să scrie următoarele cuvinte: „Îmi pare foarte bine că nu vă mai socotesc vinovat. Nu pot încă să vă acord audienţa pe care o doriţi. Când împrejurările mi-o vor îngădui, vă voi comunica. Fiţi discret”.

După un oarecare timp, cu sufletul tulburat şi cu inima plină de speranţă, Rohan îi arată biletul lui Cagliostro, care îl citeşte, îl aşază respectuos pe masă şi îi prezice cardinalului un viitor măreţ. Rohan nu se îndoieşte de cele spuse şi se vede deja pe post de ministru. Uitându-se de jur-împrejur ca să vadă dacă nu cumva vreo ureche indiscretă stă la pândă, el îi mărturiseşte magicianului noua sa taină: în timpul nopţii, a întâlnit-o pe regină pe o alee din grădinile palatului Versailles, în faţa fântânii din boschetul lui Venus, sub ulmii complici… Jeanne organizase totul; apropiindu-se, el sărutase poala rochiei reginei şi ascultase cuvintele ei consolatoare:

— Poţi nădăjdui că trecutul va fi uitat.

Apoi trebui să fugă, căci tocmai veneau nişte oameni şi regina ţinea foarte mult ca această întrevedere să rămână învăluită în cea mai mare taină. Din acel moment, cardinalul e cucerit de Maria-Antoaneta, pe care o

venerează, este gata să-i asculte toate poruncile şi arde de dorinţa de a-i dovedi devotamentul său nemărginit. Tocmai atunci, maiestatea sa are bunătatea să facă apel la el într-o afacere delicată: ea vrea să cumpere, fără ca oamenii de la Curte să ştie, un colier pe care doi bijutieri încearcă să i-l vândă de zece ani, o parură de diamante a cărei valoare de un milion şase sute de mii de livre poate să-i înspăimânte pe muritorii de rând, dar care nu poate să o impresioneze pe o regină a Franţei, chiar dacă ea egalează preţul unui vas de război. Jeanne îl anunţă pe Rohan că a fost ales să slujească de mijlocitor şi această dovadă de încredere îl tulbură.

În ajunul sosirii lui Cagliostro la Paris, cardinalul a semnat o înţelegere cu Bassenge şi Böhmer, cei doi bijutieri. Colierul va fi plătit în timp de doi ani, din şase în şase luni, prima parte din sumă, de patru sute de mii de livre, trebuind să fie achitată de regină în ziua de 1 august. Rohan semnează hârtiile şi devine garantul întregii operaţiuni. Oare, în ultima clipă, îl cuprinde îndoiala? El o imploră pe regină să dea o semnătură şi Jeanne i-o aduce. Pe contractul semnat de Rohan şi de bijutieri se pune parafa: „Maria-Antoaneta a Franţei”.

— Regina, care acţionează fără ştirea regelui, căruia nu-i place firea ei cheltuitoare, a insistat să nu lase hârtia aceasta din mână. Nu o arăta nimănui.

De bucurie, Rohan este în al nouălea cer. Complicitatea cu regina îl face fericit. Totuşi, el îi arată hârtia lui Cagliostro, care aprinde lumânările, invocă puterile egiptene şi ascultă spiritele. Cagliostro îşi spune verdictul: da, târgul este demn de încredere, el se va încheia cu succes şi va aduce cu sine acea zi minunată în care se vor vădi, spre binele Franţei şi al lumii întregi, rarele talente ale domnului cardinal.

În ziua de 1 februarie, Bassenge se înfăţişează la casa lui Rohan să-i dea colierul. Regina îşi exprimase dorinţa să-l poarte cât mai repede cu putinţă şi făgăduise

că se va împodobi cu el chiar de-a doua zi, adică de întâmpinarea Domnului. Rohan îi arată bijutierului semnătura… Maria-Antoaneta a Franţei… Ce garanţie putea fi mai bună? Cardinalul ia cutia, îl salută pe bijutier şi pleacă, se urcă în trăsură şi se îndreaptă spre piaţa Dauphine, unde locuieşte Jeanne de la Motte. Cardinalul se strecoară în casă, bate la uşă şi dă bijuteria iubitoarei sale prietene. După câteva clipe, pe scara de lemn se aud paşi, uşa se deschide şi îşi face apariţia un bărbat:

— Vin din partea reginei!

El întinde un bilet: e un ordin de la regină. Colierul trebuie dat aducătorului depeşei. Fără să spună vreun cuvânt, necunoscutul ia cutia şi pleacă în noapte, ca o umbră tăcută.

Dar, vai! A doua zi regina apare la petrecere fără colier. Cardinalul se tulbură. Jeanne îl liniştește: regina nu şi-a pus colierul din prudenţă. Răbdare… Dar săptămânile trec şi regina tot nu apare cu preţioasa ei podoabă. Plăţile pun şi ele probleme: sunt mereu amânate. Bijutierii dau semne de nervozitate şi refuză să mai aştepte. Atunci Jeanne îi cheamă la ea şi le mărturiseşte totul:

— Aţi fost înşelaţi: actul de garanţie pe care-l are cardinalul poartă o semnătură falsă, dar el este bogat şi va plăti. Mergeţi şi-l căutaţi…

Dar Böhmer nu se duce la cardinal, ci se grăbeşte să meargă la Versailles. El nu poate fi primit de regină, dar izbuteşte totuşi să ajungă la doamna de companie a reginei, care nu înţelege nimic din toată povestea asta şi încheie spunând:

— Sunteţi victima unei escrocherii, regina nu a primit niciun colier.

La Curte, întâmplarea ia proporţii şi lumea se întreabă unde este vestitul colier. Oare Maria-Antoaneta îl are şi-l ţine tăinuit? Nu cumva a fost furat de vreun tâlhar sau luat de Rohan? Misterul este de nepătruns.

* * *

Într-o dimineaţă, doi înalţi demnitari de la Curte vin la Cagliostro, pe strada Saint-Claude, convinşi că numai el poate dezlega taina. Departe de a fi onorat de această nobilă vizită, marele copt se simte foarte încurcat la gândul întrebărilor ce i se vor pune. El şi soţia sa îi conduc pe cei doi bărbaţi în cabinetul de astrologie, îi invită să ia loc şi încep să facă pregătirile necesare. Ei aşază hărţile cerului, tapisând pereţii cu coordonatele zilei. După ce termină aceste pregătiri indispensabile, Cagliostro ia un pergament nefolosit, îl pune pe un şevalet de lemn şi desenează, cu răbdare, un pentaclu în concordanţă cu poziţia planetelor. Cei doi marchizi, impresionaţi de acest ritual, păstrează o linişte religioasă.

Urmat de Lorenza, ce ţine în mână un sfeşnic cu şapte braţe, Cagliostro îi întinde celui mai vârstnic dintre vizitatori pergamentul şi o pană de gâscă. Acesta scrie pe el, lângă simbolul cabalistic, întrebarea care-i arde buzele: „Maiestatea sa regina a primit sau nu colierul?” Deşi Cagliostro se aştepta la o asemenea întrebare, el nu lasă să i se vadă pe faţă niciun fel de nedumerire, dându-şi seama că cei doi bărbaţi sunt trimişi de rege. El îi cere interlocutorului său să-şi pună semnătura sub întrebare, dar bărbatul ezită, de teama că această hârtie se va păstra şi, într-o zi, va deveni compromiţătoare. Maestrul îl linişteşte:

— Hârtia va fi arsă peste câteva clipe sub ochii voştri…

Aşa şi face. Cagliostro îndoaie pergamentul în două şi cere celuilalt vizitator să-l semneze şi el. După ce documentul este împăturit în patru, Cagliostro îşi pune şi el parafa. Între timp, Lorenza a aprins o sobiţă aşezată pe o măsuţă rotundă de fier forjat. Cagliostro vine la ea şi îi întinde pergamentul. Vizitatorii nu observă că, în timp ce făcea cei câţiva paşi care-l despărţeau de soţia sa,

Cagliostro a schimbat pe nevăzute pergamentul îndoit cu un altul identic, ce purta şi el, pe partea vizibilă, semnătura sa. Lorenza ţine hârtia deasupra flăcărilor, în timp ce psalmodiază ciudate cuvinte magice. Cagliostro se apropie de Lorenza şi se foloseşte de acest moment pentru a-i strecura pe neobservate în buzunar pergamentul autentic. În prelungirea aceleiaşi mişcări, o înconjoară cu braţele, ca şi cum ar dori să adauge fluidul său la acela al preotesei. La rându-i, Cagliostro rosteşte câteva cuvinte magice. În realitate, ei comunică într-o limbă de neînţeles: pentru a-i pricepe, oaspeţii ar trebui să cunoască cuvintele de bază din arabă şi siciliană.

Cagliostro se afla în faţa unei dileme: dacă răspunde că regina are colierul şi dacă mai târziu apar dovezi care demonstrează că Maria-Antoaneta se află la originea acestei afaceri, totul se va sfârşi cu bine şi regele îi va fi, desigur, recunoscător, dar dacă se dovedeşte că regina nu este amestecată în vreun fel în această nefericită întâmplare, va avea parte de dizgraţie şi decădere. Dacă răspunde că regina nu are colierul, sunt posibile două ipoteze: fie că regina este nevinovată şi Cagliostro va ieşi din această istorie şi mai respectat încă, fie că regina este vinovată şi, în acest caz, ghicitorul va trece drept un nepriceput. Deci răspunsul său trebuie să fie destul de ermetic pentru a evita toate capcanele.

Folosind cuvinte neînţelese de oaspeţi, el îi transmite Lorenzei soluţia sa la această problemă spinoasă. Femeia lasă pergamentul fals să cadă în focul purificator şi, în timp ce Cagliostro face câteva pase magice deasupra pergamentului mistuit de foc, Lorenza dispare discret. Ajunsă în camera sa, ea deschide biletul şi se grăbeşte să noteze pe el răspunsul dictat cu puţin timp înainte; pana zgârie pergamentul şi un miros ciudat începe să se răspândească; Lorenza scrie cu o cerneală simpatică preparată dintr-un amestec subtil de lămâiţă şi de zeamă de ceapă. După ce rândurile scrise se usucă, ea îndoaie

pergamentul şi îl răsuceşte în aşa fel încât să-l poată introduce într-un tub de lemn astupat cu un dop. Apoi deschide în linişte o colivie circulară din care iese un superb porumbel. Cu ajutorul unei panglici roz, leagă tubul de ghearele păsării şi, ţinând-o la piept, se îndreaptă spre un mic budoar învecinat cu laboratorul de astrologie. Apoi deschide fără zgomot o trapă secretă. Vizitatorii, aflaţi cu spatele, nu văd nimic, mai ales că sunt fascinaţi de incantaţiile maestrului. Lorenza dă drumul porumbelului în direcţia lor şi închide pe dată trapa. Zgomotul aripilor îi face pe cei doi marchizi să tresară; ei urmăresc cu privirea porumbelul ce zboară de colo-colo, încărcat cu ciudata-i povară. Pasărea cade jos, dar Cagliostro rămâne nemişcat şi cere vizitatorilor să deschidă tubul. Spre marea lor mirare, găsesc, refăcut, pergamentul ce fusese ars sub ochii lor. Îl deschid cu înfrigurare, dar nu văd niciun răspuns, şi asta fiindcă, pentru a spori misterul, totul fusese scris cu cerneală simpatică. Dar înainte de a avea răgazul să-şi arate decepţia, Cagliostro le porunceşte să treacă foaia pe deasupra flăcărilor şi să repete, după el, următoarele trei cuvinte:

— Enoch – Passak – Vorgei…

Răspunsul mult aşteptat se iveşte încet, sub pentaclu, literele par a se naşte din neant, la început, sunt abia vizibile, apoi se desenează ca o linie de culoarea cenuşii. Pe pergament poate fi citită următoarea frază, al cărui sens este dintru început nedesluşit: „Diamantele cer sângele regilor”. Aceste cuvinte deschid toate porţile. „Sângele regilor” poate face aluzie la Maria-Antoaneta, dar se pot la fel de bine referi la Jeanne de La Motte, care este o autentică descendentă a Casei de Valois. Dar dacă e vorba de o profeţie? Atunci această frază ar prezice mari tulburări, evenimente printre care afacerea colierului şi scandalurile ce vor izvorî din ea nu sunt decât zorii palizi, prevestitori de fapte înfricoşătoare, ai zilei când monarhia va fi înecată în sângele lui Ludovic al XVI-lea.

* * *

Acest mod de a ieşi din încurcătură, deşi foarte bine regizat, a fost marea greşeală a lui Cagliostro. Regele şi anturajul său au crezut că magicianul refuza să-şi folosească puterile pentru a dezvălui adevărul. De aici şi până la a gândi că fusese părtaş la dispariţia bijuteriei, nu mai era decât un pas şi duşmanii săi se grăbiră să-l facă. De aici i se trase pieirea.

Curând cercetările aveau să descopere complotul în care fusese târât mult prea naivul cardinal de Rohan. Regina pe care o văzuse în grădinile din Versailles era de fapt o prostituată ce semăna vag cu Maria-Antoaneta şi care jucase acel rol pentru bani, semnăturile erau falsuri grosolane, „trimisul" reginei, cel care luase cutia, era un complice. Jeanne de La Motte se folosise de farmecul ei şi de naivitatea fostului ei amant pentru a săvârşi acea mare escrocherie. Ea demontă colierul şi tăie din nou pietrele pentru a le vinde, o parte la Paris şi o parte la Londra. Planul fusese bun, Jeanne îl cunoştea bine pe cardinal, pentru a evita scandalul, el ar fi plătit discret colierul, dacă bijutierii, înspăimântaţi, nu s-ar fi dus să spună totul la Versailles.

Doamna de La Motte fu arestată în ziua de 17 august. După câteva zile, o mică trupă vine la Cagliostro. Înnebunit de frică, acesta tocmai se pregătea să se apere cu o bară de fier, dar ofiţerul îi spune scurt că orice rezistenţă este inutilă:

— Domnule, vin din ordinul regelui. Am cu mine zece oameni bine înarmaţi şi care nu se tem de vrăjitori. Urmaţi-mă!

Dus la Bastilia, Cagliostro îşi petrecu aici opt luni de zile, închis într-o celulă şi fără să vadă o fiinţă vie. Soţia sa fu închisă într-o altă aripă a fortăreţei. Abia în luna mai a anului următor contele de Cagliostro avea să fie pus faţă în

faţă cu judecătorii săi. Nu i se putu aduce nicio învinuire în afară de aceea de a fi făcut câteva profeţii imprudente. Fu declarat nevinovat; regele îi dădu totuşi ordin să părăsească Parisul în douăzeci şi patru de ore şi regatul în trei săptămâni, interzicându-i să se mai întoarcă vreodată în ţară.

Diamantele nu au mai fost găsite niciodată şi, în urma acestei întâmplări, bijutierii au fost în pragul ruinei. Cardinalul de Rohan fu trimis la mănăstirea La Chaise-Dieu din Auvergne, prostituata care jucase rolul reginei găsi, la ieşirea din închisoare, o mulţime de pretendenţi şi se căsători cu un ofiţer al regelui, Jeanne de La Motte fu biciuită în piaţa publică, însemnată cu fierul roşu pe umăr, cu H, care-i desemna pe hoţi, şi închisă la Salpêtrière, unde rămase aproape doi ani, după care izbuti să evadeze şi să se îmbarce spre Anglia. Această întâmplare zguduise monarhia din temelii, nimeni nu voia să creadă în nevinovăţia reginei şi o mare ură se dezlănţui împotriva celei pe care poporul o numea cu dispreţ Austriacă. Revoluţia era pe cale să izbucnească: „Diamantele cer sângele regilor”, prezisese Cagliostro.

* * *

După ce cerură zadarnic autorităţilor o sută de mii de livre ca despăgubire pentru casa lor prădată în timpul cât fuseseră închişi, Cagliostro şi Lorenza părăsiră Franţa pentru totdeauna. Au încercat să-şi refacă averea înfiinţând loja egipteană de la Roma. Dar tribunalul Inchiziţiei veghea. Arestat ca iluminat şi francmason, considerat eretic, Cagliostro a fost condamnat la moarte în anul 1791. Făcându-i-se o favoare specială, pedeapsa i se comută în închisoare pe viaţă, sfârşit de puteri şi sătul de toate, contele muri la vârsta de cincizeci şi doi de ani, după şase ani petrecuţi îndărătul zidurilor înalte ale unui castel din împrejurimile Oraşului Etern. Dar în Europa

sufla un vânt nou şi tribunalele religioase îşi trăiau ultimele clipe ale puterii. Ele aveau să dispară curând, relicve ale unor regimuri blestemate.

În 1791, ele mai făceau încă ravagii. Iar forţa sa magică nu l-a împiedicat pe Cagliostro să fie cea din urmă victimă a Inchiziţiei.

— 5 –
CONTELE DE SAINT-GERMAIN ŞI MIRACOLUL DIAMANTELOR

— Domnule, spuse regele, iată cele şase diamante mici despre care v-am vorbit. Puteţi, în faţa mea, să le faceţi mai mari?

Contele de Saint-Germain ia cu delicateţe cele şase pietricele scumpe din mâna regelui şi le înşiruie pe un covoraş de catifea albastră. Apoi se uită la ele cu mare atenţie, pentru a se convinge de limpezimea lor desăvârşită; mulţumit de ce vede, dă cu gravitate din cap şi începe să şoptească nişte formule alchimice cu neputinţa de înţeles.

Regele se foloseşte de acea clipă pentru a privi jur-împrejur prin încăpere. El îi dăruise contelui acest apartament în urmă cu un an, dar până atunci nu venise niciodată să-l vadă. Trebuie să spunem că era destul de greu pentru Ludovic al XV-lea să plece din castelul Chambord pentru a veni în această dependinţă fără să-şi intrige suita şi să provoace o adevărată răsturnare a protocolului. Dar curiozitatea învinsese, căci voia să ştie cum arată locuinţa unui alchimist ce se bucura de faima de a fi nemuritor. Regele se uită atent. Nu vede cuptorul tradiţional! Nici alambicul şi nici vreo retortă. Ce decepţie! I-o comunică domnului de Saint-Germain. Acesta surâde cu fineţe şi îi dă următoarea explicaţie: a lucrat multe secole

de-a rândul, în multe laboratoarede alchimie, şi şi-a păstrat metalele şi substanţele cu puteri miraculoase preparate de el odinioară. Aşa se face, spune contele, că acele vreo douăzeci de cutiuţe aşezate pe masa lui de lucru şi pe etajere conţin produse alchimice cu efecte magice şi misterioase. Însoţindu-şi vorba cu fapta, contele apucă la întâmplare una din casete, făcută din lemn sculptat, o deschide şi îi arată Maiestăţii sale ce cuprinde. Regele se apleacă, se uită şi observă pe fundul ei o pulbere metalică foarte strălucitoare:

— E un praf de protecţie cu proprietăţi speciale, acţionează la rece şi înlătură nu numai toate neajunsurile pe care le are un creuzet vârât într-un cuptor, dar şi toate celelalte operaţiuni la cald necesare transmutării plumbului în aur.

Regele ascultă aceste expuneri teoretice, dar aşteaptă mai ales demonstraţia practică. Domnul de Saint-Germain deschide o altă cutie – dintr-un metal de culoare întunecată – şi scoate din ea o cutiuţă rotundă, parcă din lemn de merişor. Ridică cu grijă capacul plat al cutiei şi pune în ea cele şase diamante ale regelui. Presară deasupra lor pilitura metalică argintie, acoperă cutia cu capacul şi o scutură puternic timp de vreo două minute. Apoi deschide din nou cutia şi se uită atent înăuntrul ei. Cu faţa luminată de un surâs, se întoarce spre regalul său oaspete. Maiestatea sa aruncă înăuntru o privire şi descoperă un singur diamant, nespus de frumos şi mare cât cele şase pietre pe care le încredinţase contelui luate laolaltă. Regele nu îndrăzneşte să-l atingă, ca şi cum s-ar teme că o să dispară, dar Saint-Germain îl încurajează:

— Este diamantul vostru, Sire: sunt cele şase diamante unite între ele.

Regele ia în mână minunatul diamant, îl admiră cu ochi de expert forma şi culoarea şi se declară încântat.

— Îţi mulţumesc, domnule de Saint-Germain, această piatră este mai potrivită ca podoabă pentru corsajul

doamnei de Pompadour.

Contele se înclină cu respect şi tace. Regele tace şi el, cercetând diamantul în razele soarelui care intră prin fereastră. Se gândeşte la miracol. El nu crede în această operaţie magică. Cutiuţa din lemn de merişor seamănă întocmai cu cea folosită la Curte, anul trecut, de un scamator priceput. Artistul binevoise să-i arate regelui tot mecanismul. Un capac cu fund dublu îi îngăduia să camufleze micile obiecte aşezate în cutie şi să descopere un obiect mai mare, ascuns înainte în interiorul ei. Artistul îi uimise pe curteni, transformând astfel boabele de grâu în perle. Ludovic al XV-lea este convins că şi contele foloseşte aceeaşi metodă. Îl admiră mult pe domnul de Saint-Germain pentru vastele lui cunoştinţe şi pentru buna sa dispoziţie, dar nu crede în puterile-i oculte. Rupând tăcerea, îi pune contelui următoare întrebare insidioasă:

— Dar unde aţi găsit un diamant atât de frumos?

— Sire, după cum v-am mai spus, el nu-i decât suma celor şase diamante ale voastre, îi răspunde Saint-Germain fără să se tulbure.

— Ţţţţ... ţţţţ... adaugă Ludovic al XV-lea, într-o bună zi, tot îmi vei dezvălui originea averii dumitale. Oricum, ştiu că o foloseşti cu generozitate. Asta mi-ar fi de ajuns, dacă n-aş fi atât de curios... Nădăjduiesc, aşadar, că într-o bună zi...

Şi regele îl conduse prieteneşte pe domnul de Saint-Germain spre apartamentele regale unde îi aşteptau curtenii.

* * *

În anul 1760 se împlinesc zece ani de când întreaga Franţă e fascinată de contele de Saint-Germain. Nimeni nu ştie cine este el. Sigur e că nu-i nici conte şi nici din familia Saint-Germain, nu i se cunoaşte nici măcar prenumele, despre misterioasa sa personalitate circulă

cele mai năstruşnice zvonuri. Vorbeşte perfect franceza, dar cu un uşor accent străin, şi se exprimă cu aceeaşi uşurinţă în engleză, germană, italiană, spaniolă şi portugheză. Este considerat rând pe rând fiul bastard al unei regine spaniole, un iezuit portughez, un spion german sau un evreu din Bordeaux. Şi, pentru că nimeni nu-i cunoaşte adevărata identitate, este supranumit Omul Miracolelor. Căci s-ar părea că deţine taine străvechi şi că este nemuritor. Îi evocă pe regii din trecut ca şi cum i-ar fi cunoscut şi reînvie istoria cu atâta precizie încât nimeni nu pune la îndoială puterea lui de a străbate secolele şi de a fi veşnic tânăr. Marchiza de Pompadour nu se mai satură întrebându-l despre oamenii de altă dată:

— Cum era Francisc I? E un rege pe care l-aş fi iubit…

— Era foarte binevoitor, îi răspunde Saint-Germain, păcat că era prea pătimaş. I-aş fi dat cu dragă inimă un sfat care l-ar fi ferit de toate nenorocirile… dar nu l-ar fi urmat…

— Curtea lui Francisc I era cu adevărat fastuoasă? mai întreabă favorita.

— Da, dar cea a nepoţilor lui o întrecea cu mult, iar pe vremea Mariei Stuart şi a Margaretei de Valois era un loc încântător, un templu al tuturor plăcerilor, căci îţi puteai desfăta aici şi spiritul. Cele două regine erau foarte învăţate, făceau versuri şi era o fericire să le asculţi…

— Vorbiţi de parcă aţi fi văzut toate acestea cu propriii dumneavoastră ochi, exclamă, plină de entuziasm, frumoasa marchiză.

Dar Saint-Germain se laudă arareori cu nemurirea lui. Dimpotrivă, uneori el o neagă cu străşnicie, dar cu atâta umilinţă şi cu o lucire atât de ironică în priviri, încât negaţiile sale sunt luate mai curând drept o mărturisire ascunsă, drept o taină înfricoşătoare ce i-a fost smulsă fără voie.

— Am o foarte bună memorie şi am citit multă istorie

a Franţei, spune el cu modestie. Uneori mă distrez lăsând să se creadă că am trăit în vremuri străvechi…

Contele de Saint-Germain trăieşte din mister şi se înconjoară cu enigme. În aceasta constă adevăratul său geniu. El îşi exprimă ştiinţa în versuri şi, în obscuritatea poemelor sale se desluşeşte pecetea alchimistului:

Cercetător curios al întregii naturi.
Am cunoscut începutul şi sfârşitul Marelui întreg.
Am văzut aurul în mină.
I-am înţeles materia şi i-am surprins sămânţa.

Toate textele scrise, toate cuvintele rostite, toate gesturile făcute de el sunt pline de subînţelesuri, ciudatul şi veselul om pare că păstrează cu greu o taină ce-l apasă atât de mult încât, fără să vrea, în spusele sale mai scapă unele lucruri ce dau de bănuit… Nu duce viaţa luxoasă a unui mare senior, dar e plin de diamante, le poartă pe haine, pe pălărie, la inelele de pe degetele sale lungi şi fine, pretutindeni. Bineînţeles, nimeni nu se miră, doar sunt fabricate de el.

Ludovic al XV-lea îl invită adeseori pe Saint-Germain la supeurile intime pe care îi place să le dea, în compania doamnei de Pompadour, la Micul Trianon. Contele nu se atinge de vinuri şi abia dacă ciuguleşte din felurile de mâncare, spune că ţine un regim şi bea cu mare plăcere un amestec pe care-l numeşte ceaiul său de viaţă lungă, făcut din frunze de siminichie, seminţe de mărar şi lemn de santal. Mănâncă puţin, dar însufleţeşte întreaga adunare istorisindu-şi amintirile şi toţi îi ascultă poveştile în cea mai deplină linişte. Dar Ludovic al XV-lea se tot întreabă de unde are contele asemenea bogăţii şi dă poruncă să se facă o cercetare secretă. Neştiind nimic de toate acestea, Saint-Germain continuă să-i uimească şi să-i tulbure pe cei ce-l ascultă. Povestirile sale par a deschide o fereastră spre o lume paralelă. Astfel, îi place să-şi aducă aminte de un

tânăr nobil dintr-un oraş din nord, care pretindea că avusese atât de multe femei încât se săturase de ele şi căuta noi emoţii:

— Mi-ar trebui o făptură supranaturală. Îmi voi petrece noaptea în cimitir şi voi chema morţii, le spusese el prietenilor.

Aceştia l-au implorat să renunţe la planul lui nesăbuit, dar el nu vru să-i asculte şi, pe la miezul nopţii, se duse în cimitirul oraşului, se înconjură cu un cerc magic şi, prin imprecaţii înfricoşătoare, încercă să tulbure somnul morţilor. Deodată, în liniştea de pe câmp, tânărul auzi o voce de femeie care cânta dumnezeieşte. Fermecat, se ridică şi fugi spre frumoasa creatură, o găsi şi, plin de îndrăzneală şi patimă, vru să o îmbrăţişeze:

— Eu nu pot aparţine decât unui soţ, spuse ea.

— Foarte bine, te iau de soţie, răspunse tulburat tânărul, iată inelul meu şi dă-mi-l pe al tău, vom fi logodnici.

Şi cei doi iubiţi au rămas împreună, uniţi pe un mormânt până la ivirea zorilor. Când soarele se arătă ia orizont se despărţiră, făgăduindu-şi că se vor întâlni din nou în acelaşi loc, în noaptea următoare. Dar tânărul îşi satisfăcuse capriciul şi uită de jurământ. Când se lăsă seara, se duse acasă şi se culcă. Pe la miezul nopţii, auzi cum uşa camerei se deschide şi simţi o formă îngheţată intrând în pat şi culcându-se lângă el. De-atunci, nu mai avu linişte. Oriunde se ducea, fantoma îl urmărea.

— Întâmplarea a făcut să-l întâlnesc, povesteşte contele de Saint-Germain. I-am spus tânărului nobil să mulţumească lui Dumnezeu că m-a cunoscut şi i-am poruncit să se roage până la miezul nopţii. La douăsprezece fără un sfert, am desenat pe podea un triunghi solar, l-am stropit cu parfumuri şi apoi l-am aşezat în mijloc pe imprudentul logodnic, interzicându-i să iasă din triunghi, orice s-ar întâmpla. Bătu miezul nopţii. Uşa se întredeschise şi fantoma înaintă până la marginile

triunghiului.

— Este soţul meu, spuse fantoma.

— Prin înşelăciune! Căci tu nu eşti un locuitor al lumii acesteia. Dă-i înapoi inelul!

— Nu, nu aici, ci acolo unde mi l-a dat.

— Fie! Vom merge acolo împreună.

Toţi cei din jurul mesei începură să tremure ascultând povestirea lui Saint-Germain:

— Nu vă voi vorbi despre lupta pe care a trebuit s-o dau. Până la urmă, am ieşit victorios. Tânărul aruncă inelul pe mormântul pe care stătuse cu fantoma. Fantoma îi înapoie inelul primit şi apoi am rămas singuri. A doua zi, când m-am trezit, mi s-a adus o scrisoare din partea tânărului nobil. După ce m-a părăsit, în loc să se ducă la el acasă, bătuse la poarta unei mănăstiri, ce fusese sub protecţia străbunilor săi. Spuse că venise să îmbrace haina monahală. A murit după treizeci şi cinci de ani, înconjurat de cele sfinte.

Totul ar fi putut continua astfel la nesfârşit, contele tulburându-şi oaspeţii şi înspăimântându-i cu poveştile sale de dincolo de mormânt, dacă regele nu ar fi primit în cele din urmă raportul secret al poliţiei cu privire la Saint-Germain şi la averea sa. Regele fu foarte tulburat. Într-o seară, plecând de la masă, el se întoarse spre Saint-Germain şi îi puse următoarea întrebare, în aparenţă nevinovată:

— Domnule, dumneata care ştii atâtea lucruri despre lumea aceasta şi despre cea de dincolo, n-ai putea cumva să-mi spui unde se află maestrul Dumas?

Saint-Germain, care de obicei era vorbăreţ şi se simţea în largul lui, nu-şi putu ascunde tulburarea, păli şi amuţi.

În acea vreme, aproape toată lumea cunoştea misterul maestrului Dumas. Totuşi, printre curtenii cei mai tineri se mai aflau şi alţii care nu auziseră nimic despre această întâmplare ciudată. Un bătrân istoriograf o povesti

pentru ei.

Întâmplarea avusese loc cu o jumătate de secol în urmă, în anul 1700. Un bătrân de nouăzeci de ani, putred de bogat, fost procuror la Châtelet, locuia pe strada Hirondelle. Vecinii îl bănuiau că se ocupă cu magia, ceea ce era probabil adevărat, de vreme ce pusese să i se construiască, pe casa lui luxoasă, un turnuleţ foarte asemănător cu cel pe care-l folosea odinioară Nostradamus, pentru a cerceta astrele. Bătrânul se închidea aici cu cărţi de vrăjitorie şi pergamente, descânta băuturi şi făcea farmece, desena horoscoape şi citea viitorul în stele.

Viaţa lui era programată cu precizia unei clepsidre. În fiecare vineri, la ora trei după-amiază, se închidea în încăperea sa tainică. Şi tot atunci, de fiecare dată, pe caldarâmul străzii răsuna zgomot de copite. Un catâr uriaş şi un călăreţ înalt de statură se iveau, oprindu-se în faţa casei maestrului Dumas. Mândru şi cu privirea rece, bărbatul îşi lăsa catârul în curte şi, fără să bată la poartă sau să se anunţe în vreun fel, intra în casă, urca treptele şi pătrundea în laboratorul a cărui uşă se întredeschidea doar pentru o clipă. Aceste fapte se repetau de mulţi ani în şir. Necunoscutul şi catârul lui răspândeau groaza în cei din vecinătate, căci animalul avea în coaste o rană deschisă, sângerândă şi plină de puroi, iar călăreţul purta pe frunte trei cicatrice atât de roşii încât femeilor li se părea că văd trei cărbuni aprinşi încrustaţi în carne. Vizitatorul rămânea cu maestrul Dumas cam o oră, după care pleca aşa cum venise. În câteva rânduri câţiva bărbaţi curajoşi încercaseră să urmărească acel catâr, dar întotdeauna îi pierduseră urma prin împrejurimile Cimitirului Inocenţilor. Drăcescul catâr şi ciudatul călăreţ deveniseră subiectul preferat de discuţie al celor din cartier, oamenii îşi puneau tot felul de întrebări cu privire la misteriosul personaj şi schimbau păreri despre uimitoarea tinereţe a bătrânului, pe a cărui faţă nu se

vedea nicio zbârcitură care să arate că timpul trecuse şi peste el…

Într-o bună zi însă, acel ritual ce părea că va ţine o veşnicie luă sfârşit. În ziua de 31 decembrie a anului 1700, catârul se ivi în capătul străzii Hirondelle. Era o miercuri, la orele zece dimineaţa. Călăreţul urcă scările, dar, când intră în laborator, maestrul Dumas scoase un strigăt teribil, ce fu auzit de toată lumea. Apoi călăreţul plecă. Catârul alerga la trap şi părea că-l duce şi mai repede decât altă dată. Când spre seară maestrul Dumas veni la cină, fiul şi fiica lui aproape că nu-l mai recunoscură: era îndoit de spate, picioarele-i bătrâne îi tremurau, pe faţă i se întipărise pecetea morţii şi privirea i se stinsese. Spuse celor doi copii ai săi că nu va lua masa cu ei şi că vrea să urce din nou în cămăruţa sa de sus. Şi cum nu izbutea, scăriţa fiind îngustă şi abruptă, trebuiră să-l ducă de subsuori până la uşa laboratorului. Când fiul său îi spuse că nu va reuşi să coboare singur, maestrul Dumas porunci ca la ora patru să vină cineva să-l ia, căci avea întâlnire cu un magistrat, prieten cu el. La ora hotărâtă, vizitatorul veni şi urcă, împreună cu fiul lui Dumas, pentru a-l ajuta pe bătrân. Deschiseră uşa şi intrară în încăperea secretă, dar camera era goală: maestrul Dumas dispăruse.

Bătrânul procuror fu căutat timp de mai multe săptămâni, au fost chemaţi ingineri şi zidari care cercetară zidurile. Se făcură toate investigaţiile posibile, călăreţul şi catârul său negru au fost şi ei căutaţi pretutindeni… dar totul părea a fi dispărut ca prin minune… Justiţia îi acuză pe copii, care, spre a-şi dovedi nevinovăţia, a trebuit să-şi cheltuiască o mare parte din avere pe un lung şir de procese. Anii trecură, copiii au murit şi misterul rămânea de nepătruns.

La multă vreme după această întâmplare, în 1743, a sosit pentru prima oară la Paris contele de Saint-Germain.

Mareşalul de Belle-Isle îl întâlnise la Frankfurt, unde era ambasador, şi fusese fermecat de acest tânăr iniţiat ce părea a şti toate marile taine ale creaţiei. Foarte atras de vrăjitoriile de orice fel, mareşalul îl invită pe conte să vină cu el la Paris şi îl instalează în casa lui, din cartierul Saint-Antoine. Aici, contele îşi amenajează un laborator şi începe să facă tot felul de experienţe asupra reflecţiei luminii, îmbinând ştiinţa cu esoterismul. Prin jocuri de oglinzi, Saint-Germain izbuteşte să-l convingă pe mareşal că el poate să suscite imaginea unor lucruri sau fiinţe din Uimea cealaltă. Încrezător în puterile acestui taumaturg, Belle-Isle îl duce la căpătâiul ducesei Marie-Anne de Châteauroux, pe atunci favorita regelui, care, la cei douăzeci şi şapte de ani ai ei, zăcea pe patul de moarte, otrăvită, fără îndoială fiindcă mâncase nişte ciuperci. Toţi erau convinşi ca Saint-Germain o va salva pe tânăra amantă a regelui, dar acesta, după ce o examinează câteva clipe, spune:

— E prea târziu, mult prea târziu. Doamna de Châteauroux se va înfăţişa lui Dumnezeu…

Ea muri, într-adevăr, după câteva zile. Dar acest eşec nu-l discreditä pe misteriosul Saint-Germain care, netulburat, dädu urmätoarea explicaţie:

— Nu puteam s-o vindec. Dacă aş fi făcut-o, m-aş fi pus în primejdie: de fiecare dată când cineva s-ar fi otrăvit, familia m-ar fi somat să fac o minune şi ar fi fost vai şi amar de mine dacă vreodată n-aş fi izbutit.

Era o explicaţie ciudată, dar care a mulţumit pe toată lumea. Poate că moartea frumoasei ducese nu-i displăcea întru totul suveranului, care se săturase de această legătură.

Mareşalul de Belle-Isle este atât de convins de puterile prietenului său încât îi spune povestea maestrului Dumas. Foarte atras de acest mister, Saint-Germain culege cât mai multe informaţii şi încearcă să dezlege taina. Pentru a isca miracolul, el invocase atât de des forţele

întunericului şi folosise de atâtea ori uşi ascunse şi culoare tainice, încât presimţi că aici e vorba de un subterfugiu. Într-o noapte, se duce pe ascuns în casa părăsită de pe strada Hirondelle. Forţează închizătoarea şi trece pragul încăperii de sus, ce era de multă vreme goală. După ce ore întregi cercetează pereţii şi parchetul, descoperă un mecanism ascuns în podea. Pune în funcţiune mica maşinărie şi în faţa lui apare o scară care coboară până în subsol, într-o parte ascunsă a casei. Acolo, într-o pivniţă boltită, întunecată ca un cuptor şi colcăind de viermi, Saint-Germain zăreşte pe jos, la lumina unei torţe, leşul putrezit al bătrânului Dumas. Lângă el, cioburile unei cupe de agat şi câteva aparate de astrologie, albite de praf şi acoperite de pânze de păianjen, par a păstra tainele derizorii ale unei ştiinţe oculte. Saint-Germain aruncă o privire în jur şi se opreşte la o casetă de abanos. Deschide cu uşurinţă lăcăţelul şi, în faţa ochilor săi înmărmuriţi, apar o grămadă de diamante sclipitoare. Razele galbene ale făcliei dansează pe pietrele ce aruncă mii şi mii de scânteieri… Saint-Germain închide repede caseta şi o ia cu el, având grijă să zăvorască în urma lui trecerea secretă prin care pătrunsese în încăpere. De-acum înainte este un om bogat, dar care trebuie să ascundă bine proveniența averii sale. Împărţind câteva diamante celor puternici, îi va fi uşor să-i convingă că poate să facă oricâte vrea. Darurile generoase ale regelui, menite să-i îngăduie să-şi continue „experienţele”, îi vor asigura, timp de mai mulţi ani, o viaţă îmbelşugată la Curtea Franţei.

Dar iată că tot acest eşafodaj pare a se prăbuşi în clipa când regele îi pune întrebarea:

— Nu-mi puteţi spune unde se află maestrul Dumas?

Oare curiozitatea regelui este nevinovată sau ascunde vreo capcană? Să fie oare bănuit că a jefuit cadavrul bătrânului? La început, Saint-Germain se bâlbâie.

E pentru prima oară când marea lui siguranţă de sine pare a-l părăsi:

— Vedeţi... as putea... Sire... dar...

— Dar ce? îl întrerupse doamna de Pompadour, enervată de şovăirile lui.

— Dar mi-e foarte teamă că, dacă dezvălui ceea ce ştiu despre această teribilă poveste, o expun pe Maiestatea voastră la mari primejdii... Şi pe dumneavoastră, doamnă.

În câteva clipe Saint-Germain şi-a recăpătat siguranţa de sine. El pune în vorbele sale o doză atât de mare de ermetism, de magie şi de sumbre aluzii, încât îi descurajează până şi pe cei mai îndrăzneţi, făcându-i să renunţe la continuarea investigaţiilor. Totuşi, la început, doamna de Pompadour dă din umeri şi îi cere insistent contelui să dezvăluie tot ce ştie despre tenebroasa întâmplare:

— Toate astea sunt prostii! vorbiţi, domnule conte, vă rog!

— Vorbiţi, domnule de Saint-Germain, vă rugăm, insistă regele.

După ce se preface că se reculege câteva clipe, contele le spune, de parcă s-ar fi hotărât să înfrunte o mare primejdie:

— Sire, fie după cum vă este voia. Îngăduiţi-mi doar să îndeplinesc în faţa voastră cele necesare pentru a îndupleca puterile din lumea de dincolo.

Saint-Germain cere o foaie de hârtie şi trage pe ea nişte linii drepte întretăiate de semne ciudate şi de figuri astrologice. Se concentrează apoi asupra acestor imagini, rostind cuvinte de neînţeles... Regele şi favorita sa îl privesc la început amuzaţi, apoi neliniştiţi. E doar vorba de a deschide căi necunoscute şi de a pătrunde în lumi tainice. După vreo zece minute, Saint-Germain îşi înalţă capul, îl priveşte pe rege în ochi şi îşi expune revelaţiile:

— Sire, fie că lucrătorii şi inginerii ce l-au căutat pe procurorul Dumas erau tocmiţi de oameni interesaţi ca

această cercetare să nu ajungă niciodată la capăt, fie că ei nu-şi cunoşteau bine meseria. Iată ce s-a petrecut: într-un colţ al încăperii, aproape de uşa de la intrare, există o bucată de parchet mobilă. Ea acoperă o scară ce coboară străbătând toate planşeele şi zidurile. La capătul scării se află un cavou. E locul unde s-a retras procurorul Dumas, după ce a băut o licoare care i-a redat puterile şi l-a ajutat să poată coborî. Apoi a înghiţit un narcotic puternic şi nu s-a mai trezit.

Regele nu-i însă mulţumit întru totul de această explicaţie tehnică. El îi mai pune o întrebare:

— Cel care-l vizita era deci Diavolul?

— Sire, dacă Maiestatea voastră intră în Ordinul Rose-Croix, mă voi grăbi să ridic şi ultimul văl ce acoperă încă acest mister. Dar acum îmi este cu neputinţă să răspund la întrebare, căci m-aş expune la cele mai mari primejdii.

Saint-Germain nu spuse că făcea parte din ordinul secret Rose-Croix, căci, după cum bine se ştie, membrilor acestei loji nu le este îngăduit niciodată să-şi dezvăluie apartenenţa. El lăsă să planeze o îndoială, folosind în mod strălucit insinuările şi pomenind acel nume misterios, dădu să se înţeleagă că taina maestrului Dumas era legată de marile enigme ale universului esoteric. Nimeni nu mai îndrăzni să-i pună contelui vreo întrebare despre Dumas. Dar doamna de Pompadour, dornică să verifice spusele prezicătorului, îi porunci domnului de Sartine, locotenent general de poliţie, să cerceteze casa din strada Hirondelle. Într-adevăr, oamenii locotenentului găsesc la repezeală bucata mobilă de parchet, scara, cavoul şi trupul maestrului Dumas.

Povestea pare terminată aici, şi totuşi, la puţină vreme după asta, Saint-Germain dispare. El părăseşte Franţa şi pleacă la Londra. Prudent din fire, înţelesese că

marea curiozitate a regelui pentru trista poveste a maestrului Dumas putea să ducă la redeschiderea dosarului şi, cine ştie, chiar la punerea lui sub acuzare. Nu trebuia să se încreadă prea mult în naivitatea contemporanilor săi. El nu se va întoarce niciodată în Franţa, dar îşi va folosi din plin legenda spre a încurca iţele. După Anglia, este văzut în Rusia şi apoi în câteva regate germane. Arată bine şi, în ciuda vârstei, pare că nu îmbătrâneşte niciodată, ceea ce adaugă legendei sale o aură de adevăr. Toţi îl consideră nemuritor. El însuşi povesteşte cum i-a cunoscut pe Homer şi pe Alexandru Macedon, pe Ioana d'Arc şi pe Henric al IV-lea. În toate ţările Europei, are adepţi fervenţi ce-l venerează, practicând un fel de cult obscur. În cele din urmă, se retrage în ducatul danez Schleswig, unde îşi duce viaţa în preajma noului său protector, landgraful Carol de Hesse, căruia îi oferă zilnic doza de mister şi de astrologie de care acesta are atâta nevoie pentru a trăi şi a visa.

Saint-Germain e fericit că şi-a găsit un loc unde se simte la adăpost. Căci în toată Europa începuse persecuţia împotriva acestor iluminaţi şi lui Saint-Germain îi este foarte teamă ca vântul raţiunii să nu-l mănture. Epoca raţionalismului ajunge la apogeul ei în 1774, când la Leipzig se încearcă pedepsirea unui escroc numit Schrepfer. De câţiva ani, acest fost patron de cabaret răspândea zvonul că studiul necromanţiei îi îngăduia să comunice cu sufletele morţilor. El organizează în localul său şedinţe la care se intră cu bani şi în timpul cărora se ivesc spiritele morţilor. Se bucură de încrederea unor oameni de seamă, ca ducele de Chartres şi ducele de Brunswick, francmasoni care l-au însărcinat să organizeze contopirea între lojele secrete şi Societatea lui Iisus, dizolvată de papă. Schrepfer anunţă că deţine tezaurul iezuiţilor şi făgăduieşte câteva milioane de taleri celor care-l vor ajuta. Bancherii din Leipzig îi dau sume importante, în speranţa că vor obţine marea recompensă

promisă. Folosindu-se de aceşti bani, câştigaţi atât de uşor, falsul magician duce o viaţă de mare senior. Încetul cu încetul, bancherii intră la bănuială şi-i cer magicianului dovezi. El le înmânează un plic sigilat, cu porunca să nu-l deschidă, şi le dă întâlnire binefăcătorilor săi într-o bancă din Frankfurt unde, zice-se, era depus tezaurul. Bineînţeles, Schrepfer nu apăru la ora fixată. Bancherii deschid plicul şi constată că nu conţine decât nişte foi albe…

În timpul ăsta, la Leipzig Schrepfer îşi adună ultimii adepţi:

— La noapte nu ne vom culca, le spune el, căci mâine în zori, înainte de răsăritul soarelui, vă voi face să vedeţi ceva ce n-aţi mai văzut.

Oamenii se pun pe chefuit şi, când se ivesc zorile, se îndreaptă spre un parc aflat la intrarea în oraş. Pe drum, magicianul scoate din buzunar un pistol şi spune:

— Îl voi folosi în slujba celebrităţii mele. Veţi vedea că nu sunt un farsor…

Schrepfer se opreşte într-un loc pustiu, dă poruncă adepţilor săi să nu-l urmeze şi dispare după câţiva arbuşti. Însoţitorii lui tac, privind într-acolo, spre a nu pierde nimic din miracolul ce le fusese anunţat. Deodată se aude o împuşcătură. Toţi se năpustesc spre locul cu pricina şi-l găsesc pe escroc mort, cu un glonte în tâmplă. Ca să scape de judecată şi de ridicol, îşi regizase propria moarte.

Din acea zi, puternic impresionat de sfârşitul dramatic al lui Schrepfer, Saint-Germain se va mulţumi să facă preziceri doar în folosul ultimilor săi adepţi.

* * *

În 1875, are loc un eveniment ce uluieşte pe toată lumea: nemuritorul conte moare! Este îngropat în orăşelul Eckemföerd. Preotul scrie în registrul său: „Cel ce-şi dădea numele de conte de Saint-Germain şi despre care nu avem

alte informaţii, a fost înmormântat, după o slujbă, la biserica din oraşul nostru". În mod ciudat, după câteva săptămâni, din ordinul fostului său protector, Carol de Hesse, cadavrul este dezgropat. Hesse spune că vrea să-l îngroape în cimitirul din Schleswig… dar cadavrul dispare. În anul următor, Saint-Germain, viu şi nevătămat, este prezent în Germania, împreună cu Cagliostro, la o mare adunare a francmasonilor europeni. Această apariţie îi întăreşte pe adepţii lui în credinţa lor: deci nu a dispărut, ci s-a dus doar să se regenereze în vreun paradis de dincolo de lumea vizibilă.

După încă vreo trei ani, este întâlnit la Viena! Baronul Linden şi prietenul său Rudolf Graffer, pasionaţi de ocultism, se duc, într-o bună zi, la laboratorul în care baronul îşi face experienţele. Deschid uşa şi rămân încremeniţi: în faţa lor, la o masă, se află Saint-Germain, răsfoind o carte. El lasă liniştit cartea din mână, se ridică şi rosteşte următoarele cuvinte:

— Ştiam că veţi veni aici amândoi, la această oră.

Baronul se grăbeşte să facă oficiile de gazdă, pune tacâmurile pe o măsuţă joasă, oferă ilustrului său oaspete prăjituri şi se duce în pivniţă să caute două sticle de vin bun, dar Saint-Germain surâde şi spune:

— Vă întreb dacă cineva m-a văzut, vreodată, mâncând sau bând…

Într-adevăr, contele nu mănâncă niciodată. Se spune că el se mulţumeşte să se cureţe cu coji de siminichie şi că asta îi dă nemurirea.

Saint-Germain spune că vrea să scrie şi i se aduce o foaie de hârtie, două pene şi o călimară. Magicianul rupe foaia de hârtie în două, aşază cele două jumătăţi pe masă, una lângă cealaltă, şi ia câte o pană în fiecare mână. Umple cele două coli, semnează şi se întoarce spre baron spunând:

— Domnule, ştiu că faceţi colecţie de autografe. Alegeţi una din foi, pe oricare, căci conţinutul lor este

identic.

— E o adevărată minune! strigă cei doi vienezi. Cele două scrisuri se potrivesc liniuţă cu liniuţă. Aşa ceva nu s-a mai văzut!

Saint-Germain tace, pune cele două coli una peste alta şi le aplică pe geam, pentru a le face transparente: scrisurile se suprapun perfect, ca şi cum n-ar fi decât o singură foaie. Dar Omul Miracolelor lasă din mână foile, căci el a venit aici pentru o cu totul altă revelaţie:

— Vă părăsesc, nu mai veniţi să mă vedeţi, nu mă mai căutaţi, voi părăsi Europa şi voi pleca în Himalaya. Mă voi odihni, trebuie să mă odihnesc. Ne vom revedea după optzeci şi cinci de ani, în aceeaşi zi. Rămâneţi cu bine, vă iubesc.

La porunca nemuritorului, cei doi prieteni părăsesc laboratorul. Dar îndată după ieşirea lor se porneşte o furtună puternică. Cei doi se întorc, pentru a se adăposti. Dar când deschid uşa, constată ca Saint-Germain se făcuse nevăzut.

„După optzeci şi cinci de ani”, spusese contele… asta însemna în 1875. Reîntoarcerea Omului Miracolelor este aşteptată de cel puţin o fiinţă: de împăratul Napoleon al III-lea. El le-a cerut arhivarilor şi istoricilor să alcătuiască un dosar cu toate hârtiile privitoare la ciudatul Saint-Germain şi păstrează aceste documente în biblioteca sa particulară din palatul Tuileries. Într-o cutie de carton verde stau înghesuite tot felul de scrisori, mărturii şi dovezi. Napoleon al III-lea nădăjduieşte că va asista la reîntoarcerea contelui de Saint-Germain. Dar căderea Celui de-al Doilea Imperiu, exilul şi apoi moartea îi vor sfărâma acest vis. În 1871, comunarzii, plini de furie, dau foc palatului şi biblioteca împăratului arde în întregime. Iar în flăcările ce înroşesc cerul Parisului pier misterioasele arhive care ar fi putut dezvălui tainele unui necunoscut al cărui nume a făcu să viseze atâtea generaţii în şir: contele de Saint-Germain.

II
MAEŞTRII OCULTISMULUI

6
MESMER
ŞI
CADA VINDECĂTOARE

Un strigăt îngrozitor despică atmosfera încordată. O femeie leşină, plânge în hohote, urlă, se rostogoleşte pe jos şi vomită. Ca o diabolică dâră de praf, transa trece la celelalte doamne: unele sunt cuprinse de epuizare şi murmură rugi neînţelese, altele izbucnesc într-un râs nervos. Cele mai agitate sunt duse pe dată, de către servitori, în camere izolate şi cu pereţii capitonaţi, unde îşi vor putea desfăşura tot delirul.

Adepţii lui Mesmer sunt numeroşi, ei se îngrămădesc în marele salon al unui palat din piaţa Vendôme. Perdelele sunt trase, soarele primăvăratic şi strălucitor aruncă în încăpere o lumină difuză. Pe pereţi, oglinzile veneţiene înmulţesc la nesfârşit imaginea femeilor ce poartă rochii cu malacof şi pălării cu pene şi care se înghesuie să admire şi să atingă cu mâna vestita cadă a magnetizatorului german Anton Mesmer.

Obiectul acestei curiozităţi este o cadă rotundă din lemn de stejar, cu diametrul de aproximativ un metru cincizeci şi cu o adâncime cam de treizeci de centimetri, închisă cu un capac găurit, prin care ies vreo treizeci de tije de fier răsucite şi mobile, indispensabile în procesul de transmitere a fluidului. Iniţiaţii ştiu că în interiorul căzii se află un strat de nisip amestecat cu pilitură de fier şi sticlă pisată, strat pe care se sprijină o construcţie făcută din sticle magnetizate aşezate în raze concentrice, totul fiind

scufundat în apă. Bolnavii – în majoritate femei – îşi aplică cu gravitate capătul tijelor metalice pe partea bolnavă. Cu faţa concentrată şi severă, unele îşi freacă conştiincios fruntea, altele şi-au pus bara rigidă de fier pe piept sau pe pântec. Cei de faţă trebuie să aibă grijă să nu rupă lanţul uman format împrejurul căzii, singura garanţie a bunei difuzări a magnetismului vindecător. Doamnele se ţin de mână şi genunchii li se ating, dar, pentru a nu risca să se producă vreo întrerupere a lanţului magnetic şi deci a transmisiei magice, Mesmer a întins un fir de metal care, fixat de cadă cu un inel, înlănţuie picioarele fiecărei bolnave. Toată lumea păstrează o tăcere religioasă şi ascultă dulcea muzică cântată la armonică şi la clavecin de nişte muzicanţi ascunşi în întuneric. Îmbrăcat într-o haină violetă cu mâneci de dantelă, Mesmer conduce ceremonialul ţinând în mână o baghetă de metal, cu care îşi atinge pacientele fericite de-un asemenea omagiu…

Apoi Mesmer se duce în încăperile izolate, unde îşi vizitează pacientele intrate în criză, unele după altele. Le priveşte fix, cu ochii săi foarte albaştri, şi îşi plimbă bagheta şi apoi mâna pe trupurile lor cuprinse de convulsii. Cu spatele întors spre nord pentru a se conforma legilor polarităţii universale, el stabileşte contactul magic atingând bolnava cu genunchiul şi piciorul, apoi, cu privirea iluminată, îşi efectuează pasele magnetice ţinând degetele în triunghi.

— Fac aceste mişcări până când bolnava leşină de durere sau de plăcere, două senzaţii la fel de salutare, precizează el.

Într-adevăr, aceste mişcări par benefice, stările de încordare se potolesc, hohotele de plâns încetează, bolnavele adorm, calmate şi senine. Când se vor trezi, doamnele se vor simţi vindecate, ciudata putere a căzii şi-a făcut efectul.

În anul 1778, la Paris, cada lui Mesmer se bucură de un succes extraordinar: în piaţa Vendôme se formează

şiruri lungi de oameni care aşteaptă să le vină rândul. Elegantele oraşului sunt gata să stea răbdătoare la coadă ore întregi, ca să se bucure de binefacerile acestei misterioase medicine. Salonul palatului devine neîncăpător, Mesmer îşi face mici căzi portative, pentru o singură persoană, şi se deplasează cu ele pe la case, astfel că bogaţii sunt trataţi la domiciliu. Dar şi cei săraci vor să se bucure de binefacerile acestei ştiinţe, pentru ei, generosul doctor magnetizează un copac de la poarta Saint-Martin. *Le Journal de Paris* scrie cu un entuziasm fără margini: „Mai mult de o sută de persoane s-au bucurat de efectul magnetismului chiar din clipa când au îmbrăţişat copacul”. Unii adepţi, considerând că magnetismul nu se poate extinde suficient prin aceste mijloace, îi propun lui Mesmer să magnetizeze rezervoarele de apă din Chaillot, pentru a răspândi miracolul magnetismului la toată populaţia Parisului!

Aceste succese îi aduc lui Mesmer mulţi duşmani. Unii, mai sarcastici, ricanează:

— Sunt practici atrăgătoare, cu dulci mângâieri…

Dar, pe Pont-neuf, muzicanţii cântă în versuri uriaşa glorie a neamţului:

Nenumăraţi oameni haini au încercat
Să-ţi facă rău, dar n-au izbutit.
Mesmer, prin îngrijirile tale.
Bolile noastre-au pierit şi omenirea respiră uşurată.
Urmează-ţi ţelurile glorioase
Chiar dacă invidia unora te umple de-ocară;
Cât e de bine şi de nobil să fii invidiat
Să aduci fericire în lume!

Ca să-şi explice succesele, Mesmer dezvoltă o teorie atrăgătoare asupra magnetismului animal, acest cuvânt fiind folosit aici în sensul său etimologic de *anima,* suflet.

După părerea lui Mesmer, la originea fiecărei energii se află un fluid care face să crească plantele şi să trăiască oamenii. Boala nu se datorează decât blocării şi proastei circulaţii a acestui fluid. Pentru ca omul să-şi dobândească din nou sănătatea, este de-ajuns să se restabilească bunul său circuit. Magnetismul transmis de cada lui Mesmer are tocmai acest scop.

De fapt, dacă aplicarea acestui tratament, însoţit de multe declaraţii zgomotoase, este originală, teoriile afişate de maestru cu o evidentă satisfacţie de sine nu sunt cu adevărat noi. Pentru a-şi elabora teoria. Mesmer a studiat, plin de râvnă, ştiinţa înaintaşilor săi. Încă din secolul al XVI-lea, elveţianul Paracelsus descoperise existenţa unui magnetism uman comparabil cu acela al magnetului: după el, un om aşezat pe o barcă uşoară aflată în mijlocul valurilor liniştite va constata că faţa i se întoarce mereu spre nord. În aceeaşi vreme, italianul Pomponace scrie următoarele: „Există oameni care au puternice proprietăţi benefice; aceste proprietăţi devin vii prin forţa imaginaţiei şi a dorinţei; ele sunt împinse în afară printr-un fel de evaporare şi au efecte mari. Sufletul acestor oameni îşi exercită dominaţia prin nişte vapori foarte speciali pe care îi trimite bolnavilor”. Se iau drept certe două elemente care vor îngădui elaborarea principiului mesmerian: magnetismul natural – ca bază ştiinţifică – şi fluidul misterios – pentru practica terapeutică.

Înainte de a ajunge la Paris, unde va cunoaşte gloria, Mesmer se duce, în 1774, la Viena, ne aflăm pe vremea când plăcile magnetizate ale unui oarecare călugăr Hell atrăgeau pe toţi bolnavii din oraş. Mesmer declară că poate obţine aceleaşi efecte, folosind doar „marea putere magnetică pe care 6 posedă toate fiinţele însufleţite. Pentru a-şi desăvârşi imaginea de taumaturg, el afirmă, sus şi tare, că deţine puterea de a fixa unde vrea fluidul, considerat a fi marele element binefăcător ce reglează toate funcţiile organismului.

Dar Mesmer nu se mulţumeşte cu succesul de public, el ţine să fie recunoscut de lumea ştiinţifică. În acest scop, adresează comunicări tuturor savanţilor şi tuturor academiilor din Europa. Dar elucubraţiile sale sunt întâmpinate cu o tăcere de gheaţă. Mesmer se hotărăşte să călătorească în toată lumea pentru a-şi răspândi ideile şi pe drum profită de învăţăturile câtorva maeştri. În Germania, întâlneşte un preot, numit Jean-Joseph Gassner, care tratează oamenii prin exorcism. Prin aşezarea mâinilor şi prin adâncimea privirii, călugărul face ca bolnavii săi să intre în stare de convulsie: atunci el izgoneşte diavolul ce-i paraziteză. Mesmer constată, mirat şi vrăjit, că, la ieşirea din aceste crize, bolnavul supus magiei se simte, în general, vindecat.

Mesmer nu crede în demoni, dar înţelege acţiunea pozitivă a unui şoc provocat. După izgonirea diavolului, va urma metoda căzii. Pentru a provoca criza, trebuie anulată complet rezistenţa bolnavului; or, ca să se atingă acest efect pur psihologic, este de-ajuns ca în peisajul zilnic să apară un element supranatural, foarte impresionant. Astfel, un mic impuls electric, neliniştitor şi inexplicabil poate, prin caracterul său misterios, să producă o stare de exaltare şi de spaimă. Acesta este rolul căzii lui Mesmer.

Cam cu treizeci de ani înainte de aplicaţiile mesmeriene, trei savanţi olandezi inventaseră un fel de rezervor electric botezat „butelia de Leyda”, format dintr-un vas plin cu apă şi închis cu un dop străbătut de o tijă de fier în formă de cârlig. Legată la o maşină electrică, butelia înmagazina energie. Puţin timp după aceea, s-a demonstrat că, folosind un recipient acoperit în exterior cu o folie de staniu şi utilizând apă amestecată cu pilitură metalică, se obţin rezultate şi mai spectaculoase.

Lucrurile sunt clare: cada lui Mesmer, încărcată cu electricitate, folosind o maşină electrică înainte de fiecare şedinţă, este o baterie rudimentară! De altfel, celebrul neamţ nu face decât să utilizeze, în folosul său, nişte

cunoştinţe ce-i pasionează pe cei din epoca sa. Magnetismul şi electricitatea stârniseră curiozitatea oamenilor: la mănăstirea Chartreux din Paris, călugării se leagă între ei printr-un fir metalic. Îi distrează uşoara scuturătură pe care o simt atunci când prin fir trece curentul electric produs de o butelie de Leyda. Iar chimistul Antoine de Lavoisier nu se dă în lături să se ocupe cu multă seriozitate de fenomenele de magnetism.

E adevărat că bolnavii lui Mesmer simt ca o mâncărime la atingerea tijei ieşite din cadă, dar aceasta nu poate trata nici cea mai uşoară boală. Ea îndeplineşte doar rolul diavolului lui Gassner şi creează o atmosferă misterioasă, propice declanşării crizelor. Astfel, plecând de la o teorie oarecum bizară despre magnetismul animal şi utilizând, de altfel, un trucaj evident, Mesmer izbuteşte să-şi trateze unele paciente. Este adevărat că altele par cu totul refractare la practicile medicului, dar aceste eşecuri nici nu contează faţă de strălucitele reuşite trâmbiţate pretutindeni.

Dacă Academia de Ştiinţe rămâne ostilă tuturor speculaţiilor lui Mesmer, în schimb, unul dintre decanii Facultăţii de Medicină, doctorul Deslon, este entuziasmat de această metodă terapeutică şi aplică, la rându-i, principiile căzii. El clarifică oarecum teoriile inspiratorului său, definind magnetismul astfel: „Este acţiunea pe care un om o exercită asupra unui alt om, fie prin contact nemijlocit, fie la o oarecare distanţă”. De acum încolo, bolnavii se împart în mesmerieni şi deslonieni, dar Universitatea continuă să dezaprobe aceste vederi şi îi ia doctorului Deslon, pe timp de un an, dreptul de a vorbi în adunări. În ciuda acestui fapt, la Paris, discipolii neamţului se înmulţesc şi magnetizarea se practică pretutindeni. Fiecare îşi are specialitatea sa: sulf, electricitate, magnet, pilitură de fier, toate sunt bune pentru a crea noi căzi. Această concurenţă îi îngrozeşte pe adepţii mesmerismului pur. Pentru a-şi proteja maestrul, ei se grupează într-o

societate secretă care ia numele de Prietenii Armoniei, şi îşi propun să lupte pentru recunoaşterea oficială a binefacerilor singurei căzi adevărate! Regina Maria-Antoaneta, influenţată de membrii acestei secte, îl determină pe regele Ludovic al XVI-lea să-i ofere maestrului german condiţii de lucru cu adevărat excepţionale: o rentă de două sute de mii de livre şi zece mii de livre suplimentare pentru a-şi stabili clinica în Capitala regatului. Mesmer se înfurie, considerând că aceste propuneri sunt nedemne de uriaşele sale puteri. El îi scrie reginei următoarele: „Doamnă, eu caut o stăpânire care să-şi dea seama că nu trebuie să treacă cu uşurinţă peste introducerea în lume a unui adevăr care, prin influenţa sa asupra fizicii oamenilor, poate opera schimbări pe care, încă de la naşterea lor, înţelepciunea şi puterea trebuie să le îndrepte pe un drum şi spre o ţintă salutară. Când e vorba de o cauză ce interesează umanitatea în cel mai înalt grad, banii nu trebuie să fie decât un argument secundar. Pentru Maiestatea voastră, patru sau cinci mii de franci mai mult sau mai puţin nu înseamnă nimic. Descoperirea mea trebuie să fie primită şi eu trebuie să fiu recompensat cu o mărinimie demnă de monarhul pe lângă care voi sta”.

Tranzacţiile se opresc aici. Vindecările obţinute par, totuşi, destul de spectaculoase: regele ordonă savanţilor săi să facă cercetări asupra magnetismului animal. Lavoisier este însărcinat să conducă o comisie formată din doctori şi eruditi de la Academia de Ştiinţe şi de la Facultatea de Medicină. Toată intelectualitatea Franţei lucrează din greu pentru a descoperi taina căzii lui Mesmer, membrii comisiei nu ezită să se lase magnetizaţi, asistă la şedinţe, interoghează bolnavii. Concluziile sunt împărţite şi nesigure. Unii neagă, pur şi simplu, existenţa fluidului şi spun că totul se petrece în mintea pacienţilor: „În alcătuirea căzii, nu există niciun agent fizic capabil să contribuie la efectele anunţate; efectele pretinsului fluid

provin din atingere şi imaginaţie; crizele sunt primejdioase atât pentru sănătate cât şi pentru bunele moravuri”; alţii acceptă teoria fluidului, dar resping clar ideea mesmeriană a unui fluid atotputernic.

Toţi cercetătorii condamnă ideile globale şi cosmogonice ale lui Mesmer. Doar savantul Laurent Jussieu susţine că, în ciuda greşelilor şi a rătăcirilor, Mesmer a deschis o cale nouă spre un adevăr fecund.

Raportul cercetărilor, făcut public, zdruncină puternic convingerile adepţilor căzii mesmeriene. Începând din 1784, clienţii lui Mesmer devin mai rari; doar Prietenii Armoniei continuă să-şi apere maestrul. Pentru a impune, scoţând la lumină, dogma mesmeriană, ei alcătuiesc o societate care cumpără – foarte scump – taina inventatorului. Dar ce le poate vinde Mesmer? Trucajul electric al căzii? Sau nişte teorii, încă aproximative, despre puterea inconştientului? El se mulţumeşte să le prezinte naivilor săi adepţi o grămadă de idei confuze despre magnetismul animal condus de un fluid, magnetism care reglează toate funcţiile vitale. Cumpărătorii sunt dezamăgiţi; ei se socotesc înşelaţi şi caută să-şi facă dreptate cu ajutorul tribunalelor. Mesmer, pe care lumea îl consideră acum escroc, fuge în străinătate. Moda căzii vindecătoare trecuse. Mesmer va muri în Germania, după treizeci de ani, în 1815, uitat de toată lumea.

* * *

Şi totuşi, cu toate înşelăciunile şi aberaţiile sale, Anton Mesmer a deschis calea spre cunoaşterea inconştientului.

Pentru ca aceste concepţii noi să se impună, va trebui însă să mai treacă aproape un secol şi jumătate.

În 1785, imediat după plecarea grăbită a lui Mesmer, unul dintre discipolii săi, marchizul Armand Chastenet de Puységur, ce-şi face experimentările în casa sa din

Buzancy, în Ardeni, descoperă un fapt tulburător: în timp ce-şi făcea pasele pe unul dintre ţăranii veniţi să-l consulte, el îl vede căzând, fără convulsii şi fără vreo criză, într-o adâncă toropeală artificială. În timpul acestui somn magnetic, ţăranul îşi schimbă personalitatea, dând dovadă de un spirit elevat şi fin, ca şi cum altcineva ar vorbi prin gura lui. Din acel moment, vechile teorii încep să se clatine. Nu se vorbeşte încă de hipnoză, ci de somnambulism provocat. Cuvintele nu schimbă situaţia: căzile şi tijele magnetizate sunt lăsate în părăsire. Criza violentă spre care se tindea altă dată, este considerată vătămătoare; doar somnul liniştit poate aduce uşurarea şi vindecarea.

Marchizul atrage pe domeniul său o mulţime de bolnavi dornici să beneficieze de acest tratament. Pentru a corespunde aşteptărilor mulţimii disperate, el îşi aminteşte de practicile maestrului său: la rândul lui, magnetizează şi el un copac. Lumea vine de departe ca să pună mâna pe stejarul fermecat! Câţiva oameni de ştiinţă curioşi imaginează o experienţă originală, ei leagă pacienţii la ochi şi îi duc să atingă un copac magnetizat. Surpriză, efectul este acelaşi, bolnavii intră în transă, ca şi cum s-ar afla cu adevărat în contact cu fluidul transmis de marchiz. Este o descoperire uluitoare, cu care savanţii nu ştiu ce să facă. Pentru moment, adepţii magnetismului au alte griji, ei se împart în grupuri ce se combat unele pe altele: unele grupuri apără principiul fluidic, altele pun totul pe seama căldurii animale, iar spiritualiştii acordă întâietate aspectului religios, propunând tratamente cu rugăciuni; unii oameni de ştiinţă elaborează o teorie îndrăzneaţă asupra electricităţii animale, al cărei exces ar fi pricina tuturor bolilor.

Mulţi ani în şir, oamenii de ştiinţă se vor certa între ei pe ideile rămase de la Mesmer. În 1825, doctorul Froissac cere Academiei să revină asupra raportului din 1784: el se declară convins de binefacerile

somnambulismului provocat. Făcând o nouă eroare, acest om pasionat de magnetism vede în somnambuli nişte vindecători înzestraţi cu daruri de excepţie: „Punând succesiv mâna pe capul, pieptul şi abdomenul unui necunoscut, somnambulii îi descoperă imediat bolile, spun dacă vindecarea e posibilă, uşoară sau grea şi care sunt mijloacele ce trebuie folosite pentru a se ajunge la acest rezultat”. O nouă comisie se ocupă de aceste fenomene timp de cinci ani. Spre mirarea multor oameni de ştiinţă, ea recunoaşte în cele din urmă existenţa magnetismului animal şi acceptă ideea unei stări somnambulice care ar dezvolta clarviziunea şi intuiţia, facultăţi adeseori mascate de starea conştientă. Dar raportul este ambiguu: poziţiile nu sunt bine precizate şi lasă loc prea multor interpretări contradictorii. Se formează o a treia comisie care apără, de data aceasta, atât somnul hipnotic cât şi magnetismul. Un membru al Academiei, dorind să pună capăt dezbaterilor, oferă un premiu de trei mii de franci persoanei care, adormite sau nu, va fi în stare să citească un text aşezat în afara razei sale vizuale: ar fi dovada de netăgăduit a citirii magnetice. Această propunere absurdă atrage tot felul de şmecheri de pe toate meleagurile, fiecare vine cu trucul său, încercând să pună mâna pe marea sumă de bani. Iniţiativa aceasta se dovedeşte a fi un eşec total şi propunerea este repede anulată.

În fapt, mesmerismul se extinsese, încă de mult, în afara academiilor oficiale, ce erau prinse în contradicţii şi în dezbateri sterile. În 1813, abatele Faria, venit din Indiile portugheze, deschide la Paris un cabinet de magnetism. El este primul care încearcă, cu adevărat, să facă experienţe privitoare la somn şi sugestie. Înfăţişarea sa de brahman mistic, vocea-i înceată şi gravă, privirea-i fulgerătoare îl ajută să-şi domine pacienţii când întinde mâna şi o aşază în faţa ochilor bolnavului pentru a-l adormi. Faria introduce magnetismul în ştiinţa modernă, declarând: „Nu înţeleg cum speţa umană a fost atât de lipsită de intuiţie încât să

caute pricina acestui fenomen în puterea unei căzi, într-o voinţă exterioară, într-un fluid magnetic, în căldura animală şi în nenumărate alte teorii extravagante, când acest gen de somn este comun întregii naturi umane şi tuturor indivizilor care se scoală, merg şi vorbesc dormind”.

Ecoul acestor experienţe îl fascinează pe tânărul institutor din Lyon, Hippolyte Rivail. Îndrăgostit de chimie şi de medicină, Rivail intuieşte în mod nedesluşit că magnetismul şi somnambulismul ascund lumi nebănuite. El caută un răspuns ştiinţific la aceste probleme până în ziua când, ajuns la vârsta de cincizeci de ani, asistă la o şedinţă în care se fac demonstraţii cu mese rotitoare. Acum, pentru Rivail, toate misterele se dezvăluie: spiritismul este răspunsul coerent la magnetism. Din acel moment, Hippolyte Rivail ia numele lui Allan Kardec, un druid din antichitate în care pretinde că s-a reîncarnat. Sub acest pseudonim, vechiul institutor devine şeful mişcării spiritiste franceze. Pentru el, fluidul moştenit din mesmerism este perfect explicabil. Kardecismul, a cărui influenţă nu a dispărut încă total nici astăzi, dezvoltă ideile mesmeriene şi consideră că, în om, există trei elemente fundamentale: corpul material, spiritul şi perispiritul, care asigură o legătură fluidică între celelalte două elemente de bază ale fiinţei umane. În clipa morţii, perispiritul se desprinde de corpul material şi ia cu el spiritul. Prin intermediul fluidului emis de perispirit, spiritul – sau sufletul – poate comunica cu cei vii…

Cercetările abatelui Faria nu sunt singurele pe care se va întemeia spiritismul. În cadrul Universităţii din Nancy, profesorul Hippolyte Bernheim, influenţat puternic de lucrările lui Faria, se consacră studiului aprofundat al hipnozei şi sugestiei, ceea ce îi aduce critici multe şi violente din partea majorităţii confraţilor săi. În 1889, el este vizitat de un tânăr medic vienez aflat în drum spre Paris, unde se ţine primul congres internaţional de

hipnotism experimental şi terapeutic: doctorul Sigmund Freud. Freud cunoaşte bine cercetările efectuate la Nancy şi tocmai terminase de tradus în germană lucrarea lui Bernheim *Despre sugestie şi aplicaţiile ei în terapeutică.* El ştie că profesorul, sub influenţa îndepărtată a lui Mesmer, a practicat altă dată magnetoterapia; ca şi Bernheim, se opune teoriilor parizianului Jean-Martin Charcot, care pretinde că hipnoza nu este altceva decât un simptom al isteriei. După părerea lui Bernheim, hipnoza dezvăluie tainiţele secrete ale personalităţii umane şi poate fi aplicată fiecăruia. Timp de şase zile, Freud se familiarizează cu practicile colegului său. Când ia din nou trenul spre Paris, el este convins de existenţa inconştientului. Naşterea psihanalizei nu este prea departe.

* * *

Anton Mesmer este exemplul perfect al acelor făcători de minuni, nu prea cinstiţi, dar totodată sinceri, care au folosit o ştiinţă şovăielnică în scopul foarte real de a uşura durerile şi suferinţele contemporanilor lor. Numai lui îi revine gloria de a fi fost poate indirect şi, cu siguranţă, fără să vrea, iniţiatorul a două mişcări care aveau să revoluţioneze pentru multă vreme modul de abordare psihologică a omului. Sunt două mişcări în aparenţă nelegate între ele: spiritismul, cu folclorul său de spirite ce bântuie prin lume, şi psihanaliza, cu aura sa ştiinţifică şi medicală. Fără să ştie, Mesmer deştepta la bolnavii săi inconştientul pe jumătate adormit. Mesele rotitoare ale spiritului şi divanele psihanaliştilor vor face acelaşi lucru.

— 7 – VICTOR HUGO ŞI

MESELE ROTITOARE

Jersey, 27 aprilie 1854

Salonul este scufundat în semiîntuneric. În faţa ferestruicii luminate slab de palidele raze de lună, de desluşeşte o construcţie ciudată ce se profilează ca o umbră chinezească: o măsuţă uşoară, cu un singur picior terminat prin trei gheare de aramă ce-i asigură o oarecare stabilitate, este aşezată pe o masă masivă de lemn. Doi bărbaţi stau în picioare, cu mâinile întinse pe măsuţă. Retrasă, aşezată la birou, o fiinţă stă nemişcată, cu pana în mână. În fundul încăperii, proiectându-se pe peretele luminat, un mic grup de oameni aşteaptă în linişte înfricoşătoarele evenimente anunţate.

— Eşti aici?… Vrei să ne vorbeşti?… Eşti aici?… întreabă fără întrerupere o voce ce tremură de emoţie.

Între întrebări, o linişte opacă domină încăperea, nimeni nu îndrăzneşte să facă vreo mişcare. Deodată se aud două lovituri înăbuşite, cei de faţă tresar. Este semnalul aşteptat, răspunsul unui spirit ce primeşte să poarte dialogul.

— Cine eşti? sună întrebarea, pusă cu nelinişte şi curiozitate.

Loviturile încep din nou. Sunt numărate cu grijă: una, două, trei, zece, nouăsprezece… şi tăcerea se aşterne iarăşi. La biroul său, bărbatul scrie un S, care este a nouăsprezecea literă a alfabetului. Întrerupt pentru o clipă, baletul de lovituri ivite din neant reîncepe şi literele urmează unele după altele. Astfel, încet, se formează un nume: Shakespeare…

În seara aceasta, spiritul marelui autor elizabetan bântuie prin casă, el s-a întors pe pământ după mai mult de două secole de tăcere. Shakespeare şi-a ales foarte bine interlocutorii: omul cu pana, grefierul acestei şedinţe de spiritism este însuşi Victor Hugo, care are sarcina să

noteze atent vorbele venite de dincolo. În faţa măsuţei, poate fi recunoscut Charles Hugo, fiul mai mare al scriitorului, şi omul de litere Auguste Vacquerie. Mai în spate stau, plini de respect, cei ce-l înconjoară pe Victor Hugo: soţia sa, Adèle, François-Victor, celălalt fiu, şi câţiva prieteni intimi. Juliette Drouet, buna lui prietenă, nu este aici, ea nutreşte un sentiment de groază faţă de aceste „lucruri drăceşti” şi îi reproşează lui Totor al ei că „pescuieşte peştii morţi, pe care spiritele de pe cealaltă lume le agaţă în undiţele sale”.

Şedinţa se prelungeşte până noaptea târziu; fiecare cuvânt cere un timp nesfârşit pentru a fi comunicat prin lovituri… Şi ce talmeş-balmeş. Literele alfabetului defilează, fără punctuaţie şi fără niciun semn de despărţire între cuvinte. Se încercase perfecţionarea sistemului. Se inventase un cadran care avea scrise pe el, de jur-împrejur, cele douăzeci şi şase de litere; se cerea spiritelor să binevoiască a opri acul rotitor în dreptul literei alese; metoda s-a dovedit însă total infructuoasă şi, după scurt timp, s-a revenit la metoda clasică a ciocăniturilor în măsuţă. Câtă oboseală, dar şi ce fericire să poţi vorbi cu cele mai mari personalităţi ale trecutului!

Bătăile vin acum în avalanşă. Victor Hugo notează totul şi spune dintr-o suflare:

— Shakespeare vrea să-mi dicteze o piesă de teatru pe care nu a avut timp s-o scrie când era în viaţă. Să fim foarte atenţi, nu trebuie să scăpăm nimic.

Bătăile se fac auzite timp de patru ore, toată lumea e sfârşită de oboseală. Când încetează, Victor Hugo se grăbeşte să se ducă în camera sa pentru a transcrie piesa ilustrului dramaturg. El se retrage şi, aşezat la birou, lucrează cu febrilitate, foarte emoţionat că transcrie o asemenea capodoperă. Este adevărat că anumite monologuri sunt de o mare frumuseţe: „Bărbatul trăieşte în acest infern, nu pentru a-l face mai bun, ci mai rău. Toate faptele sale sunt nişte nelegiuiri. S-ar zice că unul

din muşchii săi este crima. Merge: crimă. Se opreşte: crimă. Se scoală: crimă. Se culcă: crimă. Copil fiind, omoară păsările. Ajuns la vârsta bărbăţiei, năpăstuieşte femeile; la bătrâneţe, distruge ideile ce se nasc. Leagănul său este un cuib de bufniţe, unde noaptea naşte ziua, unde moartea naşte viaţa. Doica omenirii are două mamele: sărăcia şi ignoranta. Nou-născutul este înfăţişat în scutecele întunericului. Ei suge iubirea din ură, credinţa din ironie, binele din rău şi viaţa, muşcându-l pe Dumnezeu. Jumătate din societatea omenească este definită prin egoism, cealaltă jumătate prin invidie. Vârful ei este mocirla, baza este sângele. Reptila monstruoasă se încolăceşte în jurul coloanei templului şi şuieră spre bolta înstelată. Poeţii îi cântă pe regi, după ce doamna de Pompadour sfârşeşte de sărutat rănile lui Ludovic al XV-lea, Voltaire vine să-i cerşească surâsul acestor săruturi. Ştiinţa crede că poate descoperi leacuri, dar descoperă boli. Franklin crede că descoperă paratrăsnetul, dar mânie fulgerul. Fulton crede că descoperă aburul, dar descoperă exploziile. Gutenberg crede că descoperă tiparul, dar descoperă războaiele civile şi revoluţiile. Răul se cuibăreşte în bine”.

În faţa unui text de o asemenea forţă, avem tot dreptul să ne punem întrebarea: oare este dictat, cu adevărat, de spiritul lui Shakespeare sau nu-i aparţine decât lui Victor Hugo? Trebuie să aflăm adevărul.

* * *

Victor Hugo a ajuns la Jersey în vara anului 1852, fugind din Franţa lui Ludovic Bonaparte, care, printr-o lovitură de stat, a menţinut prin forţă şi teroare o putere anticonstituţională. Poetul a ales să se exileze în această insulă, de unde se vede, în depărtare, coasta zdrenţuită a patriei sale. S-a stabilit într-o casă mohorâtă, cu pereţi albi şi linii drepte, scăldată de ecoul neîntrerupt al valurilor

mării. De pe această stâncă izolată, el este hotărât să-şi continue opera, să-şi scrie poemele şi să arunce lumii în faţă pamflete menite să stigmatizeze crimele lui Napoleon cel Mic.

Aici, poetul va trece prin aventura sa spiritistă. La un an după sosirea sa, simpatica poetesă Delphine de Girardin debarcă la Jersey pentru a-l vizita pe maestru. Imediat după sosire, ea încearcă să convertească micul grup de exilaţi francezi la noua ei credinţă: spiritismul. La Paris, sunt la modă aşa-numitele „mese rotitoare”. Curios să ştie totul, Hugo primeşte să facă experienţa: curând se încearcă interogarea măsuţei din salon. Din păcate, în ciuda solicitărilor entuziastei Delphine, măsuţa rămâne mută. Lumea o ia în râs pentru energia pe care o cheltuieşte în zadar şi pentru mania ei de a dori, cu orice preţ, să dialogheze cu mesele. Delphine se supără şi explică cu deplină convingere:

— Spiritele nu sunt ca nişte cai de trăsură care-i aşteaptă, cu răbdare, pe burghezi!

Doamna de Girardin este perseverentă. În ciuda eşecurilor repetate, ea organizează în fiecare seară noi şedinţe: întreaga familie Hugo şi câţiva oameni de pe insulă iau obiceiul să se întrunească în linişte, în jurul măsuţei, pentru a intra în legătură cu spiritele, dar încercările lor sunt zadarnice. În sfârşit, în ziua de 11 septembrie 1853, contactul cu lumea de dincolo pare stabilit. Pentru prima oară se aud bătăi ce răspund la întrebări. Un spirit planează asupra salonului: Delphine îi cere să-şi spună numele.

— Fiica… moartă… spune, cu simplitate, masa.

Victor Hugo intervine:

— Eşti fericită?

Măsuţa bate, spune da şi precizează că se află în lumină.

— Ce trebuie să fac ca să vin la tine? întrebă Hugo, foarte emoţionat. Se aud bătăi… se face calculul.

IUBEŞTE.

„Fiica moartă”, a spus spiritul, şi cei de faţă se gândesc la Léopoldine, fiica poetului, care murise înecată cu zece ani în urmă. Toată lume plânge. Victor Hugo este tulburat.

Din acel moment, măsuţa va cuvânta de fiecare dată. În ciuda plecării lui Delphine, care se va întoarce în Franţa a doua zi după această primă reuşită, picioarele mesei vor deveni vorbăreţe. Dar niciodată Léopoldine nu va mai veni să tulbure sufletul locuitorilor din Jersey. În schimb, va avea loc o defilare continuă a celor mai importante figuri din istorie. Se vor purta discuţii plăcute cu Chénier, Dante, Eschil, Galilei, Mahomed, Moise, Molière, Platon, Socrate şi Iisus Hristos sau cu figuri simbolice precum Moartea, Poezia sau Umbra Mormântului. Însuşi Napoleon I va veni să-şi strige disperarea de a-şi vedea tronul ocupat de un aventurier. Victor Hugo nu va ezita să-l întrebe:

— Ce crezi despre cartea mea *Napoleon cel Mic?*

Şi marele împărat va răspunde cu bunăvoinţă:

— Un uriaş adevăr, un botez al trădătorului…

Curând, la Jersey, chiar şi cei mai sceptici ajung să recunoască existenţa spiritelor. August Vacquerie care, la început, se arătase cu totul neîncrezător, admite acum realitatea acestor fenomene. El îi scrie prietenului său de la Paris, romancierului Paul Meurice, următoarele: „Nu cunoşti singurul lucru pentru care merită să trăieşti”.

În casa din Jersey, toată lumea este convinsă de existenţa spiritelor, nicio îndoială nu umbreşte perfecta desfăşurare a conversaţiilor cu manii străbunilor morţi. Dar, lucru ciudat, ceremoniile spiritiste nu se pot desfăşura decât în prezenta lui Charles Hugo. Vechi secretar al lui Lamartine, scriitor şi jurnalist, acesta şi-a urmat tatăl în exil şi şi-a descoperit aici calităţile sale de medium: când este obosit, masa refuză să vorbească. Pentru ca spiritele să primească să poarte dialogul, trebuie ca el să fie prezent, cu mâinile aşezate pe măsuţă. Vacquerie scrie:

„Charles este singurul care are un torent de fluid. Şi ştii cât de repede se satură el de toate!

Timp de o săptămână, nu am făcut decât asta, zi şi noapte. După şedinţe s-au purtat discuţii şi s-au încercat explicaţii: ne-am împărţit după opinii; apoi Charles a a obosit. Din acel moment totul a intrat în nemişcare, într-o linişte monotonă, în indiferenţă”.

Când Charles îşi părăseşte postul, masa mişcătoare stă îmbufnată câteva săptămâni în şir; apoi totul se reia cu entuziasm. Conversaţiile dintre Victor Hugo şi marii poeţi ai trecutului sunt ciudate… Shakespeare afirmă sus şi tare că „pentru poezie, limba engleză este inferioară limbii franceze”, Dante, în paradisul său, l-a citit pe Hugo: Chénier îl consacră pe poet, numindu-l „aripă a neprevăzutului, pasăre a tuturor cerurilor, cântec al nopţii, pitulice a aurorei, pescăruş al furtunii şi vultur mânios al singurătăţilor”.

Se vede bine că Chénier, Shakespeare sau Napoleon se exprimă cu emfaza lui Victor Hugo. Acest lucru nu pare să-i mire pe participanţii la şedinţele de la Jersey. Impregnaţi de romantism, ei nu-şi imaginează că marile genii ale trecutului ar putea folosi un alt limbaj.

La Jersey, Charles va face să vorbească măsuţa din salon aproape doi ani de zile. Lui Victor Hugo îi place să converseze cu spiritele, el se împrieteneşte cu doamna Blanche, o infanticidă condamnată să rătăcească noaptea pe plajă, şi îi închină următoarele versuri:

Îmi spui de departe că mă iubeşti.
Şi că noaptea, la orizont.
Pe ţărmurile pale vii să vezi
Fantoma albă a casei mele…

Într-o bună zi, doamna Blanche îi dă întâlnire lui Victor Hugo: se vor vedea noaptea, la ora trei. Într-adevăr, poetul este trezit din somn de un clinchet de clopoţel.

Victor Hugo ia cutia de chibrituri şi freacă zadarnic de perete trei beţe: în sfârşit, al patrulea se aprinde. La lumina lumânării, îşi priveşte ceasul: e ora trei şi cinci minute! Se scoală şi se duce la fereastră: marea e liniştită, totul pare adormit, ţărmul e pustiu. Stinge lumânarea şi se culcă din nou, dar, în întuneric, vede pe perete urmele fosforescente ale chibriturilor care lasă o dâră luminoasă. Şi dacă aceste urme sunt un semnal? Dacă această pulbere iradiantă este un semn venit din partea spiritelor? A doua zi, la micul dejun, Victor Hugo vorbeşte despre „vedenia" sa, dar nimeni nu auzise sunetul de clopoţel; doamna Blanche nu-şi făcuse simţită prezenţa decât faţă de el. Lui Victor Hugo i-a fost de-ajuns să viseze la o formă evanescentă ce se plimbă pe ţărm…

Charles Hugo fusese foarte tulburat de prima şedinţă de spiritism condusă de doamna de Girardin. Nu ştia dacă poetesa chemase cu adevărat puterile din lumea cealaltă sau dacă totul nu fusese decât o înşelătorie. Faptul nu avea prea mare însemnătate pentru el. Important era că, făcând să renască amintirea Léopoldinei, masa frânsese inima împietrită a tatălui său şi risca să-l tulbure într-atât încât să-l oblige să-şi întrerupă munca. Scrierea romanului *Pedepsele,* urmarea romanului *Mizerabilii* – operă uriaşă, adeseori părăsită şi mereu reluată – ca şi lupta împotriva noului regim imperial de la Paris, îi cereau lui Victor Hugo o activitate susţinută, dacă s-ar fi lăsat pradă disperării, toate aceste proiecte ar fi putut fi compromise.

Inconştient şi involuntar, tatăl şi fiul ridicau, împreună cu marile spirite ale trecutului, un zid ce interzicea, de acum încolo, orice posibilitate a evocării Léopoldinei, atât de iubită de ei. Astfel, spiritismul îl ancora pe poet în munca zilnică, îl însufleţea şi îi dădea puteri. Marile figuri izvorâte din istorie nu veneau pe pământ decât pentru a-l susţine pe Victor Hugo; ele îl încurajau în opoziţia sa politică faţă de Napoleon al III-lea şi îi recomandau cu căldură să continue elaborarea operei

sale romaneşti. Léopoldine nu a mai fost evocată niciodată; şi de câte ori se încerca dialogul cu vreo fiinţă dragă dispărută, masa rămânea, cu încăpăţânare, mută.

Totuşi, şedinţele continuă… Dar în octombrie 1855, Jules Allix, un exilat francez care asistă la ele cu regularitate, are o criză de nebunie: el se repede la Charles Hugo şi la Auguste Vacquerie ca să-i omoare, nebunul furios este legat fedeleş şi după puţin timp, internat în spital. În casa din Jersey, acest fapt este considerat un avertisment dat de forţele nevăzute: ele îi previn că, dacă depăşesc anumite limite, îşi pot pierde raţiunea. Curând, Victor Hugo renunţă la acest joc de teama de a nu călca reguli necunoscute. Şi apoi, mesele îl dezamăgiseră: ele vestiseră moartea apropiată a lui Napoleon al III-lea şi instaurarea unei republici universale, or, niciuna din aceste preziceri nu se realiza. La ce bun să continui să vorbeşti cu nişte mese ce mint cu atâta sfruntare?

Luna următoare, sub pretextul unei broşuri publicate în Jersey împotriva reginei Victoria, toţi exilaţii francezi sunt expulzaţi. Victor Hugo şi familia sa îşi părăsesc casa lor albă pentru a se duce la Guernesey. Măsuţa lui Charles este lăsată la Jersey. Mesele nu se vor mai roti niciodată.

Paris, 10 mai 1992

Primesc, la Paris, vizita domnului Henri Beuvron, institutor la Chartres, dar care mi se recomandă, în primul rând, ca medium. De la un prieten comun, el cunoaşte natura cercetărilor mele şi îmi întinde un text dactilografiat, spunându-mi cu oarecare mândrie:

— Ca în fiecare luni, în ziua de 27 aprilie, la Chartres, patru prieteni de-ai mei şi cu mine am făcut să vorbească o masă. Spiritul care ne-a vizitat a fost cel al lui Allan

Kardec, maestru al spiritismului francez, mort în 1869. Timp de două ore, el ne-a dictat o explicaţie a celebrelor şedinţe de spiritism făcute de Victor Hugo. Vă interesează?

Drept răspuns, iau cele câteva foi pe care le parcurg pe dată cu o privire lacomă. Transcriu aici textul adus de acest medium:

„Eu sunt spiritul lui Allan Kardec şi vă voi dezvălui tot adevărul cu privire la mesajele spiritiste ale lui Victor Hugo. Înainte de orice, trebuie să spun că nu e vorba de exprimarea spiritelor ce-l vizitau. Nu, la Jersey masa se mişca datorită acţiunii unui principiu psihofiziologic pe care vreau să vi-l explic.

Când te gândeşti intens la o acţiune, fără ca totuşi să o faci, trupul are tendinţa să o realizeze. Printr-un circuit mental complex, în mod foarte surprinzător, poate să intervină un gest al cărui control rămâne inconştient. Acest fapt foloseşte enorm în demonstraţiile de hipnoză. Dacă, de exemplu, stai în picioare, destins, şi dacă, în urma sugestiilor hipnotizatorului, te concentrezi pe ideea de a cădea pe spate, deşi îţi controlezi conştient echilibrul, mişcarea de cădere va tinde să se producă, aparent împotriva propriei tale voinţe. Faptul îi face pe spectatori să încremenească de uimire sau să râdă, căci persoana cu pricina pare foarte surprinsă de această mişcare împotriva căreia credea că se apără.

În cazul meselor turnante, participanţii îşi pun mâinile pe masă, atingându-şi degetele, în aşa-numita poziţie a templierilor. Majoritatea măsuţelor folosite au trei picioare. Dacă apeşi, chiar uşor, pe marginea măsuţei, piciorul opus se ridică întotdeauna. Dacă mai mulţi participanţi apasă din când în când pe marginea măsuţei, se va produce o rotaţie a acesteia. Aceste mişcări musculare inconştiente pot da chiar iluzia că masa se va ridica în aer, în situaţia când ea rămâne în echilibru pe un singur picior. Şi bineînţeles, de fiecare dată când măsuţa se reaşază, această cădere produce un zgomot ce seamănă

cu un ciocănit în masă. Departe de orice înşelătorie organizată, ca de exemplu folosirea unor tije de metal ce ies din mânecile participanţilor sau a unor electromagneţi aşezaţi la nivelul solului, şedinţele de spiritism de la Jersey s-au bazat în exclusivitate pe acest principiu psihofiziologic. Atmosfera încordată şi impregnată de teamă care planează întotdeauna asupra acestor experienţe, favorizează apariţia necontrolată şi inconştientă a acestui fenomen.

Dar mai e nevoie ca cineva să noteze numărul ciocăniturilor produse şi să le tălmăcească semnificaţia. E o muncă plictisitoare şi grea, care cere o mare atenţie, căci loviturile se succed cu foarte mare rapiditate, uneori chiar fără pauză între litere, la un moment dat, bătăile se opresc brusc şi fără motiv, pentru ca apoi să înceapă din nou într-un ritm accelerat, punând la grea încercare nervii celor vii.

La Jersey, rezultatul era de cele mai multe ori de o înaltă calitate literară. Or, după cum ştim, dintre participanţi, numai Victor Hugo avea cultura, imaginaţia şi talentul necesare. Cine altul ar fi îndrăznit să dea glas Umbrei Mormântului sau Marelui Împărat? Poetul asista la majoritatea şedinţelor, dar nu punea mâinile pe masă. În schimb, el nota numărul bătăilor. Apoi, chiar în acea noapte sau în ziua următoare, îşi relua notele şi redacta clar mesajele. Un calcul simplu ne arată, de exemplu, că, pentru textul ce rezulta în urma unei şedinţe de aproximativ trei ore, ar fi fost nevoie, în medie, de trei bătăi pe secundă, fără să ţinem seama de spiritele şi de respiraţiile indispensabile! Literatura spiritistă produsă astfel timp de doi ani ar fi presupus o contabilitate de-a dreptul inumană. Oare Victor Hugo nota cu adevărat numărul bătăilor? În timp ce făcea descifrarea, poetul a trişat, dar într-un mod cu totul inconştient, aşa cum se întâmplă în cazul scrierii automate. El era cinstit faţă de el însuşi, dar, în acele momente, trăia un proces de dedublare

a personalităţii. Îşi propune să decodifice mesajele spiritiste, dar, de fapt, redacta nişte texte minunate, scrise în stilul său obişnuit.

Câteva şedinţe au fost realizate în absenţa sa, dar rezultatele au fost dezamăgitoare. Personalităţii celorlalţi participanţi îi corespundeau mai bine frazele scurte, conţinând cuvinte simple. Inconştientul lor nu exprima decât gânduri de o tristă banalitate, curente în şedinţele spiritiste clasice. Dar Charles Hugo a transpus ciocăniturile în versuri alcătuite în stilul tatălui său, dar fără mult talent.

Exprimându-şi delirul megalomanic, Victor Hugo ajungea să vorbească de la egal la egal cu Moise, Mahomed sau Iisus Hristos. I se părea foarte firesc să fie ales de cei mai însemnaţi morţi ai omenirii pentru a purta cu ei nobile discuţii. Nu-i important dacă această comportare este relevantă mai mult pentru un dezechilibru mintal decât pentru o experienţă spiritistă: ea i-a îngăduit poetului să-şi continue cu seninătate munca şi să dea la iveală opere de o rară inspiraţie universală”.

Aşa se încheie lunga comunicare a lui Allan Kardec. Domnul Henri Beuvron, care mi-a adus acest text ciudat, observă reacţia mea şi, când surâd, pare că triumfă. Îl dezamăgesc pe loc, punându-i cu brutalitate această întrebare:

— Dar pe dumneata te-a vizitat cu adevărat spiritul lui Allan Kardec sau asta nu-i decât teoria dumitale despre mesele rotitoare ale lui Victor Hugo?

Interlocutorul meu pare jignit de neîncrederea şi de îndoielile mele. Îmi propune să particip la şedinţele sale de spiritism şi mă asigură că mă voi convinge de autenticitatea lor. Bineînţeles, primesc pe loc această ofertă.

Chartres, 19 iulie 1992

De cinci duminici mă duc la Chartres la domiciliul domnului Beuvron. Mă primeşte cu mare căldură. De fiecare dată luăm masa într-o atmosferă plăcută, după care trecem în salon pentru a chema spiritele. Trei prieteni de-ai săi, el şi cu mine ne aşezăm în jurul unei măsuţe. Soţia sa stă pe un fotoliu şi ia note, iar noi aşteptăm. Nu se întâmplă nimic. Trebuie să spun că le-am recomandat să nu apese masa cu mâinile, lucru pe care, de altfel, îl verific tot timpul. Dar în continuare nu se întâmplă nimic… Şi dacă totuşi domnul Beuvron s-a înşelat şi explicaţia sa cu privire la şedinţele de spiritism ale lui Victor Hugo nu venea de la spiritul lui Allan Kardec, ci din propria-i minte şi în urma unor bătăi în masă, el a transcris o interpretare inconştientă? Se spune însă că spiritele sunt uneori supărate şi nu răspund nici la chemările mediumurilor, înfăţişându-se doar când au chef. De aceea trebuie să continuăm…

Şi poate că într-o seară bătăile vor mişca măsuţa din Chartres şi îmi vor dezvălui adevărul, adevărul…

— 8 –
DUNGLAS HOME ŞI LEVITAŢIA UMANĂ

— Trageţi perdelele!

Dunglas Home dă acest ordin cu vocea sa profundă şi vibrantă, a cărei ciudăţenie este sporită de un puternic accent scoţian. Pe dată, un valet se grăbeşte să tragă draperiile grele şi semiantunericul invadează micul salon albastru din palatul Tuileries. Pe pereţi, cobaltul, ultramarinul, albastrul azuriu şi albastrul de Prusia îşi sting strălucirea; pe mese se zăresc cu greu tot felul de bibelouri, de vase de Sèvres, sfeşnice, bronzuri, statuete, toate într-o dezordine savantă. Doar o lampă mică cu gaz

aruncă în încăpere o lumină gălbuie şi tremurătoare. Invitaţii la ceremonia spiritistă stau nemişcaţi şi muţi în aşteptarea miracolului, câţiva ofiţeri în ţinută regală şi câteva doamne în crinolină înconjoară, plini de respect, o tânără femeie îmbrăcată în negru, este împărăteasa Eugenia. Ea a ţinut să asiste la miracolul anunţat.

— Trupul meu, acest înveliş de carne ce ascunde privirilor o realitate cu mult mai puternică, şi anume aceea a spiritului, va deveni evanescent, se va dematerializa şi se va transforma într-o boare de aer, pentru a se uni cu limburile şi a se topi în eterul universurilor evaporate…

Rostind aceste cuvinte, Home se aşază într-un colţ al încăperii, în faţa spectatorilor. Toată lumea stă cu privirile aţintite spre bărbatul ce poartă un costumul elegant, deschis la culoare, şi o cravată albă. Faţa sa ciudată şi slabă, foarte palidă, cu părul aproape roşu, cu o mustaţă deasă, este iluminată de o privire arzătoare. Dunglas Home pare că se concentrează, că se întoarce spre sine, că se desparte de micul său public ce-i urmăreşte cu atenţie, într-o linişte religioasă, până şi cel mai mic gest. Deodată trupul său tresare ca scuturat de ceva nevăzut şi picioarele nu-i mai ating parchetul. Încet, el se ridică de la pământ şi se înalţă în aer. Toţi cei de faţă îşi ţin respiraţia. Curând, ridicându-şi mâna, izbuteşte să atingă tavanul înalt. Timp de câteva minute, rămâne nemişcat în aer; întreaga asistenţă priveşte cu respect spre bărbatul ce-i în stare să facă o asemenea minune. Chiar şi cei mai neîncrezători sunt convinşi că trăiesc un moment neobişnuit şi că asistă la un miracol. Cum s-ar putea îndoi? Lucrurile sunt evidente, căci se desfăşoară în faţa ochilor lor. Legile fizice care ne ţin legaţi de pământ nu sunt făcute pentru un spirit pur ca acela al lui Dunglas Home.

Magicianul coboară pe nesimţite, ca şi cum i-ar părea rău că se întoarce în universul nostru cotidian şi material. În clipa când picioarele sale ating parchetul, provocând un mic zgomot ce-i face pe toţi să tresară, Home pare că se

trezeşte; ochii săi prind viaţă şi chipul i se însufleţeşte din nou, ca şi cum ar fi părăsit o lume misterioasă, cunoscută numai de el.

Eugenia este mai palidă ca oricând şi buzele îi tremură. Extaziată, ea strânge mâna maestrului, fără să izbutească a rosti vreun cuvânt.

Mistică şi plină de râvnă, împărăteasa se lasă purtată de o credinţă naivă, în care se amestecă de-a valma sfinţii şi demonii copilăriei sale spaniole. Ea ştie că unele fiinţe inspirate, ce se află în comunicare cu puterile din lumea cealaltă, pot modela după voia lor legile fizice ale universului, deschizând o poartă spre tărâmuri nebănuite. De mai multe luni de zile este fascinată de acest medium scoţian, în care are o încredere oarbă. Dunglas Home se impusese la Curtea de la Tuileries izbutind să comunice cu spiritele, dar, în seara asta, reuşita sa e un miracol şi mai mare. De acum încolo, el poate fi sigur că va juca pe lângă cuplul imperial rolul de profet, îndrumător şi inspirator.

Şi totuşi, dacă încăperea ar fi luminată, s-ar vedea că levitaţia lui Home nu-i decât o dibace scamatorie de circ. Într-adevăr, principiul acestei demonstraţii ce se vrea supranaturală este atât de simplu încât, pentru a înşela nişte spectatori iluştri, e nevoie de o întreagă punere în scenă.

Secretul este următorul: după ce se face semiîntuneric în încăpere, un asistent, îmbrăcat în negru din cap până în picioare, se furişează în cameră într-un fel dinainte pus la cale în vederea experienţei. Home cunoaşte perfect principiul „teatrului negru” utilizat în acea epocă în chip remarcabil la teatrul Robert-Houdin. El ştie că, la o lumină foarte slabă, nu se disting decât costumele şi obiectele de culoare deschisă: tot ce este închis la culoare dispare. În aceste condiţii, silueta unui bărbat ce poartă un costum negru şi o mască nu se mai vede pe fondul de pânză neagră întinsă în spatele lui. Pentru ca să pară că se ridică în aer, lui Dunglas Home nu-i rămâne decât să se

urce pe spatele invizibilului său complice, ce stă întins pe jos. Când asistentul în negru se ridică în patru labe, Home pare că-şi ia zborul, el îşi mişcă graţios braţele, ceea ce îi îngăduie, de fapt, să-şi păstreze echilibrul. Ca un adevărat acrobat, Home continuă să se urce pe spatele acolitului său, ce se ridică încet în picioare, magicianul ajunge pe umerii complicelui său, pentru echilibru, el se sprijină cu mâna dreaptă de braţul ridicat al bărbatului în negru. Apoi Home îşi ridică braţul stâng, prefăcându-se că loveşte plafonul; un efect optic datorat întunericului dă impresia că îl atinge, chiar dacă, în realitate, el se află încă departe de înaltele bolţi ale palatului. Acest trucaj este de mare efect şi provoacă întotdeauna sincera uimire a spectatorilor.

Pentru a se întoarce pe pământ, Home foloseşte aceeaşi metodă, dar în sens invers, asistentul său se grăbeşte să dispară prin uşa întredeschisă şi să se îmbrace repede în ţinuta de valet pe care o purtase cu puţin timp înainte, atunci când îşi însoţise maestrul în văzul tuturor.

* * *

Cu mult înainte de a se lansa în faţa Împărătesei în această splendidă demonstraţie, Dunglas Home îi convinsese pe mai marii imperiului de darurile sale deosebite, în cadrul unor tulburătoare şedinţe de spiritism. Acest medium foarte sigur pe sine afirmă cu vocea sa cavernoasă că poate să provoace apariţia unor spirite din cealaltă lume; folosind cuvinte mari, el interzice să se vorbească despre moarte:

— Nu există morţi. Nu există decât oameni care au dispărut pentru privirile noastre terestre. Ei trăiesc, dar în alte sfere…

Sub impulsul acestui om carismatic, Împărăteasa îşi întreabă măsuţă toată vara anului 1862: un lanţ de mâini face turul măsuţei şi uneori spiritele acceptă să răspundă

la întrebările celor vii. Ciocăniturile, scrierea automată, deplasarea unor obiecte mişcate de o forţă necunoscută sunt mijloacele prin care se intră în comunicare cu lumea cealaltă. Metoda cea mai răspândită este, evident, aceea a mesei vorbitoare, uşor de realizat. Însuşi Împăratul participă uneori la acest ritual înfricoşător şi se declară foarte impresionat, mai ales în ziua în care o mână, ce pare că vine din neant, ia o pană şi desenează pe hârtie, fără să ezite, celebra parafă a lui Napoleon I.

Împăratul îi relatează istoricului Alfred Maury una din aceste şedinţe de spiritism, spunând:

— Iată la ce am asistat. L-am văzut pe domnul Home dând ordin ca o masă să vină spre mine şi ea a venit. Sub o altă masă se afla o goarnă. I-am cerut domnului Home să o facă să sune, am auzit perfect cum suna… Şi niciodată în viaţă nu am avut halucinaţii! M-am repezit la goarnă, dar n-am văzut nimic suspect… În toate astea trebuie să fie ceva cu totul neobişnuit…

Uneori, magicianul scoţian hipnotizează un voluntar şi când acesta aproape a adormit, îi pune întrebări. Într-o seară, se află sub puterea mediumului contele Felix Bacciochi, şambelanul Împăratului; cu ochii pe jumătate închişi, el se zbate, geme, transpiră şi plânge…

— Suferi? îl întrebă Home.

— O, da! Mult.

— Ce te doare?

— Inima.

— Nu dormi bine aici?

— Nu.

— Unde ai dori să te afli?

Înainte ca Felix Bacciochi să schiţeze începutul unui răspuns, Eugenia se grăbeşte să intervină, imperativele lumii reale precumpănind dintr-odată asupra ştiinţelor oculte:

— Nu-i pune această întrebare, porunceşte Împărăteasa. Uneori spune prostii…

În această societate pasionată de lumea de dincolo, fiecare vine cu tot felul de cancanuri izvorâte din edenurile nebuloase în care se aventurează imaginarul. Şedinţele de la Tuileries sunt foarte comentate, se spunea că la palat se petrec tot felul de lucruri ciudate, astfel, odată Împărăteasa ţinea în mână un clopoţel şi sub privirea pătrunzătoare a lui Dunglas Home, micul obiect a fugit din mâinile suveranei, pentru a veni singur să se cuibărească în cele ale Împăratului. Altă dată, la ora unsprezece, Împăratul spune:

— Vreau ca orologiul să bată ora trei…

Home pune mâna pe pendulă şi deodată se fac auzite trei bătăi. Spiritul anunţă:

— Covoraşul ce acoperă această masă se va mişca de parcă ar fi scuturat uşor de o mână…

Şi, într-adevăr, faţa de masă se ridică şi se unduieşte. Împăratul încearcă să găsească ce produce mişcarea, dar nu vede nimic.

Eugenia se înfurie când contele Alexandre Walewski, ministrul Afacerilor Externe, ricanează cu dispreţ şi vorbeşte de înşelătorie, căci toate doamnele de la palat sunt foarte impresionate de aceste miracole.

Într-o seară, văduva generalului Frédéric de Lourmel îi cere mediumului favoarea de a-l chema pe defunctul ei soţ, omorât în Crimeea. Se sting luminile şi participanţii se aşază în faţa măsuţei, cu mâinile bine întinse pe tăblie… Deodată se aude un zgomot, un scăunel aurit de lemn începe să înainteze, se împiedică de covor, pare că ezită, continuă să alunece şi apoi se leagănă din faţă spre spate. Doamna de Lourmel, tulburată, exclamă că soţul ei avea odinioară obiceiul să se legene astfel. Home face linişte, afirmă că-l vede pe general, îl descrie şi vorbeşte despre rănile sale de la cap şi piept, doamna de Lourmel scoate un ţipăt şi leşină.

Walewski izbucneşte în râs. El îl consideră pe magician un „histrion, un scamator, un aventurier”, iar

acesta, plin de dispreţ, refuză să polemizeze cu un „necredincios incurabil”.

Prinţesa Pauline de Metternich, soţia ambasadorului Austriei, un personaj central la Curtea pariziană, vrea, şi ea, să participe la această celebrare a lumii de dincolo. Soţul ei îşi bate joc de aceste credinţe prosteşti, dar ea se abţine să emită vreo părere: nu vrea decât să vadă miracolul cu ochii ei. Alţii nu au decât să se piardă în tot felul de explicaţii complicate, să vorbească despre veşnica rătăcire a spiritelor sau să demonstreze că totul e o înşelătorie; prinţesa nu cere nimic altceva decât să asiste la o şedinţă, să se apropie de fenomenele supranaturale.

Prinţul Joachim Murat, un participant pasionat la şedinţele de spiritism de la Tuileries, o invită pe prinţesă la o astfel de experienţă condusă de Dunglas Home. În sfârşit, ea va putea lua parte la un spectacol de *table moving,* cum i se spune pentru a fi la modă.

Dunglas Home soseşte, se aşază într-un fotoliu şi îşi dă capul pe spate. Pare atât de palid… Deodată strigă un nume:

— Bryan… Bryan, eşti aici?

În aceeaşi clipă, de sub masa în jurul căreia se află mica societate, se aud două lovituri seci şi limpezi.

— Bryan vine aproape întotdeauna când îl chem, era cel mai bun prieten al meu.

Într-adevăr, la Paris, toată lumea ştie de prietenia dintre Bryan şi Home, prietenie care continuă şi dincolo de moarte. Mediumul a povestit de nenumărate ori cum, la vârsta de treisprezece ani, el şi prietenul lui au jurat solemn că cel ce va muri primul i se va arăta după moarte celui care va rămâne în viaţă. După câteva luni, micuţul Home văzu apărând în faţa lui o formă, acest spirit vorbea şi îl întreba dacă îl recunoaşte… Înfricoşat, Dunglas nu putu să-i dea niciun răspuns, a doua zi, află vestea că

prietenul său murise. De atunci, Bryan îşi însoţeşte prietenul de altă dată pretutindeni şi întotdeauna; astăzi doamna de Metternich vede cum lustrele de cristal se clatină şi cum un scaun vine din fundul încăperii şi înaintează, mişcat de o putere irezistibilă. Cei de faţă îşi ţin răsuflarea, încremeniţi. Home se agită şi strigă:

— Au venit, ne înconjoară! Se vor manifesta şi fiecare se va putea convinge de prezenţa lor!

„În acea clipă, va relata prinţesa, am simţit că o mână de fier mă apucă de gleznă şi am scos un ţipăt. Alţii au simţit contactul cu această mână de fier pe ceafă sau pe braţe. Strângerea ei nu-ţi făcea niciun rău, doar că simţeai apăsarea degetelor". În acelaşi timp, faţa de masă se ridică, ambasadorul Austriei se repede, apucă pânza, dar în mâinile sale forma piere, se topeşte parcă şi dispare. Prinţul face tot ce se poate ca să descopere eventualul şiretlic, cercetează cu atenţie masa pe toate părţile, caută un lucru cât de mic de care să se lege, orice. Spre marea sa decepţie, nu izbuteşte să dea în vileag vreo înşelătorie. În seara asta, foarte sigur pe sine, în ciuda îndoielilor exprimate de unii, Home se lasă dus de focul de artificii al talentelor sale: spiritele par dezlănţuite, un buchet de violete străbate încăperea, un acordeon ţinut de prinţesă începe să cânte singur... Bineînţeles, totul se petrece într-un întuneric aproape absolut.

După câteva zile, prinţesa austriacă este invitată la o nouă şedinţă, ce va avea loc la Tuileries, în prezenţa Împărătesei. Dar spiritele sunt morocănoase şi nu vor să colaboreze cu măsuţele, mulţumindu-se să le silească să ritmeze bătaia tobelor unui regiment de gardă care străbate grădinile. Mai sunt şi zile, ca aceasta, în care fantomele nu-s în formă.

După aceste două întâlniri, Dunglas Home şi Pauline de Metternich au prilejul de a se mai vedea de câteva ori. Mediumul îi face o vizită prinţesei, în chip ciudat, în jurul lui se aud nişte lovituri înăbuşite ce par a veni dintr-un

neant foarte apropiat.

— Nu vă speriaţi, explică el, scuzându-se. „Cineva” îşi face simţită prezenţa în preajma mea. Aproape întotdeauna mi se întâmplă aşa, oriunde mă aflu, „ele” mă urmează şi rareori mă lasă-n pace.

Dar, curând, Home nu se mai mulţumeşte cu aceste apariţii efemere şi se apucă de preziceri. El caută astfel să-şi asigure un ascendent asupra suveranilor. Home îndrăzneşte să-i prezică Împărătesei Eugenia căderea dinastiei şi biata femeie, care îşi punea toate speranţele în domnia glorioasă a micului prinţ, este cuprinsă de deznădejde.

* * *

Entuziasmul exagerat pe care îl arată împărăteasa Eugenia şi cei din anturajul său faţă de spiritism nu trebuie să ne mire, ne aflăm într-o epocă ce vibrează la unison la această modă venită din Statele Unite al Americii. Descoperirea acestui fenomen este prezentată pe larg în ziarele vremii: lumea vede în el un fel de cauţiune spirituală la ceea ce este, în acelaşi timp, religie nouă, ştiinţă esoterică şi joc de societate.

Totul a început în martie 1848 la Hydeville, un sătuc din statul New York... Membrii familiei Fox, o familie metodistă, locuiesc de mai multe luni de zile într-o casă modestă de lemn, un loc banal şi sărăcăcios, dar vizitat de forţe ciudate şi misterioase. În căsuţă se aud uneori ciocănituri inexplicabile şi într-o seară, cei ce locuiesc aici intră în contact cu spiritul. Cele două fete, Margaret, de paisprezece ani, şi Kate, de unsprezece ani, încearcă să stea de vorbă cu fiinţa invizibilă. Pentru a comunica, se pune la punct un cod foarte simplu: e de-ajuns să plimbi degetul pe literele alfabetului şi spiritul alege litera printr-un ciocănit. Toţi află astfel numele gnomului: Charles Rosna, vânzător ambulant, asasinat. Vestea se răspândeşte

cu viteza fulgerului în toată regiunea şi lumea se grăbeşte să vină în căsuţa familiei Fox, pentru a asculta plângerile celui ce fusese ucis. Uneori, aproape cinci sute de persoane se înghesuie într-o cameră mică, în bucătărie, în pod şi în grădină, ca să audă ce spun spiritele. Leah, sora mai mare a celor două fetiţe, le vine în ajutor. Ea are vreo douăzeci de ani mai mult decât surorile ei şi va deveni marea preoteasă a cultului spiritist.

Curând, întreaga Americă este cuprinsă de o uriaşă pasiune: să comunice cu spiritele. Surorile Fox ajung repede celebre, organizează spectacole în teatrele din cele mai mari oraşe şi, în 1852, la numai patru ani după primele comunicări cu spiritul lui Rosna, oraşul Cleveland este gazda primului congres de spiritism. În acel moment, în Statele Unite există mai mult de zece mii de mediumuri în activitate! Leah şi cele două surori ale ei trăiesc în belşug datorită veniturilor aduse de spiritism: la New York, ele primesc zilnic clienţi generoşi, dornici să cheme o fiinţă dragă, dispărută prea de timpuriu. Această modă traversează repede Atlanticul şi invadează Europa. În Franţa, oamenii cheamă spiritele, întreabă mesele, mobilele se mişcă şi apar fantome. Théophile Gautier, Victorien Sardou, Maupassant sunt pasionaţi de dialogul cu morţii. Unii oameni de ştiinţă foarte serioşi încearcă să găsească explicaţia acestui fenomen, astronomul Camille Flammarion declară că e vorba de o energie inerentă naturii omeneşti, „fluidică şi psihică, capabilă să acţioneze la distanţă”.

În Statele Unite, surorile Fox îşi continuă cariera strălucită. Spectatorii ce vin la *show*-urile spiritiste se împart în trei grupuri: cei ce sunt animaţi de o credinţă oarbă, scepticii ce admit că mediumurile produc efecte sub imperiul unei stări de semiadormire nervoasă şi cei care nu cred şi încearcă să descopere trucajul. Iluzionistul Stuart Cumberland realizează ciocăniturile cu degetele mari de la picioare, ce imprimă muşchilor peronieri laterali

o contracţie puternică; alţii vorbesc despre o mişcare a muşchilor genunchiului. În 1888, cele două surori Fox pun capăt polemicii dezvăluind şmecheria: la 24 septembrie, Kate declară ziarului *New York herald* următoarele: „Spiritismul este o înşelătorie de la un capăt la celălalt: e cea mai mare şmecherie a secolului”. După o lună, la Academia de Muzică din New York, Margaret face, în sfârşit, mărturisirea:

— Nu există o manifestare a spiritelor. Mulţi dintre voi ştiu că am fost principalul instrument ai spiritismului, pe care l-am practicat pe seama unui public prea încrezător. Este marele regret al vieţii mele. Astăzi e prea târziu ca să spun adevărul, cu ajutorul lui Dumnezeu, sunt totuşi gata să o fac… Când am început acest trist joc, eram prea tânără ca să pot deosebi binele de rău. Nădăjduiesc că Dumnezeu mă va ierta, după cum îi va ierta şi pe cei care au avut naivitatea să creadă în spiritism.

Şi Margaret face o demonstraţie: cei de faţă aud nişte ciocănituri înăbuşite, venite parcă de nicăieri, ca în timpurile de glorie al miracolelor. Dar de data aceasta ea spune că, pentru a-i înşela pe naivi, s-a folosit de degetul mare de la picior. Kate povesteşte cum, când era mică, pentru a-şi speria părinţii, atârna un măr de o sforicică şi-l lăsa să cadă la podea, în timp ce se prefăcea că doarme. Era un joc nevinovat; fetele nu s-au gândit la fantome decât în ziua în care mama lor, înfricoşată, a strigat:

— Oare nu cumva vreo fantomă a pus stăpânire pe fetiţele mele dragi?

Cu timpul, tehnica lor a evoluat, după trucul cu mărul au urmat puneri în scenă mai elaborate, dar principiul a rămas mereu acelaşi: a truca pentru a provoca misterul şi teama.

După aceste mărturisiri publice, despre cele două surori Fox nu se mai vorbeşte nici într-un fel. Sărace şi nefericite, ele încearcă să uite de jalnica lor existenţă prin băutură. În 1892, Kate este găsită moartă pe stradă,

Margaret o va urma în regatul umbrelor doar după câteva luni. La mormântul lui Margaret, un spirit citeşte un mesaj venit de pe lumea cealaltă, e un ultim semn dat de Leah, sora lor mai mare, moartă cu mulţi ani înainte.

Trista concluzie a întâmplării din Hydesville nu frânează însă, nicidecum, entuziasmul adepţilor spiritismului. Raţionaliştii consideră că au triumfat, dar ocultiştii trec uşor peste mărturisirile surorilor Fox sau văd în ele simple răfuieli între cele două surori mai mici şi sora mai mare, care a ştiut să exploateze spiritismul cu abilitate, în folosul ei personal. Probele adunate, mărturiile, demonstraţiile nu folosesc la nimic, mesele rotitoare au început să vorbească şi nu vor tăcea prea curând. De acum înainte, pare că s-a stabilit legătura cu cealaltă parte a oglinzii, potolind sufletele neliniştite. Unii fac însă haz de dialogurile cu cei de dincolo de mormânt, precum spiritualul critic Paul de Saint-Victor, care spune, folosind o formulă lapidară:

— Să te întorci de pe lumea cealaltă în nişte picioare de masă: iată un fapt ce te poate dezgusta de nemurirea sufletului!

* * *

Dunglas Home însuşi ia în râs asemenea vorbe. Când i se reproşează că-şi ţine şedinţele de spiritism doar pentru societatea înaltă, ridică din umeri dispreţuitor. Iar când i se vorbeşte despre surorile Fox, ricanează, afirmând că a cunoscut realitatea spiritelor cu mult înainte de celebrele americance. Home povesteşte că întreaga sa copilărie, petrecută în Scoţia, a fost bântuită de fantome, că leagănul său era deseori clătinat de o mână nevăzută venită dintr-o altă lume şi că, la vârsta de patru ani, a avut primele viziuni.

În Franţa, puţini sunt cei ce se îndoiesc de atotputernicia acestui medium de excepţie. Nimic nu poate

să oprească ascensiunea lui Dunglas Home; el cunoaşte gloria, bogăţia şi onorurile. Împărăteasa îi ia în serios toate prezicerile şi însuşi Împăratul nu ezită să-l consulte. Cei din anturajul lui Napoleon al III-lea sunt tulburaţi de teribila influenţă pe care Home o are la Curte şi se hotărăsc să-i grăbească dizgraţia.

Mediumul este iremediabil demascat la Biarritz, în frumoasa vilă Eugenia, unde suveranilor le place să se retragă pentru a scăpa de constrângerile şi de agitaţia din Capitală. Home însoţeşte cuplul imperial şi, cum aici lumea are mai mult timp liber decât la Tuileries, şedinţele de spiritism se succed neîntrerupt. În ziua cu pricina, în jurul mesei, lângă Home se află Împărăteasa, Împăratul, un mareşal al Curţii şi un demnitar numit Mono. Acesta din urmă, care are sarcina să stingă lumina, întoarce mica manetă a lămpii cu gaz până se face întuneric. În acest moment, fenomenele oculte încep să se ţină lanţ, clopoţelul aşezat sub masă se mişcă şi sună, o putere nevăzută o trage pe Împărătească de rochie, o mână cu mănuşă de mătase apare în întuneric; e invizibilă, dar i se simte prezenţa. Eugenia o atinge şi, cuprinsă de un fior de spaimă murmură:

— Este mâna tatii…

La rândul său, Împăratul atinge obiectul straniu şi se mulţumeşte să constate:

— E rece!

Dar Mono şi-a pregătit cu grijă intervenţia. Ţine lampa lângă el şi, deodată, cu o mişcare pe care nimeni nu o poate observa în întuneric, face brusc lumină. Toate visele mistice ale Eugeniei se spulberă: Home este surprins în plină acţiune. Aşezat, cu mâinile puse pe masă, el ţine piciorul ridicat spre obrazul Împărătesei! Consternare generală! Înşelătoria e evidentă: mediumul are ghetele destul de mari pentru a le putea scoate cu uşurinţă, iar ciorapul este tăiat în aşa fel încât să lase degetele mari libere. Cu mare abilitate, Home izbutise, cu

acelaşi picior, atât să mişte clopoţelul cât şi să mângâie obrazul împărătesei. Furios că a fost păcălit, Împăratul dă imediat ordin ca falsul magician să fie alungat. Dunglas Home pleacă, ducându-şi cu el legenda pe alte meleaguri. Îl vedem triumfând la Curtea Rusiei şi apoi fermecând nobilimea britanică. Dar se întoarce să moară în Franţa, mult după căderea celui de-al Doilea Imperiu, în 1886, la vârsta de cincizeci şi trei de ani, ros de tuberculoză. Adepţii pe care-i mai are în lume afirmă – poetic – că l-a epuizat exersarea continuă a mediumnităţii.

Dincolo de moarte, Dunglas Home ne-a lăsat totuşi un mesaj. Înainte de a muri, a făcut mărturisiri unuia dintre cei mai apropiaţi prieteni ai săi, Philip Davis, căruia i-a poruncit să nu le publice decât după ce el va fi trecut „într-o altă viaţă”. Într-o seară, când era foarte obosit, slăbit de boală şi sătul de toate, Home şi-a aşezat mâinile pe o masă şi a murmurat ca pentru el însuşi:

— Vreau să văd cât timp mă mai lasă spiritele în viaţă.

Masa s-a pus imediat în mişcare. Home a schiţat un surâs trist şi-a retras mâinile şi a făcut următoarea reflecţie de dezamăgire:

— Nu, un medium nu poate crede în spirite! Este singurul om care nu poate niciodată să creadă în ele…

— 9 – EVA C.
ŞI
VIZITELE UNEI ECTOPLASME

Bătrânul bancher şi soţia sa stau nemişcaţi pe scaunele lor, cu ochii măriţi de concentrare. O bogată moştenitoare a unor filaturi din Nord, fată bătrână, are obrajii înroşiţi de emoţie. Tânărul medic, în costum elegant, face eforturi mari pentru a părea nepăsător. Obrazul fotografului dispare sub pânza neagră a aparatului

montat pe trepied.

Juliette Bisson cere invitaţilor săi să cânte un psalm pentru a o încuraja pe Eva C, mediumul care stă în faţa lor pe un mic fotoliu de pai. Toţi privesc cu atenţie spre această tânără femeie ce nu a împlinit încă treizeci de ani, are pielea arsă de soare, obrazul aspru de ţărancă puternică şi ochii reci şi indiferenţi. Toţi stau nemişcaţi, dar doamna Bisson se plimbă de colo-colo, atrăgând atenţia asupra găleţii pline cu apă caldă şi cu parafină topită, aşezată lângă medium:

— Acest amestec, spune ea, ne va îngădui curând să luăm mulajul spiritului materializat.

Se sting luminile şi, în întunericul absolut, se aude cântecul sacru, ce domoleşte, într-o oarecare măsură, spaima vizitatorilor. La început, ei fredonează încet, cu vocea strangulată de emoţie. Cum să nu fii tulburat în faţa miracolului ce se anunţă? Apoi, cum nimic nu se întâmplă, cei de faţă prind curaj şi cântecul devine mai puternic şi mai armonios. Dintr-odată se aud gemete, mediumul pare că se zbate… Se face linişte.

— E semn bun, e captată, şopteşte doamna Bisson.

Când e „captată”, adică în clipa când se află în comunicare directă cu spiritele, Eva este capabilă de cele mai mari miracole. A venit momentul să se aprindă din nou lumina, doamna Bisson întoarce butonul unei lămpiţe acoperite cu o pânză roşie. Încăperea este scufundată într-o lumină difuză şi roz.

Ghemuită în fotoliul ei, Eva C. pare că doarme, dar, deasupra ei, ca şi cum i-ar ţâşni din cap, apare o formă albă, evanescentă şi gazoasă, toată lumea amuţeşte de emoţie: miracolul se realizează, o formă scăpată din neant se materializează, o ectoplasmă se arată privirilor celor vii. Doamna Bisson întinde mâna, ea vrea să atingă această apariţie, să se asigure de realitatea fenomenului, să vină în contact cu nebuloasa sosită din lumea cealaltă. Această mişcare simplă tulbură brusc somnul Evei, ea strigă şi ţipă,

până când vinovata renunţă la gestul ei, nu e îngăduit să atingi spiritele.

Oare încercarea nefericită a doamnei Bisson a alungat ectoplasma? Nimeni nu poate spune ce s-a întâmplat, dar, dintr-odată, totul a dispărut. Atenţia martorilor se concentrează acum pe medium; din gura Evei curge o substanţă ciudată, ce i se răspândeşte pe piept, e un lichid vâscos şi cenuşiu care, treptat, pare că se întăreşte, ia formă şi lasă să apară, foarte limpede, un chip de bărbat ce poartă mustăţi. Moştenitoarea filaturilor se simte rău şi respiră puternic, bătrânul bancher strânge mâna soţiei sale, de parcă ar vrea să se agaţe de o realitate sigură, medicul ia note cu frenezie, iar fotograful apasă pe declanşatorul aparatului, o strălfulgerare de magneziu fixează pentru eternitate o probă indiscutabilă a materializării spiritelor.

Şedinţa s-a terminat. Eva se trezeşte încet, indiferentă la toate comentariile admirative. Triumfătoare, doamna Bisson cercetează găleata aflată lângă medium în timpul experienţei. Parafina s-a întărit şi suprafaţa ei este netedă, fără vreo urmă, dacă ectoplasma a binevoit, forma mâinii sale se află imprimată în centrul acelei materii. Se face o mică gaura în parafină, se introduce ipsos, se aşteaptă câteva minute pentru a-l lăsa să se întărească şi apoi se procedează la răzuirea parafinei, înăuntru apare forma unei mâini. Nimeni nu a putut să bage mâna în căldare, să-şi pună amprenta şi apoi să-şi scoată mâna, fără să lase o urmă pe suprafaţă. Singura care a putut să-şi scufunde mâna şi s-o dematerializeze în interiorul găleţii, parafina de la suprafaţă formând din nou un strat perfect, fără vreo urmă, a fost o ectoplasmă.

Fotografia făcută în cursul şedinţei este developată imediat, succesul e deplin. Pe pieptul Evei C. se vede clar chipul unui bărbat. Aceste dovezi zdrobitoare izbutesc să-i convingă definitiv pe invitaţii doamnei Bisson, care până acum erau sceptici, dar al căror raţionalism este puternic

zdruncinat de tulburătoarea demonstraţie. Bancherul ar dori să-i mulţumească mediumului, dar Eva pleacă pe nesimţite, medicul dă din cap şi îşi presară discursul încâlcit cu un vocabular ştiinţific din care nimeni nu înţelege nimic. Numai bătrâna domnişoară stă tăcută şi se mai uită încă, atent, la draperia în faţa căreia apăruse ectoplasma misterioasă.

În acea după-amiază din luna ianuarie a anului 1913, Juliette Bisson se poate considera mulţumită. În apartamentul ei bogat, cu draperii gălbui şi cu mobile de culoare închisă, ea a izbutit încă o dată să dea corp spiritelor, prin mijlocirea Evei, mult îndrăgita ei protejată. Văduva lui Alexandre Bisson, celebrul scriitor de vodeviluri, trăieşte liniştită, înconjurată de amintirea defunctului ei soţ; pe pereţi sunt expuse afişele succeselor de altă dată, ultimele mărturii ale pieselor ce au fost, timp de câteva stagiuni, gloria teatrelor de bulevard. Nu-i pasionată cu adevărat decât de spiritism şi îşi petrece cea mai mare parte din timp în ceea ce numeşte, cu oarecare mândrie, „cabinetul ei mediumnic”. De fapt, acest cabinet nu-i decât o simplă încăpere cu storurile adeseori trase, lipsită de orice decoraţie şi care are drept mobilier doar o masă şi câteva scaune. În fundul încăperii, o perdea maschează intrarea într-o mică anticameră destinată materializării spiritelor.

De fapt, doamna Bisson întreprinde în epocă o adevărată cruciadă împotriva materialismului şi şedinţele sale au drept scop să închidă gura celor ce nu cred în spirite. Mulajul „miraculos” este arătat peste tot, fotografiile sunt publicate în ziare şi apoi într-o lucrare despre *Aşa-zisele fenomene de materializare,* semnată de Juliette Bisson. În urma acestor incontestabile reuşite, adepţii ocultismului vor face din Eva C. O figură de avangardă a mişcării spiritiste.

* * *

Bineînţeles că entuziasta doamnă Bisson şi invitaţii ei nu ştiau că şedinţa fusese în întregime trucată. Cea mai subtilă manipulare era cea legată de realizarea mulajului. Pentru a face această demonstraţie impresionantă, Eva C. folosea o mână sculptată într-o bucată de gheaţă, păstrată cu grijă, până în momentul şedinţei, într-un răcitor. Când tânăra femeie intra în cabinetul mediumnic, ea ţinea mâna de gheaţă ascunsă sub rochie, într-un buzunar făcut anume pentru asta. În întunericul pe care-l cerea pentru a realiza o mai bună concentrare şi o mai eficace invocare a puterilor întunericului, ea scotea bucata de gheaţă din locul unde o ascunsese şi o cufunda repede în amestecul de apă caldă şi parafină. Cântecele aveau drept scop să acopere zgomotul făcut cu prilejul acestei manevre. După cel mult o oră, experienţa lua sfârşit, miracolul fiind realizat: sub efectul răcelii, parafina se solidifica, lăsând, în miezul materiei, mulajul mâinii de gheaţă care se topise şi din care nu mai rămăsese nimic. Eva nu minţea când declara că mâna nu se dematerializase.

Ectoplasma era încă şi mai uşor de realizat.

Acest mic personaj, confecţionat din bumbac, din vată şi din voal era ascuns în spatele perdelelor şi mişcat precum o marionetă, cu ajutorul unei tije manipulate cu pricepere de Eva. Lumina slabă, durata scurtă a apariţiei, punerea în scenă, tulburătoare şi impresionantă, îi îngăduiau Evei să abuzeze cu uşurinţă de naivitatea spectatorilor. Pentru a realiza acest spectacol magic, mediumul vomita o substanţă misterioasă. Eva ţinea între coapse toate lucrurile de care avea nevoie, printre care voalul fin şi împăturit, pe care era de-ajuns să-l scoată la momentul potrivit. Ea izbutea, în acelaşi timp, să desfacă o foaie de hârtie – pe care era reprezentată o figură – păstrată în mână de la începutul experienţei; aceasta este explicaţia apariţiei acelui chip. Mai târziu, fotografia făcută cu acest prilej a îngăduit dezvăluirea trucajului:

ectoplasma era portretul preşedintelui american Wilson, publicat pe coperta revistei *Miroir* din 7 noiembrie 1912! După realizarea apariţiilor, Eva înghiţea totul, voal şi hârtie, pentru a nu lăsa nicio urmă.

* * *

Trucajele facile, dovedite de materialiştii convinşi, ar fi trebuit să o discrediteze repede pe Eva C. Dar nu s-a întâmplat aşa. Puterea sa de sugestie era atât de mare şi aura ei atât de puternică, încât chiar şi în asta oamenii au văzut dovada uriaşelor sale posibilităţi extranormale. Într-adevăr, spre deosebire de o experienţă pur ştiinţifică ce poate fi repetată la nesfârşit, o şedinţă mediumnică are reputaţia de a fi aleatorie. Pentru a reuşi, este nevoie să coexiste numeroşi parametri incontrolabili: mediumul trebuie să fie receptiv, spiritele prezente, martorii pozitivi. Prin urmare, e normal ca, adeseori, aceste şedinţe să dea greş în chip lamentabil. Dar cum să mărturiseşti un asemenea eşec în faţa unui public animat de speranţă? De aceea, când spiritele întârzie să se manifeste, mediumul are tendinţa să trucheze experienţa, pentru a fi pe placul spectatorilor. Înşelăciunea ieşită astfel la iveală devine, *a contrario,* însăşi dovada realităţii altor succese, în care mistificarea nu este descoperită.

În tot cazul, aceasta e explicaţia dată, în 1922, de savanţii de la Laboratorul de Fiziologie de la Sorbona, care-i cer Evei C. să binevoiască a se supune la o serie de experienţe, sub cel mai strict control. Mediumul primeşte şi de la 20 martie şi până la 23 iunie, profesorii Georges Dumas, Louis Lapicque, Henri Piéron şi Henri Laugier se ocupă în chipul cel mai serios de cazul acestei femei capabile să materializeze spiritele. Curând încercările lor sunt cunoscute şi presa vede în patronajul prestigios al acestor oameni de ştiinţă recunoaşterea oficială a spiritismului. Atâta timp cât rezultatul acestui studiu este

încă necunoscut, ocultiştii se consideră triumfători. În luna iunie, *New York Herald* publică pe două pagini articolul *Minunea care i-a uluit pe savanţii de la Sorbona.* Articolul, semnat de Dr. Quackenbos, specialist în ştiinţe psihice, spune – şi nu în derâdere – că mediumul a izbutit să materializeze o mică femeie vie, de douăzeci de centimetri înălţime şi, drept comentariu al acestei ştiri senzaţionale, autorul scrie: „Ne aflăm, în sfârşit, în faţa revelării lumii de dincolo!”

La citirea acestor rânduri delirante, oamenii de ştiinţă parizieni ridică din umeri. Raportul lor, făcut public după o lună de la „revelaţiile” ziarului american, îi dezamăgeşte pe adepţii spiritismului. Din cincisprezece şedinţe, numai de două ori Eva C. a izbutit să producă o substanţă prezentată drept ectoplasmă şi de fiecare dată, această formă a ieşit din gura mediumului şi a fost imediat resorbită, orice analiză fiind imposibilă. Savanţii au putut constata doar că era vorba de „o materie destul de asemănătoare ca aspect cu o folie de cauciuc”. Ei au ajuns la concluzia că nu există niciun fenomen ce ar putea fi considerat ca paranormal: „Se constată apariţia unei substanţe pe care mediumul o scoate din gură în urma unor eforturi prelungite ce nu pot fi interpretate din punct de vedere fiziologic decât ca nişte eforturi de a vomita, e o substanţă lipsită de mobilitate proprie şi pe care mediumul o înghite imediat din nou; acestea sunt faptele la care am asistat în două rânduri, pentru un timp foarte scurt şi în condiţii de iluminare insuficientă”.

O experienţă identică, organizată la Londra de Society for Psychical Research, va da aceleaşi rezultate. În urma unor eşecuri atât de răsunătoare, Eva C. va dispărea din universul psihic şi, cu prudenţă, va face să fie dată uitării.

* * *

Pe plan pur teatral, putem regreta retragerea Evei C, căci această femeie inventivă a creat, ea singură, o nouă ramură spectaculoasă a ocultismului. Ea şi-a început ciudata sa carieră în Alger, pe vremea când o chema Marthe Béraud şi nu-şi alesese încă pseudonimul care, mai târziu, o va face celebră.

Aici, în vila lor, generalul Noël şi soţia sa Carmencita au de mai mult timp obiceiul să cheme spiritele. În jurul lor, o cohortă de mediumuri favorizează apariţiile spiritelor: o chiromantă, o actriţă, bucătăreasa, vizitiul, care improvizează, cum pot, rolurile fantomelor. Ceea ce nu-i prea greu, căci spiritele apar în chip vag şi nedefinit. Doamna general are o fire exaltată şi, adeseori, sub influenţa diferitelor droguri, confundă realitatea cu delirurile imaginaţiei sale înfierbântate. Marthe va intra în această familie excentrică prin intermediul fiului, cu care se va logodi înainte ca acesta să moară în Congo de-o boală incurabilă. În joacă, ea ia parte la şedinţele ce au loc în casă. Marthe vrea ca astfel s-o liniştească pe doamna Noël, care simte nevoia acestor experienţe de spiritism.

— Doamna general, mărturiseşte tânăra fată, este o biată detracată care are absolută nevoie să vadă fantome. Când fantomele nu se arată, ea e bolnavă, nu mai mănâncă şi ia o doză mare de morfină.

Când începe să joace rolul de medium, Marthe Béraud nu are mai mult de şaisprezece ani: curând, ea arată că este înzestrată cu daruri excepţionale. În prezenţa ei, formele par a prinde viaţă. Marthe face să se ivească din neant o frumoasă indiană, într-o rochie foarte decoltată, ce răspunde la dulcele nume de Bergolia. Doamna general mărturiseşte celor care vor s-o asculte următoarele:

— Fantoma m-a rugat să-mi plimb mâna pe piciorul ei, de sus până jos, ca să mă conving că este făcut din carne şi oase, în timp ce fetele hohoteau de râs, am făcut ce mi se ceruse şi am constatat că formele spiritului erau

demne să fie reproduse de dalta unui mare sculptor.

Casa din Alger este vizitată de o întreagă armată de spirite. Un indian bătrân, Bien-Boa, vorbeşte despre viaţa lui trecută, apoi îşi fac apariţia, pe rând, o căpetenie militară care a trăit pe vremea lui Rabelais, preoteasa unui templu egiptean şi însăşi Ioana d'Arc, venită într-o scurtă vizită. Locuitorii din Alger iau în derâdere fantomele din vilă, dar maestrul Marsault, avocat la Curtea de apel, se hotărăşte, din curiozitate, să asiste la câteva şedinţe. Într-o seară, când se afla la familia Noël, Marthe îi şopti la sfârşitul mesei:

— Vrei să te distrezi? Ştii, cu Bergolia te poţi distra bine…

Avocatul acceptă jocul; mai târziu el va povesti următoarele: „Lampa din sticlă roşie răspândea o lumină foarte slabă, dar suficientă pentru a desluşi siluetele şi mai ales tonurile albe. Deşi de-abia se aşezase la masă, domnişoara Marthe îşi ţinu făgăduiala. Se ridică şi intră în cabinetul mediumului; de aici, ieşi înfăşurată într-un şal uşor, ce-i acoperea capul şi umerii. Se plimbă prin sală, ferindu-se cu grijă de locurile cele mai luminate şi răspunzând în franţuzeşte la întrebările pe care i le punea doamna Noël, despre Bien-Boa, apoi, la cererea doamnei Noël, ea născoci un limbaj oarecare, despre care spuse că e limba hindi.

Toate astea ar fi fost o simplă distracţie şi ar fi putut rămâne în cadrul familial şi intim al vilei din Alger, dacă ecoul experienţelor nu ar fi ajuns până la Paris şi nu ar fi stârnit curiozitatea profesorului Charles Richet, viitorul medaliat cu Premiul Nobel pentru medicină. Profesorul nu ezită să vină la Alger pentru a constata *de visu* materializarea spiritelor. Întreaga-i viaţă, savantul va avea faţă de aceste fenomene o ciudată atitudine de respingere şi, totodată, de atracţie. Pe fotografiile făcute în Alger, se poate distinge, foarte clar, un amănunt important: una din mânecile Marthei este largă, ceea ce-i îngăduie

mediumului să-şi elibereze braţul sub rochie şi să acţioneze o marionetă sau să ia materialul necesar pentru simularea apariţiei fantomei. Comentând clişeele, profesorul declară totuşi, împotriva oricăror evidenţe: „Nu mă feresc să spun că această mânecă largă şi goală, departe de a dovedi frauda, stabileşte, dimpotrivă, că nu e nicio înşelăciune şi pare să vorbească în favoarea unui fel de dezintegrare a mediumului pe care mediumul nu putea s-o bănuiască”. Dar, în acelaşi timp, el afirmă cu vehemenţă: „Spiritiştii au construit o teorie foarte coerentă, foarte interesantă, dar care comportă atâtea ipoteze neverosimile încât îmi interzic în mod absolut să o admit”.

Profesorul Richet va denumi „ectoplasme” aceste proiecţii fugitive şi vaporoase, dând astfel, cel puţin prin puterea cuvintelor, o realitate fenomenului. Cât o priveşte pe Marthe Béraud, ea nu se va mulţumi să-i înşele numai pe naivii din vila din Alger. Curând se va duce la Paris şi o va cuceri pe bogata doamnă Bisson. Pentru această nouă epopee, tânăra fată va rupe, prudent, cu un trecut prea cunoscut şi prea mult discutat. De acum încolo, ea va apărea sub numele misterios de Eva C.

* * *

Odată făcut începutul, proiecţia ectoplasmică va da strălucire multor şedinţe de spiritism. Chiar fotografia, atât de preţuită de Eva C, probă „ştiinţifică” indiscutabilă, devine repede sursa unor abile escrocherii. Un oarecare Buguet se specializează în evocarea pe clişeu a umbrelor fiinţelor dragi dispărute. El ia fotografia naivului solicitant, cerându-i să se gândească intens la o fiinţă iubită... La developare, mare surpriză! În spatele portretului clientului, apare o formă, o fantomă înconjurată într-un giulgiu alb! Adeseori, clientul recunoaşte fiinţa dragă, există însă şi oameni nemulţumiţi, ce se plâng la tribunal;

de aici decurge un proces revelator. Totuşi mulţi martori vin la bară ca să jure că puterile fotografului sunt reale. Unul dintre ei afirmă că îşi recunoaşte sora într-un halou fixat pe placă chiar deasupra propriului cap.

— Dar vi s-a arătat capul decupat cu ajutorul căruia s-a obţinut această imagine, se înflăcărează substituitul procurorului general.

— Pentru mine asta nu înseamnă nimic. Asemănarea este incontestabilă, sunt convins de realitatea portretului, răspunde clientul.

Un alt martor face următoarea depoziţie:

— Imaginea este dublă. Eu însumi aveam un cap de mort pe genunchi şi lângă mine se afla soţia mea moartă. Asemănarea era atât de mare încât verişoara mea văzând imaginea a scos un ţipăt de mirare şi admiraţie. Copiii au strigat: «E mama!»”.

Fotograful rosteşte concluzia şi comentează faptele surâzând:

— Dacă această asemănare există, ea se datorează hazardului. Capul de mort pe care l-a văzut domnul nu-i decât imaginea confuză produsă de o cută a voalului.

Pentru a materializa presupusa imagine a ectoplasmelor, sunt folosite toate mijloacele oferite de tehnică: obiecte trucate ce permit falsificarea imaginii, plăci sensibile impresionate în prealabil de o imagine fantomatică, materiale impregnate cu substanţe fosforescente, montarea a doua clişee etc.

Dar Eva C. nu face şcoală numai în domeniul fotografic. Pe urmele ei apar alte mediumuri ce mobilizează publicul. Se pun la punct diferitele variante subtile ale experienţelor făcute de doamna Bisson. Charles Bailey realizează un spectacol deosebit de convingător: el se afundă, în stare mediumnică, într-un întuneric absolut şi când se aprinde din nou lumina îşi face apariţia o păsărică ce începe să zboare prin încăpere. Această păsărică, foarte reală, este – bineînţeles – proiecţia supranaturală a

spiritelor chemate de inconştientul spectatorilor.

Charles Bailey îşi dezvoltă şi mai mult darurile paranormale: el poate face să apară două păsări şi, în cele din urmă, chiar un cuib, aşezat pe capul său. Din păcate, uneori păsările sunt cam prăpădite; ele se zbat pe podea, cu o aripă ruptă, sau se lasă pe o parte, având o gheară zdrobită.

Starea aceasta a păsărilor arată că bieţii morţi sunt nefericiţi, explică mediumul, fără să-şi piardă deloc cumpătul. Oamenii nu bănuiesc niciun fel de trucaj, pentru că Bailey este de acord cu toate controalele, înainte de experienţe cabinetul său este cercetat cu grijă şi, dacă i se cere, mediumul acceptă să se dezbrace până la piele, pentru a demonstra că hainele sale nu au niciun buzunar în care s-ar putea afla vreo ascunzătoare. Totuşi, trucul său (căci există un truc) este până la urmă descoperit, înainte de demonstraţie, Bailey ascunde cele două păsări şi cuibul într-un tub pe care-l introduce în partea cea mai intimă a trupului său. Este o performanţă remarcabilă şi numai o cercetare cu adevărat minuţioasă va izbuti, într-o bună zi, să dea în vileag înşelătoria.

Ectoplasma îngăduie toate delirurile şi toate fanteziile şi, de aceea, în acest domeniu al spiritismului, imaginaţia impostorilor se dovedeşte a fi cea mai năstruşnică. Un oarecare Miller, născut la Nancy, dar dându-se drept american, izbuteşte să-l înşele pe Léon Denis, profetul spiritismului francez şi moştenitorul spiritual al lui Allan Kardec. Însoţit de doi spiritişti fervenţi, Gabriel Delanne şi comandantul Mantin, Léon Dennis participă la o şedinţă a lui Miller. În semiantuneric apare o formă care începe să vorbească pe englezeşte, ea spune că se numeşte Lily Roberts, frumoasa din cealaltă lume îi cere lui Denis să-i pună mâna pe sâni:

— Cât e de frumoasă, suspină spiritistul. Am simţit bine că mi-a luat mâna şi că şi-a apăsat-o pe sân. Am simţit carnea caldă şi umedă şi forma sânului. Cât a fost de

minunat! Mulţumesc, iubite spirit!

La rândul lor, ceilalţi spectatori au şi ei onoarea şi fericirea să atingă sânii fantomei. Toţi sunt foarte tulburaţi.

— Ah! Căldura şi rotunjimea minunată a acestei forme… declară în extaz Gabriel Delanne.

Comandantul Mantin nu zice nimic, dar se gândeşte că ectoplasma este mult prea umană. Din acel moment, cei trei bărbaţi vin cu asiduitate la şedinţele lui Miller şi se extaziază la dulcea atingere a sânilor drăgălaşei Lily. Asta se întâmplă până într-o bună zi când Léon Denis înţelege că Miller foloseşte un truc. Într-adevăr, în timpul şedinţelor, mediumul îşi scoate încălţările, se înfăşoară în văluri fosforescente de mătase fină şi îi pune pe docţii săi spectatori să-i atingă pieptul destul de durduliu pentru a le putea da iluzia unui sân. Ce dezamăgire! Comandantul Mantin şi Léon Denis dezvăluie public înşelăciunea. Dar Gabriel Delanne refuză pentru totdeauna inacceptabilul. El susţine că e sigur că a ţinut în mână sânul palpitând al unei doamne de pe lumea cealaltă şi că asta îl va face să viseze la ea mult timp de aici înainte. Bătrân îndrăgostit, el va continua să suspine după o frumoasă făcută din puţină mătase şi făurită de imaginaţia sa.

— 10 –
RASPUTIN
SAU
PUTEREA MAGNETISMULUI

Martie 1913. În budoarul palatului imperial de la Ţarskoe Selo, ţarina Alexandra, hipnotizată şi exaltată, îl ascultă pe Grigori Rasputin, care-i vorbeşte despre căile Providenţei. Cu barba răvăşită şi părul lung, magicianul vorbeşte, cu voce înăbuşită şi adâncă, despre semnele pe care Cerul binevoieşte să i le trimită atunci când vreo

primejdie de moarte îi ameninţă pe cei dragi. Anna Vărubova domnişoara de onoare a împărătesei, stă lângă stăpâna sa şi aprobă sentenţios revelaţiile ghicitorului.

Brusc, Rasputin se ridică în picioare şi ochii săi aruncă flăcări neliniştitoare, cercetează atent fiecare colţ al încăperii şi privirea sa iluminată pare că ar vrea să treacă prin ziduri şi să iasă spre întinderi mai vaste. Deodată glasul i se schimbă, devenind înspăimântat, înfricoşat de o primejdie foarte apropiată. Cu vocea strangulată de emoţie, Rasputin întreabă:

— Unde este Alexei Nicolaevici?

Micul ţarevici se joacă în spaţiosul salon albastru, învecinat cu apartamentele mamei sale. Are aici un biliard englezesc şi îşi petrece după-amiezile împingând micile sfere de fildeş pe covorul verde.

— Se distrează în salonul albastru, aşa cred… Ţarina are puterea să articuleze aceste cuvinte, deşi e tulburată de spaima pe care o citeşte pe faţa lui Rasputin.

— Să dăm fuga şi să încercăm să ajungem la timp ca să-l salvăm!

În timp ce rosteşte aceste cuvinte, magicianul se îndreaptă în goană spre salon, urmat de împărătească. În salon, micul prinţ se joacă liniştit, pregătindu-se să lovească o bilă şi să o trimită într-una din găurile aflate la capătul mesei… Rasputin se repede, îl ia în braţele lui puternice şi, din câţiva paşi, ajunge cu el în cealaltă parte a salonului. În această clipă, lustra atârnată exact deasupra biliardului se prăbuşeşte cu zgomot asurzitor de lemn rupt şi de sticlă spartă, făcând zob mobila sub greutatea ei. Ţarina, năucită, rămâne ca paralizată. Fără intervenţia lui Grigori, fiul ei ar fi fost, cu siguranţă, zdrobit! Hotărât lucru, acest om sfânt este o providenţă pentru dinastie şi, prin el, sunt exprimate hotărârile divine. Aflând despre această întâmplare, ţarul însuşi vrea să-şi arate cu generozitate recunoştinţa faţă de salvatorul fiului său şi îi oferă un diamant minunat, ce-i fusese dat

odinioară, cu prilejul încoronării, de către nobilimea rusă. O scurtă anchetă făcută de serviciile de pază ale palatului duce repede la următoarea concluzie: „Uzura datorată timpului a produs o crăpătură în grinzile ce susţineau lustra şi aceasta a cedat brusc. Totul a fost reparat în aceeaşi zi”.

* * *

Pe moment, nimeni nu a avut îndrăzneala să pună la îndoială intuiţiile inspirate ale magicianului siberian. Totuşi, după revoluţia din 1917, un valet din Ţarkoe Selo avu curajul să vorbească; el făcu o serie de dezvăluiri care au explicat acest incident cu totul altfel. Lustra era atârnată de o tijă de fier, care era agăţată de o grindă ascunsă în stucaturile tavanului. Anna Vărubova, domnişoara de onoare a ţarinei, şi de multă vreme complicea lui Rasputin, trucase plafonul salonului albastru ca pentru un spectacol de iluzionism: bârna fusese tăiată cu fierăstrăul, lăsând astfel liber un spaţiu care-i îngăduia lacheului plătit să dea drumul – la momentul propice – tijei de fier prin golul făcut în grindă. Astfel desprinsă, lustra s-a prăbuşit şi s-a spart peste biliard tocmai în clipa în care ţareviciul era smuls de la jocul lui pentru a fi salvat. A fost o punere în scenă uşor de realizat şi care nu comporta nicio primejdie, dat fiind că lacheul ce stătea ascuns aştepta cu răbdare zgomotul paşilor falsului magician ce alerga cu copilul în braţe, ducându-l cât mai departe de biliard.

* * *

Dar în acea vreme ţarina Alexandra credea din tot sufletul ei naiv în atotputernicia lui Rasputin. De altfel, a căutat întotdeauna să atragă forţele întunericului în slujba Coroanei ruse. În această Rusie pe cale de prăbuşire şi în

care se simte, aproape concret, cum opoziţia revoluţionară creşte pe zi ce trece, ea acordă o încredere oarbă celor mai extravaganţi vrăjitori pe cărei întâlneşte în cale. Curtea imperială de la Sankt-Petersburg primeşte cu regularitate tot felul de ghicitori ciudaţi, veniţi din cele mai îndepărtate colţuri ale Imperiului, vrăjitori insoliţi ce domină, câteva săptămâni sau câteva luni, înalta societate rusă. Conform tradiţiei ortodoxe, infirmii şi neghiobii realizează cea mai bună legătură cu cerul, şi tarele lor, atât de vizibile, nu sunt decât o reflectare a prezenţei lui Dumnezeu. Aşa se face că un cocoşat aproape orb şi cu braţele atrofiate ca două cioturi devine pentru ţarină şi chiar pentru Nicolae al II-lea un fel de consilier ocult. Epileptic şi pe jumătate mut, el cade adeseori în crize de catalepsie, în timpul cărora scoate un fel de schelălăituri de neînţeles. Bietul om e însoţit întotdeauna de un călugăr care „traduce” pentru cuplul imperial sunetele nearticulate ale nefericitului... Apoi lumea se satură de prezicerile acestui trist neghiob şi la Curte este chemată o fată fără minte ce se bucură un timp de glorie, având frumoasa reputaţie că alungă deochiul! Când o apuca nebunia, ea dădea drumul la valuri neîntrerupte de înjurături şi de obscenităţi, ce erau notate cu mare grijă de interpreţi care aveau menirea să extragă din potopul de insanităţi forţa simbolică şi să descifreze mesajul divin.

În timpul unei călătorii în Franţa, ţarina Alexandra a fost entuziasmată de personalitatea unui oarecare Philippe Vachot, un magnetizator din Compiègne care izbuti s-o convingă pe Împărătească că puterea sa magnetică şi rugile sale vor duce la naşterea, atât de mult aşteptată, a moştenitorului tronului Romanovilor. Philippe Vachot îi dădu Împărătesei nişte flori uscate pe care, după cum spunea el, le atinsese însuşi Dumnezeu şi o icoană magică ce avea s-o ocrotească de primejdii şi să-i îngăduie să-şi realizeze dorinţele. Într-adevăr, Împărăteasa îl născu curând pe fiul mult aşteptat de toată Rusia. Din acel

moment, domnul Philippe călători foarte des la Sankt-Petersburg; Alexandra îi asculta sfaturile, convinsă de marea ştiinţă a magicianului, şi refuza cu încăpăţânare să ţină seama de rapoartele serviciilor secrete ale imperiului, care descoperiseră că în spatele vindecătorului se află un fost măcelar. Philippe s-ar fi putut plimba mult timp pe la Curte dacă moartea nu l-ar fi smuls din învelişul său carnal pentru a-l conduce viu – aşa cum spuneau adepţii săi – lângă Tatăl cel Veşnic, după ce îşi îndeplinise misiunea pe acest pământ. Înainte de a dispărea, el îi prezise Ţarinei că în curând va găsi un alt prieten care-i va vorbi despre Dumnezeu.

De aceea, în 1905, când Rasputin soseşte la Curte pentru prima oară, venirea lui este oarecum aşteptată, atât de ţarina Alexandra, mistică iluminată, cât şi de ţarul Nicolae al II-lea, un om foarte slab şi fericit să găsească pe cineva care să gândească în locul lui. Cum să nu vezi în acest om aureolat de o glorie supranaturală semnul evident al destinului? Despre Rasputin se spunea că îi îngrijeşte pe muribunzi, că ghiceşte viitorul şi că adepţilor lui credincioşi le oferă împărăţia cerului. Totuşi, în taină, unii îşi băteau joc de el, căci prezicerile sale erau uneori atât de vagi încât permiteau toate interpretările. Astfel, unei mame care-l întreabă dacă trebuie să-şi mărite fiica, el îi răspunde nedesluşit:

— Un altoi bun întinereşte un copac bătrân…

Unui negustor care vine să-l întrebe despre şansele de reuşită ale unei afaceri importante, Rasputin îi dă următorul răspuns metaforic:

— Înainte de a trece râul, trebuie să vezi dacă vadul nu şi-a schimbat locul…

Poate că trebuie să ştii să-i interpretezi corect cuvintele şi să nu te laşi înşelat de primul sens… Astfel, unui escroc venit să-i pună întrebări în legătură cu viitorul său, Rasputin îi prezice:

— Vei ajunge cel mai sus…

Pungaşul, liniştit de vorbele lui Rasputin, continuă să-şi facă afacerile necinstite, dar fu curând arestat, judecat şi condamnat la spânzurătoare. Trecând pe sub spânzurătoare, Rasputin îşi ridică ochii spre condamnat şi murmură cu simplitate:

— Am spus eu că vei ajunge sus!

Dar Rasputin este înainte de toate un mare hipnotizator. El posedă de la natură arta sugestiei, după cum există genii ce pot să cânte spontan sau să deseneze fără să fi studiat vreodată. Rasputin ştie cum să calmeze un bolnav vorbindu-i blând, dar ferm, într-un ritm adecvat ajutorului pe care pacientul îl aşteaptă de la el. Se foloseşte mult de privire, care-i impresionează pe interlocutorii săi până la a-i paraliza. Utilizează mai ales câteva particularităţi fiziologice, puţin cunoscute, care-i îngăduie să dea impresia că are o foarte mare putere. Astfel, el cere unui grup de cinci-şase persoane să împingă împreună un baston pe care-l ţine orizontal, între mâini; ridică un picior şi, în ciuda acestui echilibru precar, grupul de oameni care i se opune nu izbuteşte niciodată să-l doboare. De fapt, Rasputin dispersează forţele ce i se opun, executând o foarte uşoară tracţiune a bastonului spre partea de sus.

Şi vai de cei care ar îndrăzni să se îndoiască de puterea sa. Rasputin este cuprins de-o mânie îngrozitoare şi răzbunarea îi loveşte pe necredincioşi fără milă. El strigă sus şi tare:

— Cei care nu cred în mine vor fi blestemaţi căci am putere ca, impunându-mă făpturilor, să le aduc în stare de receptivitate maximă.

Rasputin tratează un băiat şi pretinde că l-a smuls din ghearele morţii, altă dată, calmează durerile reumatice ale unui bătrân. Pentru aproape toată lumea, acestea sunt manifestări reale ale nesfârşitei sale puteri, dar prinţul Litvinov izbucneşte în râs şi repetă de câte ori are prilejul:

— Băiatul pe care l-a vindecat nu murise încă, iar

durerile reumatice ale bătrânilor vin şi trec cu fiecare nou anotimp… Halal miracole!

După două zile, trei armăsari minunaţi din grajdurile prinţului mor de răpciugă. Se ştie cine a otrăvit caii, dar cum să îndrăzneşti să acuzi deschis un om sfânt? Litvinov spune cu furie:

— Aici e mâna acestui câine blestemat!

Când ţarul Nicolae şi ţarina Alexandra îl văd pe Rasputin pentru prima oară, sunt uimiţi de înfăţişarea ciudată a acestui ţăran din Siberia, din barba şi părul ce-i acoperă faţa iese un nas mare şi ciupit de vărsat, iar ochii săi, mici şi apropiaţi, arunca fulgere. Rasputin poartă nişte cizme prăfuite, pantaloni bufanţi şi o bluză de pânză strânsă în talie cu o centură de piele. Dar suveranii sunt convinşi că sub această înfăţişare primitivă se ascunde un om al lui Dumnezeu. Rasputin, deloc intimidat, îmbrăţişează pe ţar şi pe soţia sa, îi numeşte familiar „tăicuţă” şi „măicuţă” şi se joacă cu micuţul ţarevici şi cu surorile sale.

— Fă un miracol! îi cere Nicolae pe jumătate râzând, pe jumătate serios.

Rasputin se întoarce spre Împărătească şi o fixează cu privirea sa arzătoare:

— Iată o cutie de chibrituri. O aşez pe jos. Afirm că Maiestatea sa Alexandra nu va putea să o ridice de jos, căci, dacă vreau, ea cântăreşte mai mult de-o tonă…

Nicolae izbucneşte într-un hohot de râs. Dar Rasputin se preface că nu aude nimic şi insistă:

— Ce zic eu o tonă!… Două, trei tone, şi încă şi mai mult… Încercaţi!

Ţarina întinde mâna şi vrea să ridice obiectul, dar nu izbuteşte, ca şi cum minuscula cutie de chibrituri ar fi devenit îngrozitor de grea…

— E cu adevărat un ales al lui Dumnezeu… exclamă în extaz o doamnă din suita imperială.

De fapt, Rasputin, pasionat de efecte magice, îşi

adusese de la Paris un trucaj uimitor, utilizat ani în şir pe scenă. Marele iluzionist Robert Houdin îl crease pentru teatrul său de pe Boulevard des Italiens, aplicând recenta descoperire a electromagnetului şi profitând de faptul că publicul nu o cunoştea. Unul dintre asistenţii teatrului, Emile Bongrand, se gândise să vândă mecanismul, pe care-l păstra cu grijă într-o valiză, convins că un taumaturg, într-o bună zi, va fi interesat de această experienţă. Un emisar al lui Rasputin îl auzi pe Caroly, magician şi vestit fabricant de accesorii trucate, vorbind despre acest mecanism. Negocierea fu rapidă şi Bongrand acceptă ca dispozitivul să fie dus la Sankt-Petersburg. După ce cercetă el însuşi apartamentul Annei Vărubova, dădu sfatul ca dispozitivul să fie aşezat sub parchetul din salonul cel mare. Participă la lucrările de instalare, pentru ca niciun martor să nu poată descoperi înşelăciunea. În timp ce Rasputin prezenta miracolul, doamna Vărubova apăsă în taină pe un buton aşezat în spatele unei draperii şi electromagnetul ţinea parcă lipită de podea cutia de chibrituri ce era prevăzută la bază cu o placă de metal magnetizată.

* * *

Lui Rasputin îi plac la nebunie aceste demonstraţii ce o conving pe Ţarină de puterile lui uriaşe. El foloseşte orice prilej ca să le facă. Odată, în timp ce se plimba cu ţarina Alexandra prin parcurile palatului, se apleacă, ia un bulgăre de pământ, suflă deasupra şi în mâinile sale apare, într-o clipă, un buchet de flori multicolore.

Pentru a obţine acest frumos efect, Rasputin se foloseşte de lărgimea mânecilor, aşa cum fac iluzioniştii clasici. El ascunde buchetul în mâna stângă, fixând capătul cozilor în partea de dinăuntru a antebraţului, cu ajutorul unei sforicele răsucite în jurul încheieturii.

Corolele florilor se află la nivelul încheieturii mâinii şi

sunt ascunse de mânecile largi ale cămăşii. În clipa când ia bulgărele de pământ cu mâna stângă şi i-l arată Împărătesei, cu mâna dreaptă desface, pe nevăzute, sforicica ce leagă florile şi le trage brusc spre bulgărele de pământ, ca şi cum florile s-ar naşte din pământ, dezagregându-l.

Pentru a fi pe placul ţarinei, ce este foarte pătrunsă de adevărurile *Evangheliei,* Rasputin spune că se pricepe să transforme apa în vin. În timpul unei mese intime la care participă câţiva curteni din apropierea Împăratului, Rasputin, cu faţa întunecată, mişcările lente şi privirea fixă, transformă apa limpede din urcior în vin roz! Oaspeţii aplaudă veseli, dar ţarina Alexandra nu râde, căci ea vede în asta un adevărat miracol, ce seamănă cu acela realizat de Hristos, odinioară, pe malul lacului Ghenezaret.

Pentru a obţine acest efect mitic, Rasputin se foloseşte de un suc de afine proaspete pe care-l pune pe fundul unor pahare mari, bogat ornamentate, în aşa fel încât să nu se vadă de la câţiva metri. El îi invită pe meseni să cerceteze cana plină cu apă şi varsă încet apa limpede în fiecare pahar. Colorarea apei producându-se instantaneu, spectatorii rămân înmărmuriţi. Rasputin ia cele trei pahare şi, sub pretext că le arată tuturor, face înconjurul salonului. Profită de asta şi, trecând prin spatele unei mobile, le schimbă cu alte trei pahare identice, pline cu vin. Apoi se întoarce la locul unde plecase şi aşază paharele, aşteptând cu seninătate să i se pună întrebarea inevitabilă:

— Putem gusta?

Rasputin se face că ezită, ceea ce provoacă surâsul celor sceptici, dar, până la urmă, el le oferă mesenilor, cu generozitate, băutura magică. Uimirea privitorilor nu mai cunoaşte margini.

Bineînţeles, aceste demonstraţii sunt menite doar să creeze o anumită atmosferă. Rasputin va acţiona cu mult mai puternic, pretinzând că-l fereşte pe ţareviciul Alexei de

îngrozitoarele primejdii ale bolii de care suferă, în acest fel, el va izbuti să domine cuplul imperial. Într-adevăr, micul prinţ este hemofilic. Îngrozitoarea boală ereditară face din el o fiinţă fragilă, organismul lui nu mai are putere de cicatrizare şi orice rană, până şi cea mai mică, îi poate fi fatală. Într-o noapte, moştenitorul tronului stă culcat pe pat, victimă a unei noi hemoragii. Ţarul şi Ţarina se află la căpătâiul său, ei ştiu că nici chiar cei mai mari medici nu pot opri sângele să curgă din trupul micuţului. Ţarina Alexandra plânge, ţarul Nicolae, cu ochii înroşiţi de lacrimi, strânge din pumni. Băiatul simte că se sfârşeşte şi imploră, rostindu-şi ultima rugă:

— Când totul se va termina, îngropaţi-mă în parc, sub un copac…

Anunţat la timp, Rasputin vine, intră în palat printr-o poartă tainică, urcă etajele, străbate culoarele. Pătrunde în încăpere şi, fără să spună niciun cuvânt, îngenunchează lângă patul ţareviciului şi începe să se roage fierbinte; apoi se adresează micului bolnav cu vorbe blânde, îi spune poveşti siberiene, în care renii sunt prefăcuţi în gâşte albe şi prinţii călăresc pe animale mitice… Treptat, ţareviciul pare că se trezeşte dintr-un dureros coşmar; trăsăturile feţei i se liniştesc, deschide ochii, surâde, se sprijină pe perne, spune că-i e foame şi că vrea să se joace. Rana i s-a închis, sângele nu mai curge…

De acum înainte, ori de câte ori prinţul va avea o hemoragie, va fi chemat „Rasputin, singurul care izbuteşte să-l salveze pe ţarevici. Împărăteasa, în durerea ei de mamă, îi poartă o nesfârşită recunoştinţă, considerând că acest om cu înfăţişare grosolană este încarnarea vie a puterii divine.

Este de la sine înţeles că influenţa pe care Rasputin ajunge să o aibă asupra Ţarului îi aduce mulţi bani. Medicii îl invidiază, îl urăsc şi răspândesc tot felul de vorbe rele pe seama sa. Ei zic că vindecarea miraculoasă a micului prinţ s-ar datora unor manipulări ciudate. Se spune că Anna

Vărubova i-ar da bietului ţarevici să înghită licori procurate de la un adept al ştiinţei tibetane, diabolicul tratament este întrerupt cu puţin înainte de sosirea lui Rasputin şi magicianul îşi face apariţia tocmai în momentul în care sângerarea încetează. Dar ţarina nu ţine seamă de aceste explicaţii, chiar şi atunci când medicii izbutesc să cauterizeze rănile ţareviciului, ţarina Alexandra consideră că vindecarea este rezultatul rugăciunilor carismaticului siberian.

În foarte scurt timp, Rasputin ajunge să fie unul dintre oamenii cei mai puternici din Imperiul rus. El domneşte pe faţă, spunându-şi părerile şi dând sfaturi chiar şi Tarului. Rasputin este acuzat, pe rând, că se află în serviciul Germaniei, că slujeşte nişte grupări capitaliste sau că lucrează pentru revoluţie. De fapt, el nu face decât să încerce să-l sensibilizeze pe ţar faţă de greutăţile în care trăiesc oamenii sărmani, pe care îi cunoaşte bine, crezând că astfel poate salva monarhia. Împotriva voinţei miniştrilor şi a nobilimii, el se străduie să obţină unele reforme, care ar putea schimba imaginea consolidată de împărat autocrat.

— Dacă faci ceva pentru Rusia, nu-ţi întreba mintea, ci inima. Inima e mai dreaptă decât mintea, repetă el la nesfârşit…

Când, în 1914, Imperiul intră în război, magicianul începe o campanie pacifistă, ce eşuează însă. Din acel moment, toate apariţiile, profeţiile şi viziunile sale au drept ţintă să obţină de la Ţar o pace separată cu Germania. Rasputin presimte, ca atâţia alţii, că regimul nu va supravieţui încercării războiului, pentru că sărăcia ţăranilor creşte odată cu restricţiile şi răzmeriţele devin tot mai violente. Grigori Rasputin este convins că numai o pace imediată poate să mai asigure stabilitatea Imperiului. El se duce la cartierul general al armatei ruse, unde e primit de marele duce Nicolae Nicolaevici, unchiul ţarului, căruia îi ţine următorul discurs plin de exaltare:

— Vreau să-ţi împărtăşesc şi ţie, Nicolae Nicolaevici, cele ce mi-a spus Fecioara noaptea trecută. Ea mi-a poruncit să vin la tine şi să-ţi zic că vrea ca războiul să se sfârşească cât mai repede şi că, de nu te vei strădui, te va blestema, atât pe tine cât şi pe urmaşii tăi.

Dar marele duce nu se lasă impresionat de vorbele magicianului, pe care-l cunoaşte bine şi pe care-l dispreţuieşte de multă vreme, îl izgoneşte, replicându-i pe acelaşi ton:

— Şi mie, mujicule, mi s-a arătat Fecioara noaptea trecută, ca să-mi spună că un ticălos de vrăjitor, impostor şi prostănac va veni astăzi să mă vadă şi că aş face bine să-i dau o ciomăgeală şi să-l izgonesc de aici ca pe un câine!

Umilit, mujicul se grăbeşte să dispară, dar, după câteva zile, marele duce este anunţat că a căzut în dizgraţie şi că e trimis să comande o garnizoană undeva departe, în Caucaz.

Pentru a obţine pacea, Rasputin utilizează şi procedee mai puţin grosolane. El recurge la o adevărată înscenare, apelând ia tot felul de complici şi de informatori, care să o impresioneze puternic pe Ţarină. Astfel, în septembrie 1915, ţarina Alexandra este chemată la o experienţă mediumnică: preabunul Grigori va încerca să materializeze spectrul generalului Orlov, asasinat de curând la Cairo. Alexandra este foarte tulburată, o prietenie amoroasă a legat-o odinioară de general, cu care a avut o corespondenţă înflăcărată. Exilat pentru a evita scandalul, generalul s-a stabilit în Egipt, unde a fost omorât, în condiţii rămase necunoscute, după câteva luni de la sosire. Un lucru este încă sigur: printre hârtiile sale nu s-au găsit scrisorile Ţarinei.

Rasputin o primeşte pe Împărăteasă, ce-i însoţită întotdeauna de doamna Vărubova. Invitatele iau loc pe scaune, perdelele sunt lăsate şi, în întunericul propice manifestării spiritelor, magicianul îşi începe incantaţiile. Un fum alb pare că iese din pământ şi se ridică spre

plafon. Treptat, din fum se iveşte o formă omenească; contururile se disting vag, dar Grigori spune că e vorba de generalul Orlov. Un sunet nedesluşit pare a veni dinspre această fantomă, dar nimeni nu înţelege sensul vorbelor de-abia murmurate. Din fericire, Grigori înţelege perfect cuvintele şi le repetă docil pentru oaspeţii săi. Generalul povesteşte mai întâi cum a fost omorât de doi bărbaţi mascaţi iviţi pe neaşteptate în camera sa de la hotelul din Cairo, el descrie suferinţele atroce ale agoniei sale solitare, prin care a trebuit să treacă fără niciun ajutor şi atât de departe de ţara sa… Apoi, pentru a arăta cât de fidel rămâne iubirii sale tainice, în pofida morţii şi a anilor, el recită pagini întregi din scrisorile pe care iubita sa i le-a adresat odinioară. Auzind cuvintele pe care le scrisese demult, Împărăteasa scoate un strigăt de mirare, e cât pe ce să leşin, doamna Vărubova trebuie s-o sprijine pentru a o împiedica să cadă.

Când Ţarina îşi mai revine din emoţie, generalul îşi îngăduie să facă o analiză politică a evenimentelor ce frământă Europa. „Războiul este o ruşine pentru omenire!” strigă el – prin gura lui Rasputin – şi descrie în cuvinte tulburătoare durerea mamelor ce-şi pierd copiii pe front şi nenorocirea micilor orfani, care nu-şi vor cunoaşte niciodată tatăl dispărut în timpul vreunei expediţii, undeva, în apropiere de graniţele occidentale.

— Alexandra, vei face tot ce depinde de tine pentru a curma acest dezgustător măcel!

Ţarina tresare şi vrea să pună întrebări fantomei: tremurând, ea întreabă ce gândeşte Dumnezeu despre atitudinea Rusiei. Generalul declară că Fiinţa Supremă îl va ocroti pe prinţul Alexei şi îi va acorda eterna sa bunăvoinţă, dacă Rusia se va grăbi să încheie pacea. Cu o voce slabă şi intimidată, Împărăteasa făgăduieşte că va interveni pe lângă Ţar şi se va strădui să-l convingă.

* * *

Rasputin păstra această impresionantă punere în scenă pentru marile ocazii. Cu câţiva ani înainte, el avusese încurcături cu Sfântul Sinod – Consiliul Suprem al Bisericii ruse – pentru că luase două sute şaptezeci de mii de ruble – o sumă mare – de la o bătrână baroană din Sankt-Petersburg. Venise la baroană dându-se drept reîncarnarea soţului ei mort cu vreo patruzeci de ani în urmă şi organizase o şedinţă de spiritism în care Hristos apăruse în carne şi oase pentru a-i porunci văduvei să-i încredinţeze Alesului lui Dumnezeu întreaga avere lichidă de care dispunea. Bătrâna s-a lăsat păcălită, dar, apoi, dându-şi seama că e înşelată, a anunţat autorităţile ecleziastice. În urma anchetei, a fost identificat nu numai complicele însărcinat să joace rolul lui Iisus, ci şi florarul care făcuse coroana de spini. În ciuda probelor zdrobitoare, afacerea a fost repede înăbuşită, adepţii magicianului văzând în această întâmplare un complot organizat de popi, ce se opuneau puternicei influenţe, tot mai mari, a acestui ţăran cu înfăţişare de călugăr.

De altfel, pentru a strânge avere, Rasputin era gata să facă cele mai ciudate combinaţii. După ce s-a dat peste cap să-l numească episcop de Tobolsk pe Barnabeu, unul dintre prietenii săi, el se apucă să creeze un sfânt. În Rusia ţaristă, noii sfinţi provocau un entuziasm profitabil, căci se bucurau de reputaţia de a avea mai multă influenţă asupra destinului decât vechii sfinţi solicitaţi de prea multă vreme. Când pe cerul sanctificării apărea o nouă stea, poporul se năpustea din toate părţile, oferind ruble şi bijuterii bisericii acestuia. La sfaturile lui Rasputin, Barnabeu a găsit în arhivele episcopiei numele unui brav mitropolit din trecut, care şi-a dus viaţa în sărăcie, rugăciune şi milostenie. Fără nicio greutate, Alexandra obţinu de la soţul ei aprobarea de a-l sanctifica, dar Sfântul Sinod, sătul de extravaganţele lui Rasputin, refuză cu hotărâre această concesiune. Grigori trecu peste acest refuz şi-i telegrafie

episcopului de Tobolsk: „Canonizează-l, totuşi!”

Intelectualii, ca şi cei din tagma religioasă, au izbucnit într-un uriaş hohot de râs dispreţuitor. Dar oamenii de la ţară au făcut o adevărată pasiune pentru noul sfânt. Mulţimile s-au năpustit spre capela construită în grabă şi calea ferată ce deservea Tobolskul fu asaltată zilnic de cortegiile de credincioşi veniţi uneori de departe ca să se închine în aceste locuri sfinte. După doar câteva zile, Barnabeu şi

Rasputin aveau să-şi împartă între ei mai mult de două sute de mii de ruble, câştigate pe seama naivităţii poporului.

* * *

Sătulă de acţiunile îndoielnice ale lui Rasputin şi neliniştită de faptul că magicianul avea tot mai multă autoritate asupra suveranilor, o parte din nobilime i se opune pe fată. Curând, cei mai îndrăzneţi vor pune la cale asasinarea sa. În noaptea de 16 spre 17 decembrie, prinţul Felix Iusupov îl atrage pe primejdiosul Grigori în palatul său de pe malurile Nevei. În vederea faptelor ce vor urma, salonul fusese mutat într-o pivniţă boltită; în acest loc se va desfăşura execuţia. Sus aşteaptă adepţii prinţului, o mână de nobili, câţiva politicieni conservatori grupaţi în jurul marelui duce Dimitri Pavlovici şi medicul militar Lazovert, care îşi asumase sarcina de a aduce otrava ce avea să-i facă de petrecanie preaputernicului mujic. Cu ajutorul unei seringi, introduse mixtura asasină în fursecuri şi în vin:

— Am pus otravă ca pentru mai mulţi oameni, spuse medicul, mulţumit.

Prinţul Iusupov îi oferi lui Rasputin prăjiturile otrăvite, dar acesta le refuză.

— Nu vreau, sunt prea dulci…

Apoi, ia una şi o mănâncă, mai ia încă una. Iusupov

stă încremenit, el aşteaptă să-şi vadă duşmanul prăbuşindu-se dintr-o clipă în alta. Dar nu se întâmplă nimic, Rasputin continuă să înghită dulciurile fără să pară că simte ceva. Apoi, cere vin de Madera şi-l bea fără să clipească. Iusupov este descumpănit, el dispare câteva clipe spre a alerga la complicii săi, ce aşteptau sus.

— Ce se întâmplă? A murit? întreabă aceştia.

— Otrava n-a avut niciun efect!

— Nu-i cu putinţă! strigă marele duce.

— Şi totuşi, doza e uriaşă!

— A înghiţit-o toată?

— Toată! răspunde Iusupov, înspăimântat.

Oare ce l-a apărat pe magician? Constituţia sa robustă? Spiritele protectoare? O pasă magică? Important e că opera întreprinsă de dragul sfintei Rusii trebuie dusă la bun sfârşit. Marele duce îi întinde lui Iusupov un revolver şi prinţul se năpusteşte în încăpere, unde îşi întâlneşte victima, ce-i propune să meargă la o petrecere cu ţigani. Şi, în timp ce Rasputin priveşte în linişte un crucifix atârnat pe perete, asasinul îşi scoate arma şi-i trage un glonte în inimă. Se aude un ţipăt îngrozitor, apoi un horcăit şi magicianul se prăbuşeşte pe o blană de urs. Conjuraţii se năpustesc spre el, dar rănitul se ridică şi încearcă să-şi sugrume agresorul. Ochii săi, parcă ieşiţi din orbite, strălucesc cu o flacără nebunească; încearcă să fugă, sparge o uşă şi aleargă în grădină. În noapte, se aud focuri de revolver; Rasputin se clatină şi cade în zăpadă.

Acest sfârşit tragic întăreşte şi mai mult mitul mujicului de neînvins. Otrăvit cu prăjituri şi vin, străpuns de gloanţe, acest om a mai găsit puterea să se opună ucigaşului său şi să încerce să fugă!

Dar oare nu cumva doctorul Lazovert a ezitat în ultima clipă să pună otrava? Nu cumva, de frica pedepsei şi a urmărilor, medicul a pus în prăjituri şi în băutură un lichid inofensiv?

Dacă-i aşa, ultima înşelătorie a încununat legenda lui

Rasputin, transformându-l într-un personaj supranatural, într-un sfânt ocrotit de forţe necunoscute, într-o fiinţă miraculoasă care, în acea noapte, a avut mai multe vieţi.

— 11 –
CONAN DOYLE ŞI MESAJUL SPIRITIST

Bărbatul care, în această zi de aprilie a anului 1922, se îndreaptă spre o clădire înaltă din Manhattan, grăbeşte pasul, nerăbdător să ajungă la locul de întâlnire. Costumul său de tweed cu croială perfectă şi mustaţa-i mare şi albă ne îngăduie să deducem că este un englez. Acest anonim pierdut în mulţime e scriitor vestit în întreaga lume. Se numeşte Arthur Conan Doyle şi personajul său, Sherlock Holmes, a intrat în legenda nemuritoarelor creaţii literare.

Astăzi, iluzionistul Harry Houdini l-a invitat să asiste la o experienţă cu totul nouă. Conan Doyle, pasionat de spiritism de multă vreme, este avid să afle tot ceea ce vine în atingere cu ştiinţele oculte şi pentru nimic în lume nu ar renunţa la această invitaţie. Gazda sa îl conduce în salon şi i-l prezintă pe Bernard Ernst, preşedintele Societăţii Magicienilor Americani, care este foarte curios să participe la această şedinţă ieşită din comun.

Houdini le arată două plăci. Cei de faţă le cercetează şi le întorc pe toate părţile: nu se vede niciun fel de trucaj. Apoi, cele două plăci prinse una de alta sunt atârnate de un fir în mijlocul încăperii. Magicianul îi arată scriitorului cinci dopuri de plută. Alege, la întâmplare, unul din ele şi îl taie în două pentru a demonstra că nici aici nu e nimic suspect. Un alt dop este înmuiat într-o sticlă cu vopsea albă şi băgat între cele două plăci prinse una de cealaltă.

Houdini îi cere lui Conan Doyle să se retragă la o oarecare distanţă şi să scrie, pe o foaie de hârtie, la

întâmplare, câteva cuvinte sau o frază. Ca să evite orice truc ce ar fi putut fi pregătit dinainte în locuinţă, Conan Doyle iese în stradă, o porneşte pe trotuar şi, când se află destul de departe de casa iluzionistului, îşi ia carnetul de însemnări şi scrie pe el o frază. Rupe foaia, o îndoaie cu grijă şi o aşază în portofel. Se întoarce şi îi găseşte pe Houdini şi pe Ernst aşteptându-l cu răbdare.

De acum încolo, Conan Doyle urmează cu exactitate indicaţiile magicianului. El desprinde plăcile şi le aşază pe masă. Apoi despătureşte foaia de hârtie şi citeşte cu voce tare inscripţia secretă, care e un verset extras din *Biblie: „Mene, mene tekel upharsin.* Houdini îi duce pe Conan Doyle şi pe Ernst lângă o lampă din salon, pentru ca să poată verifica mai bine grafia acestor cuvinte ciudate. Apoi, toţi trei se întorc lângă masă. Conan Doyle ia plăcile şi le depărtează una de cealaltă cu febrilitate. Dopul cade. Pe una din plăci pot fi citite cuvintele *Mene, mene tekel upharsin,* scrise cu vopsea albă. Pentru a mări dificultatea şi făcând aluzie la spiritism, Conan Doyle a ales aceste cuvinte aramaice, scrise de o mână nevăzută în faţa regelui Baltazar (*Daniel,* V, 25); ele pot fi traduse prin: „Numărat, numărat, cântărit şi împărţit”; este o profeţie legată de căderea regatului Babilonului.

Conan Doyle verifică dopul folosit pentru experienţă. Nu există nicio îndoială, e făcut din pluta. Iluzionist de profesie, Bernard Ernst admiră virtuozitatea maestrului şi-l roagă să-i dezvăluie trucul. Jură că va păstra taina doar pentru el, până la moarte, şi că nu va sufla despre asta niciodată, nimănui, niciun cuvânt. Houdini surâde, dar refuză. Ernst se înfurie, spunând că această încăpăţânată tăcere face jocul societăţilor spiritiste, ce se înmulţesc tot mai mult în Statele Unite. Într-adevăr, primul care, fiind pătruns de concepţiile spiritiste, pretinde că înţelege cum s-a petrecut fenomenul, este chiar Conan Doyle:

— Ai fost ajutat de puteri psihice… murmură el dând din cap.

Houdini îi lasă pe cei doi spectatori să se contrazică în interpretarea acestei enigme, fără să ia parte la discuţie, ca şi cum această splendidă demonstraţie nu-l mai priveşte. Pentru a mări misterul, el nu va mai reface niciodată această experienţă.

Conan Doyle este sigur pe convingerile sale: Houdini este un spiritist, un medium extraordinar ce comunică cu lumea de dincolo. Din motive profesionale, el preferă să treacă în ochii lumii drept iluzionist, dar secretele sale nu ţin de lumea noastră.

* * *

Şi totuşi, în ciuda convingerilor scriitorului, spiritele erau cu totul străine de această demonstraţie. Houdini ţinea atât de mult ca experienţa să se desfăşoare în apartamentul său, pentru că tehnica utilizată cerea o deosebită pregătire. Masa din salon era aşezată deasupra unei trape ce se putea deschide fără zgomot. Tăietura făcută în covorul persan era ascunsă de arabescurile ce-l împodobeau. Unul dintre asistenţii fideli ai lui Houdini stătea ascuns sub trapă, gata să intervină, având la îndemână dopul şi sticla cu vopsea albă.

După ce Conan Doyle desprindea şi punea pe masă cele două plăci, Houdini îi cerea scriitorului să citească cu voce tare biletul scris în taină. În ascunzătoarea sa, asistentul scria repede cuvintele auzite pe o placă identică cu acelea puse pe masă. Houdini îi conducea apoi pe cei doi spectatori lângă o lampă aşezată într-un colţ al încăperii, această mişcare având drept scop să lase drum liber asistentului. În timp ce Houdini privea inscripţia misterioasă, la câţiva metri de masă, complicele său deschidea trapa, lua cele două plăci şi înlocuia una din ele cu placa pe care era scrisă fraza cunoscută. Apoi punea cele două plăci pe masă, intra în ascunzătoare şi închidea trapa. Totul nu dura mai mult de cinci secunde, dar, pentru

ca înlocuirea să se poată face atât de repede şi fără niciun zgomot, erau necesare multe repetiţii şi o cronometrare precisă a fiecărui gest.

Să munceşti atâta pentru o singură şedinţă! Ar putea să pară absurd, dar Houdini preţuia întotdeauna caracterul efemer al demonstraţiei. Întreaga sa carieră a fost presărată cu fapte unice, care i-au adus reputaţia de iluzionist fără de seamăn.

* * *

Până la moartea lui Houdini, care a avut loc după patru ani de la experienţa newyorkeză, în 1926, iluzionistul şi Conan Doyle vor întreţine relaţii bazate pe un *qui proquo.* Primul va afirma sus şi tare că se pricepe bine la trucaje, în timp ce al doilea se va încăpăţâna să-l considere un mare medium. Când Houdini face un turneu în Marea Britanie, Conan Doyle îşi duce copiii la Brighton să vadă spectacolul magicianului. Toată lumea se extaziază în faţa unui număr care i-a adus americanului celebritatea: Houdini este legat în lanţuri şi închis într-un cufăr ce e scufundat apoi într-un rezervor cu apă. Trece un minut… spectatorii sunt gâtuiţi de emoţie… dar Houdini apare, fără lanţuri, şi salută publicul!

— Ţi-am descoperit secretul! declară Conan Doyle în loja magicianului.

Houdini face ochii mari de mirare şi interlocutorul său, foarte sigur pe el, îi spune:

— Lucrezi prin dematerializare. Prin darurile tale psihice, izbuteşti să te dematerializezi, pentru ca, după câteva secunde, să te materializezi din nou…

Houdini protestează în zadar, Copan Doyle nu vrea să renunţe la ideea sa. Până la urmă, obosit de ideea fixă a scriitorului, ce vede în toate manevrele sale nişte miracole, iluzionistul emite asupra creatorului lui Sherlock Holmes următoarea părere: „Este simpatic, foarte inteligent, dar

obsedat de spiritism. Fiindcă nu-i iniţiat în lumea misterului şi nu cunoaşte nimic din artificiile prestidigitaţiei, este foarte uşor să-i câştigi încrederea şi să-l înşeli”.

* * *

Arthur Conan Doyle este pasionat de spiritism de la vârsta de douăzeci şi opt de ani. Asta înseamnă că şi-a consacrat o mare parte din viaţă încercând să pătrundă tainele lumii de dincolo.

În 1886, tânărul doctor Arthur Conan Doyle terminase redactarea primei aventuri a detectivului său, dar niciun editor nu avea încă îndrăzneala să i-o publice. În aşteptarea succesului, Conan Doyle îşi exercită profesia de medic la Southsea, o mahala din Portsmouth. Unul dintre clienţii săi, generalul-maior Drayson, îi vorbeşte pentru prima oară de spiritism. Ca şi Conan Doyle, Drayson este un om de ştiinţă şi tânărul este tulburat când îl aude pe seriosul astronom, ce se bucura de o mare reputaţie, lăudând meritele unor experienţe atât de empirice şi de nesigure, cum ar fi dialogul cu morţii. Dar generalul insistă, susţinând că el însuşi a intrat în legătură cu fratele său mort:

— Existenţa vieţii de după moarte nu e numai un fapt, ea poate fi dovedită, declară Drayson cu patimă.

Această certitudine, afişată cu atâta seninătate, îl tulbură pe Conan Doyle, căci ea îşi găseşte ecoul în propriile sale întrebări referitoare la credinţă. El este sedus de ideea spiritismului căci, dacă e adevărată, nemurirea sufletului este demonstrată. Din această clipă, chiar înainte de a fi asistat la vreo şedinţă de spiritism, Conan Doyle citeşte cu ardoare întreaga literatura spiritistă care-i cade în mână şi, treptat, consideră că poate să-şi facă o judecată obiectivă asupra faptelor. În realitate, acest studiu ştiinţific şi metodic ascunde o

convingere ce era deja înrădăcinată în mintea sa, iar experienţele pe care le va încerca nu vor face decât să-i confirme noua credinţă.

Începând din ianuarie 1887, Conan Doyle organizează şedinţe de spiritism în casa sa de la Southsea. Şase seri la rând nu se întâmplă nimic. Oare ar trebui să renunţe? Drayson îi vine în ajutor:

— A face psihism fără medium, este ca şi cum ai face astronomie fără telescop! declară el.

Conan Doyle caută un medium şi îl găseşte în persoana unui bărbat simpatic şi aproape chel, ce intră repede în transă. Pe jumătate adormit, mediumul articulează câteva cuvinte:

— Văd spiritul unui bătrân cu păr argintiu, cu fruntea înaltă, cu buzele subţiri, cu o mare voinţă şi care mă priveşte fix…

Creionul din mâna mediumului se mişcă şi începe să tragă linii, adresând câte un mesaj fiecărei persoane ce este de faţă. Cuvintele scrise pentru Conan Doyle sunt: „Acest om are puterea de a vindeca. Spune-i să citească cartea lui Leigh Hunt”.

De curând, Conan Doyle îşi pusese întrebarea dacă trebuia sau nu să citească lucrarea acestui vestit poet, intitulată *Autorii comici ai Restauraţiei,* dar înfăţişarea obscenă a cărţii îl făcuse să stea pe gânduri. Furibundul sfat venit din lumea cealaltă îl uimeşte, el nu vorbise despre acest lucru cu nimeni. De acum încolo, convingerea sa e şi mai puternică.

Dar, deşi majoritatea adepţilor spiritismului participă la şedinţe cu scopul de a sta de vorbă cu fiinţele dragi dispărute, Conan Doyle nu încearcă niciodată să intre în comunicare cu strămunii săi. Practica mediumnică nu prezintă pentru el decât un singur interes: acela de a închide gura materialiştilor puri şi severi şi de a aduce dovada zdrobitoare a nemuririi sufletului.

Totuşi, pentru moment, tânărul medic din Southsea

nu are răgazul să-şi consacre noii sale credinţe tot timpul pe care l-ar dori. Vreme de treizeci de ani, el va fi absorbit cu totul de succesul său literar. Ciclul Sherlock Holmes, romanele istorice, povestirile de aventuri vor alcătui o operă uriaşă, primită întotdeauna cu entuziasm de un public care, cu trecerea timpului, va fi din ce în ce mai numeros.

Dar în 1916, în plin război mondial, profund impresionat de groaznicul măcel care distrugea Europa, Arthur Conan Doyle, devenit unul dintre scriitorii cei mai celebri din vremea sa, caută în spiritism o consolare şi o justificare, cu o mare acuitate, el află aici certitudinea credinţei: „Partea obiectivă a încetat să mă intereseze căci, hotărând că aici e adevărul, nu mai e nimic de discutat. Partea religioasă este de o importanţă infinit mai mare”.

Obsedat de ideea unei credinţe eliberate de religiile stabilite, nutrind o credinţă ce se adresează numai raţiunii şi care poate fi demonstrată ştiinţific, Conan Doyle găseşte în mesele rotitoare şi în scrierea automată răspunsul la toate preocupările sale. El devine un zelos propagandist al spiritismului, un talentat predicator al noului adevăr. Scriitorul vrea să-şi răspândească convingerile şi să convingă întreaga planetă. „Pot vorbi despre lumea de dincolo cu autoritatea cunoscătorului”, scrie el. De fapt, Arthur Conan Doyle nu are niciun fel de cunoştinţe în domeniul spiritismului şi al iluzionismului, el îşi declară ştiinţa ca pe o axiomă, dar se lasă înşelat, cu uşurinţă, de tot felul de şarlatani pricepuţi. Uneori, în orbirea sa, dă dovadă de o uimitoare naivitate. Când toată Anglia este entuziasmată de nişte fotografii despre care se spune că au fost realizate de nişte fetiţe, Conan Doyle afirmă pe dată că ele sunt autentice, pentru că au fost făcute de copii, fiinţe care nu ştiu să înşele şi să mintă. Mai mult încă, fălindu-se cu o îndelungă colaborare la *British Journal of Photography,* el declară, împotriva tuturor experţilor, că pe clişee nu-i niciun fel de trucaj şi îi

copleşeşte cu „dispreţul său rece” pe cei ce nu cred. Dar vai, până la urmă se demonstrează că „zânele” ce apar pe fotografii au fost luate dintr-o publicaţie ce lăuda virtuţile unei lămpi!

Dar eşecurile nu-l descurajează pe acest atât de înfocat adept al spiritismului şi începând din 1917, Conan Doyle întreprinde turnee şi ţine conferinţe în toată Anglia, în Statele Unite, în Franţa, unde participă la şedinţe de spiritism, ajungând până în Australia. Spusele sale se bucură de un succes extraordinar, lumea se înghesuie să-l audă pe bătrânul scriitor cum îşi proclamă crezul, uneori, sala este atât de plină încât oamenii de ordine, nerecunoscându-l, vor să-i interzică intrarea, sub pretext că toate locurile sunt ocupate.

În tot acest timp, părintele lui Sherlock Holmes renunţă în parte la cariera sa literară, ca să publice texte despre spiritism. În scrierile sale, Conan Doyle nu-şi propune să dovedească ceva; pentru el, dialogul cu morţii este atât de evident încât nu necesită nicio demonstraţie. Îşi propune doar să sublinieze importanţa fenomenului. Aceste publicaţii îl costă scump, căci editorii, gata să dea averi pentru a obţine o mică povestire din ciclul Sherlock Holmes, nu vor să investească niciun penny în reveriile sale spiritiste. Arthur Conan

Doyle, scriitor în plină glorie, considerat a fi romancierul cel mai bine plătit din acea vreme, se vede obligat să-şi publice operele pe cheltuiala sa. El tipăreşte pe banii lui câteva cărţulii de propagandă cu titluri sugestive, ca: *Noua Revelaţie* şi *Mesajul Vital.* Conan Doyle proclama cu înfocare: „De câţiva ani, am, din sursă divină, o Nouă Revelaţie, cu mult mai importantă decât cele mai mari evenimente religioase survenite după moartea lui Hristos”.

Credinţa sa minunată caută în experienţele spiritiste un sprijin şi un ajutor. De cele mai multe ori, Conan Doyle asistă la şedinţele de dictare automată, când creionul se

mişcă singur în mâna mediumului şi scrie mesajul venit din cealaltă lume. Când i se vorbeşte despre banalitatea comunicării cu lumea morţilor, autorul răspunde că spiritele, adresându-se unei generaţii abrutizate, se situează voit la nivelul ei mediocru. Rezultatul acestei mizantropii afişate este următorul: prietenii îi întorc spatele, scriitori ca Jerome K. Jerome îl evită cu grijă, iar colegul său, doctorul Edmond Locard, ricanează:

— Văzută sub acest aspect al dansului mobilelor, lumea de dincolo apare ca o creşă sau ca un azil.

Înconjurat de spirite, Conan Doyle este, în viaţă, un om singur. El îşi continuă, fără încetare, lupta începută. Consideră că ocultismul poate fi util în anchetele judiciare şi primeşte să se transforme într-un fel de Sherlock Holmes spiritist, făcând propagandă pentru psihometrie, ştiinţă ce pretinde că măsoară fenomenele psihice. Când dispare un tânăr, Conan Doyle anunţă că îl va găsi au ajutorul spiritelor specializate. Dar are de înfruntat un trist eşec: pendulele, analizele, apelurile la spirite se dovedesc nefolositoare şi cel dispărut este găsit de Scotland Yard, prin cele mai clasice metode. Fără să se descurajeze, Conan Doyle reînnoieşte imprudentele sale declaraţii cu prilejul misterioasei dispariţii a romancierei Agatha Christie. Ea va apărea din nou, chiar înainte ca maeştrii psihometriei să poată face caz de concluziile lor.

La Londra, poliţia este exasperată de intempestivele declaraţii ale scriitorului şi un înalt funcţionar din poliţie declară cu brutalitate: „În birourile mele nu-i loc pentru nebuni”.

În ceea ce o priveşte pe Agatha Christie, ea surâde, văzând entuziasmul confratelui ei: „E o adevărată zână de pe meleagurile noastre”.

Conan Doyle nu ascultă vorbele de batjocură şi adună o documentaţie uriaşă, de care – de altfel – se foloseşte în romanele sale. Spiritismul îi inspiră noi opere de ficţiune, dar documentaţia îi foloseşte mai ales ca să-şi ia de aici

dovezile zdrobitoare ale adevărului său. Astfel, lui Conan Doyle îi place să relateze mereu o poveste spusă în Statele Unite de un oarecare Edward C. Randall, înfocat adept al spiritismului… Randall pretindea că vorbise cu tatăl său mort şi că acesta venise să-i spună un amănunt necunoscut despre moştenirea pe care i-o lăsase.

— Am muncit prea din greu să adun bani şi nu vreau ca banii să se piardă, există o avere pe care n-ai descoperit-o. a spus vocea părintească.

— Dacă e aşa, a răspuns fiul, dă-mi amănunte.

Atunci spiritul începu să vorbească. Îi spuse că împrumutase o mică sumă de bani unei doamne ce locuia pe atunci la Erie, în Pennsylvania, şi că instanţele de judecată puseseră ipotecă pe casa celei ce împrumutase banii.

— Dacă te duci la grefierul din Erie, vei găsi sentinţa înregistrată… Ţin mult să recuperezi aceşti bani…

Şi martorul comunicării preciza: „Informaţia, venită pe un asemenea canal, m-a surprins enorm. Am cerut o copie după sentinţă, ea fusese înregistrată în ziua de 21 octombrie 1896 şi, folosindu-mă de ea şi de dovada datoriei, am obţinut de la debitor şaptezeci de dolari, la care s-au adăugat dobânzile. Îmi pun o întrebare: Oare, în afară de semnatarii actului şi de grefierul din Erie, mai era cineva care să ştie de această tranzacţie? Eu, în tot cazul, nu ştiam de ea. Nu aveam niciun motiv să bănuiesc existenţa ei. Am recunoscut perfect vocea tatălui meu. Dau acest exemplu pentru cei care măsoară totul prin prisma banilor”.

În documentaţia adunată de Conan Doyle, se află şi descrierea unor experienţe ciudate făcute de doctorul Wickland din Los Angeles: „doctorul şi eroica sa soţie au făcut o muncă ce merită cea mai mare atenţie din partea tuturor medicilor psihiatri”, spune autorul în comentariul său. În ce constă această muncă? Medicul american a făcut o descoperire uluitoare: după părerea sa, multe cazuri de

nebunie ar fi datorate unui spirit ce ocupă, pe nedrept, trupul unui om viu. Doctorul Wickland îşi aşază bolnavii pe un scaun încărcat cu electricitate statică, ce are proprietatea de a nu face niciun rău omului viu, dar care alungă „spiritul parazit”, ce se refugiază în trupul doamnei Wickland. Medicul începe să-i vorbească spiritului, îl ceartă zdravăn şi îi cere să se căiască înainte de a fi trimis în timpurile infinite. Conan Doyle mărturiseşte că el nu-i de acord cu toate nuanţele argumentaţiei medicului din Los Angeles. „Pentru savantul care nu-i familiarizat cu problemele psihice, o argumentare ca aceasta pare nesăbuită, eu însumi nu pot spune cu siguranţă că doctorul Wickland şi-a dovedit teoria”. Conan Doyle termină totuşi şi cu o certitudine: „Acest om a vindecat, cu adevărat, cazuri disperate”.

Toate aceste exemple vin din Statele Unite, leagănul spiritismului. Călătoria lui Conan Doyle pe Coasta de Est, în 1922, îi îngăduie să-şi prezinte credinţa în faţa a trei mii de persoane adunate la Carnegie Hall. Legenda spune că elocinţa sa când vorbea despre lumea de dincolo era atât de mare încât, la New York, după conferinţele sale, s-a declanşat un val de sinucideri. Dar asta nu l-a împiedicat pe scriitor să-şi continue turneul în multe alte oraşe. Printre altele – căci lucrul acesta este pentru el mai important decât „cruciada” pe care o întreprinsese –, Conan Doyle profită de prezenta sa pe acest pământ binecuvântat de manifestările celor de dincolo de mormânt, pentru a întâlni cele mai puternice mediumuri din America. În afară de experienţa critică din apartamentul lui Houdini, el se duce la toţi cei ce profesează spiritismul.

Astfel, e primit de Nino Pecoraro, un italian care lucrează la New York şi se specializează în materializarea spiritelor. Încăperea în care acesta oficiază este cufundată în întuneric, dintr-odată apare o formă albă, ce împrăştie o lumină palidă. Fantoma începe să vorbească şi îşi spune

numele: Eusapia Palladino. Conan Doyle cunoaşte reputaţia acestei femei moarte cu patru ani înainte. Eusapia – ţărancă din Abruzzi – a fost odinioară un medium celebru în toată lumea. O serie de savanţi de mare reputaţie, ca Édouard Branly, Henri Bergson sau Marie Curie au studiat, ştiinţific, fenomenele paranormale create de Eusapia. S-au organizat şedinţe sub control, dar, vai, mediumul a fost surprins în flagrant delict de înşelătorie: apleca platanul unei mici balanţe cu ajutorul unui fir de păr întins în secret, apăsa discret, cu vârful degetelor, tăblia mesei despre care cei de fată credeau că se ridică prin puterea spiritului ei, folosea văluri subţiri pentru a da iluzia apariţiei spiritelor. În faţa lui Conan Doyle, Eusapia se întoarce din împărăţia morţilor ca să-şi declare deplina ei bună credinţă şi să-i încredinţeze iadului pe toţi necredincioşii. Conan Doyle este subjugat: el deţine proba definitivă a adevărului spiritist.

Şederea sa în Statele Unite îi îngăduie să întâlnească şi un alt medium ce face experienţe hotărâtoare. Reverendul Thompson şi soţia sa Eva, întemeietorii Bisericii spiritiste din New York, menite să „renoveze creştinismul”, îşi desfăşoară, în faţa vestitului scriitor englez, toate talentele. Încă o dată, naivul Conan Doyle declară în public, sus şi tare, că este convins de realitatea acelor fenomene. Dar numele soţilor Thompson va fi repede şters de pe lista mediumurilor căci, exact la trei zile după ce a abuzat de naivitatea lui Conan Doyle, cuplul va fi demascat de doi agenţi ai poliţiei newyorkeze enervaţi de năzbâtiile acestor „făcători de miracole” lipsiţi de scrupule. O femeie de la poliţie, prezentându-se drept o adeptă a spiritismului, îi cere doamnei Thompson să binevoiască s-o materializeze pe mătuşa ei, Emma, dar, când apare o formă în întuneric, poliţista se repede la fantomă şi o leagă, în timp ce colegul ei aprinde lumina. Asupra doamnei Thompson sunt găsite toate accesoriile necesare trucajelor: o mantie de mătase neagră folosită

pentru apariţiile masculine, nasturi fosforescenţi cu care sunt realizate luciri neliniştitoare, un pian despre care se crede că ar cânta singur, dar care e prevăzut cu un mecanism ingenios. După un proces rapid, soţii Thompson sunt condamnaţi la o amendă de o sută de dolari fiecare.

Pentru a cunoaşte adevărul despre Pecoraro, lumea va trebui să aştepte un timp mai îndelungat. După nouă ani de la şedinţele organizate pentru Conan Doyle, el se va hotărî să renunţe la spiritism şi îşi va dezvălui toate trucurile. În ziarul *New York Times,* din 9 aprilie 1931, este publicat articolul intitulat: *Un medium ale cărui şedinţe i-au înşelat pe savanţi îşi părăseşte profesia, mărturisind că este un impostor*. Pecoraro convocase presa şi anunţase:

— N-am văzut niciodată vreo fantomă şi nu cred că cineva a văzut vreodată vreuna. Sunt bolnav şi obosit de atâtea şedinţe de pe urma cărora profită alţii. Fantoma ce apărea era chiar Nino Pecoraro.

* * *

Când avea loc această mărturisire, se împlinise exact un an de când Arthur Conan Doyle trecuse pentru totdeauna în lumea spiritelor. Familia sa, adeptă a teoriilor spiritiste, refuză să poarte doliu, căci împărăţia morţilor este adevărata împărăţie a celor vii. La înmormântare, se organizează un garden-party, condus de văduva scriitorului, îmbrăcată într-o rochie înflorată… La această ceremonie ia parte o asistenţă numeroasă, scriitori, ziarişti, adepţi ai spiritismului şi câteva mediumuri. Unul dintre ele, cu figura extatică, strigă deodată, ca inspirat de o revelaţie:

— El este aici, printre noi…

III

— 12 –
M BAKO
SAU
TRADIPRACTICIANUL VAMPIR

M’Bako mi-a pus mâna pe umăr. Stă în faţa mea şi cu mâna cealaltă îmi plimbă în spate o oglindă; îmi cercetează pieptul ca şi cum ar izbuti să vadă în interiorul trupului. Este radiografia vrăjitorilor… iertare, a tradipracticienilor, pentru că regimul marxist din Congo îi numeşte, de acum încolo, în acest fel. Jos cu vrăjitorii, trăiască tradipracticienii! Această denumire, dată oarecum la întâmplare, este, de altfel, singurul lucru care s-a schimbat în exercitarea funcţiei lor. Credinţele şi magiile se menţin la loc de cinste şi îşi bat joc de progresele medicinei şi de cercetările ştiinţifice.

Oglinda coboară de-a lungul coloanei mele vertebrale: M’Bako îmi cercetează acum interiorul pântecului. Mulţumit de examenul făcut, dar dornic să împingă mai departe investigaţia, pune oglinda pe un taburet şi-mi cere să mă aşez deasupra. Încet, precizează el, şi cu prudenţă. Îmi spune să-mi aplec capul spre spate şi-mi porunceşte să deschid gura, mă execut cu docilitate, iar el pare a se uita în gura mea cu cea mai mare atenţie. Îmi vine foarte greu să nu izbucnesc într-un hohot de râs. Schimb o scurtă privire complice cu Gérard Kunian, colaboratorul meu, care a fost autorizat să mă însoţească.

Oare e bine c-am venit în vizită la acest vrăjitor-tradipractician considerat a fi unul dintre cei mai buni din Africa? Pentru a justifica această consultaţie, i-am vorbit doar despre frecventele mele dureri de cap. De altfel, n-am spus nicio minciună, căci sufăr, într-adevăr, de o cefalee cronică.

M’Bako îmi cere să mă ridic şi să mă aşez iar pe locul meu. Mă duc fără să îndrăznesc să întreb care e rezultatul explorării făcute cu oglinda. Ceilalţi pacienţi mă privesc cu invidie, căci cei mai mulţi nu s-au bucurat încă de acest examen foarte special. M’Bako practică terapia de grup: fiecare vine şi îşi spune păsurile în faţa celorlalţi. Tradipracticianul ascultă atent plângerile bolnavilor şi aprobă întruna, vrând parcă să spună că boala de care suferă vizitatorul său nu are secrete pentru el. Dar M’Bako nu intervine întotdeauna imediat: uneori e nevoie ca bolnavul să revină de mai multe ori înainte de a fi „tratat”. Nu-i o manevră necinstită: la sfârşitul intervenţiei, fiecare îi lasă cât vrea sau cât poate. Această aşteptare nu are alt scop decât să mărească importanţa actului magic.

Sunt curios să văd dacă astăzi, în faţa mea, va practica eliberarea de vrăji căci, după diagnosticele sale, cauzele majorităţii tulburărilor constau în farmecele făcute de duşmani.

M’Bako se opreşte în faţa fiecărui pacient, îi pune câteva întrebări şi îi cere să spună dacă boala a evoluat şi în ce fel. Când are un client nou, îl supune la un chestionar amănunţit, ce ne îngăduie să-i cunoaştem întreaga viaţă; care îi e meseria, situaţia de familie, problemele sexuale. Până la sfârşit, pacientul mărturiseşte chiar şi sentimentele pe care le nutreşte faţă de soacră. Urmează un răstimp de aşteptare. Iată că au trecut mai mult de două ore de când Gérard şi cu mine aşteptăm, stând cu răbdare în sufocanta întunecime a acestei căsuţe săpate în pământ. Ca şi ceilalţi, stăm liniştiţi şi plini de respect, aşteptând să se manifeste destinul, adică bunăvoinţa atotputernicului tradipractician.

Se pare că momentul favorabil pentru intervenţia magică a sosit. M’Bako îi cere unuia dintre pacienţi să se ridice şi să se dezbrace până la brâu. Cu privirea fixă şi împăienjenită de o frică nemărturisită, pacientul îi dă ascultare. Tradipracticianul examinează cu meticulozitate

torsul pacientului, ia de pe masă o lamă de ras şi îi face pe piept o uşoară tăietură, bolnavul stă nemişcat, cu înfăţişarea resemnată a sacrificatului. M'Bako îi cere să se întoarcă şi, de data aceasta, face să-i ţâşnească un firicel subţire de sânge din partea de sus a spatelui. M'Bako ia o sticlă cu vin şi bea câteva guri de-a dreptul din sticlă. Apoi se apropie de noi şi, punându-şi un deget pe buze, ne roagă să ne uităm atent în gura lui, nu vedem nimic deosebit! Pleacă să mai bea încă o gură de vin, dar constată că sticla e goală. Se duce în spatele unei perdeluţe atârnate în fundul încăperii şi vine cu o sticlă plină, o destupă şi bea în faţa noastră mai bine de o jumătate de litru. După ce face asta, ia repede o cratiţă smălţuită şi se întoarce la pacientul său, care stă ca paralizat. M'Bako îşi pune buzele pe mica tăietură de pe pieptul bolnavului şi aspiră puternic… Apoi scuipă în cratiţă vin roşu cu vinişoare de sânge care, treptat, se amestecă cu vinul. Face aceeaşi manevră şi pe spatele bolnavului. Apoi scuipă. De data asta, se aude un zgomot sec, un obiect a lovit fundul cratiţei. Tradipracticianul apucă uşor obiectul şi-l arată tuturor: este un dinte de animal sălbatic, de leopard sau de leu.

— Iată cauza bolii. De-acum înainte vei fi sănătos. Sunt sigur că ştii cine ţi-a făcut farmece, împacă-te cu acea persoană! Ea va constata astfel că ai fost mai puternic decât răul pe care ţi l-a trimis şi, în viitor, te va respecta. Du-te…

În timp ce se îmbracă, omul surâde, pare vindecat. La plecare, nu uită să-şi dea obolul celui care l-a eliberat de vraja malefică.

Ceilalţi pacienţi se ridică, înţelegem că şedinţa a luat sfârşit. Tradipracticianul nu lucrează decât o singură dată pe zi. Plecăm şi noi, când ne întâlnim cu o doamnă bătrână, M'Bako ne face semn să nu suflăm niciun cuvânt despre cele văzute.

Aşteptându-l, mă gândesc la dintele scuipat… M'Bako

a avut tot timpul să şi-l pună în gură în cele câteva secunde cât a stat ascuns după perdea în căutarea sticlei cu vin. Trucul este, de fapt, grosolan, dar în acea ambianţă plină de respect nimeni nu se gândeşte să-l observe. Şi apoi, trebuie să recunoaştem – acest trucaj facil are uneori efecte benefice. Bolnavii ce suferă adeseori de o boală psihosomatică suportă acest şoc magic ca pe o reală eliberare, autosugestia dă rezultate şi ei se simt mai bine.

Întorcându-se spre mine, M'Bako mă încredinţează unuia dintre tinerii săi discipoli, ca să mă însoţească la piaţă, de unde urmează să cumpăr plantele ce mă vor scăpa de migrenă. Mă duc cu plăcere, căci acest bazar colorat mă încântă şi mă transportă într-o altă epocă, departe de ambalajele noastre de plastic… Găsim planta cu pricina; nu spun nimic, dar mi se pare că nu-i nimic altceva decât măcriş. Ne întoarcem cu preţioasa cumpărătură la căsuţa tradipracticianului. Un alt discipol de-al său, care face oficiul de erborist, ia planta, o aşază într-un vas şi o zdrobeşte cu ajutorul unui pisălog. Se obţine un fel de mâzgă roşiatică, M'Bako îmi indică cum trebuie să o folosesc: din această pastă va trebui să fac nişte cocoloaşe de mărimea unei alune, pe care le voi introduce, cu regularitate, câte unul, în fiecare nară, apoi voi aspira cu putere. Vreau să-mi fac tratamentul pe loc, dar vrăjitorul mă opreşte cu un gest, căci nu trebuie să încep cura decât după ce am ajuns la hotel. Şi M'Bako mă previne: Tratamentul poate să se dovedească foarte obositor. Îi mulţumesc, dându-i obolul aşteptat.

Ajuns în camera mea, încerc ciudatul medicament. Cine ştie? Reacţia e imediată şi violentă; nu-mi amintesc să mai fi suferit vreodată atât de mult: bietul meu craniu parcă e sfredelit de un burghiu! Blestemat vrăjitor! Oare şi-a bătut joc de mine sau poate noi, bieţi şi fragili europeni, suntem prea delicaţi şi nu putem suporta tratamentele de şoc ale tradiţiei congoleze?

Gérard Kunian, pentru care plantele nu au taine, ia

înfricoşătorul preparat şi, în aceeaşi seară, îmi oferă o mâncare de peşte cu un sos care are un delicios gust de măcriş. Se ştie că în bucătărie, arta constă în a folosi cum trebuie resturile.

* * *

În timpul şederii noastre în Congo, am putut culege numeroase povestiri despre practicile vrăjitoriei. Dar oare le putem da vreo crezare? O mulţime de povesti magice sunt atât de impregnate de tradiţia şi de cultura focală încât nu poţi deosebi între realitate şi legendă. Singurul mijloc este să asişti la miracol, aşa cum am făcut eu cu M'Bako. Chiar când înşelătoria este foarte evidenţă, rămâne interesul psihologic şi sociologic al experienţei. Şi e destul.

Dintre poveştile cu vrăjitorii ce mi-au fost spuse, una m-a înspăimântat cu adevărat şi continuă să mă tulbure şi acum. Mă aflam la Brazzaville pentru sărbătorile de sfârşit de an. Peste tot se vorbea că dispăruseră vreo douăzeci de copii, aşa cum se întâmplă, în acea perioadă, în fiecare an. Poliţia nu descoperise nicio pistă şi ancheta stagna. Şi totuşi, fiecare credea că ştie ce se întâmplase cu aceşti copii. Se şoptea cu groază că fuseseră omorâţi conform unui ritual şi goliţi de sângele menit să umple căzile în care trei bărbaţi cu rang înalt în stat se vor scufunda, pentru a fi protejaţi tot anul împotriva spiritelor răufăcătoare. Toată fiinţa mea se revolta la gândul acestei practici odioase şi, încă şi azi, nu pot să dau crezare unor asemenea vorbe. Am refuzat să cred chiar şi după ce s-a descoperit, la o margine a oraşului Brazzaville, o gropniţă în care se aflau vreo douăzeci de trupuri de copii, uscate ca şi cum, înainte de înhumare, ar fi fost golite de sânge. Totuşi, nu pot să nu mă gândesc că unele coincidenţe sunt uneori tulburătoare…

* * *

După doi ani de la această călătorie, am avut prilejul să-l revăd, la Paris, pe erboristul lui M'Bako în nişte împrejurări demne de o adevărată investigaţie poliţista. Nu mă mai gândeam deloc la tradipracticieni şi întreaga energie mi-o consumam pentru organizarea unui S.O.S. Paranormal, serviciu destinat să dea ajutor victimelor unor escroci ce pretind că au puteri supranaturale. E destul să primesc un telefon şi pe dată pornesc să-i descopăr. În ziua aceea, mă dusesem să fac cercetări privitoare la un vrăjitor african ce vindea la preţuri exorbitante amulete unor bieţi oameni dezorientaţi. Am plecat de acasă machiat, cu o barbă falsă şi cu ochelari cu lentile rotunde. Eram de nerecunoscut: nici chiar portăreasa n-a ştiut cine sunt şi m-a apostrofat fără menajamente, întrebându-mă ce caut în imobil!

Am ajuns la adresa vrăjitorului, în arondismentul al XVIII-lea, şi am pătruns într-o casă veche, mărturie părăginită a Parisului popular de la începutul secolului. O inscripţie scrisă de mână pe o bucată de carton îmi arată drumul. Urc pe scările dărăpănate şi ajung în faţa unei uşi vopsite în roşu. Pe uşă e agăţată o pancartă pe care scrie: „Baltazar, marele vrăjitor". O voce gravă mă invită să intru. Împing uşa şi descopăr o mică încăpere împodobită cu ţesături bălţate; un nor gros şi înecăcios de tămâie creează o atmosferă cenuşie şi vagă. Vrăjitorul, îmbrăcat într-un halat alb, mă invită să iau loc şi mă întreabă care-mi este „supărarea". În timp ce-i spun că soţia mea a plecat de acasă, luându-mi toţi banii, îl privesc cu atenţie şi recunosc în el pe omul ce mi-a dat leacul cu măcriş. Evident, eu fiind deghizat, nu m-a recunoscut.

Baltazar îmi declară că mai întâi trebuie să verifice dacă fluidul său magic acţionează în mod eficace asupra mea. Deschide un pachet de ţigări, scoate hârtia metalică şi o frământă, până face din ea un mic cocoloş. Mi-l pune

în mână şi-mi spune:

— Îţi înţeleg supărarea şi te voi ajuta cu toată puterea mea. Simţi căldura pe care o produce cocoloşul de hârtie?

Mi se vorbise despre această experienţă, aşa că îmi pregătisem riposta. Schimb pe nesimţite cocoloşul dat de vrăjitor cu altul identic, pe care îl ţinusem ascuns în cealaltă mână încă de la sosire. Cocoloşul meu este, aparent, acelaşi, dar nu conţine picătura de produs chimic pe care Baltazar a pus-o pe hârtie înainte de a o face ghemotoc. Fusese o manevră discretă, dar care nu scăpase atenţiei mele. N-am minţit când i-am spus, cu cea mai mare sinceritate:

— Nu, nu simt nimic.

Foarte mirat, vrăjitorul mă pune să deschid pumnul şi constată el însuşi că ghemotocul este inert. Oarecum tulburat, îmi propune să repetăm experienţa, dar îl întrerup şi, în timp ce-i arăt ghemotocul, îi declar, prefăcându-mă năuc şi uimit:

— Acum parcă simt ceva… ca şi cum ghemotocul s-ar transforma…

Baltazar, din ce în ce mai intrigat, îmi priveşte atent mâna. Fac pase în faţa lui şi, dintr-odată, ghemotocul dispare, iar între degetele mele se iveşte un diamant mare (fals, bineînţeles). Este un truc clasic de iluzionist, dar care, în aceste împrejurări, devine important şi, dacă nu mă înşel, îl înspăimântă oarecum pe vrăjitor. Privesc piatra şi mă prefac că citesc în interiorul ei, ca într-o bulă de cristal:

— Tu ai învăţat totul de la un vrăjitor… care se numeşte M’Ba… ko… tu… trişezi… şi dacă nu renunţi şi mai profiţi de bieţii oameni care-ţi acordă încrederea, vei sfârşi la închisoare…

Baltazar clipeşte din ochi şi faţa i se face cenuşie. Se vede că e îngrozit. Îmi jură că mă va asculta şi va părăsi Parisul.

Baltazar şi-a ţinut făgăduiala. Acum îi escrochează pe naivii din Lyon. Ştiu asta de la Academia de Magie, de unde continuă să-şi cumpere preţiosul produs chimic care-i îngăduie să-şi înşele clienţii! Ah! Fără îndoială că magia neagră nu mai e ce-a fost odată!

— 13 –
AKBAR
SAU
VRĂJITORUL CU FUNII

Cu faţa brăzdată de cute adânci, cu barba albă, cu un turban negru, cu mişcări suple şi rapide, fachirul Akbar este unul dintre acele personaje fascinante pe care clocotitoarea şi mistica Indie ştie să le zămislească de secole. Vreo patruzeci de persoane s-au strâns în jurul lui: e sărbătoare. Dansul ritual, magia locului, culorile vii şi armonioase ale sariurilor contribuie la misterul acestei seri. Munţii ce ne înconjoară transformă crepusculul într-un spectacol feeric, casele satului îşi întind umbrele ca pentru a chema noaptea. Ca să facă puţină lumină în întunericul ce se va transforma curând în beznă adâncă, oamenii au dat foc unui buştean şi ard tot felul de ierburi misterioase ce trosnesc şi împrăştie un miros pătrunzător; mai departe, câteva torţe scuipă limbi de foc şi fumul lor acru ne învăluie.

Akbar cere să se facă linişte. Dacă ceea ce pretinde e adevărat, dacă poate făptui cu adevărat ceea ce spune, călătoria mea în regiunea Haiderabad nu este nefolositoare, dar, după atâtea decepţii pricinuite de tot felul de magicieni nepricepuţi, sunt sceptic.

Akbar ne arată o funie albă şi lungă care se termină la unul din capete cu o bilă mare de lemn. O aruncă în aer, dar funia cade. Repetă aruncarea de trei ori la rând, dar zadarnic, văzând că nu reuşeşte, fachirul face câteva pase

magice. Din acel moment, totul se schimbă, funia se înalţă repede şi capătul ei cu bilă dispare în norul de fum produs de torţele ce ne luminează. Stând foarte dreaptă şi aproape nemişcată, funia seamănă cu o prăjină subţire, ivită din neant, ce se leagănă în aerul serii. Akbar îi porunceşte unui băiat ce stă lângă el să se caţere pe ea. Făcând gesturi dezordonate, dar elocvente, cu privirea îngrozită, băiatul refuză şi vrea să fugă. Dar alături de el se află trei asistenţi, care veghează ca poruncile maestrului să fie executate. Aceştia înaintează şi fără un cuvânt, cu feţele neînduplecate, îl ridică pe băiat şi-l aşază pe funie. Băiatul se prinde de funia magică şi înţelege că trebuie să se hotărască să urce. Se ridică şi, treptat, pierdut în fum, nu se mai vede decât ca o formă nedesluşită; vorbeşte, dar vocea sa este un murmur slab, ce pare că vine de foarte departe.

Akbar îi strigă băiatului să coboare. Nu primeşte niciun răspuns şi niciun semn. Furios că băiatul nu-l ascultă, fachirul ia pumnalul ascuns la cingătoare, îi apucă lama între dinţi şi se caţără pe sfoară. Curând, dispare în fum. Toată lumea priveşte cu atenţie spre cerul opac, pe care flăcările torţelor nu izbutesc să-l lumineze. Deodată se aud zgomote de lupta şi strigăte; apoi tăcere… Ceva cade pe pământ… Lumea se grăbeşte să vadă ce s-a întâmplat…

Ce spectacol îngrozitor! De jur-împrejurul nostru, cad, zdrobindu-se de pământ, bucăţi însângerate de carne, printre ele se disting fâşii din hainele băiatului; apoi, la picioarele mele se rostogoleşte un craniu acoperit cu păr. Toată lumea pare copleşită de emoţie şi uimire. Eu încerc un sentiment de admiraţie. Ceea ce văd reprezintă sub toate aspectele realizarea miracolului de care vorbesc vechile texte indiene, miracolul despre care crezusem că nu poate fi decât o simplă legendă.

Fachirul coboară de pe funie, cu faţa şi mâinile pline de sânge. Cei trei asistenţi ai săi adună repede rămăşiţele

însângerate ale copilului şi le pun laolaltă. Akbar rosteşte câteva cuvinte magice, nu după mult timp, din această grămadă de cărnuri, calde încă, copilul prinde din nou viaţă şi se ridică în picioare, surâzând. Tot atunci, funia cade, ca moartă.

Această demonstraţie uluitoare este atât de conformă cu legenda încât nu pot să nu fiu impresionat văzând cât de bine s-a păstrat tradiţia în această regiune. Totuşi, am o îndoială: şi dacă Clubul Magicienilor din Bombay – care mi-a recomandat această serbare – mi-a făcut o farsă, organizând o foarte izbutită reconstituire a unei vechi tradiţii? Căci trucajul e evident şi am putut să-i urmăresc toate detaliile.

Ca să descoperi trucul, trebuie să cercetezi întotdeauna toate elementele acelui *puzzle;* chiar şi pe cele care par, la prima vedere, accesorii sau datorate hazardului. În cazul de faţă, soluţia ne este dată de peisajul acestei regiuni din India. Capătul satului se află între două povârnişuri pietroase. Între vârfurile de stâncă, a fost întins orizontal un cablu invizibil; de fapt e un cablu foarte fin căci, pe înserate şi până la acea înălţime, e cu neputinţă să-l zăreşti.

Am văzut însă uşor sfoara coborâtă discret din înălţime până alături de Akbar. Era trecută pe deasupra cablului, unul din capete fiind tras de un complice, ce stătea bine ascuns. În bila de lemn cu care se termina funia cea groasă, am observat câteva găuri mici. În timpul paselor magice, Akbar fixa un mic cârlig la capătul sforii cu bila de lemn.

Ochiul meu, exersat în observarea acestui gen de detalii, a putut repede să reconstituie trucul, dar ceilalţi spectatori au rămas cu gura căscată în faţa unei asemenea minuni. Totuşi, dacă s-ar fi uitat mai bine, ar fi putut şi ei să înţeleagă, ca şi mine, tot procedeul, şi ar fi admirat abilitatea execuţiilor.

* * *

Publicul fusese aşezat astfel încât să aibă vedere spre o mare stâncă ce ascundea cablul de suspensie şi sfoara. La semnalul dat de Akbar, complicele trăgea sfoara agăţată de bila de lemn. În acest moment, spectatorii vedeau funia cea groasă şi albă înălţându-se în aer până la vreo cincisprezece metri. Ierburile, savant dozate, puse în materialul torţelor şi pe focul de lemne, dădeau un fum ce forma un fel de ecran ce ascundea cablul orizontal. Copilul, complice şi el, urca repede şi, ajuns în vârf, trebuia să fixeze bila de lemn de cablul de suspensie.

Conform înţelegerii între Akbar şi băiat, fachirul se urca şi el pe sfoară. Ajuns la băiat, ei se prefăceau că se bat, făcând tot felul de zgomote de luptă, astfel încât să-i îngrozească şi mai mult pe spectatorii foarte impresionaţi de această neaşteptată demonstraţie. Apoi, Akbar trebuia să scoată de sub haină bucăţi de carne şi nişte zdrenţe ce păreau a proveni din cămaşa băiatului; era de-ajuns să le arunce pe pământ, curiozitatea publicului se transforma într-un sentiment mut de groază. În timp ce Akbar cobora, asistenţii săi adunau cu sfinţenie bucăţile de carne. În acest timp, copilul mergea pe cablu ca un echilibrist şi cobora prin spatele colinei stâncoase pe care, ca să ajungă la noi, trebuia să o înconjoare. De altfel, am izbutit să-l zăresc în momentul când se ascundea sub veşmintele largi ale asistenţilor veniţi să-l ajute pe Akbar să învie copilul ciopârţit. Asistenţii se piteau şi ascundeau bucăţile de carne sub veşminte, băgându-le în nişte buzunare secrete făcute pentru asemenea originală folosinţă. Băiatul profita de această mişcare pentru a se întinde pe jos, ascuns de trupurile complicilor; apoi ajutoarele lui Akbar se îndepărtau brusc, când maestrul făcea gestul magic ce insufla viaţa! În clipa următoare, un alt complice, aşezat de cealaltă parte a stâncii, desprindea funia, ce cădea din nou pe pământ.

* * *

Totul se desfăşura atât de bine încât m-am jenat să-i spun lui Akbar că i-am înţeles trucul. Dar, pe de altă parte, nu puteam să-l las să creadă că mă înşelase. Aşa că, după şedinţă, când ne-am aşezat în jurul focului, am atacat acest subiect pe tonul unui profesionist. Îl felicit cu căldură, insistând asupra multor detalii ce arată că manevra îmi este cunoscută şi subliniez calitatea ritmului, ce-l împiedică pe spectator să răsufle şi să reflecteze. Akbar nu numai că nu protestează, dar are inteligenţa să surâdă şi să-mi mulţumească pentru complimentele făcute. Impasibilitatea lui îmi dă curajul să merg mai departe şi să-l întreb dacă în timpurile mai vechi fachirii foloseau aceeaşi tehnică… cablurile neexistând dintotdeauna. Akbar surâde din nou şi pentru că îi înţelesesem trucul, acceptă să-mi vorbească despre el în mod deschis. Precizează că, pentru suspensia orizontală, este de-ajuns să ai o simplă funie; sforicica fină necesară pentru a ridica funia cea albă era făcută, pe vremuri, din fire de păr împletite. Restul – adică detaliile de execuţie – depindea de adaptarea la teren şi de personalitatea magicienilor. De exemplu, mulţi dintre ei se foloseau de-un coş mare, ce îngăduia uşor să se schimbe bucăţile de carne cu băiatul „reconstituit” adeseori, în acest scop, era folosit un frate geamăn al celui „dispărut” pe funie.

În schimbul acestor confidenţe, îi explic lui Akbar câteva trucaje folosite pe scenele teatrelor de music-hall pentru a se obţine efecte asemănătoare, el se arată foarte interesat de aceste dezvăluiri privitoare la arta magică occidentală şi, cucerit de sinceritatea mea, mă conduce până la un hambar aflat în apropiere, unde îşi păstrează recuzita.

Ajuns aici, Akbar scoate dintr-un cufăr de răchită o mică estradă de aproximativ un metru douăzeci pe

patruzeci de centimetri şi înaltă de maximum treizeci de centimetri. Apoi extrage din mormanul de obiecte un fel de scaun metalic, pe care şi-l prinde sub veşmânt. Îmi atrage atenţia asupra unei tije articulate care trece prin mâneca sa dreaptă. Apoi se apleacă din nou spre cufăr şi scoate un tub metalic de aproximativ un metru lungime, bine camuflat în bambus.

Falsul bambus este fixat vertical, înserându-se într-o gaură a micii estrade.

Înţeleg unde vrea să ajungă. Am auzit vorbindu-se adesea despre această tehnică iluzionistă, dar n-am asistat niciodată la ea: în faţa mea, în acest hambar dintr-un sat indian, fachirul se va ridica în aer, dar arătându-mi ingenioasele sale trucaje! Akbar îmi spune că, de obicei, îl ajută să se înalţe doi asistenţi; acum el are nevoie de o funie, mi-o arată cu privirea, i-o aduc şi, la porunca lui, o trec peste o grindă aşezată chiar deasupra noastră. Akbar apucă cele două capete ale funiei şi se ridică prin forţa braţelor. Ajuns la un metru deasupra estradei, introduce capătul tijei din mâneca dreaptă într-o gaură a bambusului. Tot acest aranjament este destul de aproximativ, dar funcţionează! Akbar pare că stă suspendat în aer deasupra estradei, fără ca cineva să poată bănui existenţa dispozitivelor metalice ce-l susţin. Îl aplaud, spontan, şi-l ajut să se elibereze din aparatul de levitaţie.

Între Akbar şi mine se naşte o adevărată stimă profesională şi o mare prietenie, el îmi mărturiseşte că a fost contactat de unul dintre prietenii mei magicieni din Bombay, care l-au rugat să mă primească aşa cum trebuie, reinventând pentru mine miracolele legendare ale funiei indiene. Ce atenţie delicată!

Pasionat de performanţele acestui prestidigitator cu înfăţişare de fachir, rămân cu el mai multe zile, timp în care îmi vorbeşte despre începutul carierei sale şi despre viaţa sa de magician în această ţară misterioasă şi în care

toate limitele sunt depăşite. Ca mulţi dintre confraţii săi din subcontinentul indian, Akbar a început să-şi exerseze talentele în cabaretele din oraşele mari, imitându-i servil pe iluzionişti europeni. Îmbrăcat în frac, scotea porumbei fluturând baticuri multicolore. Curând, a înţeles că în acest gen nu se mai putea face nimic nou şi că era prea mare concurenţa. În schimb, din dispreţ sau superstiţie, niciunul dintre rivalii săi indieni nu reluase procedeele iluzioniste tradiţionale, care-i fac pe săteni să alerge la serbările populare sau îi atrag pe turiştii ce vin de la mari depărtări ca să asiste la aceste miracole.

Akbar îmi spune o mulţime de amănunte despre procedeele iluzioniste tradiţionale din ţara sa. Îmi arată cea mai bună metodă pentru a realiza „germinaţia spontană”. Acest miracol foarte impresionant începe prin prezentarea unei oale pline cu pământ, aşezată pe un scăunel. Fachirul îi pune pe cei de faţă să cerceteze bine o sămânţă, pe care o înfige apoi în pământul din oală. Acoperă oala cu o pânză groasă şi spune câteva cuvinte magice. Apoi dă la o parte pânza: din pământ a apărut o tulpină înaltă de câţiva centimetri, ce are pe ea două-trei frunze. Akbar reia operaţia de la început: de data asta, din pământ se înalţă un adevărat copăcel. Cei de faţă sunt uluiţi. Şi totuşi, nu-i vorba decât de o ramură de manghier, pe care magicianul, mascat o clipă prin manipularea pânzei, o scoate cu abilitate din cingătoare şi o implântă repede în pământul din oală. Dacă această manevră este bine făcută, iluzia e perfectă.

În cufărul de răchită, Akbar ţine şi o superbă scândură plină de cuie, pe care însă nu o mai foloseşte. Acest număr nu mai are nicio căutare de când toată lumea sau aproape toată lumea ştie că greutatea corpului se repartizează, în chip firesc, pe toate cuiele, aşadar, când cuiele sunt numeroase, vârful lor se afundă în pielea fachirului doar foarte puţin. Demonstraţia ar deveni primejdioasă dacă scândură nu ar avea pe ea decât zece –

douăsprezece cuie. O scândură obişnuită, în care sunt bătute unele lângă altele foarte multe cuie, îi poate îngădui executantului să susţină pe pântecul său greutatea unui spectator ce stă în picioare. Căci greutatea suplimentară nu se concentrează într-un singur punct, ci se repartizează pe toată suprafaţa trupului lungit pe scândură. Păcat că această demonstraţie, ce-i impresionează întotdeauna pe spectatori, este treptat părăsită, prin ea dispare încă un simbol magic.

Mersul pe jăratec continuă să fie un spectacol foarte apreciat de spectatori. Akbar îi cunoaşte toate subtilităţile şi îmi propune să încerc eu însumi această performanţă. Primesc cu entuziasm. Ajutat de asistenţii săi, fachirul sapă un şanţ lung de doi metri şi jumătate, lat de un metru şi adânc cam de douăzeci de centimetri. Apoi, timp de o jumătate de zi, pregăteşte jăratecul, arzând un amestec savant de lemne de diferite diametre. Când drumul incandescent este gata, Akbar îmi face ultimele recomandări.

În primul rând, spune el, trebuie să am grijă să nu păşesc pe jăratec mai mult de două ori cu acelaşi picior şi să veghez ca, de fiecare dată, să rămân în contact cu jăratecul mai puţin de un sfert de secundă. În felul acesta, laba piciorului poate să absoarbă o parte din căldura conţinută în jăratec înainte ca lemnul incandescent să compenseze această pierdere calorică. Akbar se uită cu atenţie la picioarele mele şi le şterge cu grijă, pentru ca nu cumva, datorită transpiraţiei, să mi se lipească de piele vreo aşchiuţă care, luând foc, să-mi producă vreo arsură. În timp ce face aceste pregătiri indispensabile, el îmi spune că regretă că labele picioarelor mele nu au o piele bătătorită şi jegoasă, ca a fachirilor ce practică mersul cu picioarele goale. Aceasta constituie o izolaţie naturală suplimentară. În forul meu interior, regret că port încălţăminte, ca orăşenii, şi îmi frec cu spaimă pielea netedă şi sensibilă a picioarelor.

Jăratecul este acoperit de un strat de cenuşă, care are rolul de a atenua arsura focului. Akbar îmi cere să repet în minte gesturile pe care le voi face şi-mi porunceşte să-mi alung din gând orice teamă. De fapt, nu mă simt deloc în siguranţă. Trebuie să merg repede, respirând puternic şi surâzând ca şi cum m-aş deplasa pe o fâşie de pământ. Sunt gata. Akbar se arată atât de încrezător, încât calmul şi siguranţa sa îmi potolesc îndoielile. Înaintez şi fac cei patru paşi ca prin vis. Nu simt nimic. Am izbutit!

Îi mulţumesc din tot sufletul ghidului meu pentru această demonstraţie realizată fără niciun trucaj şi rămân gânditor în faţa extraordinarei recuperări a acestui fenomen pur fizic de către unii escroci din domeniul paranormalului, care-l prezintă ca pe un miracol cu totul deosebit. Mai multe secte şi gurul lor l-au ales chiar ca probă iniţiatică.

* * *

La sfârşitul călătoriei mele în India, am avut prilejul să văd câţiva fachiri ce-şi făceau demonstraţiile în cadrul unei serbări religioase. Unul dintre ei trăgea o trăsură cu ajutorul a vreo zece sforicele prinse de pielea spatelui cu nişte cârlige. Nu se vedea niciun semn de durere. Dar cel mai mult m-a uimit o demonstraţie ce-i foarte obişnuită pe aceste meleaguri: un fachir stătea o zi întreagă în poziţia „lotus”. Când se ducea să-şi facă abluţiunile, îşi părăsea poziţia simbolică şi se ridica cu uşurinţă, fără să simtă nici cea mai mică durere şi fără să se împleticească. Deşi acum pot merge pe jăratec sau mă pot înălţa în aer ca Akbar, nu voi fi niciodată în stare să am supleţea acestui fachir necunoscut. Pentru mine, această demonstraţie temerară este mai uluitoare decât funia urcătoare. Fiecare cu miracolele sale…

— 14 –
TANGPAO
SAU
CHIRURGUL CU MÂINILE GOALE

Prietenul meu Charles Peille tremură de emoţie. După atâtea speranţe înşelate, ezitări, îndoieli, iată-l, în sfârşit, în sala de operaţie a lui Tangpao, în plin centru al oraşului Manila. Folosind drept pretext starea sa de oboseală, am ţinut să-l însoţesc, în realitate, el are nevoie de sprijinul meu mai mult din punct de vedere moral decât fizic. Cancerul de pancreas de care suferă înseamnă pentru el prăbuşirea tuturor proiectelor profesionale, fără să mai vorbim de suferinţele fizice legate de această boală. Din fericire, Charles, care este un ziarist strălucit, face parte dintre bolnavii ce vor să lupte, refuzând ideea unui sfârşit iremediabil. Şi totuşi, ultimul scanner făcut la Paris este descurajant.

Dar Charles are încredere în vindecătorii filipinezi. Cu doi ani înainte, sosise aici să facă un reportaj despre avioanele cu bolnavi veniţi din lumea întreagă să găsească la aceşti chirurgi miraculoşi o uşurare şi poate chiar vindecarea. Atunci, Charles, ziaristul dominat de raţiune, primise un puternic soc emoţional. Asistând la operaţiile practicate de chirurgii filipinezi fără niciun instrument ascuţit, ci doar cu mâinile, tot sistemul său logic s-a prăbuşit. Charles s-a convins că aceşti chirurgi ciudaţi aveau puterea să-şi afunde mâinile în trup, trecând prin piele, ca să scoată tumoarea sau piatra şi să închidă plaga în aşa fel încât să nu rămână decât o cicatrice foarte mică, abia vizibilă. Charles îmi cunoaşte scepticismul faţă de fenomenele paranormale, dar, din onestitate intelectuală ţine să mă ducă să asist la operaţia sa şi să afle care e părerea mea de iluzionist. În cele câteva întâlniri ale noastre ne-am legat într-un fel care, date fiind tristele

împrejurări de acum, mi se pare încă şi mai emoţionant. Bineînţeles, m-am străduit să-l conving să nu întreprindă această călătorie, temându-mă de o oboseală inutilă. Dar totul a fost zadarnic. Iată-mă deci aici, observând ce se petrece.

O infirmieră îmbrăcată în alb termină de pregătit masa de operaţie. Dându-şi multă importanţă, ea întinde pe masă un cearşaf imaculat fixat cu elastice. Totul este de o curăţenie impecabilă. Aceeaşi atmosferă de foarte mare curăţenie domneşte de altfel şi în hotelul unde am descins acum trei zile. Acest hotel cu patru stele aparţine chirurgului Tangpao. Aici se mănâncă bine şi personalul e foarte stilat. Grădinile din jur sunt pline de poezie. Toate aceste condiţii par a fi contribuit la ameliorarea sănătăţii lui Charles şi uriaşa sa speranţă îi dă puteri noi. Are aerul că se simte mai bine şi şi-a exprimat dorinţa de a face câteva plimbări prin parc, i-a revenit pofta de mâncare ce, la Paris, îl părăsise. Şi, mai ales, vorbeşte despre unele proiecte, gândindu-se din nou la viitor.

Stăm şi aşteptăm în sala luminoasă în care curând se va desfăşura operaţia. Iată că intră Tangpao, urmat de un asistent. Vestitul vindecător e îmbrăcat într-o cămaşă albă. Mic şi gras, în vârstă cam de şaizeci de ani, el afişează o bonomie care-ţi dă încredere. Cu surâsul pe buze, Tangpao vine să ne strângă mâna şi îl conduce pe Charles spre masa de operaţie. Asistentul îl ajută pe prietenul meu să se dezbrace până la brâu şi să se întindă pe spate. În timpul acesta, Tangpao consultă dosarul medical al bolnavului ca pentru a-şi verifica propriul diagnostic. Tangpao şi asistentul său se aşază în spatele lui Charles în aşa fel încât, din locul unde mă aflu, nu mai văd decât jumătatea de sus a trupurilor lor, restul fiind ascuns de masă şi de cearşaful ce coboară până în podea.

Tangpao întinde mâinile deasupra unui lighenaş, asistentul ia o sticlă de plastic şi îi toarnă pe mâini un lichid incolor, e, desigur, alcool pentru dezinfectare.

Charles urmăreşte toate aceste pregătiri cu mare interes, în ceea ce mă priveşte, stau nemişcat, dar nu scap din ochi niciun gest al vindecătorului şi al asistentului său, având totodată aerul uluit al turistului care crede în miracole.

Tangpao explorează cu mâinile pântecul lui Charles. El îşi plimbă degetele făcând mici mişcări sacadate, ca pentru a simţi mai bine partea ce trebuie tratată. Faţa îi este plină de gravitate. Deodată, dintr-o singură mişcare, mâna stângă pare că se afundă adânc în pântecul prietenului meu, mâna dreaptă se apropie de cea stângă, cele două mâini par a se lupta în interiorul cărnurilor. Brusc ţâşneşte sângele ce curge pe piele şi se răspândeşte peste tot, ajungând la cearşaf. Tangpao extrage din partea însângerată un fel de maţ bălos, lung de vreo zece centimetri, dar nu pare mulţumit, pune maţul într-un vas şi îşi vâră din nou mâinile în plagă. Charles, stoic, deschide ochii mari, ca pentru a-şi încuraja vindecătorul. După puţin timp, chipul lui Tangpao se luminează: acum el ţine cu vârful degetelor de la mâna stângă o mică sferă de carne închisă la culoare pe care o aşază în vas cu un aer de deplină mulţumire. Ochii lui Charles scânteiază. Asistentul se grăbeşte să tamponeze sângele şi să şteargă conştiincios pântecele însângerat al prietenului meu. Tangpao îşi ţine mâinile pe deschiderea miraculoasă făcută în trup, strâmbându-se ca şi cum ar depune un efort uriaş. Apoi încet îşi ridică mâinile de pe partea operată. Pe piele se zăreşte o mică tăietură lungă abia de cinci sau şase centimetri. Operaţia s-a terminat. Vindecătorul îl ajută pe noul său operat să se ridice şi mă ia drept martor: operaţia a reuşit din plin. Charles, înfricoşat şi curios, îmi pândeşte atitudinea. Surâd şi îl felicit pe Tangpao; Charles pare acum foarte bucuros. El îi mulţumeşte chirurgului cu entuziasm, se îmbracă din nou şi mă conduce spre ieşire.

Iată un caz de conştiinţă. Oare ce trebuie să fac? Să spun adevărul? Totul nu e decât o înşelătorie… Şi încă cea mai crudă înşelătorie: aceea care dă speranţe deşarte şi

profită de sensibilitatea bolnavului. Tangpao este la fel de bun prestidigitator ca şi cei mai mari artişti ai genului. Am urmărit bine toate detaliile tehnice ale pretinsei operaţii. Dar, dacă l-aş fi demascat în plin flagrant delict de înşelătorie, ar fi urmat un scandal îngrozitor şi mai ales aş fi spulberat ultimele speranţe ale lui Charles. Am preferat să nu spun nimic, căci în medicină sunt binecunoscute efectele miraculoase ale placebo-ului: autosugestia pozitivă adăugată la un tratament în care bolnavul crede cu tărie poate produce vindecarea.

Am văzut foarte bine manevra efectuată de Tangpao. După ce şi-a arătat mâinile goale în momentul când cerceta zona afectată, el a pus mâna stângă pe pântecul lui Charles, prefăcându-se că încearcă să treacă prin piele. Toată atenţia sa părea că se concentrează asupra acestei mişcări, dar, în timpul ăsta, el lua încet mâna dreaptă de pe abdomenul bolnavului şi se apleca încet în spatele mesei. În acest moment, asistentul se apropia de maestru lipindu-şi braţul stâng de braţul drept al lui. Părea foarte atent la mişcările chirurgului, dar, în realitate, profita de această poziţie pentru a pune în mâna vindecătorului un ghemotoc ciudat, alcătuit dintr-un maţ de animal ce avea în el sânge de bou şi o pipotă de raţă, totul legat perfect cu un fir rezistent. De fapt, eu cunoşteam dinainte acest accesoriu secret căci, la Paris, cu un an în urmă dădusem în vileag manevrele unui vindecător filipinez venit să facă o demonstraţie publică asemănătoare, izbutisem să-l prind în flagrant delict de înşelăciune în momentul când lua un astfel de ghemotoc. Mi-a fost de-ajuns să-l apuc de mână înainte de a pune ghemotocul pe pântecele bolnavului.

Tangpao are o atât de mare experienţă şi îndemânare încât nu i-am descoperit manevra decât datorită unei foarte uşoare crispări a degetului mic de la mâna dreaptă, singurul element ce trăda prezenţa unui obiect ascuns în palmă. A aşezat ghemotocul pe pântecul lui Charles, am văzut cum, după aceea, degetele mâinii stângi i-au

alunecat sub mâna dreaptă, spărgând cu o unghie ascuţită micul maţ umplut cu sânge. Pântecul bolnavului, apăsat cu toată puterea de mâinile vindecătorului, forma un fel de lighenaş natural plin de sânge şi cu celelalte ingrediente conţinute de ghemotoc. A fost de-ajuns ca Tangpao să-şi afunde degeţele în el, îndoindu-le, pentru a da iluzia unei pătrunderi magice în adâncime. A avut viclenia să scoată mai întâi maţul, ca şi cum ar fi fost vorba de un ligament alterat, pipota acoperită de sânge, scoasă cu a doua mişcare, putea foarte bine să treacă drept tumoarea ce produsese boala. Înainte ca asistentul să tamponeze sângele, Tangpao şi-a apăsat cu putere unghia ascuţită pe pielea bolnavului, într-o mişcare de du-te-vino, făcând o zgârietură pe o lungime de vreo cinci centimetri. Naivitatea spectatorilor desăvârşea iluzia.

După „operaţie”, Charles s-a simţit cu adevărat într-o formă mai bună. Era convins că e vindecat şi, după trei zile, ne-am întors în Franţa. Cum am ajuns, am telefonat unui prieten chirurg specializat în cancer, care a rămas uluit de povestirea mea. După părerea lui, Charles pierduse un timp preţios refuzând cu patru luni înainte chimioterapia şi iradierea, dar mai putea fi salvat, dacă acţiona repede. Dar credinţa bolnavului în vindecările filipineze era atât de puternică… După trei luni, am aflat de moartea lui Charles Peille.

* * *

Eram hotărât mai mult ca oricând să demasc şarlatania vindecătorilor filipinezi. Am organizat un ciclu de conferinţe-spectacol intitulat *De la iluzie la parapsihologie.* Încercam să demonstrez puterea de sugestie a înşelătorilor din domeniul paranormalului: obiecte răsucite sau deplasate, mese rotitoare, viziuni extraretiniene, telepatie şi mai ales chirurgie făcută fără instrumente, cu mâinile goale. După o demonstraţie

spectaculoasă de operaţie în maniera filipineză, explicam spectatorilor toată manevra şi deschideam dezbaterile. Nădăjduiam că, în acest fel, voi izbuti să conving un număr cât mai mare de oameni să aibă încredere în medicina oficială.

Unul dintre cei mai importanţi reprezentanţi ai săi, profesorul Vilain, şeful serviciului de chirurgie reparatorie de la spitalul Boucicaut din Paris, a venit să mă vadă şi să mă felicite pentru energicele mele luări de poziţie privitoare la subiectele paranormale. Ne-am împrietenit şi am hotărât să colaborăm, asociind reeducarea mâinii cu prestidigitaţia de bază. După câteva luni, Jacques Chancel l-a ales pe profesorul Vilain ca invitat de onoare la emisiunea sa *Marele Eşichier.* Amândoi îmi propuneau să arăt, pentru prima oară la televiziune în *gros plan,* o operaţie făcută fără instrumente, cu mâinile goale, exact cum o practică vindecătorii filipinezi. Pentru ca iluzia să fie cât mai mare, am hotărât să mă machiez în aşa fel încât să nu fiu recunoscut. Iluzionistul Henri Mayol a primit să-mi servească drept asistent, fiind şi el mascat şi la fel de greu de recunoscut ca şi mine. Emisiunea avea loc în direct şi nu era îngăduită nicio greşeală. Oficiam într-un decor tipic asiatic şi profesorul Vilain comenta „operaţia", introducând o notă de umor menită să destindă atmosfera. Rezultatul ne-a depăşit speranţele, nu ne-a recunoscut nimeni şi toată lumea a crezut în realitatea faptelor. Bineînţeles că până la sfârşit am dezvăluit înşelătoria. Evident, această emisiune a pus capăt zborurilor pe care le făceau în Filipine avioanele pline cu canceroşi ce se lăsau înşelaţi de vindecătorii de aici.

Au trecut trei ani. Profesorul Vilain a murit, într-o zi, succesorii săi au primit vizita unui bărbat rotunjor şi mic de statură, foarte afabil, ce venise la Paris să se opereze de maladia lui Dupuytren, boală îngrozitoare ce afectează mâinile şi necesită o operaţie de secţionare a unor ligamente, singura metodă prin care degetele îşi pot

recăpăta mobilitatea. Acest bărbat cu degetele înţepenite era Tangpao. Pentru a reda preţioaselor sale mâini supleţea, el a preferat să apeleze la chirurgia clasică. Tangpao a putut continua astfel să-şi practice liniştit rentabila meserie.

Astăzi, vindecătorii filipinezi sunt mai discreţi. Încrederea de care se bucurau a scăzut. În schimb, lumea a început să vorbească din ce în ce mai des despre vindecările miraculoase obţinute de unii vrăjitori mexicani. Unul dintre ei, Enrique, foloseşte o tehnică foarte impresionantă: el pretinde că îndepărtează pielea de pe spate şi că schimbă o vertebră bolnavă cu una în perfectă stare! Sylvie Marolle, o ziaristă venită să mă chestioneze cu privire la acest subiect, nu-mi ascultă, de fapt, comentariile şi surâde când aude că neg posibilitatea unei asemenea operaţii. Ea e convinsă că Enrique nu foloseşte niciun truc, de altfel, recent, ea însăşi a fost operată de el. După operaţie se simte mult mai bine. Ciclul infernal nu se opreşte încă…

— 15 –
UN GELLER
SAU
MAESTRUL TELEKINEZIEI

Pe masă sunt îngrămădite o mulţime de linguri, furculiţe, cuţite şi chei. Descopăr repede o linguriţă cu aspect diferit, pierdută printre celelalte: în partea cea mai fină a cozii are o umflătură anormală, este exact genul de deformare ce se obţine după ce ai răsucit un obiect metalic de mai multe ori, până aproape să-l rupi. Nu m-aş mira dacă Uri Geller va lua pentru demonstraţie tocmai această linguriţă, dar manevra ar fi prea grosolana! Şi, în acest caz, cum voi reacţiona?

Situaţia mea e delicată. Într-adevăr, un impresar

vestit m-a invitat să asist la această primă demonstraţie făcută de magicianul israelo-american în Franţa, impresarul parizian ţine să cunoască părerea mea, dar mi-a cerut să fiu discret, i-am făgăduit că nu voi reacţiona imediat şi că-mi voi spune părerea mai târziu, când vom fi fără martori. Am primit pentru că bănuiam că voi participa la o şedinţă intimă, aşa că mare mi-a fost uimirea când am constatat, la sosire, prezenţa unei echipe de reportaj video însărcinate să filmeze minunile anunţate. Dacă voi constata vreo înşelătorie şi nu voi spune nimic, prezenţa mea va acredita pretinsa putere a lui Uri Geller. Dacă îmi voi arăta dezaprobarea, îmi voi fi trădat făgăduiala…

În timp ce prin minte îmi trec asemenea gânduri, Geller explică celor vreo zece spectatori prezenţi modul în care a fost testat de cei mai mari oameni de ştiinţă americani. Timp de trei sferturi de oră, îşi tot laudă puterile, spune că nu a încetat să se întrebe care e originea capacităţilor sale telekinezice… cuvânt savant ce desemnează fiinţele capabile să mişte obiectele la distanţă fără să le atingă.

Geller se hotărăşte să facă o experienţă. Îmi cere să aleg o linguriţă. Iau una din argint masiv, absolut intactă şi îmi spun că, dacă izbuteşte să lucreze cu aceasta, performanţa sa mă va impresiona cu adevărat. Spre uimirea mea, Geller o acceptă şi îmi cere să ţin de partea scobită a linguriţei în timp ce el o apucă de celălalt capăt. Frecând uşor metalul, Geller continuă să-şi povestească isprăvile:

— Unul dintre prietenii mei cosmonauţi a uitat o cameră pe lună şi îmi propune ca, prin puterile mele, s-o readuc pe pământ…

În ciuda acestei enormităţi, auditoriul tace, fascinat de asemenea siguranţă. În ceea ce priveşte linguriţa, ea nu prezintă niciun fel de schimbare. Brusc, Geller o aruncă pe masă şi declară:

— Nu o simt bine pe aceasta, voi încerca cu alta!

Şi ia linguriţa deformată pe care o remarcasem la început! Sunt nebun de mânie la gândul că am jurat să rămân mut. Am chef să explodez şi să spun tuturor că linguriţa aleasă este aproape ruptă dinainte. Hotărăsc, totuşi, să aştept sfârşitul demonstraţiei.

Echipa de la televiziune ne filmează. Geller şi cu mine ţinem linguriţa ca şi pe cea de dinainte, magicianul lasă încet în jos capătul apucat cu mâna dreaptă, trecând uşor mâna stângă peste centrul linguriţei. Ceea ce am prevăzut, se întâmplă: linguriţa se rupe în două.

— Vedeţi, spune Geller, s-a dezintegrat, fără să degaje căldură, puteţi s-o atingeţi, nu-i deloc caldă!

Dacă nu ripostez, mă transform în complice.

— Da, fără să degaje căldură, aveţi dreptate, e foarte firesc să se întâmple astfel cu o linguriţă ce era deja îndoită. M-aş fi mirat foarte să se degaje căldură.

Uri Geller mă străpunge cu privirea, iar unul dintre prietenii săi adaugă:

— Dar a făcut un lucru extraordinar, căci nici măcar n-a atins-o!

— Nu denaturaţi faptele, spun eu. Domnul Geller a ţinut linguriţa cu mâna dreaptă şi cum a vrut. E adevărat că de-abia a atins-o cu mâna stângă, dar oricum această mână nu avea alt rol decât să abată atenţia privitorilor.

Uri Geller scapără de furie. Demistificarea mea îi arată că sunt un sceptic convins. Acum pot să-mi arunc masca şi o fac în chipul cel mai spectaculos. Pun mâna dreaptă pe cele două bucăţi de linguriţă rămase pe masă şi spun:

— Şi eu pot să dezintegrez metalul, dar sunt mai puternic decât tine. Ca să rupi această linguriţă pregătită dinainte, ai avut nevoie de cincisprezece minute; mie îmi ajung trei secunde ca s-o fac să dispară cu totul…

Într-adevăr, cele două bucăţi de linguriţă au dispărut. Uri Geller exclamă:

— Eşti iluzionist, nu am nevoie de dumneata aici!

Scoateţi-l afară!

Stăpânul casei mă roagă insistent să ies şi îmi reproşează că nu mi-am ţinut făgăduiala. Îi atrag atenţia că îmi spusese că e vorba de o mică întrunire intimă, camerele de televiziune nefiind prevăzute în program!

* * *

Anul următor, Geller intră în contact cu câteva personalităţi importante de la televiziunea franceză. Prin demonstraţii „uluitoare”, el le convinge să-l prezinte întregii Franţe în cursul unei emisiuni în direct.

Fără îndoială că aceasta va fi seara în care se vor spune şi se vor scrie cele mai multe prostii din toată istoria audiovizualului hexagonal... Cheile de la maşină se răsucesc fără să le atingi... Un ceas stricat începe să funcţioneze... Zeci de mii de telespectatori obţin acelaşi rezultat la distanţă... E de-a dreptul miraculos!

Încă o dată, „legenda” transformă totul, dar realitatea este cu totul alta. De fapt, ce s-a întâmplat?

Tehnica de răsucire a unei chei nu cere prea multă abilitate: este de-ajuns să abaţi privirea spectatorilor, îndreptând-o spre un gest cu totul anodin. Dacă ţi se dau mai multe truse de chei, te prefaci că eziţi să reperezi o cheie ce are o gaură destul de mare ca să-ţi permită să introduci în ea capătul unei alte chei, care să acţioneze ca o pârghie. Iei cheia dintr-o altă trusă şi o introduci uşor în gaură, privind către o a treia trusă pe care o ţii în mâna stângă. Cu mâna dreaptă lipită de trup răsuceşti cheia, în timp ce cu mâna stângă arăţi telespectatorilor o cheie intactă. Aceste mişcări nu necesită decât câteva secunde. Păstrezi în mâna dreaptă trusa în care se află cheia răsucită şi arăţi publicului cheia perfect dreaptă. Revii apoi la cheia din muia stângă. În timpul ăsta, iei cu mâna dreaptă cheia răsucită şi o arăţi spectatorilor. Pui un deget de la mâna stângă peste partea răsucită şi o freci uşor.

Întorci încet cheia. Văzută dintr-o parte, ea pare că se răsuceşte. O pui pe masă sau în mâna unui spectator spunând:

— Priveşte, cheia continuă să se răsucească…

Spectatorii îşi fixează privirea pe cheie. Tot privind, li se pare că disting o mişcare de răsucire şi această iluzie optică facilitează autosugestia…

Dacă eşti insensibil la condiţionarea psihologică şi, încă şi mai mult, la ritmul demonstraţiei, pentru că tu însuţi foloseşti aceste procedee, vezi lucrurile aşa cum sunt în realitate. E vorba de o mică manevră şi *de* multă şmecherie. Asemenea demonstraţii ar trebui să rămână în domeniul umorului şi al spectacolului.

Uri Geller, încă de la intrarea sa în studioul de televiziune, cere să se instaleze, în faţa lui, un receptor martor, ceea ce îi îngăduie să verifice prim-planurile. Geller cercetează lucrurile pregătite pe masă. Asta îi dă timp să răsucească pe ascuns o cheie de maşină şi un cuier de metal, pe care le ascunde sub o grămadă de alte obiecte. Apoi nu-i mai rămâne decât ca, la momentul potrivit, să le aleagă din grămadă.

În această seară, Uri Geller nu se mulţumeşte să răsucească chei. El ia unul din ceasurile ce i s-au adus, un ceas vechi, care nu mai merge de mult: îl ţine în mână şi, miracol! ceasul începe să meargă. Telespectatorii n-au de unde să se ştie că ceasul nu este complet scos din uz şi că poate funcţiona din nou, timp de două sau trei minute, dacă grăsimea cu care este uns mecanismul se încălzeşte la contactul cu mâna. Din nefericire, ceasul se opreşte repede, ca şi ceasurile telespectatorilor ce s-au grăbit să telefoneze şi să anunţe televiziunea că Geller izbutise, prin micul ecran, să le pună ceasul în stare de funcţionare! Ceasornicarii experţi declară categoric că multe ceasuri vechi pot funcţiona din nou, pentru un timp foarte scurt, dacă, prin manipulare, grăsimea ce unge mecanismul ceasului se încălzeşte.

În plus, prin jocul legii numerelor mari, s-a demonstrat încă de mult că, din cele douăsprezece sau cincisprezece milioane de telespectatori prezenţi în faţa televizoarelor, cel puţin două sute de persoane pot să constate tocmai atunci că un ceas considerat stricat a început să meargă sau că un obiect metalic personal este răsucit, fapte ce nu fuseseră observate mai înainte. Acum, avalanşa de apeluri telefonice creşte şi din alte motive…

Ea se datorează izolării psihologice a atâtor oameni şi unei dorinţe, uneori imperioase, de a face să se vorbească despre tine.

În ceea ce priveşte ceasurile, orice magician se foloseşte şi de o altă şmecherie. Ascultând bătăile unui ceas vechi, el verifică mai întâi dacă acesta poate fi făcut să meargă din nou, pentru câteva minute. Dacă rezultatul e pozitiv, el aşază ceasul pe un inel trucat prevăzut cu o plăcuţă magnetizată, care blochează mişcarea acelor ceasornicului. Magicianul îi pune pe spectatori să constate că ceasul nu merge. Apoi scoate magnetul schimbând poziţia degetelor, execută câteva pase „magnetice” şi dă ceasul unui spectator. Trucul a reuşit, ceasul a început din nou să meargă! Această demonstraţie este foarte spectaculoasă.

* * *

În 1974, în timpul perioadei sale de lucru în Franţa, Uri Geller îşi multiplică, folosind toate prilejurile, impresionantele sale experienţe. Prezentat unui ziarist sau unei personalităţi din show-biz, el îi cere cheile de la maşină sau de la apartament şi le răsuceşte prin metoda expusă mai înainte. Dacă nefericitul nu are alte chei şi nu poate să-şi pornească maşina sau să intre în casă, Geller e mulţumit: încurcătura în care se află „victima” sa este pentru el cea mai bună reclamă. A doua zi tot Parisul va fi la curent cu cele întâmplate. Înzestrat cu un simţ ascuţit al

improvizaţiei şi cu un aplomb remarcabil, Uri Geller ştie să profite de toate situaţiile.

Dar a venit timpul ca lumea să reacţioneze şi mulţi ziarişti îşi propun să dea în vileag procedeele folosite de Uri Geller. La postul Europe N° 1, Fierre Bellemare îşi arată încă o dată onestitatea intelectuală realizând o emisiune în timpul căreia un pretins medium face să se spargă la distanţă lămpile electrice. Rezultatele sunt uluitoare: numeroase apeluri telefonice mărturisesc reuşita experienţei. Sub impulsul mediumului, sute de becuri se sparg la distanţă. Pierre Bellemare dezvăluie trucul: e o mistificare, mediumul său nu are nicio putere. S-a dovedit că dacă anunţi ceva, orice şi oricui, obţii întotdeauna câteva reuşite. Explicaţiile acestui fenomen sunt numeroase şi ţin de domeniul de activitate al psihologilor şi al psihiatrilor.

La rândul său, Philippe Bouvard îl invită pe Uri Geller la emisiunea sa cotidiană de la R.T.L. şi mă cheamă să asist şi eu. Când ajung în studio, văd cum colegul meu se munceşte să dilueze nişte leşie pusă într-un lighenaş. Convins că Uri Geller foloseşte un produs chimic special, el crede că îl poate contracara, obligându-l să se spele pe mâini cu acest amestec. Colaboratorii lui Bouvard îşi mai aduc aminte şi acum cât de greu mi-a fost să-l conving că tehnica utilizată de pretinsul magician era cu totul alta şi mult mai simplă.

Totuşi, în cursul acelei emisiuni Geller nu izbuteşte să răsucească unul din obiectele metalice prezentate. Philippe

Bouvard mă întreabă dacă sunt în stare să fac o asemenea răsucire. Raymond Devos, unul dintre invitaţii-vedetă din acea zi, alege o mică cheie de maşină şi mi-o dă. Fac cu mâna dreaptă câteva mişcări deasupra ei şi cheia apare răsucită. Ţin mâna stângă închisă. Uri Geller cade în cursă şi îmi cere să deschid pumnul. E gol. De fapt, această mişcare constituie o metodă foarte eficientă de a

abate atenţia privitorilor în scopul de a mă putea debarasa, cu cealaltă mână, de accesoriul secret folosit în prestidigitaţie pentru a obţine asemenea răsuciri. Uri Geller se înfurie. Philippe Bouvard jubilează.

Geller schimbă domeniul şi propune câteva experienţe de telepatie folosind desene simple. Philippe Bouvard cheamă un „supraveghetor”. În legătură cu asta, trebuie să constat că în aceste împrejurări se face apel la personajele cele mai dubioase. În schimbul unei sume de bani, aceşti oameni – simboluri ale onestităţii – depun mărturie că n-au observat niciun fel de trucaj. Dar oare pot ei să descopere dacă cineva trişează? Ei nu au nici cunoştinţele şi nici experienţa necesare pentru a putea observa ceva suspect. Ei constată ceea ce „văd: rezultatul, nu trucajul. Şi astfel, cu sufletul împăcat, acreditează adeseori tot felul de poveşti legate de parapsihologic

„Supraveghetorul” chemat acum face un desen pe o foaie pe care o ţine în mână în aşa fel încât Geller să nu poată vedea absolut nimic. Acesta reuşeşte totuşi să reproducă desenul. Toată lumea e uluită. Nimeni, evident, nu s-a gândit la ceea ce se întâmpla în spatele „supraveghetorului”. În cabinetul tehnicienilor, despărţit de noi printr-o uşă cu geamuri, se află un individ în vestă de piele, străin de echipa de la R.T.L., venit cu Uri Geller. Din locul în care se află, el vede cu uşurinţă desenul făcut de „supraveghetor” şi poate transmite prietenului său informaţia, folosind un cod de gesturi dinainte convenit. Le atrag atenţia celor ce asistă la emisiune şi respectivul domn este somat să iasă afară.

Philippe Bouvard cere să facă el însuşi experienţa şi la sfaturile mele desenează ţinând foaia sub masă. De data asta, Uri Geller se înşală complet şi refuză cu brutalitate să continue experienţele, spunând că neîncrederea noastră este inadmisibilă.

Geller nu renunţă la demonstraţiile sale publice, care nu se bucură, de altfel, de un prea mare succes.

Impresarii magicianului, al cărui sediu se află la Geneva, organizează conferinţe-demonstraţii pe scene mari, ca patinoarul din acest oraş. Rezultatul experienţelor este mediocru şi nu face decât să-i întărească pe contestatari în credinţa lor…

La Paris, Uri Geller dă două spectacole la rând la Théâtre de l'Européen, din piaţa Clichy. Dar spectacolele sunt departe de a fi un triumf. În fiecare seară sala e pe jumătate goală. Lumea aşteaptă răsucirea unor obiecte de metal, dar acest număr nu se află în program. Şedinţa începe prin proiectarea unui film ce laudă meritele maestrului. Apoi Geller face câteva demonstraţii de pseudotelepatie cu desene, folosindu-se de un complice aşezat în primele rânduri care-i comunică forma acestor desene prin poziţia mâinilor. Mă apropii de acest individ şi îi descopăr uşor manevrele.

Geller prezintă apoi o altă experienţă: se leagă la ochi şi îi cere unei doamne să se urce pe scenă. Rămânând legat la ochi, el îşi propune să spună ce culoare au hainele acestei spectatoare, aşezată în spatele lui, în fundul scenei. Dar nu izbuteşte. Face o nouă încercare cu o altă persoană, dar dă greş şi de această dată. Stă pe gânduri dacă trebuie să mai continue şi în cele din urmă declară că va încerca această viziune extraretiniană pentru ultima oară. Îmi spun că după toată această tevatură ar fi momentul să reuşească, dar mă întreb cum va face, căci nu poate să comunice cu complicele său. În acest moment, el îşi scoate brusc legătura de pe ochi şi spune:

— Nu, nu merită să mai încerc, nu voi izbuti! Sau poate…

Geller îşi pune din nou legătura pe ochi, simulează un ultim efort şi spune corect care e culoarea hainelor. Sala e entuziasmată.

În ceea ce mă priveşte, admir felul în care şi-a scos legătura de pe ochi timp de câteva secunde pentru a repera gesturile complicelui său, dând în acelaşi timp

impresia că a beneficiat de graţia unei bruşte viziuni. În jurul meu, majoritatea spectatorilor afirmă că nu şi-a scos legătura de pe ochi nicio clipă. Ce public minunat!

Publicul israelian nu va avea această naivitate. Ultima sa reprezentaţie într-un teatru se va solda prin plecarea masivă a spectatorilor în timpul spectacolului. I s-a intentat chiar şi un proces de escrocherie pe care l-a pierdut şi a trebuit să ramburseze preţul biletelor. Trebuie să spunem că israelienii ştiu cu cine au de-a face, căci Geller a învăţat majoritatea trucurilor frecventând cu asiduitate cercul de prestidigitaţie de la Tel Aviv! Preşedintele cercului, Eitan Aiallon, a trimis către majoritatea ziarelor mari din lume o scrisoare lungă, în care spunea cât era de şocat de folosirea necinstită a trucurilor pe care le dezvăluise elevului său ani în şir. Această informaţie s-a adăugat altor scandaluri provocate de acest geniu al blufului parapsihologic.

* * *

Dintre toţi ziariştii care l-au demascat pe Uri Geller, Philippe Bouvard este cel care va exprima cel mai bine logica îndoielilor sale printr-un manifest în optsprezece puncte, publicat la 22 noiembrie 1974 în *France-Soir:*

„A provocat la distanţă unele fenomene semnalate prin telefon (dar necontrolate).

A pus în funcţiune câteva ceasuri vechi, strângându-le în mâini (fenomen curent, provocat prin brusca încălzire a unsorii).

A făcut experienţe telepatice mai mult sau mai puţin reuşite, cum am făcut şi noi toţi.

A declanşat unele fenomene care au continuat apoi singure (?) mult timp după începutul experienţei.

S-a arătat foarte enervat ori de câte ori i se cerea să se lase controlat de un portărel sau de un savant.

La fiecare întrebare care-l punea în încurcătură, a

răspuns prin clasica formulă de descurajare: «Dacă nu mă credeţi, întrebaţi-l pe domnul X din Sydney» (sau de la Londra sau din Huston).

Merge dintr-o ţară în alta susţinând că în ţara în care a fost înainte a avut un succes uriaş. (În Anglia, a vorbit despre o demonstraţie făcută la Sorbona!)

— În timpul unei demonstraţii reuşite de răsucire, făcută sub ochii unui ziarist, a folosit un procedeu de diversiune bine cunoscut de iluzionişti, procedeu ce constă în a cere un al doilea obiect în timp ce-l manipulezi pe primul.

Dispune de toate agilităţile manuale, precum şi de toată priceperea prestidigitatorilor profesionişti.

Nu se duce nicăieri, niciodată, fără un grup al cărui entuziasm interesat este enervant şi a cărui prezenţă este uneori suspectă.

Cine ştie dacă nu cumva anumiţi «însoţitori» nu-l informează prin unde scurte sau printr-un procedeu derivat din cel folosit cu succes, timp îndelungat, de Myr şi Miroska?

Fenomenele anunţate se produc foarte rar şi niciodată atât de complet şi de convingător cum s-a spus. Preambulul făcut de Uri Geller pentru a avertiza publicul că nu este întotdeauna în stare de graţie şi că scepticismul celor din jur îi diminuează puterea, arată din plin fragilitatea demonstraţiei. Este, de altfel, un cerc vicios. Nu ai dreptul să te îndoieşti. Dacă te îndoieşti, darul său dispare. Dacă darul său dispare, nu vezi nimic. Şi dacă nu vezi nimic, te îndoieşti…

Comercializarea avansată a fenomenului (cărţi, discuri etc.) îl plasează pe Uri Geller în categoria pensionarilor lui Barnum […].

La Uri Geller şi la oamenii ce-l însoţesc am observat o teamă şi o panică în faţa contrazicerilor – mai ales a celor venite din partea iluzioniştilor profesionişti –, ce nu se poate explica decât prin frica de a nu-şi pierde înainte

de vreme o mare sursă de venituri.

Dacă uneori răsucirea lingurilor se realizează, există totuşi, întotdeauna, o nepotrivire între nivelul ridicat al ambiţiilor şi caracterul derizoriu al reacţiilor psihologice ale lui Geller şi ale oamenilor săi.

De ce oare puterea sa se exercită mereu numai asupra aceloraşi obiecte? Nici nu poate fi vorba de bile de metal mişcătoare, de valize ce vin singure de la New York sau de darul ubicuităţii!

De ce oare ieri, înainte chiar ca el să se fi gândit să-şi lanseze apelul pe undele R.T.L., nişte «corespondenţi» au telefonat ca să declare că ceasurile lor vechi au început dintr-odată să meargă?

În meciul dintre Franţa şi Germania a dat un pronostic care s-a dovedit a fi cu desăvârşire fals […]".

Păcat, căci Geller e un om simpatic. De ce oare vrea să treacă drept un medium, când este un atât de bun magician? De ce nu i se spune că încrederea şi naivitatea au, ca şi ştiinţa, limitele lor?

După atâtea demistificări, Uri Geller părăseşte Franţa. Discul său, deja imprimat, nu mai e comercializat. Recita cuvinte biblice pe fond de corală. Ascultându-l atent, bolnavii urmau să-şi regăsească sănătatea…

* * *

Anii trec. Uri Geller îşi continuă spectacolele prin lume. În multe ţări el trece drept un iluzionist onest, dar în multe altele este considerat maestrul telekineziei şi al telepatiei. De aici decurge vânzarea masivă a cărţilor sale şi avalanşa de consultaţii private. Uri Geller face avere.

Cu toate astea, consideram că în Franţa el este definitiv discreditat şi îmi imaginam că voga sa e un fenomen îndepărtat, ce nu ne mai poate impresiona. Aşa că rămân uluit când, în 1987, Michel Polac îmi telefonează ca să-mi propună să particip la una din ultimele sale emisiuni

televizate, *Dreptul la răspuns*, în care vrea să consacre o lungă secvenţă lui Uri Geller. Iată că Polac, care, pentru mine, este un campion al demistificării, crede în Geller! El îmi povesteşte cum, cu câţiva ani în urmă, a rămas fascinat de o demonstraţie a maestrului. Îmi spune că o lingură s-a răsucit sub ochii lui, fără ca nimic să o apese…

Cu ocazia lansării unei noi cărţi, Uri Geller i-a propus lui Michel Polac să vină să facă o serie de demonstraţii în direct. I-am explicat lui Polac punctul meu de vedere şi riscurile de a fi ridicol. Zadarnic! Michel Polac vrea, încă o dată, să constate *de visu* puterile lui Geller. Îmi propune să nu intervin decât la sfârşitul emisiunii, prezenţa mea putând să jeneze forţa mediumnică a invitatului său. În timpul demonstraţiei, voi sta ascuns într-o încăpere retrasă şi voi urmări experienţele pe un televizor. Sunt de acord, dar îi dau domnului Polac câteva sfaturi pentru ca tentativa sa să fie mai credibilă: să-i spună lui Uri Geller să se dezbrace înainte de emisiune, să-i cerceteze hainele şi să interzică prezenţa prietenilor sau a paznicilor săi pe platou. Domnul Polac nu-mi va urma niciunul din sfaturi.

În zilele de dinaintea emisiunii, Michel Polac poartă o lungă conversaţie telefonică cu Alain Cuniot, preşedintele Asociaţiei Ştiinţă şi Iluzionism şi mare contestatar al paranormalului. Michel Polac refuză cu încăpăţânare să-l aibă printre invitaţii săi, deoarece nu vede la ce ar putea folosi prezenţa sa, dat fiind că el, Michel Polac, este în stare să descopere singur o eventuală escrocherie. Încă o dată, unui redactor de televiziune îi este frică să nu diminueze puterile (în măsura în care ele pot exista) invitatului său vedetă prin prezenţa unor sceptici notorii. În schimb, potenţialii indivizi creduli sunt bineveniţi. Şi apoi, trebuie să se gândească la audienţă. De altfel, domnul Polac îi spune lui Alain Cuniot:

— Vom face experienţe, încercând ca ele să reuşească, pentru că sunt foarte spectaculoase.

Cu trei zile înainte de faimoasa emisiune Dreptul la

răspuns, una dintre secretarele lui Polac îmi telefonează şi-mi mărturiseşte că este mâhnită de menţinerea acestei emisiuni. Ea nu crede absolut deloc în telekinezia practicată de Uri Geller şi vrea să-mi dea o informaţie: a vizionat un reportaj, filmat în Japonia, în care Geller rupe în două o crosă de golf. Ea îmi spune că pe ecran nu se vede decât că apucă crosa aşezată pe o masă printre alte zeci de obiecte metalice, că o ţine bine cu mâinile şi că o mişcă de sus în jos. Deodată crosa se rupe şi cele două bucăţi cad pe masă. Geller are pretenţia că a rupt crosa în două prin puterile sale. Această demonstraţie a fost realizată pentru un spectacol televizat, fără să se facă nici cea mai mică verificare ştiinţifică şi este cu neputinţă să vezi pe ecran dacă crosa era deja tăiată sau nu. Sceptica secretară îmi mai spune că unul dintre invitaţi va fi un pasionat jucător de golf: ziaristul Ladislas de Hoyos, care îşi va aduce crosele. Îi mulţumesc domnişoarei pentru aceste informaţii preţioase şi mă grăbesc să iau măsurile ce se impun.

Îl contactez imediat pe Georges Proust, preşedintele Academiei de Magie, societate pariziană ce fabrică impresionante aparate de prestidigitaţie şi tot felul de accesorii cu efecte speciale folosite în teatru şi cinematografie. Georges mi-a fost coleg de studenţie şi mi-a devenit cu timpul un foarte bun prieten, el acceptă să înceapă pe dată fabricaţia, pentru a realiza la timp gadgetul de care am nevoie: o crosă de golf care se rupe încet, fără niciun trucaj aparent…

În dimineaţa emisiunii, Georges îmi aduce crosa. Ce minunat obiect. Este de-ajuns să apeşi pe un buton secret şi vezi cum tija centrală se deformează cu încetul, până când ajunge să formeze un unghi de treizeci de grade. Îmi va fi de folos.

Ca într-un film de spionaj, intru în studiourile Buttes-Chaumont printr-o poartă ascunsă şi-l întâlnesc pe asistentul însărcinat să mă primească, acesta mă conduce

repede şi discret într-un salon unde va trebui să aştept până când va veni momentul intervenţiei mele.

Iată că începe genericul. Apoi, emisiunea. Privesc ecranul. Deşi au trecut atâţia ani, Uri Geller nu s-a schimbat deloc: vorbele şi trucurile sale au rămas aceleaşi. Ne prosteşte iar cu vechile sale minciuni. Michel Polac îi cere fapte. În afară de prezentarea filmului japonez, în care rupe crosa de golf, Geller face două experienţe. Aşezat la o masă, el pune în mişcare acul unei busole. Este un fleac pentru cine are pe genunchi un magnet, dar cum nimeni n-a cercetat hainele lui Uri Geller… Apoi ia o linguriţă şi se aşază în mijlocul unui grup de copii. În spatele paravanului alcătuit de micile capete blonde, poate trişa cum vrea. Este cu adevărat ca o glumă. Se întoarce spre Michel Polac şi îndrăzneşte să-i arate linguriţa uşor răsucită. Realizatorul emisiunii se mulţumeşte să remarce că torsiunea este uşoară şi că experienţa nu este foarte semnificativă, dar nu infirmă demonstraţia.

În ascunzătoarea mea, fierb de mânie. Emisiunea se apropie de sfârşit şi Michel Polac tot nu-mi cere să intervin. Unul dintre asistenţi anunţă cu voce tare că mă aflu în camera de aşteptare. Polac mi se adresează, spunându-mi:

— Ah! Majax! Nu-i nevoie să vii, pentru că Geller nu a făcut mare lucru.

La aceste cuvinte, mă reped, îi dau la o parte pe cei doi asistenţi care vor să mă oprească să intru în studio, iau microfonul ce-mi este întins de inginerul de sunet şi ajung pe platou ca un diavol ce ţâşneşte din ascunzătoarea sa.

În trei minute, explic care sunt dedesubturile acestei mascarade şi îmi ilustrez vorbele prin fapte. Mai întâi, mă aşez în faţa mesei pe care se află busola şi fac să devieze acul, aşa cum făcuse Geller. Printre alte accesorii, adusesem din fericire şi un magnet. Geller vede roşu de mânie. Începe să strige că folosesc un magnet, bineînţeles că dacă ar fi fost controlat în acest moment al emisiunii, nu

s-ar mai fi găsit nimic asupra lui. Apoi, cer unui spectator să împrumute o crosă de golf de la Ladislas de Hoyos şi să mi-o aducă. (Trebuie să precizez că înaintea emisiunii secretara cea binevoitoare acceptase să se ducă să pună crosa mea trucată printre cele ale ziaristului, iar eu i-o arătasem acestui spectator, spunându-i să mi-o aducă când voi cere una la întâmplare.) Realizez ruperea crosei. Uri Geller apreciază această demonstraţie în calitate de expert. În timp ce Polac comentează controversa, Geller se apropie de mine şi îmi şopteşte englezeşte:

— Ce formidabilă crosă de golf! Cine a făcut-o?

Îi răspund cu ironie:

— Sunt sigur că vă interesează, v-ar putea folosi…

Geller se preface că nu aude şi adaugă:

— Ştiţi care e diferenţa dintre dumneavoastră şi mine?

Cum ridic din umeri, Uri Geller precizează:

— Cincizeci de milioane de dolari!

Îi răspund:

— Da, dar nu avem aceiaşi prieteni. Cum îndrăzniţi să-i convingeţi pe oameni că puteţi acţiona la distanţă asupra celulelor canceroase şi să primiţi bani pentru asta?

Într-adevăr, într-un capitol din noua sa carte se vorbeşte despre această pretinsă putere. Geller se mulţumeşte să surâdă şi nu spune nimic.

La terminarea emisiunii, Michel Polac păstrează nostalgia lingurii rupte pe vremuri sub ochii lui. Mintea sa raţionalistă pare că mai este încă însufleţită de visul telekineziei. Fără îndoială, aceasta e latura sa practică…

* * *

După acest episod, am lansat, împreună cu Henri Broch, profesor de fizică la Universitatea din Nisa, o provocare prin minitel (36.15, cod Z E T, în serviciul oficial al Universităţii din Nisa), oferind un milion de franci (sumă

propusă de Jacques Théodor, cercetător la Universitatea din Bruxelles) oricărei persoane capabile să dovedească cea mai mică putere paranormală. Deocamdată, în ciuda zecilor de dosare prezentate şi a multor experienţe realizate în laborator, milionul este în continuare disponibil. Dacă Uri Geller vrea să concureze este binevenit.

Sau poate că nu-i pasă de aceşti bani? El profită în continuare de pe urma credulilor din toată lumea. Câştigă atât de mulţi bani încât îşi permite să facă procese costisitoare celor care-l contrazic, pretinzând că aceştia îi barează drumul. Aşa s-a întâmplat în Statele Unite cu James Randi, un iluzionist care a avut curajul să scrie adevărul despre Uri Geller. Sistemul judiciar american îngăduie însă unui reclamant bogat să pună piedici părţii adverse mai puţin bogate, chiar dacă aceasta are dreptate. În Franţa, climatul e altul: jurisdicţia noastră îl obligă să dovedească autenticitatea puterilor sale.

Aşa stând lucrurile, aventurile judiciare ale maestrului telekineziei ne rezervă surprize pitoreşti. În Danemarca, de exemplu, o oarecare Elsa Lorrein, din Copenhaga, l-a dat în judecată. Elsa a declarat judecătorului din ţara sa că în momentul în care la televizor se prezenta demonstraţia magicianului ea făcea dragoste cu amantul ei. Deodată a auzit că se anunţă: „Atenţie! Un obiect metalic ce se găseşte asupra dumneavoastră se va rupe…”

Şi Elsa susţinea, cu avocaţi şi dosare, că steriletul de metal s-a deformat brusc sub forţa cuvintelor magice. Când şi-a dat seama de asta, era prea târziu: după câteva săptămâni de la incident, medicul ei i-a confirmat că este însărcinată. Domnişoara Lorrein a făcut reclamaţie împotriva singurei persoane care, după părerea sa, era răspunzătoare de această întâmplare: Uri Geller. Dar tribunalul i-a respins plângerea, considerând că proba care ar dovedi legătura dintre cauză şi efect nu a fost furnizată.

De ce să nu ţinem seamă pentru viitor de remarcabilul exemplu de logică iraţională dat de această daneză? După apariţiile sale în public, Uri Geller ar putea fi acuzat că a provocat toate deformările pe care le suferă obiectele de metal: accidente de muncă, maşini în pană, prăbuşirea unei schele sau a tribunelor de pe stadioane... La urma urmei, dacă are cu adevărat aceste puteri neobişnuite, trebuie să-şi asume şi consecinţele...

— 16 –
ROBERT WAVRIN
Şi
COMUNICAREA CU MORŢII

Ca în fiecare săptămână, dau o raită pe la biroul S.O.S. Paranormal. Triez scrisorile, notez numerele de telefon la care trebuie să sun şi, mai ales, cercetez dosarele cele mai interesante, acelea pentru care mă voi deplasa la faţa locului. De data asta, mă aşteaptă o casetă video. Ea a fost depusă de un oarecare Robert Wavrin, care şi-a lăsat şi cartea de vizită, pe care sunt scrise, cu ştersături ce denotă o mare nervozitate, următoarele cuvinte: „Dragă domnule, aceste imagini mă umplu de spaimă. Aş dori să ştiu care e părerea dumneavoastră...” Faptul mă intrigă şi, cum dispun de puţin timp liber, pun imediat caseta în magnetoscop.

Timp de câteva minute, ecranul rămâne negru. Mă întreb dacă nu cumva e o farsă. Deodată, apare un fel de pată rotundă şi albă. Ea se deformează încet, însoţită de un murmur ciudat şi surd. Cam după un minut, pata se micşorează din ce în ce mai mult, până ce dispare cu totul. O discontinuitate a imaginii, rapidă, dar foarte vizibilă, mă face să mă gândesc că e vorba de un montaj. După câteva minute, apare o figură albă şi slab conturată. Gura i se mişcă şi aud o voce cavernoasă:

— Nu-ţi fie teamă… Vreau să-ţi spun doar că mă simt foarte bine aici… În ziua în care mă vei întâlni, vei cunoaşte şi tu această fericire…

Macabra propagandă pentru fericirile paradisului mă face să înţeleg pe loc ce reprezintă această înregistrare video… E vorba de o transcomunicare: nouă vocabulă a spiritismului modern pentru a defini relaţia catodică cu spiritele.

Primul ziar care a făcut un reportaj ilustrat cu fotografii asupra acestui subiect la modă este *V.S.D.* Caseta vizionată le fusese prezentată de părintele François Brune, un apostol foarte mediatic al acestei credinţe. În fotografii, se vedeau în chip clar persoane pretins dispărute dând sfaturi membrilor vii ai familiei lor. François Siégel, directorul *V.S.D.*-ului, încercase la un moment dat să mă convingă să vizitez laboratorul video – situat la Luxembourg – unde fuseseră realizate înregistrările. Dar zadarnic, căci adepţii acestei credinţe refuzaseră categoric orice vizită şi *a fortiori* pe aceea a unui iluzionist demistificator! Evident, atitudinea lor nu era de natură să mă întărească în ideea unei reale comunicări cu morţii prin intermediul unui magnetoscop.

Telefonându-i lui Robert Wavrin, îi povestesc toate acestea, ca să-l fac să înţeleagă bine exigenţele mele cu privire la controlul riguros al condiţiilor de înregistrare. Interlocutorul meu pare jenat şi, până la sfârşit, îmi mărturiseşte că această casetă i-a fost încredinţată de un prieten. Amândoi fac parte dintr-un grup de cercetare ce se ocupă de acest subiect, grup ce se reuneşte cu regularitate pentru a viziona rezultatul lucrărilor.

Tehnica aplicată mi se pare simplă: noaptea târziu, când canalele de televiziune îşi încetează emisiunea, ecranele devenite negre sunt înregistrate. Fiecare vine la întrunire cu o casetă ce cuprinde montajul imaginilor pe care spune că le-a văzut apărând în ceaţa electronică. Acest fel de a proceda împiedică orice verificare, în oricare

fază a procesului putând interveni un truc. Sau, pentru verificare, ar fi nevoie de o echipă de control care să supravegheze pe fiecare membru al grupului douăzeci şi patru de ore din douăzeci şi patru.

Rezervelor mele, Robert Wavrin le opune sinceritatea prietenilor săi. Este un argument inatacabil. Pentru a-mi înlătura bănuielile, îmi spune că a primit o casetă extraordinară, pe care o pot vedea pe Marlène Dietrich, decedată de curând. Este de acord să mi-o arate. Insist să-i întâlnesc prietenii. Zadarnic. Îmi spune că ei ţin să-şi păstreze anonimatul. Păcat! Hotărâm totuşi să ne întâlnim la mine, săptămâna următoare.

Foarte punctual, Robert Wavrin, un bărbat înalt şi bărbos, vine la ora hotărâtă. Îmi spune că este de profesie informatician; fără alt preambul, îi cer vestita casetă, pe care o strecor în fanta magnetoscopului. Timp de câteva minute, ecranul rămâne negru. Deodată, învăluită într-un halou de lumină albastră apare foarte clar o figură radioasă: Marlène Dietrich; este tânără şi chipul ei seamănă cu cel popularizat de cinematograf, din vremea ei de glorie. Începe să vorbească cu o voce calmă şi destul de gravă:

— Mi-am regăsit aici frumuseţea. Sunt mai fericită decât în timpul vieţii mele pe pământ. Să nu-ţi fie teamă de moartea terestră. E minunat, după…

Opresc aparatul şi-l privesc pe Robert Wavrin drept în ochi:

— Fără să fiu un mare cinefil, am recunoscut o imagine din *îngerul albastru.* Nu sunt schimbate decât vocea şi cuvintele.

Domnul Wavrin nu pare descumpănit şi precizează:

— M-am gândit şi eu la asta. Marlène Dietrich a vrut să ni se arate sub cea mai frumoasă înfăţişare a sa. Acesta este pentru ea şi cel mai bun mijloc de a se face uşor recunoscută…

Argumentul e inatacabil, chiar dacă escrocheria este

pentru mine evidentă. Pun din nou magnetoscopul în funcţiune ca să văd ce urmează, dar Robert Wavrin face un gest pentru a-l închide şi spune că nu mai e nimic de văzut. Insist. Nu se ştie niciodată…

Urmează cinci minute de ecran negru. Robert Wavrin pare nervos; priveşte la ceas. Sunt de acord că va trebui să punem capăt experienţei; deodată, pe ecran, apare o siluetă albă şi se aude o voce răguşită:

— Bună ziua, Robert, sunt eu, bunicul tău, Henri Wavrin… Sunt trist că-mi văd casa distrusă, dar nu sunt supărat pe tine şi te aştept… aici, vei fi fericit… Dar nu crede în prietenii tăi care comunică cu morţii… Ei trişează şi te înşală… Nu-i mai frecventa… Adio, Robert!…

Specialistul meu în transcomunicare este şocat. S-a făcut alb ca varul şi faţa i-a încremenit într-o grimasă de stupoare. Îi ofer un întăritor şi-l întreb care sunt motivele acestei spaime, de vreme ce crede în transcomunicare. Îmi spune că a vândut de curând casa părintească de la Issy-les-Moulineaux unei societăţi imobiliare care o va dărâma ca să construiască un mic imobil. A stat mult pe gânduri înainte de a ceda casa care îi amintea atâtea lucruri din copilărie. Vorbele bunicului său îl tulbură. În orice caz, este hotărât să nu mai frecventeze grupul de studii ce se ocupă cu transcomunicarea! Ne despărţim şi Robert pleacă foarte emoţionat.

** *

Pentru cele câteva pregătiri ce se impuneau înaintea vizitei lui Robert Wavrin, o săptămână mi-a ajuns din plin. M-am mascat punându-mi o perucă şi nişte ochelari mari şi m-am dus să fac cercetări în cartierul corespondentului meu. Nu mi-a fost greu să culeg cele câteva informaţii necesare. Apoi am realizat micul montaj-miracol într-un studio video unde am obiceiul să lucrez. Louis, electronistul de la S.O.S. Paranormal, mi-a montat

instalaţia video în aşa fel încât, cu ajutorul unui buton secret, să pot pune în funcţiune un al doilea magnetoscop, ascuns. Exista un singur inconvenient: când Robert Wavrin va viziona din nou caseta la el acasă, mesajul trucat nu va mai apărea... Dar în domeniul transcomunicării, multe mistere mai dăinuie încă...

— 17 – DOAMNA MUSSE ŞI POVESTEA FERMEI BÂNTUITE DE FANTOME

De sus, se aud vreo zece lovituri. Zgomotul este înăbuşit de grosimea tavanului, dar fără îndoială e vorba de un fenomen real. Mă reped spre scara de lemn situată în fundul sufrageriei şi urc treptele două câte două. Ajung în camera doamnei Musse. Nu-i nimeni. Deschid dulapurile. Nimic. Trec în camera doicii sale şi fac aceleaşi cercetări. Nici aici nu descopăr nimic. Mă întorc încurcat şi gânditor. Doamna Musse, aşezată la masă, îşi ţine capul în mâini şi pare foarte tulburată de acest fenomen sonor ce nu are nicio explicaţie.

Această femeie simpatică, de vreo cincizeci de ani, îmi spune că ferma îi dă mult de lucru şi că nu are nevoie de o supărare suplimentară. Ea nu crede în fantome, dar zgomotele astea sunt prea neliniştitoare. Nu mai ştie ce să creadă şi, în urma unui reportaj televizat ce prezenta cercetările mele cu privire la subiecte considerate paranormale, s-a hotărât să ia legătura cu mine. Încă nu-i vine să creadă că mă vede acasă la ea. Declară că este cu atât mai mulţumită cu cât, acum, am auzit şi eu faimoasele zgomote care-i produc atâta teamă. E liniştită cel puţin într-o privinţă: nu va trece în ochii mei drept o nebună.

De la începerea activităţii serviciului S.O.S. Paranormal, la Paris, este prima dată când, deplasându-mă în locurile despre care se spune că sunt bântuite de

fantome, constat realitatea fenomenului anunţat. Din zecile de apeluri ce vorbesc despre fantome şi poltergeişti – termen consacrat pentru a defini spiritele ce vin să ne tulbure liniştea, doar şase ni s-au părut demne de crezare. În cazul primelor cinci, în ciuda vizitelor noastre prelungite şi a folosirii unor aparate sofisticate de control, colaboratorii mei şi cu mine nu am văzut şi nu am auzit nimic anormal. De aceea, când doamna Musse mi-a propus să vin să-i cercetez ferma unde se produceau, după spusele sale, zgomote ciudate şi deplasări inexplicabile de obiecte, întreaga mea echipă a emis anumite îndoieli. Am profitat totuşi de o deplasare la Châteauroux pentru a trece prin satul Villeneuve şi a încerca să fac o vizită pe neaşteptate la ferma bântuită de fantome.

În timp ce biata femeie îşi revine din emoţie, îi pun câteva întrebări. Îmi spune că trăieşte aici cu Nicole, fiica sa, plecată în acea dimineaţă să lucreze în oraş. La fermă mai locuieşte şi un ţăran bătrân, ce s-a dus la câmp încă din zori. Doamna Musse este văduvă, soţul ei a murit în Algeria şi ea şi-a crescut fiica singură, cu ajutorul veniturilor de la fermă şi a pensiei de văduvă de război. Impresionat de sinceritatea şi de curajul acestei femei, îi făgăduiesc că voi reveni la sfârşitul săptămânii următoare cu tot echipamentul necesar pentru o cercetare riguroasă.

Întors la Paris, trec pe la biroul S.O.S. Paranormal pentru a împrumuta de aici magnetofoanele şi camerele video necesare, ţinând seama, la alegerea lor, de sfaturile lui Louise, electronistul grupului. Îi explic strategia mea lui Arlette, secretara noastră. Ea nu numai că nu este surprinsă de zgomotele produse de fantome, ci pare chiar fericită că mă vede atât de impresionat. E de necrezut, propria mea colaboratoare visează la fenomene paranormale! Ştiu că i se întâmplă să ghicească în cărţi unor prieteni. Se joacă sau speră cu adevărat că poate ghici viitorul? Cred că la ea, ca la mulţi alţii, este vorba de o evadare din viaţa de rutină şi din implacabilele griji

materiale zilnice.

Sâmbăta următoare, pe la ora unsprezece, sosesc la ferma doamnei Musse. Sunt primit de Nicole, fiica stăpânei, o superbă tânără blondă şi cu ochii albaştri. Ea îi arată, de îndată, multă simpatie lui Sylvain, colaboratorul şi prietenul meu, care nu mai regretă că şi-a consacrat weekend-ul fantomelor.

În timp ce Sylvain şi Nicole scot materialul din maşină, eu intru în casă, unde o găsesc pe doamna Musse dând instrucţiuni lui Emile, un bărbat de vreo şaizeci de ani, înalt, adus de spate şi cu obrazul ars de soare. Emile mă salută repede şi pleacă; voi afla mai târziu că s-a dus în oraş, pentru o zi, spre a face câteva curse şi a-şi vizita familia.

Doamna Musse îmi spune că şi în alte seri a auzit zgomote inexplicabile. Îmi arată cu degetul un mic tablou ce căzuse de pe perete în timp ce ea privea la televizor; tabloul a fost lăsat acolo unde căzuse ca să pot constata fenomenul. Cercetez locurile. Cuiul este intact, sfoara, fixată pe spatele ramei, pare solidă. Pe peretele de culoare deschisă remarc totuşi, chiar sub cui, o uşoară urmă cenuşie de forma unui evantai întors. Oare aceasta poate fi o pistă? Vom vedea.

Pun în funcţiune aparatele de control. În încăperile de sus aprind două camere video cu raze infraroşii, capabile să se declanşeze la cel mai mic zgomot. La parter, instalez două magnetofoane de înaltă tehnologie ce funcţionează constant.

Orele trec. Nu se întâmplă nimic. Profit de acest răgaz ca să explorez împrejurimile fermei, să sondez zidurile şi să descopăr urmele... Pe scurt, s-o fac pe detectivul. Sylvain află cu părere de rău că Nicole este logodită. El vine să-mi spună că domnişoara Musse nu crede în fantome; ea e de părere că mama sa este puţin nevrozată de la moartea soţului ei şi că se autosugestionează că defunctul vine şi-şi manifestă

prezenţa în acest mod zgomotos.

Seara, doamna Musse ne oferă o masă savuroasă. Îmi place mult bucătăria ţărănească, simplă şi folosind produse naturale. După cum ni se spune, deplasările de obiecte şi loviturile misterioase se produc cu regularitate între orele nouă şi zece. De aceea, masa luând sfârşit pe la ora opt şi jumătate, ne hotărâm să aşteptăm cu răbdare şi în cea mai mare linişte. Minutele trec… Doamna Musse tricotează un pulover galben şi fiica ei citeşte o revistă, sprijinindu-se cu coatele pe masă. În faţa ei, Sylvain se preface că citeşte o carte scoasă dintr-o mică bibliotecă, dar o mănâncă din ochi pe frumoasa Nicole. Iar eu mă gândesc la această ciudată situaţie. Cât timp pierdut cu crearea serviciului S.O.S. Paranormal! Vin sute de apeluri telefonice în care ni se cere adresa unei „adevărate” ghicitoare sau a unui „autentic” vindecător. Desigur, mesajul nostru demistificator a fost prost recepţionat. Şi totuşi, mi se pare cinstit să-mi continui acţiunea. Dovada: această fermă. Dacă ar putea fi înregistrat pe video un fenomen paranormal ar fi o mare premieră! Desigur, nu ar fi exclusă o posibilă escrocherie, dar cel puţin s-ar vedea ceva…

Brusc, sunt trezit din reverie de nişte lovituri date într-o uşă de la primul etaj. Aproximativ zece lovituri. Privesc ceasul: este ora nouă şi patruzeci şi şapte de minute. Rotindu-mi privirea de jur-împrejurul meu, pândesc cea mai mică mişcare. Nu apuc bine să văd cum se clatină un vas de porţelan aşezat pe bufet, că acesta cade pe jos, spărgându-se în mii de cioburi. Doamna Musse ţipă, o liniştesc şi îi poruncesc, ca şi fiicei sale, să nu se mişte. Îi cer lui Sylvain să le supravegheze atent şi mă reped pe scară. La etaj, aşa cum bănuiam, nu-i nimeni. Opresc cele două camere video, dau benzile înapoi şi le vizionez. Se aud clar loviturile, dar nu se vede nimic. Cobor din nou în sufragerie şi, deodată, am o intuiţie.

— Nicole, vino să vezi ceva în camera ta…

Nicole rămâne nemişcată, ca şi cum nu m-ar fi auzit. Mă apropii de ea, o privesc drept în ochi şi insist:

— Ridică-te şi urcă înaintea mea, este absolută nevoie…

Ea se supune cu încetineală. Mama ei ne urmăreşte cu privirea şi pare tulburată. O liniştesc cu un gest şi îi cer să ne aştepte. Când intrăm în cameră, observ că Nicole ţine pumnul stâng închis. Pregătesc pe neobservate, în buzunarul drept, un mic aparat ce produce jerbe de scântei, aparat pe care-l iau adeseori cu mine în asemenea ocazii. Îi cer lui Nicole, cu glas blând, să întindă braţele înainte ca să-mi spună dacă simte şi ea electricitatea statică din încăpere. Ea ridică braţele cu teamă. Fac o mică mişcare rapidă sub braţul ei stâng şi scânteile izbucnesc. Nicole tresare şi, în sfârşit, îşi deschide pumnul stâng. Pe jos cade un ghem de fire negre. Iată dovada înşelătoriei. Nicole izbucneşte în hohote de plâns. Împing uşa cu discreţie, pentru ca mama ei să nu ne audă. În timp ce o liniştesc, mă gândesc la detaliile tehnice ale trucului. Urma pe care o observasem cu puţin timp înainte sub cuiul tabloului îmi sugerase folosirea unui fir utilizat pentru a strica un echilibru precar bine pregătit dinainte. Era de-ajuns ca, apoi, să tragi firul, pentru ca dovezile înşelăciunii să dispară şi să fie înlăturate. În cazul vasului, firul trebuia să înconjoare de mai multe ori baza lui, să treacă prin spatele bufetului, să se desfăşoare de-a lungul peretelui şi, înainte de-a ajunge sub masă, în mâna stângă a Nicolei, să dea înconjur unei vechi pendule. Nicole putea să tragă uşor firul până când obiectul cădea şi apoi să-l recupereze în întregime. Bănuiam că nu avusese timp să arunce firul, temându-se că mă voi uita pe jos, ea îl păstrase în mână.

Nicole, văzând că mă port prietenos, se mai linişteşte. Este gata să-mi dezvăluie totul dacă nu-i spun nimic mamei ei. Îi făgăduiesc. Deschid uşa pentru câteva secunde şi o liniştesc pe doamna Musse, căreia îi spun doar că mai am încă nevoie de Nicole, ca să prind

fantoma…

După ce-am închis uşa, Nicole îmi spune că logodnicul ei, René, pe care l-a întâlnit pe timpul vacanţei în Camargue, la nişte veri îndepărtaţi, este medic la Montpellier. Ea nu mai suportă viaţa de la fermă, dar în acelaşi timp nu poate să se împace cu gândul de a-şi părăsi mama. Ideea casei bântuite de fantome i-a venit după ce a citit într-o revistă un articol pe această temă. S-a gândit că, dacă mama ei, tulburată de aceste manifestări inexplicabile, va fi cuprinsă de teamă, se va hotărî să vândă ferma şi să meargă cu ea la tânărul medic din Montpellier. În ceea ce-l priveşte pe Emile, el o ştie pe Nicole de când s-a născut. Afecţiunea lui pentru Nicole este atât de mare încât e gata să facă orice de dragul ei. Mai ales că şi el ar vrea să părăsească locul şi să iasă la pensie, dar nu îndrăzneşte să o lase pe doamna Musse singură în această fermă care cere atâta muncă. El i-a dezvăluit lui Nicole locul tainic din fundul dulapului din perete aflat în încăperea de la etaj: o uşă camuflată ce duce într-o cămăruţă unde se ascundeau cei din Rezistenţă în timpul războiului. De aici, printr-un coridor îngust, se ajungea în magazia din spatele casei; această ieşire este ascunsă de multă vreme de nişte butoaie şi de clăi de fân. La orele hotărâte de Nicole, Emile venea în încăpere, mergând cu paşi apăsaţi şi dispărea prin ieşirea cea tainică. În seara asta, el a procedat altfel. Ştiind de montarea camerelor video, a rămas în dulapul din perete şi s-a mulţumit să bată în uşă.

În faţa inteligenţei (cam diabolice) a lui Nicole, a pasiunii sale emoţionale pentru René, a complicităţii ei aproape filiale cu Emile şi a felului în care era cât pe ce să mă înşele, hotărârea mea e luată. O voi ajuta. Nu, nu-i voi dezvălui mamei ei adevărul. Sunt convins că procedând astfel o voi scuti pe doamna Musse de o bătrâneţe solitară în această fermă izolată. Îi spun Nicolei intenţia mea şi ea îmi mulţumeşte cu o căldură emoţionantă. Îi dau o batistă

de hârtie ca să-şi şteargă lacrimile şi coborâm la parter.

Improvizez în faţa doamnei Musse un discurs înfricoşător despre acest caz în care, cu adevărat, este vorba de stafii. Îi spun că faza cea mai primejdioasă va urma. Sylvain zgâieşte nişte ochi în faţa acestui discurs scăldat într-un sos paranormal. Îi adresez câteva ocheade discrete, pentru a-l linişti. Doamna Musse pare gata să-şi reorganizeze viaţa.

— Pentru mine şi fiica mea nu-i grav. Noi am putea să trăim în Sud, asta îl va face fericit pe René. E un om tare cumsecade. Dar ce va face Emile fără noi?

Ca într-un vodevil bine făcut, bătrânul intră în acel moment în încăpere (poate asculta la uşă…). Nicole îl întreabă:

— Emile, ce vei face dacă noi părăsim ferma?

Emile surâde. A înţeles totul. Răspunde placid: – Mă voi duce la nepoţii mei, la Châteauroux. Îi iubesc foarte mult şi ei mă aşteaptă cu mare drag.

Toată lumea e de acord. Sylvain mă ajută să-mi strâng aparatele ce, încă o dată, s-au dovedit nefolositoare. După un călduros rămas bun, pornim la drum.

* * *

La apariţia acestei cărţi, doamna Musse va afla adevărul: înşelătoria lui Nicole, complicitatea lui Emile şi explicaţiile mele mincinoase. Dar sunt convins că nu-mi va purta pică, fiindcă ştiu de la fiica ei, acum căsătorită, că se simte fericită în casa ginerelui. De altfel, chiar Nicole care-mi dădea veşti din când în când prin telefon m-a îndemnat să scriu această poveste. Secretul încă nemărturisit o apasă pe conştiinţă. Povestirea mea va fi cel mai bun mijloc de a-i dezvălui totul doamnei Musse. Ea va înţelege că fericirea ei personală ca şi cea a fiicei sale se datorează unui mic miracol: cel al fermei vizitate de fantome.

— 18 –
BASSAM
ŞI
APARIŢIA UNTDELEMNULUI SFÂNT

Casa lui Michel Merhej, om de afaceri sirian, este de un timp teatrul unui miracol care-i atrage şi îi fascinează pe cei ce cred în miracole şi pe jurnaliştii din lumea întreagă. Făcătorul de miracole este Bassam Assaf, un angajat al domnului Merhej. Cu o înfăţişare blândă şi binevoitoare, Bassam primeşte astăzi doi ziarişti de la France Presse, în faţa cărora se pregăteşte să refacă miracolul. Mai întâi îi invită pe oaspeţi să-i cerceteze mâinile: nimic nu pare suspect. Apoi le cere să străbată spaţiosul salon al casei până la primele trepte ale unei scări interioare în spirală. Aici se descalţă, le spune celor doi ziarişti să facă la fel şi să-l urmeze pe scară.

La jumătatea scării, toţi trei pătrund într-o capelă minusculă. Bassam îngenunchează în faţa unei statui a Fecioarei şi se roagă, cu mâinile împreunate. Cei doi ziarişti respectă cu sfinţenie liniştea din capelă. După vreo trei minute, Bassam îşi îndepărtează mâinile şi îşi arată palma dreaptă. Ea străluceşte. Este semnul că astăzi Fecioara va răspunde din nou rugii fidelului ei supus. Apoi Bassam îşi împreunează mâinile din nou. Mai trec încă două minute. Bassam îşi arată amândouă palmele: ele sunt acoperite cu untdelemn sfânt. Unul dintre ziarişti culege câteva picături într-o eprubetă adusă în acest scop. Ca şi în cazul miracolului precedent, se va constata după analiză că e untdelemn de măsline.

* * *

Unul dintre ziariştii ce sunt martori la scenă îmi face această scurtă relatare cu dublul scop de a mă informa

asupra detaliilor incredibilului fenomen şi de a mă convinge să vin să asist la el, cu binecunoscutul meu ochi critic. Îi adresez cincizeci de întrebări privitoare la condiţiile fizice şi psihologice ce precedă apariţia untdelemnului. În lumina precizărilor sale, îndrăznesc să pun diagnosticul. După părerea mea e o escrocherie. De altfel, fenomenul secretarii magice a uleiului sfânt este cunoscut în Orientul Mijlociu, unde am avut prilejul să mă confrunt cu el în două rânduri. Escrocheria era evidentă în amândouă cazurile.

Primesc să joc rolul de „controlor”, construind o întreagă teorie despre trucul folosit. Ziaristul îmi spune că, în afară de mine, vor mai fi şi alţi martori printre care un „supraveghetor”. Nu-i mai rămâne decât să obţină permisiunea stăpânului casei: Michel Merhej. Acesta pune câteva condiţii de detaliu, foarte acceptabile, aşa că toată lumea cade de acord să ne întâlnim în ziua fixată.

În ziua stabilită, mă întâlnesc cu o mică echipă formată din corespondentul meu de la A.F.P., un fotograf de la *France-Soir,* doi medici endocrinologi, dr. Leblanc de la spitalul Saint-Louis şi dr. Zimmerman de la Hôtel-Dieu, precum şi Dominique Pollet, un „supraveghetor” chemat, aşa cum se cuvine, chiar de domnul Merhej. După ce se fac prezentările, ne îndreptăm împreună spre superba casă unde are loc ciudatul fenomen. Apreciez conştiinţa profesională a ziariştilor care au cerut să fie de faţă doi endocrinologi, dar îi previn că, după părerea mea, originea uleiului nu are nicio legătură cu vreo particularitate fiziologică neobişnuită. De altfel medicii sunt de aceeaşi părere cu mine şi precizează că, în ipoteza că mâinile ar produce cu adevărat un ulei, la analiză ar trebui să se descopere în el urme de celule şi de sânge omenesc, lucru ce nu s-a întâmplat niciodată până acum.

Suntem întâmpinaţi de câţiva bărbaţi. Judecând după înfăţişarea lor musculoasă şi mai ales după faptul că poartă în chip destul de ostentativ o armă ce se vede de

sub vestă, deduc că sunt oameni de pază.

Suntem introduşi foarte politicos într-un mic salon unde domnul Merhej ne primeşte, însoţit de un necunoscut pe care ni-l prezintă ca fund avocatul său personal. Stăpânul casei, un om jovial şi corpolent, se arată plin de amabilitate. Ne oferă băuturi şi apoi îmi întinde o foaie de hârtie dactilografiată, cerându-mi să o semnez. O citesc cu atenţie. În hârtie se stipulează că am venit pentru a constata că nu-i vorba de niciun truc şi că mă angajez să nu-l hipnotizez pe Bassam. După o scurtă discuţie, domnul Merhej şi avocatul său acceptă rectificările mele. Declar că vin să văd dacă nu cumva e vorba de vreun truc şi că, nepracticând hipnoza, mă angajez cu dragă inimă să nu o utilizez! Şi semnez. Apoi trecem în salonul cel mare.

Ca să uşurez înţelegerea operaţiunilor ce au urmat, trebuie să fac o sumară descriere a locului. Încăperea mare în care ne aflăm este dreptunghiulară. Una din laturi are ferestre acoperite cu draperii grele. La un capăt se găseşte o mică anexă în care sunt toaletele şi lavaboul, iar la celălalt capăt se află scara ce duce la capelă. În salon sunt adunate vreo douăzeci de persoane; noi suntem prezentaţi drept prieteni ai familiei. Printre cei de faţă se află o călugăriţă, cinci-şase bărbaţi înarmaţi – garda de corp – şi câţiva credincioşi, ce murmură rugăciuni, cu mătăniile în mână.

Trecem în sala de baie. După ce Bassam se dezbracă, medicii îl examinează atent şi constată că sistemul său ganglionar este normal. Apoi Bassam îşi pune din nou cămaşa, pantalonii şi pantofii. Ne mai arată încă o dată mâinile, după care intrăm în salon. Bassam îşi ţine braţele întinse, cu palmele în sus, ca pentru a ne asigura că nu trebuie să ne temem de escrocherie.

Ajuns lângă scara ce duce la capelă, se opreşte, se întoarce spre noi şi-l aşteaptă pe domnul Merhej care vine şi spune că, în capelă fiind foarte puţin loc, nu pot intra mai mult de cinci persoane. Hotărâm să urce la etaj

„supraveghetorul”, ziaristul, un medic, fotograful şi cu mine. Bassam ne precizează în englezeşte că, înainte de a urca scara, trebuie să ne scoatem încălţările. În momentul când se pregătea să-şi scoată al doilea pantof, se sprijini uşor cu mâna stângă de claviatura unui pian cu coadă. Prin minte îmi trece un gând: poate că Bassam trişează chiar înainte de începutul rugăciunii, într-un moment ca acesta, când nimeni nu se gândeşte încă să-l suspecteze… Bănuielile mele cresc, căci Bassam îşi ridică braţele cu o mişcare nefirească prin care îşi ascunde palmele mâinilor. Mişcarea nefiind destul de rapidă, pe marginea palmei de la mâna-i stângă zăresc o strălucire anormală. Comit, pe loc, o blasfemie, când aparent nu se produsese încă nimic, când mai multe persoane se rugau cu voce tare şi când nimeni în afară de mine nu observase acea mişcare echivocă, întrerup ceremonialul strigând: „Opriţi!”

Toţi mă privesc miraţi la culme. Urmarea se desfăşoară foarte repede. Bassam stă nemişcat şi ţine, în continuare, braţele ridicate. Îi cer să ne arate palma mâinii stângi. Se face că nu înţelege. Îl consultă din privire pe domnul Merhej. Acesta, cuprins de furie, mă întreabă de ce nu aştept puţin. Insist. Domnul Merhej înjură în arabă, nu înţeleg nimic, dar poate că-i mai bine aşa. Bassam îşi desface cingătoarea şi îşi lasă în jos pantalonii, ştergându-şi de ei palma stângă. Domnul Merhej ne spune că protejatul său nu a ascuns nimic şi că putem să-l controlăm. Răspund că nu-l bănuiesc că ar fi ascuns vreun obiect în cutele pantalonilor. Domnul Merhej îi vorbeşte lui Bassam în arabă. Doi băieţi din garda de corp se uită la mine cu atenţie şi duşmănie. Gazda noastră mă întreabă dacă îndrăznesc să suspectez de escrocherie pe unul dintre fidelii lui slujbaşi. Eu îi răspund că da, dar adaug că, fără îndoială, omul lui face tot ce poate pentru a-şi sluji stăpânul în nobilul scop de a aduce pacea pe pământ, mobilizând bunăvoinţa semenilor săi.

Discursul meu improvizat pare să-l liniştească într-o

oarecare măsură pe Merhej, care îmi cere să-mi precizez bănuielile. Îi vorbesc despre mâna pe care Bassam a pus-o pe pian, despre lucirea uleioasă... Domnul Merhej pare foarte mirat şi-mi propune să cercetez totul: pianul, hainele, mâna „făcătorului de miracole”. Dar la ce-ar mai folosi? În timpul altercaţiei în încăpere a fost un asemenea du-te-vino încât sunt convins că acum nu voi mai găsi nicăieri nimic suspect.

Propun altă soluţie, care ar putea să-mi îndepărteze bănuielile: să refacem experienţa. De data asta scot eu însumi pantofii din picioarele lui Bassam şi cer să urc scara înaintea lui, mergând de-a-ndoaselea, în aşa fel încât să-i pot vedea tot timpul palmele mâinilor. În acest fel, orice posibilitate de înşelătorie este înlăturată.

Bassam se roagă. Nu se întâmplă nimic. Palmele îi rămân uscate, coborâm scara. Domnul Merhej este decepţionat. Călugăriţa ne propune să intervină cu puterea rugăciunilor sale şi să facem o nouă încercare. Ne urcăm în capelă. Supraveghez cu atenţie mâinile lui Bassam; îi urmăresc fiecare gest.

Bassam îşi spune în şoaptă rugăciunea. Călugăriţa, îngenuncheată în spatele lui, se roagă Fecioarei cu glas tare. Aşteptăm. După câteva minute, Bassam îşi apropie capul de mâinile-i împreunate, apoi le îndepărtează şi îşi sprijină fruntea pe palme într-un elan de credinţă. Atrag atenţia ziaristului, medicului şi „supraveghetorului” asupra acelei mişcări... Lipsit de simţul ridicolului, Bassam ne arată palmele umezite de sudoarea de pe frunte. Medicul le atinge şi constată că e vorba de sudoare şi nu de untdelemn. Călugăriţa ne străpunge cu privirea.

Coborâm în salon şi Bassam, triumfător, trece pe la toţi invitaţii, arătându-şi mâinile ce strălucesc uşor! Unii nu ezită să spună că miracolul a avut loc şi rugăciunile devin şi mai fierbinţi. Potolesc acest entuziasm grăbit şi arăt că mâinile lui Bassam lucesc doar din pricina sudorii de pe frunte. Călugăriţa mă întrerupe şi jură în faţa tuturor

că Bassam nu şi-a atins niciodată fruntea cu mâinile în timpul rugăciunii. Toţi martorii veniţi cu mine în capelă sunt uluiţi de un asemenea tupeu. Nu ezit să adresez călugăriţei câteva vorbe de dojană, spunându-i că minte în faţa a patru martori... Domnul Merhej enervat propune o nouă încercare, la care va veni şi el, pentru ca, prin starea sa de reculegere, să sprijine rugile lui Bassam.

Ne ducem încă o dată în capelă. Bassam – pe care-l supraveghez tot timpul cu atenţie – îngenunchează şi recită, cu voce scăzută, o rugăciune. În spatele lui, în picioare, domnul Merhej se roagă şi el. După cinci minute, tot nimic. În sfârşit ne întoarcem în salon. Descumpănit, Bassam le arată invitaţilor mâinile pe care nu luceşte niciun strop de untdelemn. Domnul Merhej precizează că este pentru prima oară când miracolul nu se produce. În timp ce vorbim cu el despre oportunitatea unei noi vizite, constat că Bassam a dispărut. Reapare curând, întinzându-şi triumfător mâinile acoperite de untdelemn! Izbucnesc în râs. Ziaristul declară că nu-i lucru serios. Domnul Merhej este de aceeaşi părere şi ne propune să revenim în altă zi. Spun că, în principiu, sunt de acord cu o nouă experienţă, dar convingerea mea e definitivă: Bassam trişează şi îi exploatează pe domnul Merhej şi pe prietenii săi.

A doua zi, *France-Soir* publică pe prima pagină o mare fotografie a lui Bassam şi a mea, aşezaţi faţă-n faţă, având deasupra următorul titlu:

Cu Majax, uleiul sfânt se transformă în oţet. Vor urma articole de acest fel în toată presa, dar în ciuda observaţiilor mele miracolul untdelemnului va continua să-i atragă pe naivii din lumea întreagă. Bassam îi va convinge pe unii donatori generoşi, printre care şi pe Michel Merhej, să-l ajute cu sume mari de bani în drumul său spre sfinţenie.

* * *

Doi ani mai târziu, aflu din ziare că Bassam a fost închis pentru escrocherie şi deturnare de fonduri, în urma unei plângeri făcute împotriva lui chiar de Michel Merhej.

Judecata a avut loc la Paris, în ziua de 22 mai 1992. Bassam a fost condamnat la treizeci şi două de luni de închisoare, de asemenea, trebuia să ramburseze fostului său patron frumoasa sumă de un milion şase sute de mii de dolari. Pedepsit de oameni, îi rămâne să obţină iertarea Fecioarei, dar numai dacă renunţă pentru totdeauna la escrocherii, căci continuând a săvârşi asemenea miracole n-ar face decât să pună untdelemn pe foc.

19
RAŞID
ŞI
MATERIALIZAREA SACRĂ

— Scuipaţi peste aceste slove ale *Coranului,* porunceşte Raşid.

Blasfemia mă uluieşte. Oare vrea cu adevărat să pângărească aceste texte sacre sau mă supune la o încercare? Cei ce asistă la scenă sunt la fel de buimăciţi ca şi mine. Stau pe gânduri. Acest marabut scheletic, înveşmântat într-o djelaba albă, îmi impune respect prin faţa sa ascetică împodobită de o frumoasă barbă albă şi de un turban cu ape schimbătoare. Ca bun iluzionist ce sunt, ştiu că porunca sa neaşteptată nu-i decât o metodă de a abate atenţia spectatorilor, metodă cu atât mai eficace cu cât încărcătura sa afectivă este mai mare. Şi Raşid nu ezită s-o folosească! Este o provocare. Cu toate astea mă execut, urmărindu-i însă atent până şi cea mai mică mişcare. Ceea ce bănuiam se produce: Raşid trişează. Stau nemişcat şi aştept sfârşitul numărului... sau, mai bine zis, al pretinsului miracol.

Raşid îi cere Anitei, vecina mea care-i adresase o

întrebare în scris, să acopere tava de aramă pe care pusese hârtia cu un capac de răchită în formă de clopot. După ce face ce i se spusese, ea duce cu grijă tava acoperită la cinci metri de noi şi o aşază pe pământul bătătorit, în centrul încăperii care – dacă e să judecăm după mirosul impregnat în ziduri – foloseşte probabil drept staul. Apoi se întoarce spre noi şi rămâne în picioare. Raşid, în genunchi, spune câteva rugăciuni ce nu pot fi înţelese, apoi, ca într-un spectacol de prestidigitaţie, înainte de a se produce efectul final, recapitulează faptele, ghidul nostru traduce cu exactitate toate cuvintele rostite de gazdă.

După intrarea noastră în încăpere, marabutul nu s-a atins de nimic (sau aproape de nimic). Am verificat tot materialul folosit: tava de aramă cizelată şi capacul din răchită împletită. Am aşezat pe o tavă paşaportul Anitei, trei foi de hârtie făcute sul, date de Raşid, pe care se desluşesc rânduri scrise cu litere arabe (ni se spune că ar fi nişte versete din *Coran,* dar ele au probabil o semnificaţie anonimă) şi o altă foaie de hârtie, pe care Anita şi-a expus problema intimă pentru a cărei rezolvare cere ajutorul lui Raşid. Prima dată tava fusese acoperită cu clopotul de răchită şi dusă în mijlocul încăperii de către Robert, un membru ai clubului de vacanţă, venit să asiste la miracol odată cu micul nostru grup.

După câteva clipe, marabutul îi făcu semn lui Robert să aducă tava şi să o descopere, împingând puţin capacul. Pe tavă nu apăruse nimic nou. Acesta a fost momentul când Raşid şi-a exprimat dorinţa imperioasă de a mă vedea scuipând pe pergamentele cu conotaţie sfântă; după asta, el a reluat tot ceremonialul, spunându-i Anitei să acopere tava şi să o ducă în mijlocul camerei.

Anita ia apoi tava din mijlocul camerei şi o descoperă. Spre marea ei mirare vede pe tavă un pacheţel alb! Era un obiect lunguleţ înfăşurat în fâşii fine de pânză albă. Conform indicaţiilor primite, Anita desface

pacheţelul. În interior se află un amestec ciudat de oase de pui, smocuri de păr, câteva pietre şi două bucăţi de lemn.

Ghidul ne traduce cu greu interpretarea magică a acestor obiecte apărute în chip miraculos. Spune că e vorba de transmutarea unor elemente vătămătoare care, până acum, o împiedicaseră pe Anita să fie fericită. De acum înainte, datorită acestei materializări, prietenei noastre totul îi va merge mult mai bine. Turiştii sunt impresionaţi şi mă întreabă din priviri. Sunt curioşi să ştie care este părerea mea despre acest miracol. Ghidul sărută cu respect mâna marabutului. Anita nădăjduieşte că dorinţele sale tainice se vor împlini şi deschide portofelul ca să-şi dea obolul.

În ceea ce mă priveşte, îmi dau seama că a demasca impostura lui Raşid ar însemna să sărăcesc satul! De la un prieten, farmacist în Marrakech, ştiu că din darurile lăsate acestui „om sfânt" de turiştii generoşi şi deznădăjduiţi trăiesc vreo cincizeci de persoane. Mai mult încă, dacă turiştii sunt destul de naivi ca să creadă într-o asemenea materializare, acest fapt îi va întări într-o atitudine pozitivă, favorabilă îndeplinirii viselor lor zilnice. De aceea îi las să înţeleagă că le voi vorbi mai târziu. Ghidul îi traduce marabutului vorbele noastre de sinceră admiraţie. De fiecare dată când i se întind bani, Raşid refuza să se atingă de ei şi face un semn cu mâna să fie puşi pe tava miracolului.

A venit vremea să ne întoarcem acasă. După ce ne luăm un solemn rămas-bun, ne urcăm în microbuz şi ne întoarcem la club pe un fermecător drumeag plin de flori… Frumuseţea peisajului marocan adaugă un anume farmec caracterului neobişnuit al vizitei noastre.

* * *

Ce frumoasă demonstraţie ne-a făcut Raşid! E singura pe care o practică, dar cu câtă măiestrie lucrează!

Consider că nu am dreptul să-l demasc, cel puţin în faţa celor din grupul pe care-l însoţesc. Aceşti oameni veniţi în vacanţă sunt amatori de exotism, li se oferă un miracol. Ce şi-ar dori mai mult? În schimb, Michel, iluzionistul clubului, şi Séphira, conducătoarea taberei, trebuie să cunoască adevărul. Îmi propun să li-l comunic pe dată. Destul m-au tratat drept „sceptic de meserie”; a venit vremea să le deschid ochii. Michel îmi spune că după vreo zece vizite făcute la Raşid se convinsese că nu era la mijloc niciun truc şi că aveam să văd asta „cu propriii mei ochi”.

Ajuns la club, mă duc la bucătărie şi iau o tavă de metal şi un coş de răchită împletită ce poate servi drept capac. Apoi mă strecor în camera mea ca să confecţionez aşa-numita „materializare”, cu ajutorul unei şosete pe care o umplu cu batiste şi o prind cu un ac de siguranţă. Totul e gata. După ce trec pe la prăvălie ca să împrumut o djelaba roşie, mă duc la Michel şi Séphira, care cred atât de mult în miracolul lui Raşid.

Séphira şi Michel sunt ocupaţi cu primirea unui nou grup de turişti. Aştept cu răbdare să termine cu politeţurile de rigoare şi îi apostrofez cu veselie:

— Veniţi, vă voi arăta trucul folosit de Raşid.

Cei doi prieteni ai mei sunt uimiţi atât de siguranţa cu care le vorbesc, cât şi de acea djelaba pe care o port, eu care, de obicei, refuz deghizările… Le cer să stea cu picioarele încrucişate sub ei. Mă aşez în genunchi şi încep să imit ritualul din demonstraţia lui Raşid. Michel şi Séphira, temându-se de vreun truc, îmi urmăresc cu atenţie până şi cel mai mic gest. Nu remarcă nimic suspect şi totuşi, la urmă, şoseta umplută cu batiste apare pe tavă. Michel pare oarecum supărat că s-a lăsat păcălit. Séphira, mai fair-play, recunoaşte că demonstraţia mea este identică cu acea a lui Raşid şi regretă că până acum a dat dovadă de atâta naivitate. Pentru a-i convinge pe deplin, mă decid să le explic detaliile trucului.

În momentul în care îi poruncesc lui Michel să scuipe

peste pergament, coşul de răchită răsturnat deasupra tăvii acoperă o cută a djelabei mele, cută aflată în dreptul genunchilor, ce ascunde şoseta umplută cu batiste. Apoi mă îndepărtez uşor, făcând mici mişcări cu picioarele, în aşa fel ca şoseta să cadă din djelaba pe tavă. Niciunul dintre privitori nu bănuieşte că acesta este momentul când pacheţelul apare pe tavă, căci nu se aude niciun zgomot suspect; de altfel, nicio mână nu-i destul de mare ca să-l poată ascunde. Cu mâna stângă, ţinând în sus palma şi degetul mare, apuc de marginea coşului şi îl împing deasupra tăvii, fără ca cineva să poată vedea cum, cu celelalte patru degete, apuc şoseta şi o potrivesc să stea sub capacul de răchită. Scamatoria e gata.

Séphira şi Michel rămân pe gânduri, căci ei trimit în fiecare zi un contingent de turişti să asiste la acest miracol… Ce-i de făcut? Gândindu-mă că e singura sursă de venituri a lui Raşid, îi sfătuiesc să continue să-şi trimită turiştii să vadă „miracolul”, dar să-i prevină să totul se întemeiază pe un truc. Oricum, vom avea parte de un spectacol insolit Séphira îmi mărturiseşte că i-a plătit lui Raşid o sumă frumuşică de bani pentru o „brăţară protectoare” din aramă. Şi aici o fi vreo înşelătorie? Să mai ia brăţara sau nu? Mă gândesc din nou la Raşid şi la oamenii pe care-i întreţine în acest sat. Până la urmă, dacă se mulţumeşte cu comerţul de amulete… Îi spun Séphirei să ia brăţara. Cine ştie? Poate îi va purta noroc. Atâtea psihoterapii se bazează pe metoda Cons…

* * *

Părăsesc clubul şi mă duc să-mi întâlnesc prietenii la hotelul Mansour; traversez piaţa Djemaa El-Îna situată chiar în inima oraşului Marrakech şi rămân încă o dată fascinat de animaţia care domneşte aici. Mă las legănat de zgomotul mulţimii. Desluşesc cu greu bătăile tobelor şi cântecele berbere. Câteva trupe de acrobaţi îmi atrag

privirile prin hainele lor albe ce pun în valoare exerciţiile pe care le execută. Dar majoritatea atracţiilor – în orice caz acelea ce aţâţă curiozitatea celor mai mulţi gură-cască – sunt cele legate de misterele magiei.

Cei mai spectaculoşi sunt îmblânzitorii de şerpi. În majoritate foarte bătrâni, ei sunt uşor de recunoscut prin faptul că le lipseşte un ochi sau un deget, tribut crud dat unei meserii ce prezintă întotdeauna foarte mari riscuri. Însoţiţi de dulcea melodie a flautului, şerpii nu fac cine ştie ce mari isprăvi, dar faptul că îşi leagănă capul umflat la câţiva centimetri doar de ochii stăpânului îi impresionează puternic pe privitori. Bineînţeles, aceştia nu ştiu că în prealabil colţii purtători de venin au fost scoşi şi că reptila se mişcă doar datorită vibraţiilor tobei şi ale flautului. Şarpele dansează în ritmul muzicii, ca şi cum îmblânzitorul ar exercita asupra lui o adevărată putere hipnotică. Totuşi, cea mai importantă amintire a turistului rămâne cea legată de momentul mult aşteptat şi temut, când îmblânzitorul îşi trece şarpele în jurul gâtului. Mişcările de refuz şi grimasele de groază sunt imortalizate pe loc, în fotografii ce vor fi mai târziu dovezile concrete ale aventurosului său periplu… Trebuie să spunem totuşi că, pentru îmblânzitorul de şerpi care nu supraveghează cu regularitate gura reptilelor, îndepărtarea – adeseori rapidă – a colţilor veninoşi, poate fi un adevărat pericol, uneori mortal.

La adăpostul umbrelelor multicolore, ghicitoarele îi opresc pe trecători. Stau ghemuite şi folosesc cărţi de joc spaniole. Vorbesc greu franţuzeşte. Le fac tuturor clienţilor aceleaşi preziceri: că vor călători, cel puţin până la Casablanca, că vor primi bani, cel puţin două sute de franci, şi că vor avea doi copii. Ne vine să surâdem, dar banii pe care-i cer sunt atât de puţini încât, fără îndoială, această prezicere a viitorului poate fi socotită o mică glumă.

La marginea pieţei, îl zăresc pe prietenul meu

Mustafa, magician de profesie. Înconjurat de vreo cincizeci de admiratori, el îşi debitează discursul, citându-l mereu pe Alah. Mă apropii. Mă vede şi îmi aruncă o privire prietenoasă. Îl cunoscusem cu câţiva ani în urmă şi-l impresionasem, pe vremea aceea, prin câteva trucuri născocite de mine. Din simpatie, îmi dezvăluise trucurile ce se practică curent în acest loc, ca şi pe acelea folosite de îmblânzitorii de şerpi. Metoda prin care urmărea să-i convingă pe spectatori de puterile sale era rudimentară, dar eficace. Alegea, aparent la întâmplare, doi spectatori şi spunea, în faţa lumii, amănunte din viaţa lor. Aceştia aveau aerul că încremenesc de uimire. Bănuiam, desigur, că e vorba de doi complici, dar i-am declarat lui Mustafa că-i admir memoria care poate reţine atâtea amănunte din viaţa complicilor săi, mai ales că aceştia trebuiau schimbaţi la fiecare demonstraţie. Magicianul, amuzat, mi-a mărturisit că treaba era mult mai simplă: improviza câte ceva de fiecare dată şi complicii aveau ordin să-i aprobe toate „revelaţiile”.

Astăzi, el ne arată o cutiuţă de lemn pe care nu o văzusem până atunci niciodată. Evident, din monologul lui rostit în arabă nu înţeleg niciun cuvânt. Mustafa face parte dintre cei câţiva scamatori din piaţă ce lucrează numai pentru marocani, majoritatea veniţi la oraş să vândă animale sau legume. Văd cum un spectator îi întinde o hârtie de zece dirhami. Mustafa deschide sertarul cutiuţei şi pune banii în el. Apoi închide sertarul, întoarce cutia, o fixează intens cu privirea şi rosteşte de mai multe Ori o formulă magică. Deschide cutia din nou. Hârtia de zece dirhami a dispărut. În locul ei se află o bucăţică de pânză pătrată. Mustafa o întinde clientului, spunându-i că hârtia de zece dirhami s-a transformat în acest porte-bonheur pe care va trebui să-l aibă totdeauna asupra lui. Încă de pe acum omul pare mai fericit. Iată cum această cutiuţă în care se petrece o transformare al cărei truc este cunoscut de toţi iluzioniştii poate duce la efecte psihologice

nebănuite.

După ce asistenţa s-a împrăştiat, mă apropii de Mustafa şi-l felicit pentru felul judicios în care a folosit cutiuţa sa cu sertar. Mândru de complimentul meu, mi-o întinde. Curios să-i descifrez formula magică, o întorc şi descopăr următoarele patru cuvinte cu putere nesfârşită: „Made in Hong Kong”.

Dar să nu vă lăsaţi înşelaţi: un al doilea sertar, care rămâne mereu secret, îngăduie schimbarea banilor cu amuleta. Acest sertar nu se deschide decât dacă apeşi pe un mic buton, bine ascuns în decoraţia cutiei.

* * *

Aşa se întâmplă cu toate fenomenele miraculoase: există două sertare. Dacă vreţi să credeţi în puterile paranormale sau chiar supranaturale, nu-l deschideţi decât pe primul. Dacă îl veţi deschide pe al doilea, aşa cum am făcut eu, explicând în detaliu miracolele prezentate în această carte, minunile vor fi mai rare, dar veţi risca mai puţine decepţii. Feriţi-vă de momeli! Ca toate mirajele, ele ne atrag pe piste false. Adevăratul miracol este acţiunea de desăvârşire a omului: în realitate.

* * ** * ** * *